

C Bonifacij de Leua

diui ordinis Minorum Fratrum virti clari-
ssimi Francieq; Ministri.

Kuyna Joh. Edam. Libraria
~~Eberhardi~~

~~tan.~~

C Viatice Excursioes

ad Reuerendi in christo patris & dñi. Domini
Johannis Gozthon: insignis Iaurien.
ecclie graciolissimi Prelulis; ac Comitis
venustissimi instatiam nuper de nonnullis
hoim vicijs sparsum edite. Veluti.

- C De Ingratitudine
- C De Superbia.
- C De Ira
- C De Inuidia.
- C De Odio
- C De Detractione,
- C De Periurio

- C De Avaricia.
- C De Gula.
- C De Luxuria.
- C De Pigritia seu accidia.
- C De Neglectu reipublice.
- C De Falsitatibus hoim.
- C De Tristitia.

liber ratus.

Clemundatur Parisius in vico diui Jacobi:
sub llio aureo a Johanne Paruo.

Reuerendo domino Johanni

Gozton Episcopo ecclie Laurien. & comiti loci
eiusdem. Blasius de Varda humillimus eiusdem
clientulus. Felicitatem.

Brito presul dignissime. ac mi-
chi semper caprimis obseruande. Reuerendam
patrem Bonifacium Francie Ministrum pre-
clare sue religionis specimen eximum/ sum-
mo tibi iunctum amoris vinculo/ semper ma-
gnificere confueuisti. Contrauero quo ipse ti-
bi amoris munere respondeat. manifesto iam
testimonia omnibus palam est. Quern enim libellum frugifera-
tua admonitione diuinatus tibi (vt creditur) inspirata edendum
assumperat: ea certe grauitate stiloq; absolutu/ vt Tulliana ab of-
ficina prodiisse crederes. Aurea namq; dicendi vena fecundam
diuini eloquii grauitatem plane cōmonstrauit. nec iniuria siqui-
dem hic de virtutum splendore aduersus immundam spurcamq;
victoriū labem agere potest: qui hoc sedulo corrigenſ / opimo vir-
tutum pabulo degeneres animos indefessus reficere contendit.
Illud vero non solum habere se gaudet: verū operationibus eius-
dem occupatur continuis. Ipse enim generoso virtutum stipatus
presidio. perinde ac equis troianis alio omnem insignem grece
miliariam. virtutes omnes animo complectēs/ quid rectum obli-
quumve fuerit facile diiudicat. Felicem certe quiuis patrem hūc
deuotissimum haud iniuria existimauerit. qui virtutis gubernat-
culo ductus labyrintheos errores filo sapientie moderatur. Felix
ipsius certe est animus. qui in se omnia nichilo egens possidet.
Quare nigratonicam mihi adulatioem iponi subuereret/ neue-
tantum me in campum exponendum intermen compressem. pos-
sem vel plurima suarum virtutū premia dedamare. sed opus vel
Atlanticis impar viribus absolutum vndiquaq; expostulat ora-
torem. Libellum igitur tuo nomini dicatum pater ipse Reueren-
dus (qui me ob singularem suam erga te affectionem fauore per
magne complectitur) mihi/ vt nactus nunciorum oportunitatē.
Redire mitterem scripto tradidit. Ego vero multum diuq; me-
cum pensans: indignum admodum fore iudicavi. si libellos pur-
pureo amictu vestiri dignissimus. nudus impexaſ q; tuam subiret
presentiam. Excitauit me preterea vt in publicum tuis auspiciis

prodiret multorum preuisa utilitas. Non enim dubitabam si multorum ad manus hic libellus perueniret/ non modicam cundem illis frugem allaturum. Quare luculentioribus litterarum formulis ipsum (ut cernere est) imprimendum procuraui. Accipe itaque presulum optime libellum ex animo tum diuino: tum tui amantissimo genitum. & honestum eidem tua ampla in bibliotheca locum ut optime meretur affligna. Tibi autem ut sit charissimus non materia solū que vule fert comodum: sed & animo dedicantis facile excitabit spero. Vale presulum lumen splendificum. Ex literario emporio Parisiano. Quarto Idus Marcias.

C Blasii de Varda Ad libellum Hexasticon.

Si queras ubi sis tibi computurus alumnnum.
Egrediens patrio parte libelle solo
Germanas ultra quando concenderis alpes
Pannioniam versus tecmanet altas honos
Lauria defendet preses Goztonus amabit
Arx tibi pro clipeo produce presul erit.

C Nicolai Bonespei Campani Trecen. Blasio de Varda optimarum litterarum amatori precipuo. Hexastichon.

Ede grauem Blasi sale tinctum (queso) libellum:
Nec benedicta diu tanta latere finas.
Quid doctrina causis prodest abstrusa latebris?
Sub modiisque ardens ipsa lucerna nudi:
Te duce sit toto liber hic vulgatus in orbe:
Quoniam utilius / commodiusque putas.

Eiusdem. N. Bonespei. C. Fratri Iohanni Girardo
minorum ordinis Alemano. Distichon.

Hoc opus edatur frater Gerarde precamur.
Impediasque bonum tempus in omne caue. Et Vale.

C Eiusdem. N. Ad libellum. Distichon.
I Pete Laurinos audenti fronte penates
Expetit aduentus Lauria leta tuos.

**Ad Reuerendissimum christia
ne religionis decus atq; pannoniū fidus. Dominiū
Iohānem gozthon dignissimum Iaurēfis ecclesie
preulem atq; comitem inclitissimum.**

Mat. v.

Ez de ac-

cu. qual-

ter i qn.

Ez de vo-

to. magne

Claudia

nus.

Ouidius

j. q. l. vili

sumus.

p. xxx.

Ezate. xl.

Ecclesia

ci. xlviij.

Vlgatissima est Christi nostri
sententia (meritissime presul) non posse iugos-
sam sive in monte positam abscondi ciuitatem.

Quaecunq; em editio in loco condita sunt edi-
ficia: pretereuntium in se facile oculos alliciunt.
(Spectabilia siquidem sive apte sunt natura). Ad

hanc profecto comparationem quicq; accedunt
excellentiore constituti dignitate principes & prelati. quos emi-
nens prelationis locus palam quales fuerint aperto reddidit capo.

Ad illos eternū vniuersa populi multitudo (veluti ad eum cui de-
beat cōformari exemplar) intentos habere oculos solet. ac si ad sis-

gnūm stabile sagittam quisq; iaciat. Illinc igitur mores facile tra-
hant quibus vitam componat suam. Quoniam quod a prelatis

agitur: in exemplum facile a subditis sumitur. quia componitur

orbis regis ad exemplar. q̄obrem officiunt maxime viciosi princi-
pes populo & prelati eccl̄esie dei. Nihil (inquit Augustinus) ma-

gis nocet in eccl̄esia dei: q̄ φ indigni afflununtur ad regimen anti-
marum. Subditi emi licere sibi quodcunq; in prelato viderint opi-
nantur. Q uod deinceps reges: cur mibi turpe putem? Ouidianam

hanc pleriq; obseruant sententiam: vt nequaq; abstinentia existi-
ment operibus que viderint a maioribus fieri. Quocirca precelle:

re scientia & sanctitate oportet eos qui dignitate & honore precel-
lunt. In sublimi autem positus quisq; stultus / confusibilior intuen-
tibus redditur. Non igitur sunt honori viciosis atq; insipientibus

dignitates: que veluti accensum lumen se deferentis maculas pa-
tefaciunt. Virtus vero dignitati addita: clariore fulget decoris lu-
mine. Tu autem (dignissime antistes) excelsum prelationis decē-

tissime ascendisti montem. ex quo (velut astrum quodlibet luci-
dissimum) sapientie omnis fulgentissimos emittis radios: quibus

atram ignorantie vallem subditorum illustras. Candorem pre-
rea mundissime atq; integrerrime spargis vite. Nec modo castita-
tis sed & humilitatis ea prestas insignia populis: quibus felicem

valeant referre salutis palmam. Enigidavero tue plebis (si que fue-

int)constricta peccatis corda/caritatis calore(sive feniens e for-
nace deuotionis prodeat oratio:sive zelo viuaci salutifera exeat
exhortatio)facile resoluī atque inflamas. Itaque purgādo vite exē-
plo:illuminando scientie documento:& ardore christi caritatis in
flammando subiectum tibi populum/plenissime hierarchicū exer-
ces officiū. Felix quippe inter ceteras Pánonis dioceses Iaurieñ.
tua :que talem ac tantum meruit habere rectorem. O vtinam
tuos(pater grauissime)sequerētur plerique alii mores:quos tue pa-
res reuerētie dignitas collocauit. Quibus si teipsum velis(presul
ommatissime)comparare:supra humanum facile extolleris modū:
in clarissima humilitatis(qua mirum in modum omari)virtus:
aloco dimouere proprio pedem vetet. Sed non est virtuosorum
& eorum qui nobiles souent animos conditio:se se ad viciosos atque
imperitos metiri. quoniam non quo tepescant a bene ceptis sed
quo proficiant a bene iam factis querunt. Si quando igitur ad insi-
pientiam viciāque ceterorum conuertaris animis:scito hos omnes
pari tecum virtute & scientia debuisse certare. Sed quid ad humili-
tate te inuito:qua maximum inter gallos(dum parisios tua de-
corares illustri presentia)nomen precipue reportasti? Mirabantur
haud abs re iūctam auctoritatigravissime modestiam & mo-
destie grauitatem.& pronost vñque leuiter aut arroganter dixeris: ni-
hilque indignum sancto egeris viro. Cum vero frequenter nostro
in cenobio deuotissime sacra mysteria celebrares:exemplum pro-
fecto admirande sanctitudinis fratribus omnibus reliquisti. Quod ve-
ro per teipsum ad me veniens aliquid tue.d.reuerendissime que-
sieris/mea exili penna minoreque industria/de viciis quibusdam
edisseri:conceptam bonitatis tue atque humilitatis in immensum
prope auxit opinionem. Et licet innumeris vndique negotiis(exi-
gente officio)conuolutus:vix recipiēdis nature necessitatibus ac-
commodatum tempus inueniam:nihilominus inter cōtinuos mee
sollicitudinis discursus/dum huc illucque transseror absque villa requie
frustatim paucula que his annexa conspicies tue.d.reuerendissime
dedicauis. Mirareris forsitan inter epulas quandoque(& quidem fre-
quētius)me sumpta carta dictasse. Reliqua vero aut post hospicii
mutabilis ingressum/cibum expectans.aut ante lecti positionem
conscripti. Si deinceps oculum quitulumcinque dabitur. de virtutibus
tue.d.reuerendissime opusculum/eadem qua de viciis forma/con-
ficiam. Sed tanta me premit publicorum moles negacionis:tum
religionis urgente funiculo:tum adiecta principum(que ad pa-
cem tendit)commisso:vt vix quicque pacato efficere aiuno pos-

sim. Indulgentiam plusq; gratiarum actiones opusculum exigit/ vbi si quid minus correctum senseris corrige ut optime nosti / & post manum tuam nil deesse putabo. Sulcipe igitur pientissime pater animum quo librare opera decet. Exiguum quidem opus est. sed si iuncto affectu ponderetur: maximum profecto reputabitur. En vocor ad alia. Vale presulum decus: & dignum tuis me orationibus & gratia effice. Parisius mense Februario. die. 15. Quo nouis novo nomine Rex Franciscus christianissim⁹ civitatem incredibili triumpho ingressus est. 1515.

E. D. L. Reddissime.

HUMILIS ORATOR
FRATER BONIFACIUS.

Nicolaus Bonaspes Puteanus
Trecent⁹. Humillimus Parisiort⁹. Interpres & Doctor
Reuerendo patri Bonifacio Ceuen⁹. profundissimo sa-
cre pagine geminiq; iuris doctori. ordinis Francisci-
genum Minoritar⁹ Fracie Ministro dignissimo. &
Regularis obseruati⁹ vilibet zelantissimo pmotori.

Francigeno lepidum quid mittis ab orbe volumen:
Doctor in extinctos interhabende patres?
Latrantis forsitan trepidas fera scommata vulgi
Vis tua vel soli facta patere viro?
Absit: opus passim manifesta fruge redundans
Pannonios adeat non redditurus agros
Gloria viuenti tibi sit licet ipsa molesta
Vulnus cleri est anteferenda tamen
Q⁹ bonis hoc dederit de varda blasius arte
Calcographa: magno dignus honore venit.
Noluit vt propriis thesauris ab oris
Gratia cui in cunctos est referenda dies.

Ingratitudinem eorum q̄ maxime qui pregnatissima a dño suscepere beneficia cōsiderans: impatiētē quidē. sed tñ equo corripiam animo. Neq; enim aliud quodcumq; versatur inter homines viciū quo magis pio rum irritetur anim⁹: & in quod iustius diuine humanę successeant mentes. Ingratitudo si quidem veluti mare quoddā omnium in se recipit fluxas peccatorum: vnde scaturiginē accepere. ad eūdem quo p̄grediē locū flumina redeūt. ¶ Luciferum quippe viariū dei principiū. Ingratitudo primū turpissimo fedauit vicio. Hinc elatus equalitatē factoris inani supbie ambitu cōcupiuit. Oportebat autē dignas eū creatori potius gratias nō iniuriā exhibere. quoniam piniq; est illinc oriri venena pctōrum: vnde grānum debuit effluxisse dulce do. Prohibent equissime leges illinc occasionem nasci iniuriam: vnde iura nascunt̄: Summe igiū arcis illius mirabile signaculum lucifer / perfect⁹ decore / & plen⁹ sc̄iēta creatus a dño. Quo ditiōra gratiarū suscepereat munera / eo humiliora debuerat repēdere factori vota: igitur in abyssum iuste horredō decidit precipitatio: quem grauissima oīm depresso ingratitudo. Cuiusquidē calus testimoniuū afferet veritas dicēs. Videbā sathanā fūcū fulgur de celo cadentē. Licet Esa. quoq; ac Apo. accedere possit explicatio.

Eccles. i.

¶

Job. xli.

Esa. viiiij.

L. vii. v. l.
memierit.

Ezech. xxvij.

Luc. x.

Esa. viiij.

Apoc. xij.

¶

Adam prothoparentem quem creaturem aliarū dominatu ac scientia incomparabili reddiderat creator illustrem: e loco deliciarū sola expulit ingratitudo. Hinc exiles cuncti vallem hanc mulerie gementes incolim⁹ / quo facile exemplo monemur ingratitudine plerosq; propriis a sedibus populos exturbatos / atq; optimis a terris ad exterias emigrasse nationes quod speculari veraci licet in scrutinio scripturarū. ¶ Chananeorum enī ammorreorūne patria feracior nulla: qua pulsi pctis suis gigantei quondā illi fuere coloni / quos qđem nō irrahelitica manus distentis arcub⁹ gladiis ue strictis elecit: sed ipē dñs in quem detestandā peccatores ingratitudinem obiiciebat: qđ bene David cecinit. ¶ Ipos postremo iudeos chananeorū expulsores eadem e patria (diuino super eorum ingratitudine iudicio seniēte) depullos / inq; miserrimā deductos captiuitatem (que nrā v̄sq; secula tangit) aspicimus. ¶ Quā igiū abhorrendū hū⁹ incolas regni rerum crassitudine fortunatissimisq; prosperitatum saginati successibus / ingratis se deo pre cunctis nationib⁹ exhibere / inq;

Ios. xliij.

¶

De vicio

vicia defluere licentius omnia: vt pene videantur eo effrenatus
velle in peccata decurrere: quo copiosius diuina norunt se dona p-
cepisse/maleficio beneficia compensare putates. Hoc semen neq;
filios sceleratos getem peccatricem arguit Esayas. Qui dominu
exaltati spretere: impinguatus recalcitrat equus. dicente pariter
Hieremia. Impinguati & dilatati preterierunt sermones meos
peccime.

Esa. i.
Deutero.
xxii.
Hiere. v.

D
L. de lib-
ber. & cor-
labe. i.ij.
L. de fe-
cū. nup. l.
cū. apusti-
me.
L. dere-
uo. do. l. si
L. de po-
stu. c. si

Ingrati-
tudis ma-
la pene.

Hiere. vi.
Esa. xiiij.

Nimirum igitur ingratitudinē legibus
damnari proclamamus. Manumissos enim seruos in pristinam
redigi seruitutem ob ingratitudinem iura precipiunt. Ingratos
etiam liberos maiorum hereditate priuandos. Irritam quoq; in
eum donationem qui donator extiterit ingratius declarant. In-
gratum pariter ecclesie (que eum erexit) clericum canones priua-
ti beneficio mandant. Que autem xpiani maior libertas no-
minis quā christo largiente possidemus? sed neglectam despici-
mus/in oīm infandam peccatorum seruitutem sp̄otanea colla de-
dētes. Si vero eam que corporum rerum ue spectat libertatem in-
spicimus: proculdubio nulli amplior donata est regno. Atqui ple-
risq; in terris horrendam tyrannidis regnare manū conspicimus:
vbi neq; ius neq; phas miserios possunt iuuare poplos: vbi vis om-
nia complet. crudelitas vorat insontes: premit iniustitia rectos.
Nostro autem collata est libertatis hec gratia regno. vt nullus al-
teri dominetur iniuste: vis effugiat omnis. cēsura rite temerarios
cohibente/atq; fouēte iniustia pios. Vereamur obsecro ne mi-
serādam nos redigat in seruitutem pristinam/deus ingratorum
rectus omniū castigator. Ne feroces i nos aduehat turcas tortis
precinctos acinacibus & crudelib⁹ onustos cum arcu sagittis. do-
mineturq; nobis iniuste nationes: veniatq; barbarus hostis qui fi-
lios filiasq; patulo subdat (nullo reclamante) ludibriō. Videbūt
oculi vestri ad stuprum rapi virgines: & in etholia electos deduc-
ci puellos. graue exactionis iugum imponent ceniicibus vestris.
& vilibus quibuslibet seruitis corpora vestra dedentur. Horum
quidem exemplum facile prebent iam nimie turcis subdite gen-
tes: que licet christiano fulgeant nomine: vilissima tamen sub tur-
carum degūt seruitute. vt serui sue rascii olim mirmidores mul-
tis apud Alexandum gesuis clari. bosa qui gens olim inter illiri-
cos bellicosa/tribali quoq; seuū nece parētum genus: traces huic
pariter accedunt: truces atq; macedones imperiosi/ helespontini
vero quiq; nuper imperiali maiestate verendi bisancii. necnon &

In gratitudinis.

Fo. ii.

ruedes albani: peloponesii pilleis spectabiles altis. etholi iam pridē romanorum amici: iniucti animis / lacedemones & athenienses philosophi: sed & thebani boetii: archadum quoq; gens incita bello: armeniorum pariter haud minima portio: quos omnes impia turcarum manus prochdolor in ditionem accepit: que nondum contenta tantis limitibus: temerare ceteros infestis cursib⁹ auet.

CO regnicoles nostri: deprecor grati estote deo: qui vos hacten⁹ execranda tali a seruitute protexit. Si maiorum hereditate priuādos censemus ingratos: que vniuerso in orbe quefso gens iustius hereditate priuabitur q; nostra: que regno omnium opulētissimo longe lateq; distetio veluti sinus quodā optime matris fota: pre certis ingratam se se exhibet donatori⁹ Nulla prefecto in gulam luxuriā amq; proclivius irruit christianorum natio. Nulla cumula tius invicia cadit. Templorum rarus est cultus: & diuinorum tarda frequentia. Squalēt veteribus altaria pānis operta: fugitq; ab sacrī aditis reuerentia omnīs: ipsi sacerdotes dissolutis morib⁹ errant. In canticum dedecusq; religio redacta: vilescit. Olim diis ceremoniosos multa cum reuerentia atq; maiestate nūs persol uebant: quicunq; beneficia se persenserāt accepisse. nunc vero se gnior est diuīe maiestatis reuerentia. Siquidem maior fuit apud veteres diuinarum rerum honorificentia q; penes modernos. quibus veritatis clarior est lux reuelata fidei orthodoxe. & qbus ampliora sunt redemptionis collata per xp̄m beneficia.

Ad ingratos recte dirigitur propheticus sermo dicens. Retribuebant michi mala pro bonis sterilitatem ps. xxx. anime mee. Mala siquidem ea cōtendunt largitate domino redere/ vt videantur ex equo de malitia sua cum illius bonitate certare. Videntē siquidē peccata velle/ cum illius gratia iusta cōpē fare mensura: satagētes ne minora sint redditā mala q; collata bona. Sed non vincit diuinam bonitatem (que immēla est) creata malitia. Sterilitatem vero anime reddunt diuīe bonitati sue/ dii bonā illius circa eos voluntatem siue charitatē non attendunt: & quid fruct⁹ aut beneficii ab illius perceperint beniuolentia nō considerant: sterile reputantes / fertillissimām circa illos dei charitatē. velut si feracissimum quis agnum inutilē diceret/ cui⁹ fructib⁹ & pascere& viueret. Hui cœnicolis quondā illis israheliticis similes sunt pplis q; desup donatā illis esca fastidiebat: ac i ipm vite sap. vii. datorē cōcūcia murmurando iactabant: despiciētes dignū dei do nu: et p nihil duces ḡam largitoris. q; bñ reprehendit. d. Obliti ps. lxvij.

L. de offi.
p̄fec. p̄to.
aph. l. q̄s
deo grās.

f

Aggei.4.

a ii

De vicio

sunt benefactorum eius & mirabilium que ostendit eis: & post hec male locuti sunt deo dicentes. Nūquid poterit deus parare mē sam in deserto/propter hoc ira dei ascendit super eos. Nihilominus pluit illis manna ad manducandū & panē celi dedit eis & mandu cauerunt & nimis saturati sunt. Post vero effusam super eos dei lar gitatem/manū quoq̄ mortisere punitionis protinus experti sunt. qm̄ cum adhuc esce eorū essent in ore ipsoru/ira dei ascendit super eos/& occidit pingues & electos eorū. An nō peiora merentur q̄ nō modo beneficia cōtemnunt diuina: sed & p̄ctā adiiciunt in mercedem: de quib⁹ cōqueris deus. Saturaui eos & mechati sunt & in Dsee. xiiij. domo meretricis luxuriabātur. Et per prophetā aliū dicit. Satura ui eos & eleuauerunt cor suum & oblitū sunt mei. Verendū est igitur ne(q̄admodum iudeis) illis punitionē mortis post saturatē imittat. Dignū q̄ppe est penuria flagellis atq̄ omni severitate ad veritatis noticiā deducere/quos nimia rēfī abundantia sive p̄spēritas ad insolentiā erroremq̄ & vitia traxit. Hec em̄ est viliū atq̄ degenerum animorū conditio: vt insolecant prosperis & humiliantur aduersis: intumescent blandis & deprimantur acerbis. Non flectitur bñficio animus iners: nec dulcedine capitur mens Bief. xxij rustica tumēs. locutus (inquit dñs per hie.) sum in abundātia tua dixisti/non audiam.

Ad grati-
tudinem
hortamen-
tum.
¶ Cop. ii.

Cuncta q̄dum sanitate fouemur/dum seruescimus iuuentute/dum rerū omnī copia vallamur/dum de litiis circāfundimur/dum fauorib⁹ hoīm munimur/dum p̄spēris vndiq̄ circāplectimur>nulla nobis adest futurorū cura/nullus patet verbis diuinis aditus/nō auditur tonitrualis mortis met⁹/nō metuūt horréde (licet infernales pene) non est loc⁹ correctioni/nō finis voluptatib⁹ insequendis/nō veniunt in mentē delitiis cir cāfusam terrenis celestīū desideria/vilescit paradisus: qđiu cor no strum voluptuosus detinet mundus:tunc aialis homo nō percipit ea que sunt spiritus dei/qm̄ stultitia est illi/nec potest intelligere. Sed cū grauis infirmitas vel senectus languida torserit milierum corpus:cū paupertas necessitates atq̄ verecundia in domū adue xerit:cū foris cōtumelie seu hoīm despēctus aim antea turgētem attigerint:cū tribulationes vndiq̄ iacto vallo mente obfederint: tunc quepiam te vocantē exaudies:tunc hūlis ad oīa stabis:tunc auxiliū qđcunq̄ minimū audius ap̄lecteris:tūc diuinas correctio nes libēter excipies:tūc implet⁹ cofusione faciē dñi q̄res:tunc hor ror mortis p̄xime & infernalū metus tormentorum induratur

In gratitudinē.

Fo. iii.

antea cor facile penetrabit. tunc placebunt celestia: quando terreni & dispicebunt.

Sic et regniconas nostros opulentia nū
mia refertos: prosperitate turgidos: inflatos honoribus: & omni luxus prauitate distentos. non attingit nūc correctorius sermo: non terret clamorosa predicatione: nō capit veritatis disciplina: nō reuocat a peccatis futurorum denunciatio malorū. Ingrati omnia spemunt. omnia contēnunt impii: que ad remedium ne pereant adhī bentur/percussiones que ad internisōne non sunt minime sentit populus induratus: nec conuertitur ad percutientem se Pharaoniam sequitur pertinaciā habiturus similem cum eo ruinā. Sed venient ab altissimo immisse tam crebro sagitte/que loricā perfo diant obstinationis: sagittas enim suas ardētibus effecit. quas cū mitteret dissipabit impios. Mittet (inquit) sagittas suas & dissipabit eos fulgura multipli. & conturbabit eos. Sagittas autem dicit se completerū in eis. Nunc fulgura sparsim raraq; iacit: bellorum videlicet tumultū non permanentes. Sed quia hiis nō terrēmur (dante metuentibus se per talia dñō significationē ut fugiat a facie arcus.) multiplicabit copulādo tonitru: atq; fulgura donec expauescat cor nostrū atq; moueat de loco suo. i. ab obstinationis perueritate. Cumq; exustas conspexerimus vrbes/ dirutasq; domos/ squalentes tribulis agros/in aceruos lapidum redactā (que nunc miramur edificia) ploratus pupillorum & viduarum stridētes exaudierimus voces. Cum rapi ad stuprum virgines & violatarū clamores excipiēmus: tunc tūc mutatam dñi manum intelligitis: in fletum cantus & leticia in dolorem mutabitur. dices musiq; cum Iob. Versa est in luctū cithara mea / & organum meū in vocē flentiū. Idq; pronunciare videtur Esa. dicens. Conticuit sonitus tympanorum / qui cū dulcedo cithare/ opulentia in penitū gloria in confusionem cōvolabit dicētē domino. Gloriam eorum in ignominiam cōmutabo: tunc nutriti in croceis amplectētur stercora. Tunc erit pro suavitate fetor: pro baltheo funicularis: pro dulci vestimento ciliciū: & p. crispani crine caluiciū. Hec oīa pariet ingratitudo/q; dicis a bō Bernardo. vētūs vrēs/exficcias fōtem mie. Cognoscam⁹ igitū diuina circa nos bñficia/ anteq; irruant super nos maleficiorum nostrorū merita supplicia/ & conuertant a peccatis/proficientes in bonis/gratias agentes deo/ qui est benedictus in secula.

CSequitur de Superbia.

a iii

Nostra
tes tāgit.

B

Esa. ix.

Ps. vii.

Ps. xvij.

Deutero.
xxvij.

Ps. lii.

Ps. xvij.

Job. xxx.

vij.

R

Job. xxx.

Esa. xviij.

Osee. iiiij.

Trem. iiiij.

Esa. iiij.

De vicio

Eccles. x.

Item peccati superbia dicitur:

Angelicum enim fuit primum & capitale peccatum ab eaq; deriuari cetera dicuntur peccata. Primum eni oportet esse a quo cetera deriuantur. Primum est igitur peccatorum omnium superbia/naturali quidem primitate/quoniā antecellit natura inuidiam/auariciā/ceteraq; omnia pctā. Demū precellit origine/qm ante oia ortū/ceteris prestat originem. Postremo & dignitate quadā (prout in viciis esse dignitas pōt.) Pareat enī superbie pctā cetera/quali dñe. Si quis inuidiam primatū in angelo tenuisse contendat:& preire superbiam grauitate/quoniā amoris defectu primo videatur omne peccatum

De peccatis
iij. Caritas
est vi mibi
videtur.

De peccatis
viii. Caritas
est vi mibi
videtur.

De peccatis
ix. Caritas
est vi mibi
videtur.

De peccatis
x. Caritas
est vi mibi
videtur.

De peccatis
xi. Caritas
est vi mibi
videtur.

De peccatis
xii. Caritas
est vi mibi
videtur.

Con nulli primū angeli p̄ctū estimauere

suipius inordinatum amore/ eo q̄ primo sibi bonū appetierit qd
nō hēbat v̄z diuine equalitatē excellētē. **S**ed aduertendū ne-
quaq̄ potuisse simpliciter p se talē nasci in angelo amore. Neq; enī
si excellentiā illā non p̄mo cognouisset sibi appetisset. Cōparatio-
ne iḡf major (se p̄m extolli) p̄cupiuit. queqdem p̄cupiscētia p̄prii
honoris/amor est sui. quē nec esset supbia (q̄ fuit nolle subiectū
esse) p̄cessit. Non enī equalitatē appetisset diuinā: si subiici nō fuit
set dēdignatus. Opportuit etiā dignum se diuine eq̄ilitatis existi-
masse anteq̄ p̄cipire. Quequidē estimatio ab supbie radice pdiit
Nulli dubiu iḡf primū p̄ctū oīm esse supbiā.

Et quoniām celestem traxit superbia ori-
ginem quasi ad p̄prios reuolās ortus. (in Hiero.) sublimū sem-
per mentes appetit/ vt q̄s inuenērit partícipes nature faciat cōlor
testuīe. Nobilitate: scientia: ingenio: forma: robore: celeritate:
dexteritate: fauorib⁹: honore: potentatu: atq; diuincis: dignitatib⁹
atq; officiis: sc̄timonia quoq; supbia oritur. Iusmos autem nō at-
tingit igna oīq; homines.

Stolidum nūmis est certe nobilitati (que
humilitate poti⁹ honestari solet atq; splēdescere) superbiā iunge-
re comitem / q̄ pfecto dedecori prorsus ei sit semp & nunq̄ honori.
Est enī excellēti supbia viro q̄rasi macula faciem operies/ al'svir
ginis honestissime. dicēte primate qdā. Si tibi grā/fapia/formaq;
detur/ hec destruit oīa sola si comite⁹. q̄brem humile esse q̄to ma-
iore decet hoīem/ ecclī docimēto. Sed & si quis nobilitate sup-
bit gn̄is: ortū finēq; oīm contēplef hoīm: & nihil ab hoīe differre
intelliget hoīem/ de luto eodē formatos primū quidē oēs non ne-
gare hoīes pōt. Nec variū cōceptus matrū vteris modū quisq; ha-
buit preter christum. In eandem quoq; terrā eundē excipiētes ae-
rem omnes decidimus/ ploratī prima oris apertione dedentes. **Eccī. iii.**
Nec auro aliū: aliū argēto nutritur/ sed lacte orīes. doloribus
omnes demū torquentur sine delectu/ multisq; miseriis quisquis
natus ex muliere est (Iob teste) repletur Ipsos quoq; reges aggredit
ur podagra: febris: cetereq; v̄litudines. nec durior ictibus te-
lorum regia caro resistit q̄ alterius hominis: quin mollior sem-
per: quia delicatior. Alexādrum persuadentem sibi diuino se pro-
genitum sanguine canna īdico ab arcu missa coegit hominē se
latēti. Sciat oportet (inquit ps.) gentes quoniā hoīes sunt. Postre
Job. xxv.

p̄ctū p̄-
mi angelū.Oritur su
perbia ex
diuersis.**Job. xxx.****Sap. viij.****Job. xiiij.****Job. ix.**

De vicio

mo an diuersa in loca rapiuntur hominū corpora? nū in celum regia fortasse vehuntur? Certe in cāndē oīm matrē est quoq; oīm reditus/an fortasse mortem effugiat nobiliores. Projecto mors rapit oēs vna hoies. Num quisq; priscorū superest nobiliū potentissimorumq; hominū? En marcent quippe cunctorū ossa mortuorū si mul nobilium ac rusticorū. Quāobrē gloriari stēmatibus inutile

Ecccl. xl. Iuuena: Iuuenal is dicit ni assit (que sola vera efficit nobilitatē) virtus. & **Job. xxv.** Seneca. Proauorū genus obstrepare derisorum videtur afferere. qm̄ nil aliud sit genus iactare suum q; aliena laudare. Nō erit atta-

mē ideo nobilitas omnino refellēda/que dignū sibi arrogat hono
viiij. **Poli.** rem: teste philosopho. Sed nec inutiles habet stimulos. Cōpelluntur em̄ sepe nobiles inclitis auorū gestis ad preclara rerū facinora

stimulante quasi calcare latus equi antiqua nobilitatis glā aim: quod & Boeti⁹ annuit. Vbi vero virtuti nobilitis iungit/clarior vtraq; alterutra sit honestationis p̄fētēta/qm̄ & nobilitas virtute

& virt⁹ nobilitate splēdēcit Nulla autē est glā nobilitatis eorū: q; solā generis obſire p̄punt antiquitatē/& se natos alto sanguine iactat nullo comitāte virtutis eos insigni monimento. Quid em̄ ad me attinet p̄decessorū meorū magnanimitas aut militaris industria?

Num aliorū me virt⁹ clarū efficiet? Angloriabor aliorū triūphis Quis tā demēs vt alienis opib⁹ egestate collaudet suā? Quis vñq; alieno & remotissimo igne calefact⁹ ē? Quis alienis (nec tactis) cibis refect⁹? Quis aliena (quā nō induit) veste decorus? Sic p̄fecto nō aliena sed ppriā pendent hoies gloria atq; virtute clarescunt.

CSed nec ad diuinā btitudinis gratiā seu gloriā capescendā gnis iuuat sola nobilitas: h̄z morū viteq; honestas gratū reddūt deiq; dignū efficiūt fuit orē. Nō multos nobiles dñm elegisse h̄z ignobiles poti⁹ atq; ifirmos dicit Paulus. Q; d nō existimio nobilitatis odio xp̄m id fecisse/qm̄ & nobiles dñs fecit sicut & ignobiles teste scrip-

ture. Pusillā em̄ & magnū ipse fecit. Quāobrē nec abiicit potētes Nam & nobiliū psapiam elegit qua nascetur in mundū. Sed puto raros elegisse nobiles/quia respectu aliorū multitūdinis/ ppau ci sunt. Et qm̄ difficilior fuerit eorū qui multa q; pauca possedisset cōuersio. Non est igit debita nobiliarib⁹ deneganda reverentia:

vt sacri tradunt canones. Est em̄ cōueniens minoris p̄dicionis honorū ff. de minem superiori deferre. Sed nequaq; collatioē debiti honoris no

aq; plu. ar. l. 19. sed et vicinus. **Ecccl. xxvij.** bilitati superbire nobiles decet/qm̄ eo ipso quo ceperint esse superbii honorabiles mox esse desinunt. Viciū est superbia cui nō modo non sit debitus honor sed digna datur cōsuīto. Est autē proprium atq; vere insitum nobilitati dec⁹ humilitas:& magnaū novi

Est de p̄ben. c. ve- nerabilis. **j. Lox. j.** Sed nec ad diuinā btitudinis gratiā seu gloriā capescendā gnis iuuat sola nobilitas: h̄z morū viteq; honestas gratū reddūt deiq; dignū efficiūt fuit orē. Nō multos nobiles dñm elegisse h̄z ignobiles poti⁹ atq; ifirmos dicit Paulus. Q; d nō existimio nobilitatis odio xp̄m id fecisse/qm̄ & nobiles dñs fecit sicut & ignobiles teste scrip-

tura. Pusillā em̄ & magnū ipse fecit. Quāobrē nec abiicit potētes Nam & nobiliū psapiam elegit qua nascetur in mundū. Sed puto raros elegisse nobiles/quia respectu aliorū multitūdinis/ ppau ci sunt. Et qm̄ difficilior fuerit eorū qui multa q; pauca possedisset cōuersio. Non est igit debita nobiliarib⁹ deneganda reverentia:

vt sacri tradunt canones. Est em̄ cōueniens minoris p̄dicionis honorū ff. de minem superiori deferre. Sed nequaq; collatioē debiti honoris no

aq; plu. ar. l. 19. sed et vicinus. **Ecccl. xxvij.** bilitati superbire nobiles decet/qm̄ eo ipso quo ceperint esse superbii honorabiles mox esse desinunt. Viciū est superbia cui nō modo non sit debitus honor sed digna datur cōsuīto. Est autē proprium atq; vere insitum nobilitati dec⁹ humilitas:& magnaū novi

ro mitem se subditis exhibere/sicut rebellibus fortē. Sed neq; alia-
de ad gloriā patet(nisi per humilitatē) via/qua nō incedit quisquis
inflatus supbia tumet: ideo in sua sit p̄ceps discrimina q̄sq; lupbus

Scientia quoq; superbiam suapte natu-
ra gignit/dicente paulo/scientiā in Mare. Cū em̄ habitu scientie po *i. Cor. viij.*
tentia intellectua veluti p̄cioso induatur vestimēto reflectit in se
facile oculos gaudēs (veluti decoro adornata mulier ornamēto) q̄
paonis more fulgētes letatur pennas extēdere atq; rotato sese fa-
stu gloriabūda circūspicere. Perfici em̄ vnuq; qd̄q; gloriatur/atq; sua
perfectione nimium facile gaudēs in superbia declinat: eo q̄ difficil-
limū sit nō excedere metas iuste leticie/dum maxima venit occa-
sio:ratio ve gaudēdi. Perficitur aut̄ intellectus (vt iam dixi) scien-
tiae habitu/quo reflexo actu nō potest nō sibi pli gratulari: qd̄ ne v̄l
tra modā excederet gaudiā retinuisse Iob dicit. Si vidi sole cū ful-
geret (inquit) & lunam incidentē clare & osculatus sum manum
meā que est iniq;itas maxima apud deū. Solem tunc fulgere vi-
det/cum per actum reflexū sese scientia splendentē intellectus in-
telligit/suaq; manum cōplacendo deosculatur:sibi p̄i forsitan attri-
buendo/qd̄ potius diuine sit dandū gratie. Vix est igitur quisq; hu-
milis sciens qd̄ se scire scit:que sciētia scientie inflatū reddit sp̄m
qui qn̄q; etiam cōtra deum tumere audet. Sed qui sic inflatur desi- *Job. xxv.*
nit esse bonus: qm̄ primo non recognoscit a quo accepit benefici-
um. Quid habes (inquit Paulus) quod nō acceperis? Etsi accepi *i. Cor. iiiij.*
sti:quid gloriaris quasi nō acceperis? Nunquid(ait Esaias) gloria *Esiae. x.*
bitur securis contra eum qui scēcat in ea? Aut erigetur virga cōtra
se tenentē? Denū si cōparatione eorū que ignoramus metiamur
paucaque scimus/erito is nostra scientia quasi gutta roris an̄luca *Sap. xj.*
nirespectu amplissimā maius. Quāobrē ignorātes oēs sunt supbi/
qm̄ si que desunt eorū sciētē/intelligerēt: neq; quasi multa scien-
tes supbirent. Scirēt em̄ qm̄ stult⁹ sit oīs homo a magnitudine dei *Hiere. x.*
scientie. Qui vero montē ascendunt altiore/amplorem contem-
plātur/ quem nondū attigerint verticem sciētē/ semper finiti ad
infinitū cōparationē augēdo/ac si parvo deuictus primū fluminic
hō q nūq; aquas viderit id estimet immēsum:cū vero in altū vene-
rit pelag⁹/ quo lōgius iter facit infinitū magis aspicit. Hūc pue-
ros dū prius aūnis operā litteris dederiat/oīa scire se putare con-
spicim⁹? Cū vero ad p̄fundiora sciētariū fuerint delati/veluti apta
ingēti abīssō mirātur/necle pedē dimoq; cernūt alītore/q̄iam
portū putauerāt attigisse. Egregie iḡ dicit paul⁹ eos fieri stultos *Rōm. j.*

De vicio

di. xxvij qui se sapiētes dixerint. Semp em nobis restat qd addiscam⁹. Vñ
ca. si.

sapiens quidā cū plurib⁹ vixisset annis exercitio vacas litterario/
querebat se tunc morti addictū cū primo intelligere aliquid inchoas
set. Nā cum ad primā veritatē finaliter oīs tendat sciētia: semp sui
famē relingt pcedenti/& quo q̄s ppius accedit acrius esurit: qm̄ ve
racius gustat q̄ sit dulce lumen oculis claris/ardētiusq; sequit⁹/qd eē
dignum questu iudicat/quod quia infinitum est ad plenūz haberi
nunq̄ hac i vita potest. Ob quā causam gemere perfectos sui ama
tores cogit/nilq̄ reputant omnino quod habent cōparatione eius
quod uendū attigerint. Superesse em̄ intelligunt in infinitum ex
cedens quod habere atq; intelligere velint. Quo fit vt profiteātur
se minus plerūq; scire/qui plura q̄ qui pauca nouerunt: dicente

Sap. ix. sapiente. Difficile estimamus que in terris sunt: que in celis sunt
Prouer- autē quis investigabit? Dicit itaq; Salo. Sapientorem sibi stultū

bior. xxvj videri septem viris loquentibus sentencias. Quamobrem inge
1. Cor. viiij nne Paulus ammonet dicens. Si quis autem existimat se aliquid
Nota. scire: nondum nouit quomodo oporteat eum scire. C Puto igitur
K ego omnem nostram scientiam non excedere primum sciendi gra
duum/q̄i est intelligere ignorantiam nostram: & esse multa (que
cū pcam attinere) intelligibilia. Ideo enim dicit Esa. Dare deū

Esaie. xl. scrutatores secretorum quasi nō sint/ eo q̄ fm Salo. Qui scrutator
puer. xxv scrutatores non sunt/ qui licet ratiocinetur atq; intelligent ratioci
nando q̄ sint/ non tamen quid perfecte sint/ secreta illius summeve
ritatis attingunt. Scire autem que ad humāne fragilitatis attinēt
directionem/magnum aliquid (comparatione vulgaris multitudo
nis que hec ignorat) esse videtur: sed cōparatione eorū que nos
ip̄s plebem aliqualiter excellentes ignoramus/ quasi nihil reputa
tatur. C Qui igitur scientie inflati dono superbunt/ ignorantes
primo sunt quidē ignorantie sue/ deinde q̄ sit superbie viciū vile (quo
dchonestantur) ignorat: postremo sequaces illius fiunt qui n̄mīa

L. inflatus scientia crepuit inter sydera fractus. Facile aut̄ superbien
tes atq; inflati scientia deprehēduntur aspectu primum arrogante
in ceteros/ quasi per imperium aut designationem effuso: deinde
iactantia sermonis altioris: demum ceterorum despectu quos vel
alios vocant aut suis dictis operibus ve reprehensibiles ignaros
q̄ iudicant. Molesti certe omnibus sunt qui oēs superbe deliciūt
& grauissima semp viro modesto superbi est conuersatio.

Chunc qui licet excellenti careant scientia:

Subtilitate tamen pollut ingemii/qua in superbiam extollantur.
Nam inter artifices longa est differentia & ingenui & artis.& pro ff. de solu.
pe maior est ingeniis hominis gloria/q̄ scientifici/ eo q̄ innatum l'inter ar.
fit hominibus ingenii acumen. Scientia vero neq̄ innata sed acq.
sita ad p̄tra quoq̄ valet atq̄ promptius est ingenium q̄ scientia.

Est enim in omnibus ingenii utile non autem scientia/qm tantum
modo in sibi notis habet exercitiū. Limitibus siquidē sui habitus
cōtinetur scientia:ingenium vero nature amplissimis extenditur
terminis :nec vix habet (quo finiatur) mensure periodū. Itaq̄ mul
tomagis prudentes atq̄ ingeniisi (q̄ docti tantummodo viri) reg
runt appretianturq;. Nam que aliena didicimus eruditione nō
insunt nobis (q̄admodum a natura ingenii) q̄obrem & qualitie
na minus par iunt voluptatis & que proprio cūduntur ingenio/qm
aliena semper est gloria officine parta scientie doctrina. Ingenio
autem prodeutia: proprie. Nimirum igitur benedit ps. dominū 188. xvij
qui sibi tribuit intellectum. Pluresq; reperiuntur qui (fm philoso
phum) velint minus studiosi apparere vt plus ingeniisi videātur
Et qui pollut ingenio rudes ignauosq; contemnunt inq̄ sceleris
persepe fluunt frequentius omnia/ad maliciam cōuerentes men
tis acuiciem/quam natura cōtulit ad salutem. Neq; em possunt in
genio rudes maximorum adiuvenire maleficiorum confictiones
comentaq; celsi prauitatis exquirere. viuaciū atq̄ perspicatissimo
rum ingeniorum sunt egregia tam bona q̄ mala facinora. Plura
tamen ad malum procliviora decurrunt/quotquot impias in eccl
esi heres adutexere (vt arr̄ ceteriq;) subtilissimis atq̄ acerrimis
vixerunt ingenii/quotquot in malicia reges letisant / adulando/
mala suadendo/proditiones/exactiones/lenocinia/ceteraq; male
ficia exercentes. Ingenui omnes sunt/quotquot in dicendis cau
sis vafri iniquitatem tueri possunt. Quotquot egregia configere
mendacia singulariaq; agere fulta/quiq; falsificare scripturas/me
talla atq; genus omne deceptionis norunt/omnes ingenio predi
ti excellunt. Hui omnes in malicia gloriantur quasi potentes ad
iniquitates perpetrandas / iniustiam tota die cogitantes quasi 188. iij.
nouacula acuta faciunt dolum. Sed hos omnes in finem arguet 189. ii.
propria malicia. Quoniam & sepe in laqueum quem parauerunt 188. ix.
incident pede comprehenso. Et in insidiis suis capiuntur iniqui puer. ii.
Et tunc quasi fur confunduntur. Et arte pereunt propria. Sed non
ad maliciam natura deus ve ingenium dedit hominibus: sed ad

De vicio

188. xxxii. beneficentiam potius atq; artes bonas capescendas dicente. ps. Ina-
tellectum tibi dabo & instruam te in via qua gradiaris. Nunc
189. iiiij. vero sapientes multi sunt vt faciat mala: bene autem facere nesciunt

CEn quid pdest altum accepisse ingeniu/excellentem scientiam
exhaustisse: si ad perniciem hec omnia cedant? Satius est exiguo sim-
plici q; vivere spū & bene agere: q; maximā sortiri aiam scientiaq;
atq; peccare. Nolite ergo loqui sublimia gloriantes quoniam
4. Reg. ii. scientianum dñs est & ipsi cogitationes preparantur. Nullus inge-
nio atq; sciētia inter mortales vnq; venit dyabolo cōparādus: q; ad
inferni profundum cum sua scientia demersus est.

Eze. xxv **Forma quoq; pleriq; superbiunt: vt ipse**

w. lucifer perfecti decoris. Nam fastus inest pulchris. & sequitur sus-
perbia formam (fm Oui.) Hos paonibus censeo comparados
qui oculatum explicantes caudam rotare seipso atq; circumspic-
cere gaudet/quod maxime vanitatis est signum. Quid enim fuga-
cius in homine fragilis ut forma? Mometaneum (floris more
quem matutinus irrigat imber) decorem/meridianū dissoluit ca-
lor. Siquidē exorto (fm Iaco.) ardēti radio sole florū perit fluitq;
decor. Et qui (fm ps.) mane floruit/vespere cadēs arescit. Qob-
ix. ps. cij. rem & alibi similē feno dixit hominē efflorētibus (quasi agri flo-
re) diebus eius. Sed neq; meliores semper sunt qui forma excel-
lunt. quoniam & alba ligustra cadunt. vacinia vero nigra legun-
tur/quin ad vicia persepe inclinat species. eo q; rara sit concordia
forme atq; pudicitie. Unum est enim seruare in quo (fm quem
dam) totius populi vota suspirat. Expetit squide ab oibus pri' chri-
tudo/q; se habentē reddit quasi signū ad sagittā/in qd oēs distētis
arcubus emittere sagittas atq; infigere cupiunt/difficileq; est ex

Taco. i. multis non attingere aliquem. Quāobrem ludere formosas Oui
190. iiiij. di' dixit. Iunctā enī fatuatē pulchritudini Salo. circulū aureū eē
in naribus dicit porce. In stercore squide p̄tinus infumabit deho-
nestabitq; circulū aureum fus. Et redinuit i spē mulier stulta. i lux-
uriā facile volutabī/q; aut turpes sunt (& si nil minoris ad luxū
bēant animi) despecte trā a viris tuti euagant/q; bus frequētū de-
est corruptor q; volutas. Pulchrorū attī esse aīm pulchrū sapiens

191. fre- quenter fa-
na in cor-
pore sano.
ps
200. fre- quenter fa-
na in cor-
pore sano.

quidā dixit. Nec enī caret rōne in optimis corporib⁹ optimos insi-
dere spūs/ab aio enī vultus p̄ferti formā accipitivū & iudicari ho-
minē vultu pleriq; dixerit. Horripilatos hirsutosq; sue horribiles
aspectu sepe rixosos austerosq; spicim⁹. Alacres & q; explicat
tvltu hoies vt plūmū iocūdos atq; placidos expiuntur. Existimno

em̄ in contracto corpore contractum quoq; esse spiritum / qui libēs
neqq; habeat (q̄admodum in plano) discursus atq; operations ve-
luti recto currens alveo riuis celeri⁹ liberiusq; placido se diffundit
illapsu q̄ qui tortuoso (huc atq; illuc cōtracto) vortice fluit. Nō est
igitur nature vicium q̄ in luxum defluant speciose sed arbitrii: qd
pluribus inflectitur occasionib; ad malū q̄ earum que sollicitato-
ribus egen⁹. Frequentib; em̄ machinari ictib; etiam solidissime
deiciuntur turres / castra / meni: q̄ famosissimarum vrbū ad quas
oppugnandas volentius declinant principes. Vetusissimi vero
debilesq; (radicib; inuoluti) ingnobilium oppidorum muri (nullo
impellente siue quatiente corrosos lateres) per multa secula intac-
ti durant. Non tamen defecti artis firmissima illa cornuere me-
nia aut bonitate operis hec debilia diutius erecta māsere. Sed ga-
ad quatiendū illa species vel opulentia vrbis inuitauit / ignobilitas
vero alterius repulit a demoliendo animo hostem. Nō igitur
superbie sed timoris occasionem affert corporis pulchritudo: que
continuo in periculo versatur / & muta prouocat sepe hostem / nō
extraneum modo sed & domesticum quēlibet / qui custode esse de-
buisse. Est aliud annexum superbienti species malum q̄ bona au-
ferat gratiā / line qua est omne decus insipidu⁹ & omnis forma in-
grata. Plus em̄ valere bonam gratiam sine specie q̄ speciem sine
gratia videm⁹. Laudabiliores certe sunt que gratia bona q̄ q̄ pul-
chritudine pollut female. Ad eas siquidem frequentior est acces-
sus hominū. Quāobrem proficer ad castitatem obseruādam
sepe solet superbia: que riditudo sua reicit sollicitatores: dedigna
turq; commune homini fedus & carnale commerciū (licet violen-
tis agitetur si imilis abintra) tamē ne alterius potestati subdatur
aborret & spernit. Sunt em̄ nonnullae altioris animi female que
licet carni copulam maximo appetant desiderio tamē non nisi
electissimo seze (quem dignum iudicauerint) amatori prostituēt
Non sic ille que confidentes sua pulchritudine pedes omni trans-
eunti diuidunt. Solent em̄ esse tales mollioris animi que facile oī
bus seipſas prestant. Illud maxime superbienti ex forma est me-
morādum q̄ cito putredine misera caro quam vermes operiēt. Et Job. xxij.
nimia fetens putredine non modo ab intuitu oculos hominū / sed
& nares auertet ab odoratu / de cadaveribus eorum (inquit Isa.)
ascendet fetor.

Cuncti qui nec nobilitate generis nec inge-
mo: nec scientia: nec specie glorientur: sed maximo corporis robo-

De vicio

Re superbiant: vt quidā crassioris ingenii (qui vt plurimū p̄stant vi
Amos. vi. rib⁹) in fortitudine cornuta sumpsisse gloriātur. Hui plerūq; rustici
Esa. lix. sunt quorū ad oppressiōes aliorū prompte sunt man⁹. Armis aut
ferendis onerib⁹ apti atq; accōmodati inertes aīo & omni ḡlōsa
debiles virtute/vires corporis miserrimis exercent officiis. Inue-
niuntur tñ qui virtutē habeant animi annexā robori: & sicut viri-
bus/sic ingenio ac sc̄iētia p̄stant. Karos tñ vtraq; preditos virtute
natura p̄ducit. Vnde philosophus ingeniosos dixit molles carne

Gene. vi. & robustos minus prudētie habere:nam & gigātes illi a seculo vi-
Bar. iij. ri famosi. et bella scientes non inuenierunt prudentie viam. Qm̄
Sap. xij. traducti temeritate.contra deum erigere temptauerunt colla fu-
Job. xv. perba. Ignorantes quoniam pugnare contra deum non sit facile.
Ecclesiast. xij. Et eosq; dementie progressi sunt vt lateritiam erigere turrim (q̄
in celū progrederentur) imprudētissimi temptauerint. Q uos primū
quidē diluvio:demū idiomatum diuisionib⁹ dissipauit (qui depo-
Hiere. ix. nere supbos suevit) deus. Itaq; suadet non gloriari forte in fortitu-
dine neq; sapientē in scientia sua/sed in diuina potius agnitione.

CNam Goliā cōfidentē virib⁹ suis puerulus humilis dauid adhi-
1. Re. xvij. bita stravit morte. Et alii plurimi nimis cōfisi virib⁹ turpiter perie-
re vt Sāson vtroq; priuat⁹ lumine: dū se (vt p̄sumebat) eripere a la-
Judi. xvij. queis negt/ignominiose interiit. **C** Hercules orbis terror atq; mi-
raculū nature quoddā insoliti aconito tincte ei⁹ (quē sagitta infe-
cerat cétauri) camisie/vxoris inscie doli zelotipa/in rogū despe-
rat⁹ ac furens sese p̄cipitē dedit. **C**Antheus maior ceteris robore
vni⁹ herculis fortiore interiit manu. **C**Hector troiane stirpis de-
cūs & specimē belligere artis feri achillis cruēto decidit gladio. Se-
tūs postmodū achilles ipe dolosa ic⁹ sagitta depiit. **C**Og basan
Amos. ij. rex queruī fortitudine similis israelitico bello deiect⁹ est. **C**For-
1. Mac. ix. tiſſimus ille machabeonū dux inclit⁹ iudas post ḡlosos victoriarū
trūphos tandem fortiorib⁹ armis extinct⁹ est. **C**In forte fortis im-
pingēs vtriusq; mortē brut⁹ cū tarqñio dedit. sic Hiero. quoq; dicit

Hie. xviij. Fortis ipegit in forte& ambo perierit. Fortiū enī viroū lepe bre-
uior est vita & inglori⁹ finis/qd Alexadri Cesaris Pōpeii Golial
atq; multorū aliorū pbatur exexplo. Et siquidē fortitudinis roboris
ve corporalis est aliqua laus: laudabiliores maioriq; glia digni erit
elephantes/boues/eq; leones/vrfi/& alia queda seussima bruta q̄
cuiusvis fortissimi excedit hoīs robur. Modica certe aut nulla est

Sglia eorū q̄ hoī cum brutis sunt cōmuni. **C**Fortitudinis aut ai di-
Anūm for- trudo di- gnissima est glia:q̄ sepe in debiliorib⁹ robore reperif. Perraro vi-
gnissima debis nobilissimi ai viros robore p̄ditos:qm̄ vix ad vtraq; suas ex

Superbie.

Fo. viij.

Tedit manus operatrix natura fortitudines. dicente scriptura. Arcus fortius superatus est / & infirmi accincti sunt robore. Nam & in acer nimis bellorum congressibus. Robustiores quandoq[ue] terga primo vertunt. Vbi debiliores viribus animo pugnant invicti. Animis profecto non viribus hoies estimandi sunt quoniam & animos non virium gloriose sunt victorie. Melior certe est sapiens viro forti / & plus sa- piencia quam vires appreciatur Salo. sententia. Plura enim atque mirabilia rati sunt arte quam viribus. Ad modicum valent vires artis compara- tione. Non enim viribus sed arte ponderosi in altum vehuntur lapi- des aut turrem eriguntur / sed & senescentes aut egreditur in corre- pti cito nutabunt viri fortissimi. Quae autem mentis est fortitudo visq[ue] in sepulchrum comitur invicta hominem. Nec robore quis quam salutem adipiscitur eternam: aut mortem effugit ultimam. Non salvabitur fortis in fortitudine sua: quin fortior instat ex fortioribus maleficis cronicatio. Decet enim potentes potenter pati tormenta. Non enim fragilium humeris graue imponitur re- cte aut iuste onus: sed eorum qui fortes ferendis oneribus gra- uioribus inueniuntur. Cum dyabolo hec erit pugna peccatorum potentium: cuius non erunt pares potestati: qui cumque terreni ho- mines.

Agilitate aliqui superbiunt animo qui- dem plausibly corpore leues: choreis dediti ac lusibus. Et huius plerumque mimorum gesticulationibus oblectantur: turpi membrorum sele gestu de honestantes: velut Hipocrites qui dissolutione membro- rum in gesticulando quasi partam amiserit uxorem. Non est semper tuum bellum in congressibus agilioribus fidere: quoniam sepe ad fugam solent esse quam ad conflictum priores. Huius enim plus pedibus quam manibus fidunt. Quoniam probus (re quidem & no[n]) Romanorum imperator cum in foro iulii fidisset acta ingenti cede aduersarios & ex preda hostium quasi singulare munus quidam velocissimum obtulisset illi equum: qui certum una die miliaria transmitteret/ rennuit accipere/ dicens id esse fugacium non pugnacium munus. Quae autem di- cit Salo. Vidi virum velocem ante reges stabit. De promptitudine exequendi imperata intelligit non velocitate furgiendi quam ad proverbum. In omnibus operibus tuis esto velox/ ne q[uod] em fuerit vnu[m] laudata segnies. Non aut disconuenit quoniam velocietas etiam feroces esse: non enim officit quod natura bene contulit vir tuoso. Nam & agilitate & robore bene uti qui virtute redditis sunt gloriose possunt. Nam & fortitudo que patriam tuerit plena est iusticia.

i. Reg. ii.

viii. xlvij.

Eccles. ix.
Sap. vi.

Eccles. vi.

Amos. ii.

Sap. vi.

Job. pe.

x

Hipocli-
des.

Hoc re-
fert hero-
dotus.

Probus.

Prover.

xv.

Ecccl. xxxi.

xxxij. q. iii.

c. fortitudo.

do.

De vicio

Et agilitas que periculum evitat: aut iustum confert patrie pmo-
dum: dignam obtinet laudē. In perniciem sepe ducit agilitas: cū
vel glorie causa: saltationibus aut cursibus adducit egritudines:
vel mēbra leduntur improvide: vel cum ausu temerario quis atti-
git qd satius fuisset declinare asahelis exēplo: qui celeritate capis
par fugacissimis abner nimia in sequens velocitate fugientis ha-
sta confossus interiit. Parte autem est durationis agilitas: q post
trigesimum tertium etatis annū declinare icipit: robur vero diutur
niore manet cum horie mora: ad quinquagesimum enī usq; qui
tum procedit annū. Stultum est autem agilitate gloriari hoīem:
qua simiis: canibus: capreis: leporibus quoq; timidissimis (quib⁹
persepe fugaces viri assimilantur) aliis quoq; feris exceduntur.
Quis vnq hominū cerui velocitatem adequauit aut leporis? fu-
giat ea gloria que pecorum ferarūq; maior est q; hoīm. Et quidez
si velocitate quis morte omnino posset effugere: haud stulta eēt
gloriatio. Sed tāc pfecto peribit (Amos teste) fuga a veloce: nō
fugiet (inquit) velox nec saluari se putet fort⁹. Aut si robur & agi-
litas gratū redderēt deo hoīem: ut ilis eēt gloriatio. Sed vt ait ps.

Amos. ii. Non in fortitudine equi voluntatem habebit/ neq; in tibiis viri
beneplicatiū erit ei. Sed in hiis q sperant super mia eius.
Pl. cxlv, 2. Non in fortitudine equi voluntatem habebit/ neq; in tibiis viri
beneplicatiū erit ei. Sed in hiis q sperant super mia eius.

Sunt alij qui nō viribus nec eximia cor-
poris agilitate sed dexteritate & abilitate quadā superbiū. vt eq-
tatores: gladiatores: hastilufores: & luctatores optimi: qui nō vi-
ribus nec oīo agilitate sed dexteritate vtuntur. Et hos quidem
robustis in artibus atq; agilibus preponēdos censeo: quoniā plus
ad ingenium appropiq; hmoī dexteritas q corporis vires aut
agilitas: nam & robustissimorum sepe victores existunt. Sepe vi-
di exigu corporis & modicarum viriū homines hastiludio & lu-
cta barris quoq; ingētis molis viros exuperare/ neq; velocissimis
polle in barrarum ludo prehendi/ qui dexteritate intorsioribusq;
vterentur. Sed ea est dexteritas maxime salubris qua quis vicia
peccataq; vel eunitat/ vel sternit/ & deo gratū reddit hoīem.

Favoribus alij gloriāntur principū p-
latorum aliorū potentium: quibus posse damna inferre ceteris
atq; opprimere humiliiores ventoso sepe strepunt sermone: igno-
rantes q mutabile sit hoīm (& pfectissim principū) genus. q fre-
quēter quos ampliore sunt affectu prosecuti/ acriore postmodum
odio detestantur. Quiaobrē maledictū qui in hoīe pferderet Hiere,
accidit. Apud David fuit dilectissimus & inclit⁹ milicie dux

Die. xvij.

Superbie.

Fo. ix.

Ioab quē postea (facinoribus audacter cōmissis) detestatus est. ij. Reg. ij.
Anthioco carissimus & diuinis pene honorib⁹ dignus est habi-
tus hannibal; penus quem postremo maliuolorum susurria delpi
cabilem reddiderunt. Amam affluero regi vnius erat predilectissi-
mus princeps & cunctis horrenda venerabilis auctoritate/ qui to-
tius haustum fauor (ab rege pleno videbatur gurgite sorbusse &
nihilominus vnius contēptibilis mardochei vniusq; femie sum-
motus est accusatione & in altissimam (quam mardocheo para-
uerat) vice patibuli trābem suspenſus interierit. Sunt innumera va-
rietatis fauorum exempla/ quibus nunq; quisq; sapiens filius est.
Melius (inquit ps.) est in dño confidere q̄ in principis: in quibus
non est salus. Beatus vir (inquit Hiere.) qui confidit in domino:
qm̄ & cor regum in manu domini est. Existimo in necessitatibus
ad illius bonū sepe principum fauorem declinare qui diuinitū pro-
menuit. Nam & papam pauperculo francisco (summi voluntate
regis) fauorem dedisse beniolum legimus. Ut enim placeat in
conspicte principis verba: diuini est muneris. vt in Iudith & He-
ster cognoscimus. Nam & Thobie grām in conspectu salmana-
zar regis assyriorum deus ob sua dedit benemēta. Beatus tamē
qui fauore principis ad ceterorum vtitur cōmoditatem. vt vnius
gratia plurimos sibi aggreget amicos. Qui vero ad aliorum in-
cōmodum beniuolentia vtuntur principis: aliorum oīm semp &
ipsius quoq; principis quandoq; grām amittunt. valet enim ad cu-
stodiendam principis gratiam multorum amicitia: qm̄ velut i mpo-
fitia sepe ligna ignem nutrunt: sic addita multoru frequentia: bo-
nitatis in viro existentis: testimonia/ principis amorem in eo fo-
uent. Econuerso non est tam solidi quisq; princeps animi/ vt non
vertat in dubium eius viri probitatem/ quā multi dilacerant atq;
incusant. Est autem notandum q̄ sepe deus confundit eos qui ho-
minibus placent.

ps. cxvij.
ps. cxvi.
Die. xvij.
Pro. xxj.

Z

Tho. i.

Honoribus pleriq; inflati (quasi vēto di-
stanti) superbiunt. Hos pasci vento Osee dicit. Sunt enim simi-
les tenui contextum serico aut filo lacinie. que vt ventum excepe-
rit extenditur atq; turget. Quam michi similitudinem picarda-
rum romanarumq; atq; mauranum falie seu pallia contulerunt.
Sed nec vana est similitudinis ratio. qm̄ durante quidem vēto in-
flata turget falia/ que flatu cessante plicata sine ordine cadit. Que
quidem similitudo in nauium quoq; velis accipitur. Siquidem
flante propicio velum vēto tendit/ decumitq; placido super equo-

Osee. viij.

B

b

De vicio

ta lapsu nauis exultante nauclero. Cessante vero fit calma tunc
immobilis pigritans manet plano mari detenta / q̄ si forsitan ad-
uersis impellatur flatibus detracto subitis velo manibus huc atq;
illuc diuertens / vix salutis attingit portum. Sic flante hominum
laude in gloriam superbus extedit animum: qua cessante: decidit
& si aduersa honori acciderit confusio sive de honestatio: sepe de-

¶ Seez. xiij. mergitur. Transit enim vento (moti pulueris more) mundanus
honor / qui dum late per aeravolat nil nisi oculorum inducit obfu-
scationem & vertigine ad momentum raptus subito concuiescit.
Sic opinione hominū ad tempus quidem in honorem homo eri-
gitur / quo ne futuros aspiciat casus obcecatur. Neq; enim qui su-
pra opinionem hominū altissimis honoribus extolluntur proprie-
tate infirmitatis memoriam retainent / quoniam multo magis id esse
quod opinione suadetur adulantium & qd honorabilis pretendit
auctoritas: q̄ φ vere sunt credunt / deficiente per exinanitionem

quandam in eis veritatis atq; iusti iudicii spiritu. **C** Solent enim
qui subito leuantur in altum (fortiore aeris collisione) pene fieri
exanimes & immemores esse sui / quin maxima fiat in eis spiri-
tuum deperditio. **Sic** qui altissimas attingunt honorum gloriae
fragilitatis proprie / seu pristine conditionis obliuiscuntur: donec
ad mentem violenta reducat necessitas / & ad proprium (vnde ex
surrexerat) locū / redditus amissa depositaque (q̄ insaniarēt) glia ve-
ritatis claram restituat noticiā / veluti si regia (miserrimus antea
quisq; amicis veste) non iam pristine memor miserie sed prete-
se vestimento glie ad regios euocabit honores aim / desinetq; amo-
do quale fuerit antea obiectū nūc regio corp⁹ ornata memorare.
Sed si falerato exuatur (quo ceperat ab alienari a mente) appa-
tu / mox denudatus ad pristinā reuocabit aim / editionem / solitaq;
agnoscet adustā solibus catē. **C** Fabulosum illud Esopi pauonū
penis corui fallo fulgetis postmodū & denudati coruinā retinuis
se naturā hauq; in cōuenienter accedit. **C** Alexadri quoq; diuī re-
putantis se natum progenie: plaga dolorem instruens / agnoscere
atq; fateri hominem esse coegit. **C** facile est ac frequentissime ac-
cidit cōmutari gloriam subito in ignominiam. Est enim breuis

¶ Seez. iiij. admōdum & frequenter impiorum laus. Quos cedris adequatos
¶ Job. xx. libani paulo antea / in transitu viderat locum nō inuenisse rediēs
¶ Job. xxx. eorum dixit / quoniā quem dies vidit veniēs superbū: hunc dies
v. vidit fugiens iacētem (ait sene.) **C** Darii perfari regis ultimi q
amplissimo terrarum dñatū gloriabūdus ab Alexandro deuict⁹
turpem ingloriāq; sortit⁹ est mortem Hānibalis quoq; & scipiois

Superbie.

fo. x.

plurimorūq; aliorū id facile probatur exemplo. Que enī ex homī volūtate pendet gloria/mutabilitati eidē subiacet/qua facile mētes eorū mutanf. Non enī stabile qdāq; esse edificiū pōt qd̄ instabili mobiliq; innitif fūdamēto. Q d̄ xp̄s dñs sapiēs quoq; testant̄. mat. vii. 2
Quāstūlum est igif eo gloriari/quod alieno pendet in nobis arbitrio & qd̄ sui recessu granus infert detrimentū/qd̄ accessu dulce p̄ulerit oblectamentū. Si quidē maior est amissi honoris tristitia/qd̄ asciti gratia. Quoniam quo gradus altior fuerit necesse est vt grauior casus subsequatur. Quāobrem tolluntur pleriq; in altū vt casu grauiore ruant. fm Clau. Non tamen reprobare honore (qui diuiciis om̄ibus ac vite si liceat) aliquo i casu preponif oportet. Est enim quo nū maius offēre deo possum⁹ & qd̄ virtuti premiū debeat. Quāobrem honore expetit solā quisq; magnanimus/nō quidem ambitu quodā effreni: sed digna virtut (atq; modestie iusta mensura (qua refelli⁹ superbie vicium) quod & in expetendo fine ordine honorem & in imoderata illius estimatione consistit. Non est enim iusta vituperabilis gloria sed tumens ea spūs. Erit igitur ab superbia animus liber/qui nec indebitum sibi ambit seu arrogat honorem/nec imoderat (habito iuste) vtitur. Affectus etenim inordinat⁹ vbiq; viciū facit. Honore autē superbiētes dignam a deo confusione patientur.

mat. vii. 2
Sap. viii.

clū. dī. c.
descam⁹.

Claudiu⁹
nus.

.i. Ethic.
E

xi. dī. de-
licie.
xi. dī. mul-
ti.

p̄s. xviiij.

ff. offi. p̄s.
l. illicitas.

p̄s. ij.

p̄oū. xj.

f

L. de insti-
tū substi. l.
rep̄hendē
da. puer.
xvij.

Eccles. ij.

Esa. xxx
vij.

Crefus ij
doꝝ rex.

B

Potentatu nōnulli atq; opibus glorian-
tur. Humilioresq; (confisi diuiciis) opprimere audēt. Q uod lege sanctissima inhibitum est. Hos in iniquitate potentes arguit. ps. Quoniam primū quidem in diuiciis suis confideutes corrident. Demū vilissimo glorie genere superbiant qui diuiciis gloriātur. Est enim intimior homini nobilitas generis robur sc̄ientia & agilitas qd̄ diuicie/quibus & honor preficit opinione philosophi atq; legum. Non enim diuiciis estimādi sunt homines sed virtutib⁹. Quid enim prosunt (ait Salo.) diuicie stulto cū non possit sapientiam emere. Sepe contingit fatuos homines inter diuicias nasci quas solertiſſimi fruſtra parentes acquiſierint/ quod Salo. maxime querebatur. Iactantia vero diuiciarum: perditionis eari⁹ quā dog⁹ est causa. Siquidē inani seductus glia Ezechias iudeorū rex theſaurū quē legatis Nabuchodo. ſupbiens ostētauit amisiſ. Allicit enī aīos viſa voluptas & ad predā patens theſaurus inuitas. **Q**uāta vero fit amissarum tristitia opum referat Crefus lydum rex opulentissimus: quem Xenophon (hand ceterorū more adulatiū) amplitudine opum beatificauit: quin future tristiciā calamitatis ex illis nasci opibus dixit. Nil tam moleſto ferē aīo.

De vicio

ut pauperies /quā diuitie p̄cesserūt. Et est illa profecto acutissima
cōfusio /quā pepit amissa precedēs gloria. Q̄ verecundū horīni q̄
paulo ante pompaticis se ē ostētabat ornatibus nunc misero tegi
fortasse palliolo? & qui longa sequaciūn cauda resonare cogebat
mīro strepitu /quascunq̄ lato gressu perambulabat vias: nunc soli
tudine comitatus quasi noctua occultos querit incessus / & leni pas
su suratur hominū visus / nec explicare contextam demissō birro p̄
sumit frontē: ut agnoscatur ille quondā opulētus fuisse: quem repē

Job. xxx.

Sed fortasse diuitiis haud inaniter esset glo-
riādū sive morteredimi diuites possent vel prodeſſent extremo
in iudicio seruati theſauri. Nihil authorum efficiunt: qm̄ moritur
Job. xlvij. eque diues ac pauper. Felix ac miser gloriſam ſouens ſedem &
Ecclesi. xl. coronam aurea ac despicibilis opeṛtus lino crudo. Nec im-
puer. x. pietatis proderunt theſauri in iudicio: neq; aurum vel argento
Eze. vij. liberare poterit ab inferno animas. Quod foras velut inutile pro-
Sopho. i. p̄tūtū iūctetur. Q̄ m̄ ex eo nondabit homo placationem anime ſue. Ve
Amos. vij. igitur opulentis qui ponipam ſequuntur.

Dignitatibus atq; officijs etiam superbī
re homines ſolent /ponere inflatos tumidoſq; vultū: ut minores ex
terreant fm Seneca. gloriabundi ſuam exaltantes potentiam: il-
Job. xvij. lius ſequentes auſterum fremitum / qui christo dicebat. Anne-
ſcis quia potestem habeo dimittere & crucifigere te: cuius auda-
ciam dñs digno repreſſit reſpoſo dices. Nō haberes in me potesta

Rom. xiij. temvillam niſi tibi datum eſſet deſuper. Omnis enī potefas a deo
eſt. Arguet igitur miſū in modū dñs eos q̄b⁹ potefatē in ceteros
dedit niſi iuste iudicauerint & modeſte auctoritate viſi fuerint. Et

Sap. vi. quidē duriflūm in hiis qui preſunt fiſt iudicium / confeſſa exigu-
Ecclesi. v. mia. Non eſt igitur superbiedū hiis qui ſeu eriore vniuersorū dñi
rem nō no

vam. **3** **Sanctimonia vero (que in anis omnino**

eſt) non nulli superbunt. Non enī superbire sanctitas pōt: ſed que
ſanctitatis ſpecie habent / in superbīa ſepe extollunt aim ut ſobrie-
tas / ſolitudo / ſumma paupies / abſtinēcia / ieuniū: lōga orandi con-
ſuetudo: vilis habituatio: singularis ceremoniā obſeruatio: ſqua-
lida facies / & exēfa mēbra: q̄ oia ſi ad superbīa referat inutilia oī
no atq; hypocritia fiunt. Nō enī refert quacūq; ex cauſa q̄s infaniat
Eadem eſt animi superbīa que deſpectibili & que magnifico ex
apparatu conſurgit. In iſpis quoq; ſordibus latere superbiam Au-
gustinus dicit. Quequidē eo periculofior quo ſubtilior eſt. Hoſei

Superbie.

Fo. xj.

exosos deo sacre testantur vbique littere. hypocritam dicit Esa. esse
neque. Et christus maxime contra eos semper inuexit monumetis
dealbatis ac lupis rapacibus ouiu*t*ectis vellere modo sepulchris
eos comparando. Hos Aug. reprobat dicens. Nolo habere hypo
critas. Hui sub sanctitatis specie quedam faciunt & dicunt: que oculos
diuine maiestatis offendunt.

Esa. i. p.

xij. q. ij.

In cle.
here. c. ad
nostrum.

CQuaprimū igitur superbit quisque virtute
definit esse virtus/qm̄ non stat cum virtute superbia/que vicium
est pessimū. Hoc maxime mirandum est quia etiam ex humilitate sur-
git superbia/quasi ex aqua ignis oriatur vel exigne aqua. Sed cer-
te nō est illa vera humilitas quia superbia gignit. ficta est & suo princi-
pio nomen superbie accipit/qm̄ non ex aio predeunt illa humilitatis
signa/neque vt humiliis vere sit. sed vt gloriam sibi asciscat ex vocis
sue membrorū humiliatione. Quādōbrem dicitur quia est qui nequi-
ter se humiliat. Sunt enim qui humilitate gloriam qrant/qua fa-
stu atque ostentatione nō potest habere. Non enī multis cōtingit ap-
to mundi tramite inuenire maximā gloriam: sed occultis plerique
meatibus honores exhaustūt amplissimos. In religiones quippe
& ecclesiasticas dignitates plures electi sunt/qui si mundanū se
cuti fuissent vias: ignobiles oino fuissent. Colore itaque humilitatē
gloriam adepti sunt: que nihilomin⁹ illis dignissime accedit/qui
hanc non sic quesierunt.

Ex hūili-
tate qm̄que
superbia sur-
git.

¶

Ecc. xii. p.

Chant autem superbozum signa presum-
ptio/iactantia/arrogantia/cominationes/aliorum despectus/in-
iurie/indecēs fastus. vel singularis conuersatio/inuetus habitus
iudicium temerarium/in ceteros difficilis cōicatio/facilia impro-
peria/circūspectio austera et sine modestia mores/audacia sermo-
nis & inobedientia circa maiores.

¶

25

CPresumunt enim superbi quia vel non potest
vel non debent. Non enim vires metuntur suas: sed licet infirmi-
tatis proprie noticiam habeant animū sequuntur effrenem/quo
videti volūt esse atque posse quod nō sunt nec possunt. Obnoxii au-
tem sunt legibus imparia viribus attemptātes. Et hui plerūque in
extremas decidūt cōfusiones velut quia presumunt ignorantes misce-
re inter doctos colloquia capti sepe verbo indiscreti cōfundū-
tur. Ideo monet sapi. Ecclesiū dices. Si est tibi sēsus: rūnde. si nō ta-
ce/ ne capiaris verbo & confundaris. Presumētes quoque viribus quia
nequeunt sepius in perniciem cadunt vt Azarias & Iosephus quia
dum suas vires glorioſis illis machabeorum ducibus capitūt ade-

ff. ad. l. ac:
qui. idem
turs.

Ecc. v.

i. mach. v.

b iii

De vicio

quare turpi pereunt confusione. Presumentes etiam quādōq; pe-
dibus trāmittere fossam: decidētes i mediū aquis sepe īmergūf. Presumētes posse vltra modū vigilias atq; ieiunia celebrare fre-
quēter in infaniā cōvertur: presumētes multam se nactos sancti
tudinem/in turpia frequenter peccata cadunt. Quequidem tunc
peslima est presumpcio/fi suis viribus vel continentiam (quā de-

Sap. viij. us dat) Vel aliud sanctitatis munus attribuūt. Nam petrus apo-
stolorum princeps: dum sua nimis constantia gloriatur/in confus-
f. Loy. x. fibile negationis viciū corruit. Qui stat (ait aplūs) videat ne ca-
Ecccl. v. dat. Memēto (inquit ecclāsticus) quoniā oēs in corruptione su-
mus. Quis enī in hoc corpusculo posit⁹ (ait Ambrosius) debeat
sibi quicq; vendicare de meritis. quorum iter vite occulta demonū
f. Regis. ij. infestatio velut latronum obſidet multitudo &c. non enī in forti-
2dō. xxix. tudine sua roborabif vir. Ego (inquit ps. dixi) in abundātia mea
nō mouebor in eternū sed auertisti faciem tuam a me / & fact⁹
sum conturbatus.

Clactātia vero alia est verborum: alia fa-
stus: siue vestib⁹: siue cōiuīs: siue alio apparatu cōſtitat.

CVerborum quidē iactantia omnis fa-
tuitatē habet. qm̄ primū quidē laus i ore pprio fordefcit. Laudet
te (inquit Salo.) alien⁹ & nō labia tua. Sapientē nunq̄ decet suas
verbis ḡtutes gloria siue pducere. qui nec patienter in pſentia lau-
dem alieno ab ore suscipit: openb⁹ quidē laudē accipit. Iurgia ḡq̄
(teste Salo.) cōcitat iactabūdus/qm̄ vix absq; aliorū ſe depreſſioē
cōmedat. Sed & ſuapte natura iactatio ois odiosa eſt.

CIn vestibus autem ea eſt vituperabilis
iactantia q vel modū excedit in ſumptu/vel curioſitatē arguit in
apparatu. Modū quidē excedit q nō ſtatui ſuo congruentia ferit
indumēta/cipientes adequare maiori bus. Neq; enī aurea vefis
vicio eſt regi quēadmodū ignobilis. Sicut enī dignitate ſic & appa-
rentia diſferre hoies puenit: qm̄ digniores quoſq; dignior appara-
tus oñdit/quibus plētūq; multo magis fm vefis q fm ḡtutes ho-
nor impenditur & attribuif reverentia. Qd arguere videſ beat⁹

Jaco. ii. Jacobus: ſed non eſt indecens dignioribus honor. ſed iniuſus fa-
uor: quoniā non eſt atterendus pauper. fauore diuinitis. dicēte do-
mino. Nō accipies personam: nec despicias pauperem. vt hono-
res vultum potentis. Vbi vero nulla pauperis intercedit iniuria
honorare potenter preſertim eminentē dignitate dignum eſt.
Quicunq; autem dignitatem vefibus oſtentat: honorem ſibiar

Superbie.

Fo. xiij.

rogat dignitatis / & cōferri honorem dignitati debitum sibi vide-
tur appetere. Quem facile ab hominibus cōsequitur eo q̄ prima
facie talem hominem qualem indicant vestes iudicant. Quo fit
vt indigni sepe magnorum honores assequantur.

Cest igitur improbanda eorum temeritas seu iactantia / qui di-
gniorum sibi arrogant apparentiam / quod hodierno tempore cō-
mune est omnib⁹ viciū. Nihil enim a mercatore nobilis / a no-
bile princeps / a principe / rex in vestibus differt. **C**est autē pec-
catum animā grauans excessiua status iactantia: que & pauperiē
sepe post dorſum adducit. Nam vxoriū quoq̄ pompa viri diuicias
exhauriunt funduntq;. In hastiliudiis vero aut iocis seu armorum
apparatus nonnulli vestium iactantiam redditū ostentant vē-
ditione. Inter quos tanta reperiuntur quidam fortitudine prediti.
ut & agros/molendina/domoſq; humeri ferat. Alii vero plus de-
bitis onerantur q̄ vestibus. eo q̄ debeat quecumq; humeris gerūt.

CNimia quoq; preciositas modū excedit: que maxime clericis & monachis interdictur. Nam om̄is vestium iactātia a sacra religione dicitur aliena. Qui autem domos incolunt regias molli- bus indui possunt: quibus tñ modestia est necessaria. Nō enim li- cet effrenem vestū luxuriā curialibus agere. Episcopis ḥo hu- milis debet esse supplex & victus pauper. Quā quidē regulam episcopi moderni sub pedibus abieccerint: quibus nihil fatis est ia- ctantie ingrediētibus pōpatice domū dei. Nihilo duciē hodie la- nea vestis (licet preciosa) sericis atq; aurotextis om̄ia fulgēt. fru- stra inhibet aplis mulieribus vestem preciosam. Liberiores au- tem sunt qui vilioribus induiūtur, qm̄ non abstineant sessu / macr- lationis vestū timore: qui ḥo preciosa induiūtur veste. seruitu- tem nāciscuntur ne libere ea vtantur: eo q̄ maior sit preciosanū cui- ra quibus non licet quemadmodū vilibus abuti.

Curiositas vero pariter iactantiam ar-
guit: que vel in superfluitate: vel noua consistit adiumentione: vel
in superba quadam compōsiōe atq; delatione. **C**Primo igitur
culpanda est siue latitudinis: siue lōgitudinis nimia superfluitas.
vt in caudis & manicis. Inutilis est enim caudarum superfluitas
muliebris indumenti: quibus defluentes in humū pānos verrēdis
terunt viciis: ancillis labore auferentes scopāde domus. Dignata
men qnq; recipiunt sui fastus punitionem: cum vel luto grauan-
tur maculate vestes. vel collectis per varia loca pulicibus: acutos
patuntur morsus: quorum impatiētia sepius crura / natesq; con-

ff. de inīu.
l. itē apud
S. si quis
vngines. r
de sen. ex-
co. li. vi. si
iudep. S.
idem esse.
¶

In de-
sta. mo. c. 5
S. statu⁹
xti. q. anj.
ois. ma. ri
xij. di. c̄ps

Amos. vij.

i. Th. iiij.

¶

Abulterū
vanitas
notatur,

b ivii

De vicio

fricare coguntur. Estantis vero tempore sequentibus moleste sunt carde/quia pulsueré in ora transmittat & pedes impeditū ambulatiū. Est autē satis admiranda mulierū fatuitas qua terrā potius q̄ petitus censeant operire dignū. Denudant siquidē nonnullae pectora: eo quo terrā vestiū panno/quē sati⁹ esset abscondere caudis & addere māmis. Manicis vero latis ea (vt puto) vtūtū rōne: vt ampliorē (quo turgent) ventum trahant: quasi nō satis sit eis ab intra superbie vento turgere: nūl etiā a foris accepto vestes inflentur. Concipiunt em̄ libenter infestas textis turgentib⁹ auras: & sic intra forisq̄ vento pascuntur inani. Superfluitatibus vestium alemani nequaq̄ (veluti galli & itali) gloriantur: quibus ad corporis mensuram strictissima sufficit vestis coaptata. Alio nihilomin⁹ irretiuntur vicio /quia discindunt quecumq; ferunt indumenta. quos & galli & itali ceteraq; nationes moderno tempore imitātur. Non lunt aliis esse aptas vīsibus quas semel deposuerunt vestes. Non recipit autem ecclesia dissolutos & fractos vestibus que parfumoniam laudat.

¶. vii.

R

pl. vi. c. p.
filioniam

Cin nouarum quoq; factionuz curiositas arguitur vestimentorū: qua pre ceteris nationibus reprehensibiles sunt galli: quibus annui sunt vestiū mores/nunc angustis/nūc amplis/nunclongis/nunc brevibus/nūc succinctis/nūc demissis nunc aptis/nūc oino clausis vtūtū vestib⁹ & oīm aliarū nationuz furari modos aliq ex pte letanf. Quos & cetero postea natiōes facile imitātur. Qūib⁹ hec est haud minima iactura q̄ in annū tm̄modo vestes vni⁹ modi (succedēte alio nouo) cōducant q̄ (si eadez diu staret) maneris multorū sufficeret annorū vestitū honestare.

Sopho. i.
Sag. tuij

XI.
xii. vii. quis
quis.

Hos peregrina indutos veste visitaturū se dñs repromittit. Pro uchit autē ad horum insaniam artificum eximia diligētia qua no ui aliquid semper afferre satagunt. **C**Superstitione aut intemperantia notatur quisquis morem non sequitur patrie in vestitu. Et puto primos nouarum reū inuentores non carere peccato: vbi dis solutio aut aliud noxiū p̄tinetur. Vtūtū vero iam modū sequētes (nisi als dissolutio faciat peccatum) non puto peccare.

Eccū. xi.

Eze. vii.

CEst etiam delationis arguēda curiositas nimia/p̄sertim q̄ ad superbiam cooperat̄ augendā. Possunt ei eq̄ preciosis alig humiliter/aliu vero ad superbiam vti. Et ex gestu facile deprehēdī: q̄ vult in vestitu gl̄ari. Q̄ dñ sapi. inhibet. Sunt em̄ q̄ preciosam humiliter & modeste vestē deferat statui cōuenientē. Et lunt qui ad superbiam ornamēta moniliū suorū satagunt coaptare q̄

Superbie.

Fo. xiij.

dñs ea de causa se illis (que cōposito incedat gradu) ablaturū dicit. *1. Thes. iiij.*
Quod superbie genus hester imposito capiti diadematē detestabatur assenser nō superbie neq; ostētationis gratia sc id imposuit-
se capiti regio: sed obediētie dignitatis causa. Potest igit humilis
esse q preciosissimis exteri⁹ fulget: & superb⁹ q vilissimis fortasse
squalet: put nōnulli reperiuntur hypocrite tristes: q dānofissimam
souēt in suis sordibus (*Augustino teste*) superbiā. Nō em̄ facit ha-
bit⁹ monachū sed p̄fessio & regularis vita. Humilitas est que di-
gnum religione deo hominē reddit ac mentis puritas amicū regi
facit. Ille siquidē verus est religiosus cui mundus omnino mortu⁹
est: licet nō ipse mundo: qui carnis concupiscētias cum xpo in cru-
ce cōfixit: qui patiētie limitib⁹ cōtinetur / q nil de leipo plūmēs hu-
miliationē seruat in medio sui: q neminē quis peccatorē ipie despi-
cit/neminē temerarie iudicat. In neminē excandescens verbo vel
opere seuit. amplexu vere charitatis omnes amplio dulciq; sinu fo-
uet. Opinionē cōtemnit inanē mundi/ diuinis afflatibus tēpus oē
qd potest impēdit/ad nihil nisi dei appropinquationē adhesioneq;
alpirat/obediētie prōptissimū se exhibet/humilitatis openib⁹ leta-
ter vacat/nihil ad ostētationē oīa vero ad dei laudem facit.

*Ex de sta.
mons.
puer. xxij.*

In conuiuio rum quoq; luxuria frequen-

X

tior est iactatia q voracitas. Magis em̄ ad gloriā fiunt splendida cō-
mūia q ad gulam. qm̄ talibus multorū laudes accedunt/ sic assuero *Ecclesiasti-*
pleriq; comparari appetunt/conuiuia fine ordine & fine modo ad *c. xxvij.*
gloriām celebrantes. Quam prodigā luxuriā *Lucanus in. llib.* *Lucanus*
egregie increpat dices. O prodiga luxuries numq; paruo contenta
apparatu & quesitorum terra pelagoq; ciboru⁹. Ambitiosa famē
& laute gloria mēse. Discite q paruo liceat conducere vitam. Hoc
quidē cōmune est studentibus atq; doctorib⁹ p̄fertim theologi⁹ vi-
cium & pleriq; aliis/quo saltem pauperes excipiuntur & auani.

In edificijs etiā immoderatis reperitur

y

iactatia: veluti in tectorū deauratione superiuacuq; artis ingenio
bitate. Quid ei profunt fantastice quedā sculpte aut depicte parie-
tibus imagines/ & subtilius adinuentia quedā opera nisi vt super-
biā fastumq; ostentent? Quem dñs per Hiere. acri reprehendit *Die. xxij.*
increpatione/dices eu⁹ qui talia erigit edificia breuiter regnaturū
Quoquidē vicio prelati fere oēs ecclēsie irretiuntur qui palatia im-
periali digna cōstrūit maiestate/nō aduertētes neq; ad memoria
renovantes pauperē xpm̄/quē sequi debent in arto crucis patibu-
lo vita finisse. Sed eorū cordibus obliuioni datus est: neq; em̄ eius *1. Thes. xxx.*

Z

De vicio

memores sunt: qui cōtraria sue faciunt vocationis. Sed gaudeant qui speciosis distendunt curas palaciis erigendis/ donec eiiciantur saltum morte cogente/ sed eorū pfecto maior est gloria q paupere licet turgurio foueant/ amplissima tñ celorum palacia pmerent/ qb⁹ non calure vel abolende fixe manēt stellarū rerūe imagines/ sed que perpetuā habeat & semp eandem pulchritudinem.

Que vero in iugorum sive mularū carru

Ecclesiast. Ecclast. cop. fast. reprehēdītur. &

carumq; est iactantia/ reprehensiblitor videſ in viris ecclesiasticis. Nec excusat dignitas fastū/qm̄ & si in rebus que ad diuinū spectat cultum/ veluti calicibus casulis & similib⁹ laudabilis habeatur curiositas. In aliis tamē que ad propriam spectant personā ornamenti omnino indecens reperitur. Quam hodierno tempore immoderata nimis arguere nullus digne fatis presumit/ qm̄ fulmina facile euocabit et celo. Eo em̄ superbie atq; potentati deuenere/ vt libere queant velint licere arbitrentur/ nec sit fas reprehēdere immo nec peccatū existimare quamcūq; immoderatissimam ostentarent arrogantiā. Irremissibile peccatum est arguisse prelatorū opera. Sed mirum est nō aiaduertere hoīes abusum/ vt corum qui humilitatis colove xp̄iq; humili gratia inundantū superāt in oī iactitia factum. Irrepit autē hec pestis primū sub titulo sanctitudinis. So-

lent em̄ q ciuitates proditorie capiunt paulatim sensimq; vel muros transgredi/ vel portas humiliter ingredi. At ubi fortiores (q sunt ingressi) fuerint/ mox arma nudant/ altisq; vocibus & tubis victoriā proclamant. Si chīpocrite primū humilitatē singētes atq; sanctitudinem/ amore ad se populorū prīcipūm& attraxerūt acerutā in eos dona iactantium donec auctis opibus firmissimo solidati sunt edificio/ diuiciis maximis quasi muris vallati tutissimis tunc despiciētes quicquid antea poterat afferre timorē atq; humiliatē cogere fictam sublati cornib⁹ & omni depulsa sanctitudinis reverentia/ haud secus q equi effrenes in superbiā/luxuriam/ auariciam/ & vicia oīa defluxerunt/ regnantes nunc superbe/ qui prius humilitate sola gloriari videbantur.

Arrogātia uic minus superbie ramus di-

ciē/qua q vtitur indoct⁹ vocat. Abhoatio est autē dño oīs arrogās. puer. xxii. puer. xvii. B Est autē arrogās q honorē sibi usurpat indebitū/ aut q alteri debeat ut q verbis se impudēter effent: rerū p alios bene gestarū sibi gloriam vēdiantes. Et q digniorū loca usurpare non erubescunt. qd Salomō phibet dices. Ne steteris in loco magnorū. Arrogātie illud est viciū/ quo aliena glorie plena opa q sibi attribuit: sicut ille

Superbie.

Fo. xiiij.

qui virgilii media sibi carmine ausus est arrogare/que nihilomin⁹
cōplere solus virgilius potuit. Fuerat aut̄.iii. Sic vos nō vobis ni Virgilus
dificatis aies. Mellificatis apes. Vellera fertis oves. Fertis ara-
tra boues. Numero quoq; arrogantū ascribitur / qui' cetib⁹ se se
maiorum temerarie ingerit/aut audacter verbum in conspectu di-
gniorum profert:quiq; oculos eleuat minaces:quā quidē oculorū
extollentia sibi auferri ecclesiasticus postulat. & ps. se habuisse ne-
get dicens. Non est exaltatū cor meum / neq; elati sunt oculi mei.
Et talibus quidē gestis atq; actibus fatius esse homo deprehendi-
tur atq; sepius humiliatur/qm̄ humiliat deus omnem superbum.
Et oculos/ inquit /superborū humiliabis. quod esa. quoq; cōfirmat
Siquidem omnē arrogantē humiliat deus.

Temeritas vero audacē dicit illicite rei
attemptationē que nulli dubiū superbie est germinatio:in quam
qui maioriū decreta audēt infringere incident:ideo temerarius in
bullis pape ausus interdictur. Temerarii sunt qui cōtumelias ma-
ioribus inferre audēt/qui periculū alicuius rei haud liceat audacter
faciunt: vt primi sedicionū cōmotores /& aperta subeuntes pericu-
la fine causa iusta. Sed caue (inquit Salo.) ne temere quiq; loqris.
Caue multomagis ne facias:quia si verbum est malum /peius fa-
ctum esse oportet. **C**est quoq; superbie indicium facile minas in-
ferre/que videtur ad iactantiam pertinere. Volunt em̄ superbi ab
hominib⁹ timeri/atq; multa posse existimari:ideo potentia fauo-
refvē impudenter iactant suos:quibus ad nihilū redigere aut ma-
xima inferre damna posse videri volunt. Et hui quidem minaces
minus sepe animi ad ea que late clamitant ore exequenda repe-
niantur habere. Qto em̄ lingua verbisq; audacieſ: tanto factis &
manibus debiliores atq; timidiiores inueniuntur. Effundit em̄ om-
nem verbis iram/qua deſtitute manus debilitatur. adiuuat enim
ira manus (oudio teste) Plus itaq; taciturni q̄ clamorosi minaces
timendi sunt/eo p̄ omnem reſeruant manibus iram: quam mina-
ces ore vorunt superbo. Nunq; em̄ virtute predictus homo minax
aut iactabūdus erit. Operibus em̄ non verbis gloriam committit
suam. Hos igitur minaces iactabundoſq; viros catellis calcaneos
infrequentibus hoī m/frequenti latratu similes esse conſtat:qui li-
cet maximam ostentēt iram: parvo pedis icu facile repelluntur.
Solidi autem vir animi nō minas sed facta pensat:nec verbis ter-
ret:led operibus nocet. Ad nihilum em̄ mine valent /niſi ad acuē
dos in iram aliorum animos. Quā obrem inter superbos ſemper

Eccī. xiiij.

psal.

Ier. xvij.

ps. xvij.

Esa. iij.

Job. xl.

B

Eccī. v.

C

De vicio

1.100.1. esse iurgia testatur Salo. quoniam dicit armis & gladiis plena.
Contumelias enim & minis prouocatiles. Est enim superbie co
mes contumelia: qua prudens quisque grauatur.

Eccles. vii. **2.** **S**uperborum communis est coditio despi
cere alios/ eo qd se cunctis preferat. Est enim primus superbie gra
dus/de seipso multa presumere/plurimq se magnificere/que q
dem cogitatio stulti dicitur esse pctm. Stultus eni est qui ppria se
subleuat estimatione/qd est proxime signum ruine/ qm ante rui
nam (fm Salo.) exaltatur cor. Ideo ps. dicit. Domine non est ex
altatum cor meum.

Eccles. xx. **3.** **S**ecundus superbie gradus est seipsum
aliis preferre in quo despectus proximi primo confitit/qui per ec
clesiasticum extollentia dicis oculorum/quam loge ab se fieri postu
lat. Et ps. Non elatos habuisse oculos post negatam similiter cor
dis exaltationem dicit. Est enim primum exaltationis intrinse
ce signum extollentia oculorum/qua ceteris preesse quis vult vi
deri. Subditos enim omnes appetit atq estimat sibi esse quisque su
perbus.

4. **C**ertius superbie gradus est alios conte
nere quod grauioris est vicii q vel magna de se credere vel ceter
s preferre. Vult enim superbus alionum detrahere honori/ut su
um augeat. Qui licet augmentum nullum ex virtute recipiat/al
terius tamē diminutione maior per comparisonem ad minorem
videtur. Quāobrem omnis superbus aliorum letatur depresso
ne/quo maior ipse videatur. Hinc facile in contumelias prorumpit
quibus ipse dignior est. Eo enim est quisque contemptibilis quo ce
teros spernit/hac honorantis est honor.

**De cōtu
melia.** **5.** **C**est autem lata earum que ex superbia et
que ex ira proferuntur contumeliarum differentia. Leniores eni
sunt que ex ira/quonia in ea despectio nulla cadit. Nec enim des
picitur qui dignus ira iudicatur. Igitur nec pueris nec indignis
omnino irascitur quisquis alto viuit aeo. Nec est aliis grauior cō
temptus q indignū reputare hoīem ira. Ex hoc vidi feminas ma
xime in virtu quendā excandescere q indignas quibus irascetur
aiebat. Quāobrem qui ex iracudia contumeliam infert excusabilior
est q qui ex superbia. Et quidē minoris est culpe quod maiori vo
mitur impetu. In eū quoq qui ab irato iniuriam recipit/minor de
monstratur contemptus/ eo q sit dignus ira.

Despectus vero aut est in maiores aut in
equales vel minores. Despiciuntur aut maiores minorum irreue-
rentia. Est enim debita maioribus reverentia/quam qui non exhibe-
buerit regnum dei non possidebit. Grauius autem peccat qui vel ge-
stu aut verbo vel facto confert maiori irreuerentiam. xxij. q. v.

Clérbo prelatus despicitur subditi cōtra-
ditione aut contumelia seu detractione. Superbus enim subditus est
qui in faciem prelato contradicere presumpit/quem non excusat Pau-
li exēplū/q Petro in facie contradixit/qua illuc necessaria videbatur
causa. Sunt autem nonnulli cōtra platos contradictionis habētes spiritū

Gestu vero prelatus despicitur quacunq;
membroni irreuerentia subditi coram eo patēter exhibita. Nō autem ff. de offi.
pati contēptum sui iudex seu prelatus debet. Et presertim cōtume pī. l. obf.
liam plato inferre superbissimi est signum hoīs. Est enim honoran-
dus qualiscunq; prelatus fuerit/eo q; vices dei gerat. Omnis enim i. Pe. ij.
potestas a deo est. Qui igitur prelatum spernit deum spernit. Cō-
positum itaq; ac morigeratū conuenit omnē esse subditum in con-
spectu prelati. Sunt autem correctione digni dissolutiones in pīsen-
tia illius exercētes quē venerari tenentur. Igitur dissolutio qlibet
in presentia prelati (ob reverentiā) cauēda est. Sed sunt q; ad amo-
rem referant dissolutiones mores atq; ioculationes in plati presentia/
qd eo dictat ab amore/quo amor oīs verus nūq; reverentia caret.

Opere vero despicitur prelatus quando
contrariū suo fit pīcepto/aut note voluntati qd ad iobediētiā videf
pertinere. Est autē dignū eos qui paternis iussionib; existunt inobe-
dientes grauiorib; subicere disciplinis/& seueriorib; vindictis ple-
ctere/eo q; nihil videref obediētiā pīesse humiliib; si rebellib; atq;
supbis cōtumacia nō obesset. Inobediētiā siquidē & luciferū ē celo
& parētes pīnos & loco deliciarū eiecit. iobediētiā oīm est trāsgres-
sionū origo/qm ea sola est:qua leges mandataq; oīa pīterimus. In
oī em̄ hoīm statu dānosa est inobediētiā qua milites pereant sepe
nolentes imperatoris mandata obseruare. Nihil em̄ plus bellova-
let q; obediētiā:& noxius nihil inobediētiā. Quis tā superbus est
hō qui si xpī meditetur obediētam (qua crucis mortē voluntarie pībili. j.
tulit) non libenter humiliatus obediāt? Et quid mirū si homo ho-
mini subiicitur atq; obediāt: post q; de ipse hoīb; obediētiā presta-
re dignatus est? Legitur em̄ christus fuisse parentibus obediens xj. q. iii. qd
mūrum.
& non modo parentibus sed & pylato atq; celari. Luc. ij.

De vicio

25

Equales vero despicit superb⁹ quos submittere oēs cupit nec patitur socios. Nulla em̄ cū superbis esse societas potest eo q̄ subditos volunt oēs habere: inferioribus autem omnino associari dedignantur: quibus nec verba interrogati redunt nisi forte conuicis plena. Appropiare nullo pacto sibi eos permittunt arbitrantes se illorū fedari consorcio: cum tñ xp̄s inter peccatores & pauperes humilē habuerit cōversationis gratiā. Videlicet nōnullos eodem dementie prolapso: vt pauperiores quoddā approximātes indignabunde repulerint dicētes pauperi. Num te decet mihi appropinqu ire? Hinc abi rustice nec mihi omnino approximare presumas. Hos existimo pellendos a pauperis & abiecti xp̄i

Esa. pe.

26a. viiiij

confortio/qui parvulos ad se venire iubet.

R

viiiij. q̄

cōtra mo-

res.

27

vi. iiiij. ita-

cuibus.

28

de. offi-

ps. i. obser-

vandum.

Singularitas quoq̄ signum est superbie siue vestibus siue morib⁹ aut nouo viuendi modo seu verbis insueatis exerceatur. Nā a cōmuni hoīm more alienus: aut sup erbiā aut stulticiā habet annexā. Ideo vulḡ tri dicitur puerbio. Si fueris roman⁹ viuīto more. Que autē contra mores hominū fiunt (cum quibus viuitur) superflua sunt. Augustini sententia. di. viii. dist. viiiij. q̄ cōtra mores. xli. quisquis Quo nōnulli sanctitatis cupiētes mātore gloriā attingere: vicio capiuntur. Non em̄ alia ex causa singuliter induūtur aut viuunt nisi vt a cōi hoīm discernātur vita. Et ab hoībus admirētur eo q̄ nō sint admirabilia (licet optima) q̄ cōi ter fiunt. Insueta vero facile oīm in se oculos cōvertunt. Nūq̄ igit̄ humilē putas deuiantē a cōmuni vita religiosum licet exterius austeritate fulgeat plurima. **S**i quis autē ob singularitatē nōnullos velit sanctissimos viros veluti beatū Franciscum ceterosq̄ religiosi in inuentores notare superbia: p̄sideret decere religiosos ab secula rīū habitu moribusq̄ discretos esse. Nā & clericoru ab laicoru vita debet esse discreta. Nō em̄ uniformiter oēs viuere hoies possunt eo q̄ diuersi sint hominū status: quibus diuersi cōueniant mores ritusq̄. Quādrem singularitatis effugient notam: qui suo conuenientē statui differentes alteri mores obseruant. Neq̄ em̄ singularis est iudex longa veste inter populares indutus: aut sacerdos inter comatos attorsus. Ille vero singularitate notatur qui statui suo discōuenientes differētesq̄ suis cum tribulibus haber mores.

Singularis etiam dici potest ad quē diffi-

calis paret aditus q̄ facilis esse debet. Nā & iudex in adeundo facilem se debet exhibere dūmodo cōtemni se nō patiat. Non tñ superbia illi notatur qui plurib⁹ occupati difficile ad se prebent accessus

Nō em̄ fieri potest vt cōmuniſ (qui multa tractat) omnib⁹ habeātur. Imprudētie illis ascribit q̄ sine modestia ſeu leui ex cauſa p̄la-
tū ſue p̄ſſum negocis virū quēlibet importune adeunt. Impedit̄ em̄ ſuis cauſulis meliora quedā opera/deinde negocii implicitā
fruſtra hominē moleſtāt/q̄ ſue repellat importunos arguetur fe-
ritatis/ſue prebeat aurē tedium cauſe incōueniētis affiictetur.

¶ Qui vero longa delectātur aduenientiuz 2
 expectatione ſue vt grauitatē ſingāt ſue hoies despiciāt ſupborū
 ascribiūt numero/quib⁹ conēctiūt q̄ rudes offerunt adentib⁹ aspe-
 ctū & aspa verba. Pauperū ſiquidē cogregationi affabiliē ſe redde
 re ecclia ſtic⁹ docet. Acqnt̄ em̄ hoiz gratiā q̄ benigno recipit hoies Eccl. liij.
 vultu & dulci ſatur eloquio. Vir em̄ prudēt amabile ſe facit in ver- Eccl. xx.
 bis eccliaſtico teſte. Supb⁹ hō & dure loquēt a ſe hoies pellit/odio puer. xv.
 ſuſq̄ oibus eſt. Sunt nōnulli leonū more rugientiū ſuperbas cū au-
 steritate voceſ verba q̄ dātes/terribili replēt domiſ ſonitu, & ve-
 luti fere quedā terrore fugātē hoies quoſ aggredi ſermone vereā-
 tur;q̄ ſanctius eſt mitē ſe exhibere hoiem hoi/exemplō xp̄i:q̄ cor Bath. xi.
 de mitis & verbo humilis fuit. Ad ſe em̄ paruſlos venire iubebat Ba. xvij
 quoſ quiſq̄ ſuperbus abhorret.

¶ Temere quoq̄ alios ſuperbi iudicant que Judican-
tiū temeri-
tas.
 am̄ ſiderint in malā partē couertēdo/qd mali eſt animi ſignum Eccl. x.
 Qui em̄ bonaz fouet aiam/bona de aliis oia iudicat. Stultus vero ſapie. ii.
 quoſcumq̄ ſiderit ſimiles ſibi ſtultos eſtimat & maliuolā geſtans R
 mētē in malū oiavertit. Sicut diuera ſt apum aranearūq̄ natura
 Apes em̄ ex oibus q̄ gauſtārunt mel: aranee vero venenū cōficiūt
 Increpat autē pau. alienorū iudices operū q̄ venturi aſſerit oim .i. Lox. iiij.
 iudice/cui crīcta plena luce patebunt. Nocet autē ſemp ei q̄ temere
 iudicat licet nō ſemp ei q̄ iudicaf iudiciū temerariū & p̄ſerti eccl- rj. q. iiij. teſ-
 fiasticos temere viros iudicare malū eſt. Eſt autē temerariū iudiciū merariū. z
 qd debita caret iurisdictione vel qd ſufficiētib⁹ nō induciſ pbationi rj. q. iiij. ab
 b⁹. Supbi vero audacter oia iudicat audacterq̄ loquunt̄: qm̄ nullo ſit. j. q. i.
 corrifiſ timore ſuperb⁹ diuino. Hoc temerariū vicio iudicii pleriq̄ Eccliaſt.
 ſeuſiores viři atq̄ deuoti capiuntur qb⁹ plenūq̄ in cōſpectu eterni ci. xxxij.
 iudicis publicani p̄ponuntur & meretrices christo teſte.

¶ Supb⁹ hō nulli ē amicabilis nli grat⁹ eo S
 p̄oēs despiciat & itolerabiles hēat mores. Mālūt̄ vero ſup hoiz Eccl. iiij.
 diligēt gliaz. Nā & mitia aialia vt agniciuli & alicule grōſa ſit. Su T
 pba hō & ſeuia (vt leones & ferociſ tauri) nō amore ſi timore pari
 unthoibus. Sed & ſibiipſis graues exiſtunt ſuperbi/cuiz continuo
 vexef tumore ani mi doloreat̄ maxime ledi:& p̄cupitos nō affequi

De vicio

honores. Accidit autem illis frequenter irreuerentiam pati vel
S. xvi contumeliam/qua incredibili afficiuntur tristitia. Sunt igitur ipi
fibi grauores tenebre.

¶ **Punitur autem super oia peccata a deo**
superbia qua electus est lucifer ab empireo celo. Neq; enim in do-
mo dei potest habitare superbus. Ibi enim ceciderunt qui operati
sunt superbiam/expulsi sunt nec potuerunt stare. Si igitur qui ce-
lestes sunt natura & celum incolebant prima creati luce ob super-
biam in abyssum deiecti sunt:quomodo putamus terrestres vi-
ros in imo positos cum superbia scandere celos posse? Grauis est
superbia que ad ima trahat semper/deorsum enim tendunt gra-
uita. Introibunt igitur superbi in inferiora terre tradentur in man-
gladii partes vulpium erunt.

Abuiciamus itaq; pondus grauissimum
superbie quo liberi ad celestia valeamus ascēdere gloria regna
humillimi/exemplo christi atq; virtute gratiaq; qui est benedi-
ctus in secula. Amen.

Sequitur de Iracundie vicio.

Edatum passionib⁹ animum

2

qui passiones velit maturo perutagare ingenio
atq*ue* iusto corripere iudicio: necesse est. Inter q*ue* js
nulla mag*is* inimica est rationi q*ue* ira/que sui ha
bet excitatiuam causam: veluti materialem le
sionem: siue corporis: siue honoris aut fortuna
rum. siue aduersans aliquid proprie voluntati.

His enim ventis exagitatum humane mentis mare: in procello
fos exurgit fluctus / & tumens tonansq*ue* spumantes collidit ferue
sciente impetu vndas. Et quis est homo qui dominetur potestati 188. Ipp
maris / & motum mitiget fluctuum eius? Solum xp*m* legimus viii.
impio verbi reddidisse tranquillit*u* atq*ue* solido calcasse vestigio ma
te. Quoniam cum malediceretur n*o* maledicebat: & cum patere .i. 188. ii.
tur/ non cōminabatur. Nec puto heroicum inter mortales vllum
talem haberi/ vel p*st*inis vixisse seculis: qui passionū vere d*n*s ex
riterit suarū (& presertim ire) preter xp*m*.

Nunc igitur ego qui non internis modo Auctoris
sed & externis continuis passionibus agor/ concitatibus nunc ad excusatio
hec/nunc ad illa negotiis pene innumeris animū: ita vt vix def
componende ociū penne: quomodo tuis potero presul dignissi
me votis (edifferendo de quibus postulas viciis) satisfacere? Mo
mentanea quidem sunt & furtim rapta/ que tue potero reuerētie
prestare scribendi ocia. q*ue* obrem excursiones potius q*ue* enucleatio
nes (quas petis) vicionum/dominationi tue dedicabo. Tu vero
(prout es sanct*u* ac mitis) accipies pro litteranum angustia/meū
in te affectum amplissimum. & quodcumq*ue* deerit/ veluti cursorio/se
pe*ri* intermesso operi indulgebis.

3

Ascensum sanguinis feruidum circa cor
aliqui: alii vero vindicte appetunt. & aliter aliterq*ue* iram diffini
re. quam puto nil aliud esse/q*ue* subitum animi motum ob aduer
sam causam/quem fellis tintatio comitetur. Propter quod amari
esse omnē q*ue* irascitur oportet. Licet philosophus. in secundo iracū iiiij. Ethic.
domum genere amaros constitutat: in primo autem acutos & in ter
cio graues. Nulla tamen vnq*ue* fuerit absq*ue* amaritudine ira. cui po
test illud trenorum conuenire. Subuersum est cor mei in memet Tren. ii.
ipsa: quoniam amaritudine plena sum. Subvertit enim cor homi
nis iradum a sua sede pacatam exturbat mentē/ & quasi subver
sa pacis sede concitat in furorem. Que autem ex virtute consur
git ira longe est a furore. Nam seruat iustitie ordinem. cui q*ue* tum

4

De vicio

quare & vbi oporteat irascendo. Et que talis est ira: per sepe bono
rum fuit causa & in pluribus est necessaria. veluti corrigentibus
bonasq; artes instruentibus/ qui nihil admodum prosunt/ nisi vi-
deantur in delinquentes irasci. Seueritatem enim qui presidet ha-
bet necessariam ut timeatur. Hoc modo iratū quandoq; legimus

Met. xxi. christum. dum flagello auaros expulit sacro a templo negotiator-
& Job. ii. es. Et presertim contra superbos est irascendum dicēte deo Iob.
Job. xi. Disperge superbos in furore tuo & respiciens omnē arrogantem
humiliā. Sed hanc large iram sumimus. que zelus rectius dicere
tur prout subsequente probatur scripture testimonio. vbi dicit̄ me

p̄. lxxvij. mores fuisse discipulos psalmiste dicētis. Zelus domus tue come-
dit me. ¶ Confunditur tamen sepe termini. vt (apud homērū)
immitte virtutem furori: & virtutem furore erige. Nam omnino
non irasci/vituperabile est/nec esse mansuetum qui nunq; sed etiā
Abilo. i. qui non nisi iuste irascatur. insensibilis enī est oīno expers virtut̄.
mō.c. xxiiij. Quāobrē habere mansuetudinem (que virtus est) potest mi-
nime. ¶ Sauli debitā precepto diuino nō excendi in amalechis
J. Reg. xv. tas iram: superenit regni reprobatio. Finees vero digna in forni-
cantem excandescens ira/diuine in populum vltionis iram pla-
uit. ¶ Contra hely tepente iusta in filiorum suorum correctionē

J. Reg. iiiij. (quam exercuisse debuit) ira. & suam filiorumq; turpem prome-
rit mortem. ¶ Irasci igitur virtuose homo potest. quomodo &

Reu. i. deus irascens inimicis suis dicitur. In vicia enim non in homines
de pe. vi. deus irascitur/ que cum in homine nō fuerint nequaq; punit. Non
J. Jobiem. est autem ira dei putanda quasi hominis/animi perturbatio/sed

Bap. xij. solus/cum trāquillitate iudicii. demonstratus iustitie iudicantis
Ps̄. xxiiij. effectus (cū tranquillitate enim iudicat deus.) Quāobrem & mā-
suetos dirigere in iudicio dicitur. quoniam nullo ducentur ire im-
petu. sed libera ratione iudicii dictant. ¶ Licet autem in omnia

fit vicia moderate irascendum: in que nō irasci peccatum est: gra-
uius tamen peccatum est in eas que cōmittuntur in decim offend-
tas retinere frena ire vindicis peccatorum. quoniā (Gregorio te-
ste) si ea de quibus deus vehementer irascitur vlcisci differimus:
ps̄. q. iiiij. proculdubio iracūdiam eius contra nos puocamus. Non posunt
igitur esse laudabiles qui subditorū delict̄ indulget/nec mouen-
dignis ire stimulis ad maleficiorū debitā correctionē.

E **S**heruandus est tamen in irascēdo mod⁹
ne plusq; exigit delicti ratio excādescat in iram. Sunt enī pleriq;
qui viri boni esse dicunt/ cōspecto errore peccantis/ iracundie fre-

na laxantes. nec locū nec modum obseruantes debite punitonis/
plagas ad peccatum haud iuste metientes: zelo id ascribentes iu-
sticie/quod turpe habet ī se vicium furoris. ¶ Irasci quidē scriptu-
ra suadet/sed peccare nō sinit dicēt ps. Irascimini & nolite pecca-
re. Similes legibus esse tullius que delicta puniūt dicit q̄ non ipē
tus sed equitate ducunt. ¶ Obrem excādescere aduersus delinquiē-
tes lex iudicem veta. Placatū conuenit omīnō esse eū/q̄ qui profer-
re iudicū velit:qm̄ iratus nunq̄ limites obseruabit iustitiae iudicā-
do. ¶ Huic sententie cōueniunt verba Grego. In.c. illa preposito-
num. xi.q.iii. Moderatii igitur animi motū ad corripiendos ma-
los hoīm mores. seu delicta iuste vindicāda impropriē iram dici-
mus: proprie vero zelū vocamus. dicēt ps. Zelaui super iniquos
quo quidē zelo tabescit vindicare nō valens iustus dicēt ps. Tā-
bescere me fecit zelus meus. vindicād iuste modesteq̄ malum.
Hic zelus quandoq̄ tamen imitandi dicit affectum. vt in ps. Nō
zelaueris faciētes iniqtatē. Et illā. Non zeles glām & opes pctō
ris/qm̄ ignoras q̄ sit futura illī⁹ subuersio. Est igit̄ zelus modera-
ta ira: & zel⁹ sine modestia pariter pfluit in iram. fm sciam ergo
habēdus est zel⁹. ¶ Scītēa em̄ frenā est quo iuste recteq̄ zeli fer-
vor vbiq̄ regīt:qua sine labitur in viciū ḥtus. Non frenā aio pmit-
te calenti. ait Statius. Da spaciū: tenuēq̄ morā. Est enī velutī fre-
nesi capta mulier/cathenis ira p̄tinēda:ne foras exeat. q̄ si qn̄ ma-
num effugēt custodientis/& p̄fusibiles exercebit insanie actus/
& nunq̄ absq̄ dāno remeabit domā. Feret enī secū signa stultitie/
übera plagaſq̄ aīe. quas furoris tpe nequaq̄ sentiet. Post effusam
vero infantā dum se quieti cōmiserit/interna mox dāna p̄sentiet. ¶ Ro. x.
Horū mihi testis sit quisq̄ post lites ad consciām rediūt.

¶. iiiij.

ff. de offl.
ps. i. obser-
uandum.
xi. q. iij. il-
la p̄posito-
rum.

¶. ivij.

ps. cxvij.
¶. vij.
Eccl. ix.

¶. vij.

Statius.

¶. viij.

De vicio

(qmbus inioluntur) tenebras mixta iniusto iustiz: ac si turbida in tempestate celuz intueri neqat nubib⁹ atris obductū donec ois ab cellerit obscur⁹ (oclos ipedies) turbo. & restituta lucis placide grā.

Job. xvij. sereno infixas celo coruscantes videat stellas. **¶** Ad indignatio-
Ps. Ixvij. nem caligare oculos Job dicit/ obscurariq; oculos ne videant. Psal-
B Grego. in mista iſinuat Quod Greg. v. mo. suo more rigmatico egregie de-
mora. ducit. exponens illud Job. v. stultum interficit iracidia. dicens.

¶ **Gre mala.** et quid quo ve ordine sit agendum omnino nesciatur. quia numiri intelligentie lumen ira subtrahit cum mente permouendo confusit. **¶** Per iram iusticia relinquitur. quia dum perturbata mens/ iudicium sine ratione exasperat: omne quod furor surgerit: recti putat. **¶** Per iram lux veritatis amittitur. quia cum ira cōfusionis te nebras incutit: huic deus radii sue cognitionis abscondit. **¶** Per iram sancti spiritus splendor excutitur: qui super quietum quiesce-

Elo. lvij. re dicitur. quia cum ira quietem menti subtrahit: suam sc̄ōspiriū habitationem claudit: cuius recessione/ animus vacuus ad apertā insaniam dicitur/ et vsq; ad superficem ab intimo cogitationū disfipatur. Quotiens vero animi motus sub mansuetudinis virtute restringimus: ad similitudinem cōditoris redire conamur. Nam cū tranquillitatem mētis ira diuerberat: dilaniatam quodāmodo scis fām qui perturbat: vt sibi meti pī non cōgruat: ac vim intime similitudinis amittat. Quāta ergo sit iracundie culpa pensem⁹: p quāz dum mansuetudo amittitur: superne imaginis similitudo viciā.

¶ **Expectanda est donec redeat ad seipsum** animus/iudicis determinatio. aut iam late forsitan tpe impetus executio sentencie differenda: quo ad iudicis ira tepuerit. Multa enim p̄cipiunt irati principes: que postea quieti oderint: qm̄ (vt dicunt in. c. pena illorum. xxiii. q. v.) trāfactis motibus animorū qui recentioribus factis solent turbulētius excitari/ egregie luculenta bonitas apparebit. **¶** Quābrem Theodosius imperator. qui militis inter populi thessaloniceñ seditionē occisi dolore iraq; accensus nimia: trucidari sine delectu iusserrat populares penitentia du chis differri in tricesimum diem amodo principis sententiam edit. **¶** xit. xi. q. iii. cum capud thessalonicanam. concor. l. si vindicari. C. de spud. L. 8 pe. **¶** Ad philippum quoq; non iratum ab irato dicitur machetas pe. l. si viii appellasse. Nonnulli igitur sapientes ab seruorum cōtinuere mādicari. **¶** Charile. inquit seruo: nisi irascerer.

CEt nō modo intellectus ad veritatem intelligendam obfuscatione ira iudicibus est noxia. sed etiā affect⁹ deordinatione: quoniam sicut obtenebrat intellectū/sic & affectū deformat. In excessum semp non autē defectum pene infligende. Quapropter beati Iacobi sua est. iram viri nō operari iustitiam dei. **S**uadet autē ira penam sine modo infligere prohibēte dominio: ne ultra delicti mensurā sit plagarū modus. Cauendū (inquit Cicero.) ne major sit pena q̄ culpa. Non enī debet ultra progressi pena: q̄ reperiat delictū. Turpe pfecto/ultra q̄ fas sit in personam seuire/aut sine causa. q̄obrem in vxorem dīcipulosq̄ modica permittis ex lege castigatio. Seruit autem in veritate opan tem ledere vetat ecclasticus. Peccat scđo: quia nō ex caritate mouetur ad puniendū. cum ex caritate tñ agendū sit nō ex furore.

Tratum autem quēlibet ad alterius punctionem nunq̄ trahit amor/ sed furor. nō correctionis desideriū: sed appetit⁹ atq̄ delectatio inferendi suppliciū. Etiam ad maius peccatum extendit ira manus. cum ad crimen penam ve ducit innocentes/quod sepe fieri dicitur. in. c. ira. xi. q. iii. quod esse iustitiae dei contrarium pbat auctoritas dīces. Infontem & iustū non condemnabis. Sed impetu multi morte dānati sunt innocētes: vt ipi qui christi occasiōe lactantes interfici ab herode sunt pueri:& ple nopalii. **A**h quātos irati principes in necem infontes dedere? Cuius rei exemplum sufficit captarū vi vrbium seu crudelitas. vbi paruuli virginēsq̄ & quiq̄ innocētes ad necem stupraq̄ rapiuntur/quorum apud homines impossibilis est malorū satisfactio. De his psalmista querimoniā deo infert dīces. Vidiuam & aduenam interfecerunt & pupilos occiderunt: quorū vltio sanguinis ingreditur diuine conspectum iustitie. qđificilis erit igitur bellatorū principum salus. **C**oncludimus premissis laudabilem esse irā virtutisq̄ dignam nomine/qua moderata vicia corrigit⁹/plectū turq̄ diuina siue humana violantes iura/& ad bonas artes honestosq̄ vite mores capescendo coaptatur deduciturq̄ hoies.

Molesta est atq̄ vituperio digna que iustitia corripit ordinem ira. Est enī se habenti primū quidem infesta postea in ceteros oīno grauis. Est autē passio fellea que secum pati nequeat leticiam/que vita est hominis ecclesiastico teste. Iocunditas (inquit) cordis est hominis vita. Et Salo. dicit φ anim⁹ gaudens etatem floridam facit & spiritus tristis exsiccat ossa. Cū igitur leticiam expellat ira: tristiciamq̄ adducat: eo molestā esse

Jacobi. 4.
Deu. xxiij.
Cicer. ex 8 his q̄
hū a ma.
p. c. q̄ suis
ff. ad. Iaci.
l. 32 si q̄os
h. si ingr.
Eccl. vij.
xj. q. iij.
fraternitas.

Ez. q. iij. ira
Leui. xir.

ps. xij.

ps. lxx.

vij.

Ira possit
locuono
cer.
Ecc. xij.
puer. xvij.

De vicio

se habent constat. qd vitam aufert q nulli vng fuerint prudenti exofa. Quia obrem interfici stulto iracundia dicit scriptura. Stultus enim est quisquis libens sua damna requirit. Cum autem priuari maximo bonorum oim leticia/tristitia qd sibi asculcere velit iracundus.

Eccles. vii extremam proculdubio incurrit dementia. Vnde dicit Eccles. Iram in sinu requiescere stulti: in sinu vero prudentis & si quidq salient/ non tamen diu requiescit/ abiiciente qd cito eam quasi carbonem ignis accensum seu pestiferum serpentem viro sapiente in quo (fm Horacii) ira: furor brevis est. Non enim facile est spiritum ad iracundiam prout (veluti colerico) continere/ ut Salomonis est sententia dicentis. Spiritu ad irascendum facilem: sustinere qd poterit: & idem. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor: & impetu cōcitati spiritu ferre quis poterit? ¶ Naturalis est inclinatio facile irasci clericis/qd obrem nec peccant vbi preter iudicium rōnis surgit in eis ira: nec voluntas accedit ad eam delibera ta: qm non est in hominis p̄tate cohibere spiritum. Eccles. viii.

Horatius.
Prouer. xvij.
Prouer. xviij.

Potest: & idem. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor: & impetu cōcitati spiritu ferre quis poterit? ¶ Naturalis est inclinatio facile irasci clericis/qd obrem nec peccant vbi preter iudicium rōnis surgit in eis ira: nec voluntas accedit ad eam delibera ta: qm non est in hominis p̄tate cohibere spiritum. Eccles. viii.

Eccles. vii Monet nichilominus Eccles ne sis velox

Breve due sunt fere.
Pad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit. Duabus seris inclusam tenet sapiens iracundiam. ¶ Prima/ ne leui causa ab intra cōsurgat intestina cōmouens seditionē sine causa. Veluti cives conspectis circa menia hyrundiibus ad arma decurrant precipites, quasi viuis armatis in circuitu hostibus (quod lenitatis est maxime) sic vituperio digni sunt: qui minimis aut inconuenientibus mouetur ad iram occasionibus. ¶ Secunda sera quasi in suburbio clausam prudētes irā tenent/ ne foris (licet int' turbata ciuitate) seditionem fortasse cōmouerint: nō valente ciuitatis dñia/ ratione/ quietare aut reprimere cōmotionem/ apertis portis in capum pugnatura cū viuis aubus inaniter proficiat/ aut si cum iustis hostib⁹ congregiatur/ incōposito agmine decurrēs/ dānum furoris atq; in temperantie patiatur. Quia obrem Salo. dicit fatū statim indica re iram/ & impatientē operari stulticiā. ¶ Est igitur fm Greg. illa prepositorū sollicitudo utilis: illa cautela laudabilis: in qua totū ratio agit: & furor nihil sibi vendicat. Restrингēda est sub rōne potestas: nec quid agendū priusq concitata ad tranquillitatem mēs redeat. Nam p̄ motionis tempore omne qd fecerit iustum putat.

puer. xij.
odo. xiiij.
xi. q. iij. il.
la.
Pla

Vbi glo. dicit iudicē debere inducias dare cum offenditur. Nam fm Virgi. ii. eney. furor iraq mentem precipitant, quem sequitur Qual. in Alex. lib. v. dicēs. Comes indiuisa furoris precipites carpit ira gradus. & felicea torquet lumina: contēntq humiles ratio-

Iracundie.

Fo. xx.

nihil habetas. Ideo in sacerdotibus maxime furorem canores reprehendunt. In principibus autem periculus maior est ira: quo prius principio. habent potestatis ad nocendum. Maxime igitur peccant provocantes ad nocendum principes: qui vite necisq; in homines potestatem habent. dicente Salomone. Sicut fremitus leonis sic regis ira. qui provocat eum: peccat in aiā suam. Sed heu: quia finit Oui. Imperat heu populis: qui tumide non imperat ire. possidet & vias regno minorā suis. Videtur est igitur ne nos supererit ira. Nō Job. xxx. enim possumus oīno facere quin surgat ira: sed ne rationem supere laborandum est. & si visq; ad secundam peruerterit barram iras foras in clamores erumpendo atq; iniurias: saltim intra tertiam continetur ne videlicet cui noceat. Ideo dicitur. Non te supererit Job. xxx. ira ut aliquem opprietas. vi.

¶ Est igitur se habenti molesta ira: quia leticiam eiiciat ac gignat tristiciā. Deinde quia obtenebrat mentē dicente ps. Conturbatus est in ira oculus meus: id est intellectus. aia mea. id est affectus & venter meus. i. actio facta. Tertio quia in p̄cipitium ducit. Item quia intellect⁹ mentē affigit. Aia ei cū vētre turbat. Anxiatus est (inqt) sp̄us meus i me turbat⁹ est cor meum. ¶ Ira enī sepe visq; adeo mouet sanguinē aggregatq; circa cor: vt infirmitatē pariat: nō mō aie sed & corporis. Recurrit enī ad cor sanguis tpe ire: quo fit vt palleat plerūq; qui irascunt⁹ vehe menti colera. vt decor om̄is abscedat faciei/trematq; destituta calore mēbra. De qua sic loquīt⁹ Prudentius. Ira turmens spumanti feruida ritu. Sanguinea torquet suffuso lumina felle. Et Greg. ire sue stimulis accēsum cor palpitat: corpus tremit: lingua se sp̄edit facies igneficit: exasperant⁹ oculi: & nequaq; recognoscuntur noti. ore quidē clamorē format: sed intus quid loquaf⁹ sensus ignorat. Itaq; ab arrepticiis iste longe est qui sue actionis cōscius non est. ergo ceci miserescit furoris (ait Philephus) ¶ Horum enim misericordi Boe. monet. quorum mentes improbitas omni languore atrocius vrget. Nam (fm quendam) immoderata ira insaniam gignit. Et similitudinem ponit Philephus dicens. Ut vas seruum sicut acetum. Corruisse diu. sic iracundia pectus deprauat Philephus. seruata nimis. ¶ Ferale igitur est non humanum iracundiam diu mente seruare. dicete Oui. Candida pax homines: trux decet ira seras. Ora tument ira: nigrescunt sanguine vene. Nec si alia careant punitione satis suo furore puniuntur. ff. ad. l. pō. de par. l. pe. in ff. ad. l. pō. de par. l. pe. in ff. de offi. p̄. l. diuinis.

De ira

Gra viri **C** **M**olestam vero alijs iram & aspectus ipse turbulentus: et clamorosa cum iniuris minusq; verba: et danosi cet.

S sepe effectus reddunt: q; obrem sup pondus salis & arene ac plumbi/ grauiorem flulti iram dicit ecclesiastas. Et horriduz sepe presentant aspectum irati: qui tempore quietis delectabiles visu sunt. **V** tam em dicit Salomon afferre hilaritatem vult regis: cuius demetia quasi imber serotinus nec amicis ipsis tolerabilis est irati contemplatio. **Q** uam ob causam deserti ab omnibus sepe soli remanent sola comitati feritate/qua ceteri proprius (ac si monstralis rugiret fera) timent accedere. Nam licet nichil ad extra pferant aut motuz cotineant corporis: ipsa tñ turbati vultus obscuritas: & internum pandit irascitis supplicium/ & assilientib; effugibilem terribilitate sua vultum reddit. Et quidem periculosior sepe illa est ira: que clauso pectore custoditur. Prope est em ut odiuz gignat festuca in trabem mutata: sicut Greg. dicentem. Tunc festuca in trabem vertitur cum ira in odium commutatur. **C** Est em clausa stomacho ira quasi cooperatus inflammata domo ignis. qui quo min^o habet evaporationis/plus roboris accipit/ acrisq; circuposita vrit/ & demum in maiorem se flammat diffundit: longiusq; damna sue virtutis emitit. Ethoc quidem pessimus est iracundorum genus. Minus em qui apertam subitamq; iram euomit/ q; qui inclusam diuentent pectore nocent: eo q; velocius pertranseat/ neq; tantum habeat impetus coaceruati q; ea que veluti aqua diu deteta copiosuz cōficit gurgitem: subito autem dimissa debilius cursum agit.

**Gracilis
rus diuer-
sus.** **C** **S**unt qui facile concipiāt iram: citoq; remittant. Et hii quidem pardorum leonis prope initantur natura. Pardus em nisi tertio saltu sive aggressu attigerit predā: q; escit. nec ultra sequitur. Sic qui subitam exercent iram: nobilitate animi quadam/post primos furoris egressus qui escere a vindicandi solent desiderio. **C** ui vero faciles ad concipiendam/deponendam vero tardi sunt iram/canina retinent conditionem. Est em nō nullorum canum natura: vt nunq; ceptessemel percussioneis obliquis scantur: nec a latratu seu tacito cessent percussoris morsu. **C** Non nulli vero tardius aliquo (& nonnisi accepta iniuria) concitātur: cōcitativero non quiescant / nisi vindicauerint. Et hii quidem naturalē videntur hominis sequi inclinationē: q; m̄ naturale sit omnibus nocentem odire: atq; vindictam ex illato damno expetere. **C** lueniuntur & alii qui non sū maximis occasionibus in ira quin

diam excitantur sed exciti nunqu sedantur nec vlla possunt vltio-
ne placari. Hi lapidibus exanimie molis qui multa cum v iolētia mo-
uentur a monte (& post motū precipites in ruinam quecumque con-
tigerint conquassando decurrentes donec ad infimum quietis de-
veniant locum horrendo fragore deliciūt cōparantur. Prouerbiū
iactatur in tales. Non euigiles dormiente canē quia te mordebit.

Molestat m quoque hominibus iram iniurie In iurie
ira scuāt
& econtra-
trā contu-
meliam.
faciunt: que concitatorum ore proferuntur. Solent em̄ execrables
nō modo in homines sed & in ipsum creatorem omnivz sanctos qui
eius irati proferre contumelias: que piis auribus grauem ingerant
tinnitus. Quascumque em̄ possunt maiores horribilioresque in deum
virginēque mariam ac sanctos quolibet blasphemias iniiciūt: qua-
rum minor leuiorque sit diuinæ xpi caries frustatim discindere lin-
gia/ preciosum sanguinem corporisque membra singula tonitruali vo-
ce nominates. Immemores que grauis pena maneat eos qui sanguini
nem testamēti pollutū duxerint: quo extitere sanctificati. **C**Ne- De blas-
phemias. p.
& totum.
gationes post hec addunt impias virtutis diuine. Ipsiuz quoque deuz
& quicquid in eo partis habere christianus potest abnegātes despi-
ciunt. Postremo in eius despectū facturos se/ factave quedā opera Esa. viij.

Puniri autem in deum blasphemias sa- In auctē.
vt nō lux.
cre mandant cōstitutiones in auctē. vt non lux. contra naturam. xxiiij. q. iiij
coll. vi §. si em̄. Q uod & Nabugodonosor dicitur (licet infidelis) qui vult. qui vult.
fecisse. Mori em̄ debet qui nomē dñi maledixerit. Abominabi- Leuiti.
lis non erubescit blasphemantiū ira/ intactam virginē gloriosam xxvij.
dei geniticem pudibundis aggredi verbis/ aut illius sacra nomi-
nando genitalia/ aut meretricis infamia ingerendo. Q d blasphem-
iarum genus maxime apud italos gallosque viget. **C**Hispani ve-
ro dei vtuntur displacentia dicentes Pese a dios. O digna bullien-
te repleri ora plumbo: que in deum talia conuicia iactant. Inuenti
sunt qui nec ab imaginibus sacris manus continuerint violentas
irati: ex quibus miraculosus dicitur crux emanasse. **C**Quid igi-
tur mortuis in mortale homines contumelias inferre iratos/ qui nec
immortalem verētur deā/ scandis lacessere verbis. Existimo aut̄
irato prolatum animo verbum debere (fm christi sententiam) pu- 2dath. vi
niri gehenna li contra caritatem/ non autem ioco vel officio/ dicit
fratri suo Raka. Non est em̄ putandum quālibet ioco aut officio
vel levitate quadam animi prolatam iniuriam debere gehena pu-

De bicio

nisi: sed ea que irato & contra caritatem infertur animo despiciens
di fratris causa. Tunc enim factori exprobare videtur suo. Salomonis
puer. xiiij. sententia: quod presertim fit cum corporales naturalesve defectus
exprobantur. Neque enim culpa sui defectum quis patitur nature. Ips
ibid. xcix. se enim dominus (teste pater.) fecit nos & non ipsi nos.

Contra autem penitus idem iniuria. **cō-**
B tumeliam / maledictumque inferre. Est enim iniuria proprie quodcum
ff.ad.l.ac: q̄ cōtra ius sit. vt lex dicit. ff.ad.l.acq. I.sed & si queānq. Et tunc q̄
q̄.l.13 z.11. dē cōfundi cū cōtumelia termin⁹ pōt/q̄ in iuste cōtumelia ingenē
hoi. Nec tñ idem quod contumelia erit iniuria: qm̄ cōtumelia rem
ipſam: iniuria vero causam contumelie iniustam respiciet.

B Contumelia enim est (vt vult ea lex) aliquid prolatuz in alterius
obprobrium:qua suscitari lites iam supra memini me dixisse. Du
ra est omni viro strenuo illata contumelia: sed molestior que ab
indigno profertur. Sepe enim patimur nec omnino molestam feri
mus dignorū hominū iracundiam / toleramusq; conuicia per eos
nobis inferri:que ab viliorib⁹ pati neq̄ sit possibile. Nec est (meo
iudicio) tam dura perfectionis thorace munitus: vel patientie te
ctus quisq̄ clipeo: quem non tangere contumelie possint. Cui con
uenit illud Alani. Loricam durā possunt penetrare sagittas. Et cor
deris & verba mala meum. **C**luuat attamen in perferendis in
iuriis premunitum esse patientia:qua saltim primos ictus deuita
mus aut facilius sustinemus:perseuerantes vero cōtumelie sagit
tas vix ad ultimum illesus quispiam ferre potest. Nam & ictuum
frequētia nimio soluta calore mollescant arma: facileq; gladio per
forantur iam tabefacta:que in principio durissima reuiciebat mis
sa tela. Igitur proutocare rixas iracundum dicit Salo. Quoniā fm
Ouidius. Ouidium. Asperitas odium: seuq; bella mouet: & ideo bonū est
loquacem ne profluat in contumelias frenare equonuz more mor
daciū:quia teste Salomo. qui imponit stulto silentium: iras mi
tigat. Et alibi dicit Sulurone detracto iurgia cōquiescere. Euice
re igitur iracundos e domo in qua pacē quis appetat/reor optimū
esse remedium.dicente Salo. Euice derisorē & exhibit cum eo iur
gium cessabuntq; cause & contumelie. Vbi vero impossibilis est
iracundorū fuga: taciturnitate vtendum est. dicente Ecclesiastico.
Eccli. viij. Nō litiges cuz hoī linguato/& nō strues in ignē illius ligna. Cui
Cato. alludit illud Cathonis. Contra verbosos noli contendere verbis.
Ouidius. Quod maxime cōuenit furoris tēpore:quia dum furor in cursu est
(inquit Ouidius) furenti cede furori/difficiles aditus impetus ois

Alanus.

puer. xv.

Ouidius.

puer. xxvi.

Ouidius.

ibidem.

puer. xxij.

Ecclesi.

viij.

Cato.

Ouidius.

habet. Quod egregie apostolus monet dicens. Non vos defendētes carissimi (tunc t̄z cum fuit homo) sed date locum ire. Cede regnanti (dicit Oundi.) cedendo vitor abibis. ¶ Hoc modo putō Quidius. questionē solui durum contrariarū Salomonis sententiarū ubi nō respondendū & respondēndū esse stulto dicit. Non est furenti respondendum perseverantivero post furorem erit respondendum. Tuitius tamen est iracundorum fugere consorcium dicente Salo. Noli amicus esse homini iracundo: neq; ambules cum viro furioso. Honor est homini (fm eiusdem) qui separat se a contentionib⁹ oēs aut stulti miscetur cōtumeliis. Est em⁹ (fm ecclesiastici) not⁹ a lōge potēs ligata audaci: & sensat⁹ scit se labi ab illo. Debet em⁹ hō furenti cedere: ne furorem accēdat. I. qm̄. C. de vi publica & priua.

¶ Peiores vero sequunt maledictiones atq; imprecatiōnes. Irati em⁹ sepe in deum sanctosq; maledictiones effundāt. aliquā vero in scipios maledictionis vertut obprobriū. Nā maledictum in quēpiam prolatum: quasi in altum projectus lapis superueniet. Nam & dum maledicit impius diabolum maledicit animā suam. Quāobrem nec michael diabolo maledicere ausus est. xxviii. q. iii. si igitur. quod sumitur. zach. iii. ¶ Maledicunt etiā dei qua in terram prodierunt in quoni persona videtur locutus eē Iob & Hiere. Maledicunt etiā filii parentibus qui eos genuerunt & parentes quoq; (nō inaniter) sepe filii. Eradicat em⁹ fundamen ta maledictio matris. Eo em⁹ quo in filiorum corpora potestate habent parētes: maledictio esse efficax potest. Nam & vicari corpora infortiaq; multa/ maledictionis parentum causa/filiis accide re possunt: quin & raptum a demone filium imprecante matre dictum est. In ceteros etiam irati execrandas immittūt maledictio nis imprecatiōnes. ¶ Gallorum mos est febres quartas pestemq; aut anthonianū ignē sepius imprecari. Germanonū vero centum millia pestiferarū plagarū vel febres. ¶ Italorū vero infinite sunt imprecationū species/cancrū veneti/sanguinis fluxū longobardi/ pelle tuisci/lepram (q; lazari fuit infirmitas) alii/nonnulli etiā sancti francisci malū (q; d' est carere pecunia) imprecātur. Sed & asinis/bo bus & equis inauditas addunt imprecatiōnes: ita vt existimē maledictam omne terrā in opere suo. Hęe sunt exparescēde cōcitatō in hoīm voces. hec execrabilia verba. hii nefandi sermones quib⁹ ante tēpus se diabolo donant: terramq; maledictionibus implent: ita vt vix benedictioni pateat locus.

¶ Nec sufficit liguas explicare maledictis 5

¶ Quidius.
Prouer-
bio. xxvi.

¶ Puer.
puer. xxij.

¶ Puer.
Eccl. xxij.

¶ Eccl. de vi

pu. t pū. l.

quoniam.

¶ D

¶ Prouer-

bio. xxvij

¶ Eccl. xxij

xxvij. q. iij

si igitur.

zach. iij.

Job. iij. t

¶ Eccl. iij.

De vicio

L. & post. ac probris que legibus / ipsi causarum patronis inhibetur: sed qd longe danosus est in verbera necemq truculentas quandoq manus adiiciunt. **Quod a sacerdote & presertim episcopo alienum esse debet.** lxxvi. di. non licet. & .xlv. di. in principio dicitur. q nō non licet oportet episcopū ita esse irascibilem / & perturbati animi: vt percutiat. sed (vt ait Lucanus) inuenit arma ferior. quoniam non habet misericordiam ira & erumpens furor. & fortius percutit om̄is quem stimulat ira grauis pleno impetu. **Quoniā fm Oui.** quēlibet infirmas adiuuat ira manus. Sed non est amor qui vsq adverbā duret. Perit enim omnis amicitia vbi inimica intercedunt verbera. Nam & mitissima quelibet animalia (fm philosophiā.) fileantur prouocantur ad iram. **Quāobrem repercutere quisq optat se percutiētem.** **Sic igitur ira generat rixas: rixe iniurias iniurie minas: mine cōmotionem: cōmotio gladios inuenit/gla-
dii plagas. plage vero mortem.** Certamen (inquit Ecclasticus) festinatum incendit ignem: & lis festinans effundit sanguinem. Ideo monet Oui. Iurgia precipue vino stimulata caueto. Et manus faciles ad fera bella manus.

Multi enim crudelit̄ exercuere in ira ho-
miciā. sicut Alexander citum / quo infamiam sibi congregauit
I. Reg. xix maximam. Saul quoq dauidem emissā incassum lācea tentauit
occidere. Sepe fratres & affines ac dilectos amicos / ad horam ira
mota cōsumpsit. Et licet forsan apposite nō vsq ad mortē adduc-
cant plage hoīem: durabūt nihilominus cicatrices insigne vindicādi memoriale perpetuū. hinc sanguis sanguinē querit / & mors
mortem aduocat sine fine nocentē. Sepe enī mortui nonnulli am-
pliores fecere vindictas q viuendo fecissent. **V**nius enim i ira
necis impie / ducis Aurelianensis. innumere sunt seceitate hominū
cedes. Illius enī mors / mortem alterius ducis expetiit burgundi/
qui dederat initū neci. Hinc horrenda crētaq bella venere. qui-
bus vastum pene cōspexerint antiquiores nostri regnum. qd par
non habet orbe in toto / potentatu & dignitate. Occisorum opple-
uere agros cadauerā passim belgicos & aquitanos. medio quoq
regno locatos in mōte hericeo. sed & vsq mō turbida fata manēt.
O o q scū qd tanta peperit vulnera vulnus? Iam gesce mucro
nec vltra furorem extēde tuum. nam horrida satis dedisti funera
nobis. O ira ferox q mala paris huic vlcera mundo? Aut gladius
absorbet eos: qui vulnera mortis inferūt: aut certe patibulo corpo-
ta pendent.

Exerceſ
vindicta
post mor-
tem.

3

Accidit duos vimiaceū germanos nobis
les antea sibi inuicem carissimos: occasione melioris aut celerioris
equi alterius ipsorum cursus/alterutri se se dementientes/arrepto
statim (prout est picardorum moris) utrinq; pugione in pectora
fixisse germana crudele ferrū:& quos uno vētre mater genuisse le-
tabatur/eodē die mortuos deploraret vterq; parens. Hec mihi re-
lata nunc nunc scribenti/termo miliario ad hoc abbatis uile oppido
vime ē. pago accidisse probataq; sunt. **C**on distant a germano ^{Res gesta} Clementi-
rum natura quo ad inferendas subito plagas picardi. Non aliud picardi.
q; ferrum gladiū spectes germanā tenere manū. Ad percussio-
nes bellaq; natuidentur quotquot alemania natio gignit: ac si ex
matris vtero prodeentes secum tela ferant: q;obre m in ceteras va-
gantur nationes (si domi desint) bella querentes. Nunq; igitur ale-
mani seu picardi rixantis vultum, sed manū aspicias: ad verhe-
ra quippe priuiores atq; prōptiores suntq; verba. **Q**uam ob cau-
sam rotundos sine acumine ferunt germani gladios/ne puncta fe-
riant. Est em̄ letale vulnus stochi: penetrante pūcta profunde: quo
ramosus non peruenit ictus. Utuntur itaq; scindētibus nō punge-
tibus germani gladiis: quoru facies manusq; videas ceteraq; defor-
mata ictibus mēbra. Longe vero ab eorū cōsuetudine naturaq; nō
nulli alii distat: qui proferēdī quidē iniuriis fortissimi sunt: & plus
q; mulus onere aliquo se se cōtumeliis grauari patiuntur. A mane
usq; ad vesperā reciprocis cōtendētes verbis: sed manib⁹ gladiisve
patientissime abstinent. Q uodquidē patientie genus/an plus vir-
tutis q; ignauie habeat:nescio.

Est tamen illa merito patientia laudabi-
lis: que vel prudentia vel christi habetur exemplo. Patiētiam em̄
exhibere aduersus omnes hominū iniurias/etiam philosophi do dum est.
cuere ad gloriam ascrubentes vulgi derisus. Sed nō omnis expro-
bratio populi (meo iudicio) ad gloriam pertinet. sed ea tantū que
bona virtusq; persequitur opera. Vnde christus non simpliciter
omnes: sed eos solum qui propter nomē eius paterentur hominū
maledicta beatos esse dixit. Sola em̄ christi charitas formata sue ^{2 Bath. v.}
passionis exemplo patientiam ubiq; atq; perpetuam administrat
Quis enim memor inter iniuriantium rabie christi modestie ^{Ex. l.}
maledictis turbabitur hominum? Quis inter seuissima verbera
patientem dominū meditabitur:& suis molestiis contristabitur?
Quis deniq; morientis in cruce patientiam considerabit:& in pro-
priis afflictionibus iracundiam exhibebit? **C**ille quidem innocē-

De vicio

ac omnium rex glorioſiſim⁹/oppobria/vulnera/mortemq; pati-
tur: tu vero quicunq; homo es non niſi peccatis exigentibus:& di-
gne quidem: atq; ab homine tibi confimili pati potes. Contempla-
tione igitur christii iefu iram frenemus/ut per patientiam cum ip-
ſo tandem regnemus. Amen.

Sequitur de inuidia.

Iuxta vix tumentib⁹ supereminet vndis integra
navis mea. Hec ei omni ex parte nulla pacatio-
nis coeſſa mora infestos aduersum me ventos
concitat expaueſcendo fragore tonantes. Hinc
horrida ſurgit ab ymis procelloſa tempeſtas: cōti-
nuiſ vexans impulſibus tenez ratem. Dumq;
vorticibus inuoluta ſuperbiſ/ ac montuoliſ pene obrutam ſpumā
tibus vndis vt cunq; tueri fatago: poſitiſ poplitibus & manib⁹ ad
celū erectis/ diuinā tantis in periculis opem efflagito. Solū mihi
hoc vnum hiſce in turbinib⁹ reſtat effugium/frequentes ad deum
offerre preces/ ac ſpem in eo (qui nunq; irritam duciſ poſitam in ip-
ſo confidentiam) renouare. **C**ed ecce laborantē effugiendi cau-
ſa periculi me teterima circuſiſtit imago tenebris in ipliſ tenebro-
ſior ſeſe ingerens mortis obducta ſimilitudine. Squalebat nimio
pallore vultus/peſtiferū vomens ore fetorem: quecūq; mortifero
attingebat flatu deflorabat. Ignē ſpirabant oculi turbidū quoq; q
terribilis ſeſe glomerabat aſpectus. Attingebat autē vertice celid
quo videbatur primeuo ortu detluſiſſe. Minacem in nevero con-
uertens intuitu deniſiſimis horripilatā rugis cōtrahebat frontem
dentib⁹ frendens/ ſanguinolētis formidabilē nimis stridorē affe-
rebat. Cūq; propius accessiſſet: aperto ingēti ore/ ſentulentiſſimū pri-
mo ſumū: mox vero ardētes (quasi ex abiffo prodētes) vomuit flā-
mas/ quib⁹ pene draconis me absorbuit more. Iamq; properubigi-
nos in me dētes extenderat: vt voraci me traiiceret flammati
immersum gutturi morbu/dū xp̄s ab alto memor licet indigni tū
ſeruuli ſui/coruscō feriens crule lis bestie caput fulgure diſſipauit
meq; oī eruptū tempeſtate pacatiū deduxit in portū. Vbi pena tātisp
pacifica gen⁹ moresq; & finē vltimiū crudelis iuidie cēſui designar-

Biere. iv.

Diabolico primuz genere orta est inuidia

b

2

Inuidie
effigia
unago.

Inuidie.

Fo. xxiiij.

(sapiē te quodā testāte.) Inuidia diaboli mortē in orbē terrarū in-
troisse. Gloria itaq; celesti se traducta origine: h̄ illic primo furerit Sap.ij.
ab ortu ex téplo depulsa. Neq; ei diuini placide caritati turbida mi-
sceri pōt inuidia: qm̄ id vñm̄ deo maxime cōuenit: ne cui prorsus in
uideat oīa vero q̄ fecit cōtinue diligat. qd sapiens diligere eum oīa
q̄ sunt & nihil horū odire testatur. Non em̄ cū possit inuidere de⁹
habet: qui canticos in infinitā bonitate excedit & gloria. Quis em̄
similis deo esse potest? Magn⁹ em̄ & terribilis est sup oēs q̄ in cir-ps. lxvij.
psalmo.
lxvij.
cuitu eius sunt: ideo oēs gentes venient & in cōspectu eius adora-ps. lxxv.
bunt. Qm̄ ipsius est regnū & ipe dñabitur gentium. Inuidere em̄
nōnū miserorū esse potest. Ideo parvulū dicitur occidere inuidia. Job.v.
Qm̄ alterius glorie inuidet quam nō habet ipse. Si em̄ sua oīs eēt
gloria nequaq; inuidet vlli. Eo igitur quo caret gloria quā alteri
dolet inesse/parvulus ac miser est. De⁹ vero cū plenus sit gloria ve-
rep̄ beat⁹ nequaq; esse inuid⁹ potest. Cui quo plus hō approximat
mimis habet inuidie: qm̄ quo plus felicitate emerget mīn⁹ habet
miserie. qua seipſuz ad alterius gloriā metiat⁹ quā velut indigēs ap-
petat sibi. Nulli ergo inuidet vir bonitate peditus. ¶ Celestis igi-
tur natione quidē est inuidia sed nō diuina seu beata a scaturigine
sumpta: quin si qua infinit in celis miseria inuidiaz genit. Lucifer Esa.xliij.
em̄ nōnisi feliciori se inuidit deo/cuius gloriā neqq; poterat adequa-
re. Origo itaq; oīs inuidie miseria est in quā postremo nō cadit in
uidia. Tam vili em̄ surgit ab ortu vt nata mox eum fastidiat neq;
ampl⁹ velut intueri locū vnde pducta est. A miseria siquidē ppa-
gata inuidia gloriā sibi emulā psequit⁹: quā sibi a sciscere inuidus cu-
pit vel alteri collatā gemit. Hinc oēm ab supbia nasci inuidiaz enī-
dēs sumiē argumētū. Eo em̄ quo alteri accedere honorē aspicit si-
bi id rat⁹ auferri vel deesse supb⁹ dolet. Neq; em̄ duorti idē esse ho-
nor potest. ¶ Superbus igitur gloriā sibi soli appetēs collatā alte-
ri ego fert aio veluti detractā sibi. Nilq; impedit eti q̄ parē seu ma-
iorem habeat gloriā: in altero excercere inuidia. Nā & si eandē q̄
in alio vel maiore conspiciat sibi inesse gloriā: cquari tñ vel aliqua
tenus assimilari non patitur sibi aliū. ¶ Frequentior tñ est que
ab excessu q̄ que ab assimilatione inuidia gignitur. Debilior est eti
doloris ratio in eo qui habet / q̄ in eo qui non habet consimilem al-
teri gloriā: qm̄ qui habet solo respectu assimilationis dolet: qui
vero non habet primum quidem hanc sibi deesse dolet. Demum
inuitus excessum habentis patitur. Itaq; habens simplicem: nō ha-
bens vero duplēm dolori s̄ habet rationem. Et licet omnis sit in-
uidus miser: miserior tam en̄ est qui vacuus inuidet.

De vicio

Est igitur inuidie pma quidem origo ab miseria veluti ab corruptione quadam prestita generationis causa materialis/non q aliquid esse miseria possit/que simplicem dicit nō existentis glorie seu felicitatis priuationem:sed quia negotiāns intellectus comparando priuationem habitui ponit in voluntate rationem doloris. Velle enim & nolle actus sunt voluntatis positiui. Cum autem miser quod non habet vult/ ipsa volitione sua non autem ipsa re volita torquetur:quoniā quidem illa non attingit animū/ quemadmodū ipm quod inest habēdi desiderium. Qui etiam nult alteri quod habet bonū/ odio torquetur proprio/ illius rei nolitione producto. Administratiuam vim seu animatiuam inuidie superbia confert/quandoquidem pposita menti ab intellectu miseria:impatietiam excitat excedentis se alterius felicitatis.dum se vinci dolet atq ab altero superari. Precellere enī alium ea sola dolet ratione/q preire ipē cupiat. Non autem tristabitur quempiam sibi preesse/qui subesse appetit. Omnis ideo humilis liber est ab inuidia.cui oīs superbus obnoxius est.

Est ergo inuidie fundamentum miseria nutrimentum superbia/obiectum aliena gloria. Virtutes vero nō nisi quia gloriam pariunt exose inuidie existunt. Industrias (inqt Eccles.iiiij Salo.) animaduerti patere hominū inuidie. Non q virtutes ipse simpliciter considerate pateant inuidie: sed qm̄ gloriā parit: si apparuerint in homine/mox inuidiosum efficiunt. Sicut addict⁹ supplicio cum inspexerit spicatoris gladium:nō simpliciter gladiū sed effectū eius odit. Quā obrem virtuosissimi quiq̄ diu obscuram ignotamve duxerint vitam nequaq patebit inuidie: sed producti in lucem mox turbidos excipient inuidie flatus. Nam summa petit liuor & perlant altissima venti. Circa regna atq̄ potentat⁹ altaq̄ glorias tonat inuidia. Hec me cella reclusum ignorabat. expositum vero operibus arduis protinus inuasit. Signū profecto virtutis est hominis inuidos pati plurimos. Non enī humilia exercentes officia ferit inuidia. Si fiscellam iuncto texisset Hieronymus:liber ab inuidia finisset. **V**nicum est contra inuidiam remediū/virtutem oculere/& quecūq ad claritudinem accedunt omittere:eo q viliori semper minus inuidetur alle.glo.in l.nec quicq̄ sup ver.ad inuidiā ff.de offi. pco. illud Oratii Inuidia placare paras virtute relicta. Sed nequaq inuidie causa vel agendum seu deserendum est aliquid/quod reipu. videatur expediens & quod debeat virum bonum,& fortē. Retulere nichilominus

glo.in.l.
nec qdgg.
ff. de offi.
pcō.
Oratius.

pedem perplures a beneceptis inuidie metu: dum vel asperos ferre hominū nequeunt cōgressus: aut inferri grauiā sibi damnā meant ob res egregie sumptas.

Sunt igitur plures virtutib⁹ prediti se

ab rebus publicis maliuolorū timore inuidorū abstrahentes/ ac si
cōis vie gentiū pressurā occulto declinarent loco: taciti q̄eti cete-
torū varioſ spectantes impulſus/ atq̄ mundanū gaudētes se/ tu-
multū euitas. Hos Eſias celant se a vento & tempeſtate afflui-
lat viro. ¶ Magnamī tamē ea eſt virtus/ vt nullis reipu. gratia
periculis cedat: veluti glorioſior confertissimis ſe pugne inferens
agminibus eſt miles: q̄ qui formidine iactū/ pericula detrectat cer-
taminis fugiendo. Nec tamen honore dignos qui glorie audita-
te temeraria ſeipſos presumptione comiciunt in opera cēſeo/ qm̄
ambitione precipites in caſus voluntaria ſine ratione ferantur.

¶ A deo Aaroni exēplo vocati eſſe oportet/ cui reipublice (p-
ſertim diuine) cōmittitur administratiōis auctoritas. Vel ſaltim
honesto quolibet modo feclusa proſuſ ambitione conuenit gerē-
de reipu. occationem ſumpſiſſe. Huic enim ad honorem meritiq̄
ameta accedit pericula. Cui vero temeritas ambitusve obtuſt
detrimentum/ ad claritudinem/ gloriā vē nihil accedit/ quin di-
gnapotius mercede muneratur imputato ſibi ad culpam (& qui-
dem iuste) ſumpto periculo. Quēadmodum corbolano illi roma-
no accidit cēturioni qui ducatu petito rem laude dignā facturum
ſe pōdens/ cum omni exercitu penorum armis extinctus eſt. q̄ob
rem inuidiā qui temere ſe negocii ingentū iuste patiātur. Qui
vero legitimam gerendān rerum nacti ſunt occationem: ad ma-
ximam eonī gloriā pericula inuidias dānaq̄ ſufferunt/ & horū
dari patientia fiunt.

¶ Jam genus ortūq̄ & obiectum descriptū
inuidie linquo/ nunc ad mores geniminaq̄ ipius me conuerto. In-
uidie quidē primū aspectus eſt luctus: gressus claudus: gestus tur-
bulentus: motus insanus: ſcrmo veneficus: flatus mortiferus: ha-
bitus dolofus: riſus dolorofus. ¶ Ad malū enī ſemp alſpicit ocul⁹ Ecc. xiiij.
inuidi. cuius (Em Oui.) nuſq̄ recta acies. Neq̄ enim poſſunt q̄bo-
na ſunt recto intueri oculo maliuoli: qui con̄trariū ſit oino bonum
inuidie menti. ſicut egris oculis odioſam eſſe hocem phabet Aug. Auguſti.
Malum vero quaſi conueniens ſibi lato intuetur inuidus oculo. cu-
iū plenum eſt cor iniquitatis atq̄ malicia. ¶ Similitudinē profe-
cto haud ināne prebuit hely ſacerdos dñi hois inuidi/ laſcentē non Reg. iiiij.

De vicio

ferens aspectu lucernā. quemadmodū nequeint inuidi bona vir
Bath. v. tuosorū opera (q̄ luci splendēti comparant) tollerare: fumola ḥo
fetentē extinctiōe leto intuitu contemplantur/extinctam scilicet ali
quo interueniēte maleficio famā iustorum toto suscipiūt animo.
quos oīno a virtute deficere philosophus pbat. **C**est enī ḫtutis
argumentū in quoāq̄ ḫtutes & laudabilia diligere opera. Vir
tuosioris autē est hominis/nō modo diligere i alio/sed & in seipso
habere. Virtuosissimi ḥo & ad virtutū tendere culmē atq̄ in aliis
profectum desiderare. Viciosi econuerso est hōis non diligere bo
num. Peioris vero nec diligere in alio/nec in seipso habere. Pessi
mi vero nec assurgere ad ḫtutē velle/acin aliis,pfectū odisse. Pef
simissimus autē nouissime q̄ vsq̄ adeo odit bonū/vt gaudeat ma
lo. Incōueniens inuidio igitur est feliciū locus omnis:eo q̄ illuc nul
lam habeat leticie/doloris ḥo plurimā occasiōe. Itaq̄ innuq̄ inter
beatos habere confortium inuidi possunt. Inter miseros autē con
ueniens est illis locus. vbi nec quo doleant bonū & quo gaudent
semper intueri possunt malā. Quāobrem paradisi gloria priuari/
inferorum vero miseria ditari eos necesse est.

Claudū esse inuidi gressum ideo diri:q̄m
honorem quidem sibi velit inuidus q̄ne odiat in alio. Neq̄ enī ad
honore recto venit pede: qui alicubi odisse eti videf/atq̄ illi⁹ gau
det aliq̄ in loco puatione. Odit autē honorē in altero inuid⁹:& ne
quiū deesse letaf. quapropter nequaq̄ pes ei⁹ in recta stare aut i
Thos. xv. cedere pōt via. Vicio enī ḡiam qrit/ac si succisif pedib⁹ ad brauiū
quis conef attigere. Non pōt cē honorabilis q̄ alteri⁹ dolet hono
re/nec predit⁹ est ḫtute quā odit i altero. Non enī pōt idē sibi esse
aduersum/contrariū aut oportet esse qd repugnat. Nō igif honor
honorī/aut ḫtus ḫtuti vblilibet aduersari pōt. Cōsentanea enī est
sibi ḫtus:nec pariet sui p̄ius inuidia in altero. q̄b̄re abūdere ḫtus
tibus opz eti qui i alio ḫtutes diligat. viciis ḥo obrutū/q̄ odiat. Di
rigere in p̄spectu dei ad charitat/lineā gressū pgat suū: quisq̄ in
uidus est: si celi cupiat fastigium penetrare.

Turbulentum habere gestū qui torqueſ
Thos. xiiij. inuidia hoīem necesse est/cū sit putredo ossiū inuidia. Numq̄ ei af
flictus q̄libet morbo hilare pōt vultū expandere. qui p̄cipiente les
sionē sensu/maiestate atq̄ oēm faciei phit alacritatē. Cor ei gau
dens exhilarat facie:& in merore animi deicif sp̄s. Nō est autē
torsio ventris aliq̄ maior inuidia (dicēte Oratio) Inuidia sculos
nō inuenisse tyrānos tormentū mai⁹. Assiduo enī dolore torqueſ

Inuidie.

Fo. xxvij.

inuidus q̄ null⁹ ad cor ppi⁹ accedit (dicēte Hiere.) amarā hāc ē Isaef. iiiij.
maliciā q̄ tangit cor. Appropinquātē em̄ ad cor veneno morif̄ (se-
cluso q̄libet remedio) aīal: sic quēcūq̄ attigerit venenata int⁹ inui-
dia / haud dubiū spūali iterficit morte. sed tñ iūdos aīq̄ morianf̄ Eccl. xxvj.
occidit dolor: quorū corda p̄prius intrat gladius. Dolentis igif̄ ac P̄d. xxviij.
moriētis effigiē plerūq; inuidi gerit (oudio teste) Pallor (ingt) Quidius
in ore sedet macies in corpe toto. Et huic quidē dolori iūdie nulla
melior est medicia q̄ mors. q̄brem̄ isidere pallido eq̄ bear⁹ Iōānes
mortē scribit. qm̄ rabie liuor⁹ acerbi nulla ges placare pōt Eth.
ne filii est rogus iūdie / seip̄m̄ nō alios z̄tine c̄remās. Est cī in ex-
tinguibilis (ni mors inciderit) ignis iūdie. sufflante in eo prunas
fabro quē deus creauit. Nā perire nequaq̄ pōt oīno felicitas: quā q̄
odit egritudinē patif̄ irremediabilē. Ab felicitate enī ignis nutri-
mētum iūdia sumit. Itaq̄ nō definet (q̄diu supererit aliena felici-
tas) iūdorum torrere iecur atq̄ maliuolā mentē affigere ppetua
flāma. Est igif̄ veluti tostus interno igne semp turbidus / gest⁹ i-
udi hominis: cuius ignis imortalis est. Esa. viij.

Consumptum etiā dico motū inuidi: interio-
rem quidem & exteriorem. Interius autem eo insani⁹ quo vicio-
sus mouetur. Patitur enim vt dixi continuū doloris motū. dum
videt ingratos: intabescitq̄ vidēdo successus hoīm (fm̄ Oui.) quo
nil profecto insanius vt alienam videlicet felicitatē suū velit & fa-
ciat esse supplicium. Neq; enim par est adulteri furis ve conditio
(licet iniqua) atq̄ inuidi. Furto siquidē siue adulterio quisq; oble-
ctatur suo. & alienū dānum vult suum fieri cōmodum: vt fur. aut
legis prevaricationē in suam cōuertit voluptatem vt adulter. Et
hi quidem iustitiam ad tempus despiciunt: sed tamē lucrum aut
propriam delectationem amant. inuidus vero nec sequitur iusti-
tiam: nec sibi ex peccato comparat voluptatem. quin & iustitiam
seq̄ videtur odisse. Non enī quia peccatum est aut malū: fur am-
bit: adulterve opus operatur nefarium: sed quia id bonum sibi ar-
bitratur: inuidus autē boni torquef̄ odio. & qđ est in altero bonū: i
se cogit esse malū. Adulter quoq; nō nisi amore (licet insano) i al-
terius personam cōgreditur: inuidus autem nō nisi odio cōmoue-
tur. q̄brem̄ longe peior est qui odio q̄ qui amore oēs insequif̄. sed
nec potest aliis bonus esse qui sibi est nequa. **C**Odit enim seip̄m̄
inuidus: dum que bona sibi esse possunt in mala cōuertit: sicq; om-
nino cōtra charitatem videtur ab intra moueri. maliciam vero li-
bratim oīs animi motus ab contrarietate sumit charitatis / eo enī
peior est omnis animi motus / quo meliori digniorive virtuti ad-

Eccl. xijj.

De vicio

versatur. **C**est autem oim excelsior virtutum charitas cui aduersa inuidia recta sui oppositio: quo fit ut insan⁹ oīno fit oīs inuidie mot⁹: modo naturale simpliciter inclinationē excipiatur. Nō est em̄ viciōsum imputabile ad culpā quodcūq; simpliciter natura suadet donec matura cōplectens accedat deliberatio / q̄obrem erit quidē omnis ad malum declinās naturalis inclinatio vitiosa: sed nō culpabilis / eo q̄ culpam sola faciat voluntas mala. Itaq; inuidus natura quis esse potest / nec tamen culpam habens inuidie / dum pruis nature motibus non assentit.

CExterior etiam motus inuidi magna semper regit insania: qm̄ nonnisi ad malos mouef actus. vt oculus ad vilendū / cum odio bonū. et cum gaudio malū. lingua in diffamatione litesq; excitandas quasi gladius acutus extenditur. Manus in sanguinem prone fundendum. Pedes vero celeres decurrunt in malum. Non nisi mala esse potest inuidi omnis operatio.

CBeneficium autem esse omnis inuidi sermonem psalmista dicit. Venenū aspidum afferens esse sub labiis eorum. Et hoc quidem insanabile moïses testatur. Omnis enī inuidi sermo detractionis euomit fumū / quo sepe virtuosorum claritas offuscatur: qm̄ serenitatis aliene gloriam nunq; potest inuidus pati: nec secus iustorum obtenebrat lucidam famam: q̄ nubibus atris celum obtegitur. Nec ambigui est fame denigratione occidi hominem. Omni est veneno peior diffamatio: cui nulla profr̄ medela subuenitur. Habere igitur hoc propriū dicitur antiqui hostis inuidia: vt quos improborū actū ppetratiō (deo sibi resistē)

ij. q. liij. b3 te) deilicere nō valet: opinione eorti falsa ad prefens simulādo dilaceret. **C**Igitur suffusam veneno inuidie ligūā describit ouidius.

Ouidius. Afflatuq; suo vrbes pplosq; polluere: que quaçūq; ingredit̄. Horen̄ia proterit arua / pestilentē efficit aerem suo flatu / & omne viuens occidit: qm̄ colloq; iuidi / & bonū clarissimorū extinguit̄ nomē hominū / & sepe bella fera paraf. **C**An nō horredas exegit hominū cedes romanorū & carthaginensiū inuidia ferox? Quid cesarem pompeiumq; mouit in arma? quid tantoruž necem imperatorum immaturam parauit? quid alexandro innumerisq; alii dignitate peditis hauriendi veneni occasionez dedit? quid ciues iurgia ducit? quid curiales in maleficia pellit? quid inter milituz duces discordiam gignit? quid inter diuinos pene viros cōtrouerſiam seminat? quid mulieres in aliarum detractionez adducit? qd̄ deniq; inter viueros odia subministrat nisi pestilens inuidia?

Inuidie
mala.

Ahquot inclusam pectore hanc bestiam (qui viri boni videtur & graues) ferunt? Ah quantos honore dignos precellentesq; viros hoc virus absorbit? Oes viri fortes ab inuidia vulnerati deiecti puer. viij. demū interficti sunt. O ineffugibile malū. O peitis vbiq; regnās O vniuersalis plaga quo a facie tua fugiam? & quo me vertam a spiritu tuo? Si ascendero in celum religionis: tu illic es. Si descendero ad infernum humane cōuerstationis: ades. Si transiero ad extrema mar/ negotiorum curialium: manum tuā impones sup me. Si in tenebris habitauero solitudinis deliciā: incognitionis hominū nocte/ illuc bonorum lux operū noctem innocitie perlustrabit/ & mox inuidia possidebit me/nec est locus vbi abscondar a calore eius donec ad celū (vnde primū cecidit inuidia) venero. Vbi nūc oīs regnat charitas: nec amplius ingredi potest inuidia.

Dolorosus est risus inuidi cui abest nisi Suidius quem visi fecere dolores. Hospitis more peregrinos decipiētis ridet inuidus dentium extremitate/nec nodum p̄terit gutturis bonus excitus rebus risus inuidi. malis vero apertum prestat cachinnum. Igitur nō nisi dolentibus viris bonis inuidi ridet: sed sapientis est sentētia/nō impunitū iri eum qui in alterius ruinam letef. Quid enī turpius viliusq; homini alienis gaudere malis? Fera ei 180. xvij fere compatitur: q̄to fera peior/ alieno gaudēs malo rationalis homo? Non est tñ quod ex pessimorum casu surgit gaudiū improbadum: qm̄ in 180. xi. perditione impiorū erit laudatio. Dum enī nocentiū ruina gaudemus hoīm: non ipōnum simpliciter malum/sed futurum iustorū consideramus bonū. Digne quidē succilis impius letatur profectu piorum: quibus ad bona opera fuerant impedimenta regnantes impii peragenda. **N**ec viciose malorum potentia dolemus: quo bonorū leditur maxime vita/& scelerib; lata via paratur. Regnantibus quippe impiis ruinas hominum dicit Solomon aduenire. Non est igitur eadem inuidi & pii in hominum casu delectatio. Hui enim bono/ inuidi vero malo letantur. Indignabundum vero philosophus dicit dolere indigni felicitate. Felicitate igitur bonorum nō nisi inuidi dolet. Indignorū nō inuidi sed indignabundus: impionum vero quisq; bonus.

Dolosum inuidie habitum seu vestitum describere superest. Nunq; enī verax esse inuidi potest: nec cordialis est in quēpiam ei⁹ amicitia. Simulatū est oē qd boni faciem p̄tendit ab inuido. quomodo enī in alterum (quā sibi non exhibet) prestabit amicitiam? Eugere igitur inuidi consolatiū ingenue modi iii

De vicio

Prouer. nūit Salomon. etiam iniuitatus ne cibum sumas ab eo. qm̄ in cōiectoris & arioli similitudinē estimabit qd ignorat. Come de inquit & bibe dicet tibi / & mens eius non est tecū. Nec ob aliud amicitia

fingit inuidus / nisi vt noceat. Nunc blādo in errorem sermone testabit adducere. Letabiturq; falso elatum in gloriam viro: qm̄ vel pāndet (qua de honestabitur) insipientiam. vel sequetur (qua lesionem danūm ve sentiat) temeritatē. Cauendi ac serpentēs sunt (qui in errorem mittere tentant) adulatores. Nunc verba cōtexit inuidus hauriendis viri secretis accōmoda. ac letūs excipiet qd in coniūciū valeat publicare. ¶ Fraudulentus ac imitis obserubat os tuum: vt infidians latro quēcumq; rapiens transfunte. Sic inuidus quecunq; proferes considerabit verba / & quasi aquila ad pre

dam volabit suscipiens quodcāq; indigestū emiseris. quin & simplici prolatum animo verbum: veni in prauum sataget sensum applicare. similitudinē aranee tenens. que venenū ex quibuslabet sumperit &cūs conficit. Contraria apis natura que sumptum omnem in mel cibum conuertit. Sic charitatem possidens hō/ cuncta

Bac. i.

Ro. viij.

Eccī. viij.

inuidus latro quēcumq; rapiens transfunte. Sic inuidus quecunq; proferes considerabit verba / & quasi aquila ad pre dam volabit suscipiens quodcāq; indigestū emiseris. quin & simplici prolatum animo verbum: veni in prauum sataget sensum applicare. similitudinē aranee tenens. que venenū ex quibuslabet sumperit &cūs conficit. Contraria apis natura que sumptum omnem in mel cibum conuertit. Sic charitatem possidens hō/ cuncta in bonū adducit: impius vero in malū oīa vertit.

Ciam libet occasum inuidie finemq; dice-

re. Licet enī nō habeat finem inuidia / que ppetua saltim in inferno durabit / mercedē tñ quasi finem sue suscipit iniquitatis tripli-
cem. a se primū. scđo ab hominibus. tertio a deo. ¶ A seipso enim inuidus mercedem accipit continui doloris & mortis anticipate.

Ro. xv.

Eccī. xxix.

ca. xxiiij.

Tristis enī spiritus exsiccata ossa: nec durare pōt diu homo p̄tinue tristis. A tristitia mortem festinare dicit sapiens. Quāobrem lōgeuos esse inuidos impossibile est: qui nec breuem quidem habere merentur vitam in terra. Digne igitur se habentē rodit inuidia que non aliter q̄ cum se habente videtur posse perire. Sicut ignis defectu combustibilis quod ipse consumit extinguitur. spiritus autem hominis more ignis dicit̄ vorare hoīem. quo nullus violēti inuidia ardet. Est igitur finis inuidie mors quā ipsa parat.

Cab hominib⁹ vero finem sue capit mer-

cedis inuidia / p̄fusionē / rixas / odia / dāna. Confundit enī sepe: vel
mēdaci dephensus detractione: aut irrito cepte malicie conatu inuidus. Mendacem enī atq; bilinguem esse oīem oportet inuidū / in quos pessimam cadere confusionē sapiens dicit. Non est autē alia diffamatoris mendosi confusio maior. Sepe enim falsis clarissimos viros infamāt verbis / & obscura detractionum semināt gra-
na / que vbi falsa fuerint deprehensa / & clariorem redditū infama-

Eccī. v.

Inuidie.

Fo. xxvij.

tum & diffamatorem infamē. Ad infamantē sepe pedit infamia ut eum cooperata quo in aliū iactata est. ac si proprio quis se te-
lo conficiat/quo alium necare putat (descendente super verticem **Ps. vii.**
eius ppria iniuitate.)

¶ Inter homines inuidie finis effectualis

sunt rixe/contentionesq; (dicente Salomone.) Odium suscitati ri **Proo. x.**
xas:eo q; pessimis turbet verbis pacem habētes:& in ruinam ad- **Ecclesi. xx**
ducat ciuitates optimas: exturbetq; populos & magnatorū effo-
diat domos. Non enī potest dyabolico actus spiritu inuidus pacē
tolerare/ eo q; bona sit pax & foueat charitatem cui aduersatur in-
uidia. q; obrem ledere solam charitatem dyabolus satagit & rescī-
dere vnitatem. quem sequitur mancipiū eius oīs inuidus. ¶ **Di-**
c. scordia vero atq; rixis seu bellis quibus innumera exorium f mala
amplissime letatur:eo q; malis gaudeat nutriaturq; q; obrem dete-
stari deum serpiatores discordie testatur **Salomon.** Neq; ei aliud **Proo. vi.**
est vicium quo proprius ad dyaboli conditionem homo accedat q
inuidendo & discordiam seminando. Hec em̄ dyabolica prope
(sicut ecōtra charitatem pacēs/ fovere/diutinam) sapient naturā.
Suxisse aspidum caput ideo dicitur inuidus:qua quicquid mali- **Job. xx.**
cie in dyabolo est hausisse videtur/ bibēs quasi aquā iniuitatem. **Job. xj.**

¶ Inuidi hoc est gaudium. Principes in sua bella mouisse rela-
tionibus atq; ad inuentionib; malis/quibus inuise frangant opes
patrie/opulente ruant incendio vrbes.& crudeli trucidentur gla-
dio duces famosi. captivi trahantur in vincula glorioſi senes/pere-
ant inuenies electi sanguine fuso. de honestentur violentis matro-
ne stupris.& nobiles tradantur ludibrio virgines. squalent dumis
nascentibus agri:& dirita cumulent aceruos lapidum tempa p-
phanos/tunc ridebit inuidus hostis/& tantorum se iactabit cau-
sam fuisse malorum.

¶ Odium quoq; finis seu effectus est inuete-
rate inuidie (teste Gregorio.) Tunc enim (inquit) festuca in tra- **GREGO. V.**
bem vertitur: dum ira in odium permittatur. Est autem proprior **mo. c. cxxi.**
ad lignendum odium inuidia q; ira. An vero sit inuidia sine odio
potest questio esse. Nunq; sine odio esse inuidia pōt q; formalis sua
ratione boni odii continet. quidditatiuā tamen aliam habet pro-
priam rationem inuidia ab odio. Potest enim quis alterius inui-
dere felicitati secluso persone odio. fortasse miserū diliget atq; iu-
ware gaudebit/veluti sue p̄tati subiacenter.

¶ Est igitur inuidie quidditatiua ratio/ alie-
d. iiiii

De vicio

V

ne felicitatis dolor. Odii vero malum persone volitum. Est enim peius velle malum quam nolle bonum. Simplex autem inuidia tendit ad boni nolitionem. Odium vero ad volitionem mali. Finis tamen inuidie est in odium deuenire: & alios in odium adducere. Quecumque enim inuidus mala profert aut querit inter homines: odii rationem habent. ¶ Sed neque ob aliud obloquitur inuidus malum de altero alteri referens: nisi ut amicitiam pacemque frangat: inimicitias & odium iungat. Hinc potest fortius premisse quicunque argumentum sumi: quoniam philosophum: per unumque deinde tale & illud magis. Si igitur per inuidiam odium gignitur / ergo ipsa inuidia multo magis odium continebit. Inesse prius oportet quod transfundatur in alterum. Veritatis habet rationem ubi oimoda est transfundatio dependentia a transfundente. Vbivero plura ad talem effectum concurrunt non oportet vni cause vniuersum attribuere effectum. Non enim potest filii optima seu pessima complexio soli attribui genitori/ eo quod alie ad eam cause concurrat. Nec sequitur. Optimus est filius. ergo multomagis bonus pater.

Z

Ad odium quoque gignenduz in altero: non sola quidem male loquenter intentio seu solum requiri verbū: sed etiam audientis credulitas & acceptatio: & ultra id animi in alterum inimicus motus. quia inaudiente libera sunt: quod brem & morteri & non moueri in odium potest: quin & prolato nulla gignendi causa odii verbo: sita sponte in odium moueri potest. Est tamen intentio finalis oīs inuidi mala de alio referentis/vel fama vel amicitiam extinguere/ & malā opinionē siue odium generare. Frequenter ei eterna durant inter homines odia: pessimorum relationibz inuidiorū.

Damina quoque finē dicunt inuidie/ eo quod siue litigiis inuidia exortis facultates exhaustantur: siue cedibus & maleficiis applicebz opes fisco/ siue bellis ad extremā deueniat pauperiem oīs inuidia moti. Est tamen ea inuidiorū pessima conditio: ut etiam malū siue damnum velint proprium quo alteri noceant. Sicut is qui priuari uno voluit oculo ut inuidiosum duobz priuaret. Perdere igitur gaudent sua vt aliena corrumpat: nec propriū estimant dānuz/ quo maius cōspiciunt alienum. ¶ Sed non est ad aliorū perniciem homo natus in terra sed salutē. Homo enim homi debet obsequium prestare non maleficium: si nature velit ordinē seruare. Contra naturam estimem⁹ in terra genitos/ qui nonnisi vt ceteris noceant viuant: quos tandem male cogit natura perire: neronis atque pharaonis plurium quoque aliorū exemplo: quos neque terra tandem potuit.

¶ de fr.
expos. I. si
seruus ea.

calcites se tolerare. Generosos em̄ decet animos multomagis be-
neficia hominibus exhibere q̄ damna.

CA deo autem finē inuidia habet penā eter
nam (testātē Iohāne) inuidos atq; veneficos extra ciuitatē glorie Apo. xxi.
fieri. Neq; vllū acrī puniri in inferno peccati estimo q̄ iuidiā. sicut
nulla gloriosius in celo p̄miatur virtus q̄ charitas / cui opponitur in-
uidia. Cum sit diabolicum viciū inuidia / se gerentes reddit diabo-
lo similiores culpa & pena. Licet em̄ oē peccati habeat ad diabolū
peccati inuentore quandā conformitatē: inuidia tñ oimodam
ad euz habet similitudinē. Propius igitur ad se applicabit inuidos
quasi domesticos atq; familiares. Lubrici em̄ & fures atq; gule in-
dulgentes & ociosi / nihil a demone horū accepere criminū / quin a
propria potius natura & creatis rebus: inuidus aut̄ a diabolo pesti-
ferum haustus viciū (dicente Iob.) Aspidum caput luxisse eum. Job. xx.

Cuto igitur inter inuidos thronū ponere suū fathanā: sicut iter
seraphin sedere dicitur deus. Quo igif̄ similiores diabolo sunt in-
uidi: eo similius cū ipso sunt torquēdi. Sunt & innumerā q̄ sequim-
tur ex inuidia mala penā augmentia suam: vt diffamations / homi-
cidia / rixe / lites atq; similia.

CEST & alia dānationis ratio inuidorū qz &
si nō semp dilectionis actū elicere circa proximū teneat homo: cō-
trarium tñ semp elicere prohibetur. i. odium. Quotiēsamq; igitur
elicere voluit: charitatem nō odium debuit elicere: qui ergo odiz
semper nō charitatem elicuit: semp eliciēdo peccavit / mentoq; dā-
nabitur. Cui xp̄s charitatis a se ostensam improperabit viam / qui
propter nimiam in hoīes dilectionē dignatus est mortem tolera-
re seueram. Lōge em̄ ab inuidia fuit q̄ etiā p̄ inimicis exorauit ne
perirent. & pro nobis ne paradiſo secluderemur mori dignat̄ est. Enate. liij.

CIbunt igitur inuidi in ignem eternū qui paratus est diabolo & xix. xxv.
angelis eius. Quivero charitatem digna obſenatione custodierit
regnū percipient a patre ante mundi constitutionem preparatū
quo nos dignos efficiat Iesus christus. Amen.

CSequitur de odio.

De vicio

Illestinctius aliquid est dicendum

Ps. cxxv.
viii.

Ecli. xij.

B

Esa. v.

B

Ecli. xij.

ps. cxvii.

Ecli. xij.

ps. cxvii.

Sap. xj.

Ecli. i.

B

Sap. xiiij.

B

Deu. vi.

C

de odio/ separatim ab iudia. Inueniēt enim quod dā pfectum odiū p̄s. dicēte. Perfecto odio oderā illos. Hoc est odiū quo q̄ de⁹ odit odim⁹ p̄s. ibid dicēte. Nōne q̄ te oderūt dñe oderā & supersumi cos tuos tabelcebā. Odiumt em̄ p̄tōres deū & odiūt ab eo. nō p̄ habeat de⁹ odio rationē/q̄ oī

no bon⁹ est: nec em̄ bonū odiri sub sua ratione pōt̄/ sicut nec malū sub sua rōne diliḡ. Sed odif ab iniusto diuine effect⁹ iusticie: q̄ sibi malū infligi⁹: sicut & diligif ab iniquo malū qd̄ sibi bonū arbitra-

tur: ponēdo lucē tenebras & tenebras lucē. **C** Odim⁹ igif odio p̄fecto deū odiētes/ & quos deus odit atq̄ oē malū. Ois em̄ creatura

L. 8 here. odire tenet odiētes creatorē: eo q̄ i oīz seraf iūriū p̄ctm̄ qd̄ in deū l. manit cōmittif. Nō est fidelis seru⁹ q̄ odiētes dñm̄ sunt nō odit/ aut amat cheos.

Inimici (ingt p̄s.) facti sunt mihi. Odiēti sunt oēs q̄ deūvidēt̄ odi

ps. cxviiij. re: velut diuinū noīs blasphematores & maledici negantes deū: &

obstinati quiq̄ p̄tōres quos & ipse de⁹ odit (dicēte ecclasticō.) Al

ps. cxviiij. tissim⁹ odio h̄z p̄tōres. Quē imitāt̄ p̄s. dicit. Iniquos odio habui.

Solēt em̄ fideles serui quoscūq; dñs odit/ odire/ & quos amat ama-

re. **C** Sed nō eo ferendū est odiū vt diuinās odio habeām⁹ creatu-

ras. Diligit em̄ de⁹ oia q̄ sunt & nihil horū q̄ fecit odit. Sunt ci oia

q̄ deus fecit diligēda q̄a valde bona. Malū aut̄ qd̄ nō fecit deus in

creatura est odiendū/dicente p̄s. Iniquitatē odio habui& abhoiat⁹

lxvij. vi. sum. Odio em̄ sunt habēda peccata nō hoīes. Sic ei odiſſe paretēs

odio. **L.** ac fratres & vxores instruit dñs. Odiēti sunt si vel deo cōtrariant̄

xiiij. vel nobis in diuinis reb⁹ obſitunt: nec ipi⁹ quidē: sed q̄ in eis deo cō-

traria sunt. **C** Sed ocarrit qd̄ dicit⁹. **Sap. xiiij.** Odio sunt deo ipius

& ipietas ei⁹. Impius dicit creaturā. Impietas vero p̄ctm̄ in ea. vbi

videtur deū odire hoīem cū ipso p̄ctō seorsum. **C** Hic dico intētio-

nem odientis ferri nō ad subiectū simpliciter/ qd̄ est esse hoīem sed

ad p̄dicatū de ipō subiecto/ qd̄ est esse impium. Impietas vero dicit

actum seorsum ab habitu quo q̄s est impius separatim. Alia est ei

habitualis impietas qua dicit⁹ impī⁹: & alia ipietas actualis qua

malū ad extra cōficit opīs. Vtraq̄ deo odibilis est ipietas sed nō

ps. cxvij. ratio hoīis substātifica. Qui igif diligitis dñm̄ edite malū. Hui sunt

de pe. di. i. q̄ p̄ctā nō hoīes p̄sequunt̄ reformationē hoīm̄ nō perditionē querē-

c. gōbīc. tes: qm̄ nec deus hoībus irascī⁹ sed vicii⁹. Precipiētē tñ deo in per-

sonā seuire hoīis p̄fectum exercetū odiū. vt Deut. vi. scribit. Filios

nō indulſisse parētib⁹ ob zelū m̄ diuine legis. In p̄sonas em̄ tunc se-

uitur p̄tā habētes: q̄ si nō haberēt nō seuiret in eis. **C** Facile autē

pandit an pfectum sit odiū in hoīe: qm̄ q̄ sic odit/ primū quidē q̄tū
 sua interēst id aget vt pctōr esse definat q̄ malus est. Corripiēs ve-
 ro nō ad internitionē aut excādēscēs castigabit:sed cū mia& lenita-
 te/nil p̄ter cōversionē in multa querēs. Demū si emendatū viderit
 amplissimo cōpleteſ aio dices. Hic pierat & nūc inuēt⁹ est. Qui Lu.vv.
 vero zeli colore liq̄u obtegit odiū nec ad fratis laborabit emeda-
 tionē nec charitatē seu modestiā in corrīgēdo seruabit/neq̄ cōuer-
 sum appreſiabif̄ estimās amicitia dignū/gn̄ desperatū potius ab-
 iicit:aut improp̄eras crudeliter fustigabit/nec postremo suscipiet
 penitentē. Qui aut nō hoīem sed pct̄m in hoīe odit:miam cū ſeue
 ritate mifcebit & cuī iuſticia cufodiet charitatē:maiorē in aio ex
 cōpaffione pena ſenties q̄ pctōri p̄ iuſticiā exterius infligēs:qm̄ cō-
 paſſionē habet vera iuſticia:falla vero dedigationē. Nō eſt em̄ in xlvi. b. 7. 8.
 ferenda vindicta amore ipſi⁹ vindicte ſed zelo iuſticie nō vt odiū
 exerceat ſed prauitas corrīgaſ. ¶ Nihil igit ſiat nocēdi cupidita-
 te/ſed oīa cōſulendi charitatē/nihil iamanter/nihil inhumaniter/
 plectēdo & ignoscēdo. Hoc ſolum bene agit vt vita hoīm corrīga-
 tur. Nā hoc ipſi p̄ſtatur qui corrīgitur/ut gehenne ignib⁹ nō tradaſ

xviiij. q. iiiij.

c. vi.

xviiij. q. vi.

prodeſt.

xvii. q. iiij.

fraterni-

tas.

D

Chūnt aūt nōnulli perſequentes impla-
 bili odio vicioſos/acerrimis eos vbiq̄ infectātes opprobriis crude-
 libus (ſi cōtingat) aduerſionibus puniētes/delectati aliorū peniſ
 quorū debuerāt potius cōpati culpis. Hī zelū furorē vindicādi vo-
 luptatē/iuſticie rigorē/hominis odiū/pct̄i detestationem (exofa-
 numis deo cōmutatione) cōfigūt. Et pſepe ſola pct̄rū atq̄ deliquē-
 tiū aliorū pſecutione ſeu exprobratione ſeuera(nil habētes ipi bo-
 nitatis) ſancti ac iuſti videri volūt:& debitā ſibi eternē vīte arbitra-
 tur mercedē/acfi aliorū maleficiis gl̄iam ſibi putēt(abcq̄ ppriā bo-
 nitate) parari. ¶ Nō aūt ſufficit ad bonitatē aliorū detestari vicia
 turpē vevitā reprehēdere/pſeq̄ pct̄ores/aut peniſ delinquētes one-
 rare:ni ppriā intercedat iuſticia q̄ nūq̄ recta & vera in quoq̄ (ſed u-
 fa charitate) pōt haberi. Sed ea ducit̄ infania multivt gloriēt̄ i de-
 linquētiū vltionē. Appellari terribiles & maxime ſeueritat̄ nomē
 h̄fe:ac fi ad gl̄iam crudelitas ſpectet/& impietas munereſ honore
 ¶ Eſt autē aliud quod pium dicit̄ odium / quale dñs ex euange-
 lio ſuadet : patris matris fratrum fororū vxoris ac etiam proprie-
 aie/q̄ velit ei⁹ eſſe diſcipl⁹. qđquidē ppriā odiū rationē h̄z mīme/
 q̄ mali eſt volitio. Neq̄ em̄ velle huīs (quos maxime natura lexq̄
 diligēdos p̄cipit) maldi iuſticie habere ratiōne pōt. q̄ obre nec xp̄s
 qui vera per ſe eſt iuſticia:& qui legis abundare iuſticiam monuit
 atq̄ iniuſtos iuſtificat:tale ſuafit odiū/quin & inimicos iuſſit ama-

Lu.xvij.

E

Loy. i.

28ath. v.

Goth. v.

De vicio

re: priuatione sola inordinati amoris odium no:abitur qd suadet dñs. non aut positione voluntatis aliqua q sit ordinate dilectioni contraria: & hoc quidē necessariū. qm̄ appre:abilior dei sit amicitia oī proflus creaturarum ḡa. Numq̄ enī sic p̄m matrē ppin qui:ve aliū licebit diligere. vt eorū ḡa id fiat q de⁹ offendat. Presponit em̄ creatoris amor parentū oīm̄ ppinq̄ dilectioni eo q̄ maiora de⁹ q̄ parētes tu:lerit bñficia: fitq̄ in eo in infinitum excedens dilectionis rō: qm̄ sūme bonus. Itaq̄ dum ppinq̄s mala suadentibus ne deum offendam⁹ nō acquiescim⁹/ odire quodāmodo eos (amoris inordinati defectu) videmur: quoniam non vñq̄ adeo diligimus. vt qd velint iniustum: faciamus.

Priuatione quoq̄ līciti amoris odiū pīū
denoiatur/ quodqdem p̄siliorū xpi atq̄ illius imitatione supererogatoria qñq̄ in ppinq̄os exhibetur. Nulla em̄ lege precipit parētes ceteros q̄ ppinq̄os deserere/ qui poti⁹ souere atq̄ nutrire. Si quis igit̄ tract⁹ ampliore xpi dilectionē hos deserit vt pp̄ius illi adhēreat (veluti q̄ religionē inuitis ppinq̄s ingreditur) odiū in illos

Hierony. pium exercet dicēte Hieron. Solum pietatis genus i hoc casu esse crudelem. Existimo tñ vbi vrgēte necessitate parentū periclitē vita (nullo patēte alieo subsidio) debere filiū p̄stare obsequiū. Ab

ps. liij. ppinq̄s redimī aīam suā ps. prefat deū: eo q̄ fortiore detineat nesciu cupientē ad deū puenire. Q̄ plures ei p̄ceptū religionis spiritū amore sepius affiniū suppressere. nō attendētes abūm ps. dicen-

ps. xluij. tis. Obliviscere pp̄lm tū & domū p̄ris tui/ & tūc p̄cipisci rex de corē tuū. Vix ei p̄t p̄fectus ē inter affines atq̄ mūdanos puerfā

ps. Job. ix. tis decor: tingēte sepi⁹ nimie adhesiōis macula vltū. Quis enī lotis pedibus lutosam puadet īmaculat⁹ viā? Licut em̄ fulgeant

Eccī. xiij. (Job teste) velut mūdissime man⁹: tñ sordib⁹ intingent⁹ q̄ tractabunt sordes. q̄ tetigerit p̄icē inquinabitur ab ea. Ne igit̄ semel lotos

Cant. v. maculet aīa pedes lutū effugiat ne ifigaf̄ ī eo necesse ē. Quāobrē

Luce. ij. inter cognatos & notos xpm̄ q̄rentes nō inueniūt. Sic abrahā

ps. xvij. iussit c̄gredi de⁹ e terra & cognatiōis sua. Itaq̄ nos patrie fines &

ps. xviij. dulcia linquim⁹ arua: nos patriā fugim⁹. Neq̄ em̄ est p̄pheta acceptus in patria sua (xpo teste.) Et si acceptus hoībus fortasse nō

deo: & si deo forſitan nō hoībus/ nec fortassis vtrisq̄. Vnū est. libe-

riorem ad res diuinās esse animū extra notos habitatis. impedi-

tiorem vñ impliciti pximorū curis.

Est tertium genus odio puerum atq̄ ini-

ps. xxiiij. qui dicente ps. Odio iniquo oderit me. qd fit cū quis hoīem odit

qui velit malū/vel car̄ bonū qđcumq; illud est odit (dicēte michea) adichee.
 Odio habetis bonus & diligitis malū. Vel cā diuine odit effect⁹ iij.
 iusticie dicēte dño. Od erit me & patrem meū. ¶ Refert aut̄ qb⁹ Job. xv.
 ex causis odiū generis hois/ aut maleficio sive iniuria/aut dāno il
 lato:sive iusto quopīa ope cōtravoluntatē facto/sive nulla itercedē
 te ex parte odioſi cauſa.Q uod enī ſucepto iniuste dāno vel iniu-
 ria gignit odiū minoris eſt culpe:qm̄ licet diuino phibeat ſucepto Leui. xix.
 naturali tñ impetu ſuadef. Non eſt aut̄ ſeipſo vicioſum qđcumq; na-
 turā in hoie gignit.Ledi vero ſe nō patif natura cū ledētis amore
 Q nāobrem & bruta q̄libet ſe nocētes inſequūtur odio. Superare
 aut̄ virtute aī/naturā/legis gratia/haud facile eſt. Erit ergo maxi-
 ma digni gl̄ia opus inimicos diligere: aut ſaltū nō odire. Nō ei
 eſſe amic⁹ pōt q bona noſtra tollit.difficileq; eſt nō enī odire cā quo
 bellū ſit & crendū. Repetendā aut̄ rerū ḡia iuſtā indicitur bellū. xxix.q. q.
 ¶ Vix igitur vel bellavel lites agere ſecluso poſſunt odio hoies:q
 brutis longe altius cor nacti ſunt. Hanc ob cauſam puto xp̄m ſua-
 liſſe cī q velit ablato pallio litigare/dare & tunica: ne videlicet pre-
 ciosiore tunica charitatē litigando amittat. ¶ Non tñ rerū repetē
 darū vlla lege phibetur (odio ſecluso.) ius.qd enī ſuū eſt vel tueri
 vel repeterē abīg alter⁹ iniuria ſeu vlaſcēdi deſiderio qſq; pōt. Vi Deutero.
 dictam aut̄ ſibi de⁹ oīno reſeniatā hoib⁹ interdict. Qui aut̄ vin-
 dicari vult a dño inueniet vindictā. ¶ Sed quis eſt tā moderati aī
 vt nō in tuendo ſeu repetēdo (qd iure potest) nō plabatur in aduer-
 ſari iniuste nocētis odiū. Eſtimō autem iniuste inferētis dānum
 (quo odiū cōcitatū) q̄ oidentis ob eā cauſam peccatū graui⁹: eo q̄
 primum quidē iniuste nocēdo peccet:ſed q̄ occaſionē prebuerit
 odiētis pctō. Sed nō ideo a culpa odiēs excusabī ſe quacūq; ex cauſa
 conceptum rancorē abūcere hoī necelle eſt. mihiſſimi Iēſu exēplo:q
 pendens in cruce patris indulgentiā crucifixoribus ſuis p̄caſus eſt.
 ¶ Fortius autē cōpingitur odiū iniuriarū
 iuſſione:qm̄ leditūr maximū extermorū bonorū honor. vixq; re-
 tineri animus pōt/ne non iniuriatī in odiū profluat (eo q̄ grauet
 contumelia ſapientē.) Et quidē tanto acrius p̄igit contumelia cor Eccl. xxi.
 qto id nobilius. Non aut̄ ſentiuū iniurias degeneres animi : quib⁹
 id ſunt qd calcar afino/qm̄ (teſte philosopbo) vilis ac degeneris eſt iij. Ethī.
 animi iniuriantem ferre. Sed iniuriis quoq; conceptū odiūz depo-
 nere (ſalua tñ ſi velis honoris purgatione) necelle eſt: ſi xp̄i cupias
 gratiam p̄mereri. Dñs quidē facit iudiciūz iniuriam patientibus. 1b5. cxlv.
 Durifſiūm ingenio eſt aio non vindicare iniuriam: qm̄ etiā ſa- Eccl. vii.
 pientem cōturbat calumnia. Plaga ei lingue cōminuit olla.id eſt eccl. xxvij.

De vicio

virtutes hois solidissimas: q̄obrem fractum iudicio.i. ratione dicit
effrain dum cōtumeliā patitur. Peruenit ei iniuria vīq̄ ad intimā
pū. p̄v. cordis: & penetrant interiora ventris. p. xviii. Igit̄ cōtumeliā nec
fortis nec ingenuo pati potest (fm seū.) ¶ Opinor ego q̄ nulla est
xvij. q. ii. animi violentia maior q̄ iniuriam remittere: & ab eius vidicta ob
ca. j. christi gratiam abstinere. Nam & ob vindicandas iniurias iustuz
mouetur bellum. O bone iesu q̄ta pati animum cogis?

L **Lesione etiam corporis conceptū odiū re-**
primere virtutis est maxime. Nam & vermiculi nituntur contra se
premetes insurgere: qm̄ vitam omne aīal tueri appetat: q̄obrem
semel lesi fuso sanguine nōnulli hoīes: nunq̄ nisi fuso sanguine ini-
mici/odia linquent: aut si quēpiam alti generis occidi qnq̄ cōtige-
rit: non quiescat furii excita generatio/nec antiquissimo senectet
tempore ceptum odiū/donec multiplex vindicta sequatur. Hac pe-
ste liberi sunt germani/qui nisi subtilam exegerint vindictam que-
scunt: & immediate post acceptas plagas facta pace combibunt.

S **Aliquando vero concipitur odium opere**
aliquo iusticie contra voluntatem hois facto vel temptato/ & hoc
peioris est nature: quia nulla odio si culpa sed odientis concipitur.
Quomodo impii oēs odio eos habent qui contraria suis moribus
agunt. Presertim si ad eorū correptionē attingant: vt fur accusan-
tem indicantē se odit. Hoc modo veritas est/que odium parit.

P **puer. ix.** Si em̄ derisorem argueris odiet te. Cōmune hāc ob causam est di-
scipulorū odium in magistros: seruorū malorum in dños: filiorū
indisciplinatorum in parentes: filiarū dissolitarum in corripiētes
matres siue rectrices: subditorū disolorū in corridentes prelatos.
Nec putandus est idoneus ad regimen: qui nullius odium subditi
comparauit. Remisse manus est signū oībus placuisse. Impossi-
ble est em̄ veritatem loquēdo atq̄ excrēndo multitudinis obtainere

P **Phocion** **odio** **atheniensis** **quidā Phocion** **cum p̄fente** **oi**
multitudine concionē habuisset gratissima: an iniquū aliquid lo-
catus fuisset interrogauit dicens. impossibile benevere q̄ loquentē
placere oībus. Hinc maxime reformantes subditorum corruptos
mores prelati atrocia subeunt odia (me teste) qm̄ difficile refiluit
ab hiis que voluptate aīm detinuerunt (fm quēndā) & durū semp
est assueta relinquere. Hoc quidē iniustissimum est odium quia iu-
sticie contrariatione generatur. Non debes em̄ attendere quod co-
trariū sit voluptati tuc prelati corridentis opus: sed quia conforme
rationi. Nō em̄ ideo te voluptatib⁹ priuat/ vt noceat/sed tibi p̄st.

Debueras ei hoc atea voluisse. Nō ei cōsentaneū iuste atq; puerse
volutati tue decet plāti fieri sed iusticie veritatiq;. Esto iusticie
ritatisq; amic⁹: nec qui cōq; aduersus tue mēti efficiet platus. Nō ei
te sed (qd sequeris) malū platus psequitur: quē si eā ob causam ode
ris/iusticiā deumq; odis: qn & aiām tuā: eo q iniquitatē diligas/q
mors est aie tue. Quābōre ait ps. Qui diligit iniquitatē odit aiāz
fūam. Vide igif ne odio habeas corriente in porta. Qm q incre
pationes odit morief. Increpat reformando platus vicia tua quasi
medicus vulnera sanās letalia/q si coopta tenueris (op⁹ respūes
medicatis) te morti adiiciet/nec vltra sanitas te seq̄tur. Patere igi
tur vt absindat morbus quo peris. Quid em̄ arguit rescinditq;&
phibet abs te platus: nisi luxurīa/prietary/dissolutionē/cete rāq;
vicia: q pfecto vulnera sunt aie pestifera atq; parantia mortē. Ut
quid medicum odis sanitatemq; tuae? Diligendi certe sunt qui nos
dignis moribus aptant.

Sunt autē qui gratis odio habeat hoies
iustos/dicēte ps. Odio habuerūt me gratis. qd quidē odii cōplexio ps. Ixvij.
num morūq; cōtrariatione pducitur. Bonos em̄ semp odiolos esse
malis:& auctoritates & exempla pbant innumerā. Ambulās em̄ re
cto itinere & timēs deū/sem̄ odiit ab eo q infami graditū via. puer. xliij.
Detrahebat (inq ps.) mihi qm̄ sequebar bonitatē:cui⁹ nobis exē
plum p̄bet historia sc̄ti Ioseph. Oderat em̄ eum fratres ei⁹ eo q pl⁹
cūctis amare a patre. Cōtraria est em̄ honorū vita malorū opib⁹. Benellijs.
C Et licet nec verbis aut alia quauis opatione in malos inuehant
iusti:solo tñi bone cōversationis eos cōfundit exēplo: q̄ obrē absq; vñ
la causa alia q̄ bonitatis iniisi sunt hiis quorum pessimos mores .i. odiosi.
contrariis operibus reprehendunt.

Naturali etiam instinctu quodam odio-
sunt inuicē contrarie complexionis hoies (oratio teste.) Oderit Gratius.
(iquit) hilare tristes: tristēq; iocosi. Sedatū celeres: celere gnatūq;
remissi. Potores bibuli media de nocte falerni: oderūt porrecta ne
gantē pocula. Non est igif vñq; quaq; bonū diuersarū cōtrariarū ve
cōplexionū cōiungere in matrimoniu viros ac mulieres. Nuñ em̄
cōtrariantū a natura aiorn ppetua firmaq; pax esse pōt. Est em̄ in
illis qd suapte natura discordet/etia si nihil externe occasionis int̄
cedat. Erit igif iter tales refugientū ptib⁹ diuersis cōtrariisq; arā
tri iuga bou silitudo/quorū p̄iunctio nil p̄ter curr⁹ dissolutionē reliqt.

Shepe et nulla odiosi culpa s̄ sola felicita
tis ḡia ḡignit odii grati. In qd facile iudicūt q̄ celos fauore p̄ncipis

Sag. xvij.

ps. x.

Amos. v.

puer. xvij.

Prover.
bio. xxiij.

ps. xxvij.

Genesijs.

xxvij.

Sapie. ij.

De vicio

antecellant: vel qui reipublice administrationibus preponuntur.
Nunq; enim (licet sanctus) multis presidens ceterorum euaderet
odium: qui dignitatis aut presidentie eiusdem occupant hono-
rem. ad inuidiam nihilominus pertinere homini malum agiis vide-
tur. Est autem pessimū qd gratis aut boni causa dignatur odium.
Malum quidē est nō diligere se diligentem: quod ad ingratitudi-
nem pertinet: peius vero odire nō odientē: pessimū vero odire se
diligentem. ¶ Vnde refert Plutarous p̄fistrati referēti passam
glutare:
cus glori-
stratus.
p̄s. cxiij.

se suauiori filiam respondisse. Si eos odiamus qui nos amat: quid
facturi sumus hiis qui nos oderunt? Querimoniam horū p̄s. facit
dicens. p eo vt me diligerēt detrahebant mihi. Est igitur eorum
pessima cōditio qui vel beniuolos correctores vel quomōlibet be-
neficos suos maligno prosequuntur odio gratis.

Non est autem odio eadē malignitas. Quod enim placatur facile/minoris est nequicie. Ethoc quidē
iracundie potius habet rōnem. Solent plerūq; generosi animi in
appetitum vindicandi suscep̄tas iniurias facile cōmoueri/ nec pe-
riculis quibuscumq; reprimi. Sed vbi offendentem penitentia du-
ci ad humilitatem cognoverint: mox offensam remittit/ & odia
ponunt. quin & sepe in amicitiam humiliati maiorem assurgunt.
Qui vero implacabilia gerunt odia/ maledictionē a deo fortun-
tur: maledictus furor eorum quia pertinax: & indignatio quia du-
ra: quod irremissibile peccatum Amos testatur dicens. Non con-
uersti dñm super eum qui furore vltro suū seruauerit. Hui mulari
naturam sequuntur que calcis iustum septēnō dicunt obseruare.
Vilissimos certe animos gerere qui longa valeant odia sustinere
necessē est. Non enim possunt referta nobilitate corda diu vindican-
di appetitum seruare/ quin subito leonī more vindicta explodere
iniuriam volunt. Tristem em̄ esse animā qdū odium gerit opor-
tet. Non autem patiuntur sui tedium diu generose metes. ¶ Est
enim degeneris animi tristiciam posse longeum pati. quoniā
ad iocunditatē omne cor nobile tendit: veluti ad similem sibi da-
titudinem. Tētrima vero est tristitia q; clarissimis discoueniat
animis. Nam conformes sibi habitus induere omnis potentia q;
rit: & habitus quidē confimiles eliciūt actus: & hos quidē in-
clinante natura ad conuenientiora semp̄ obiecta promptissimos.
Quamobrē viles animos tristibus/ & generosos iocūdis clarisq;
rebus vacare suapte natura haud ambigi potest. Et si quando tri-
stia percipere iocundas cogatur animus: veluti contraria gra-
uissimāq; q̄p̄mū poterit reliquit/ quasi cibū disconuenientem

euomat grauatus eo stomachus preternaturam enī est / leto amio tristia ferre.

Cōsunt igitur & viles atq; deo dissimiles &

excoli qui eterna gerunt atq; implacabilia odia. Indulgere enim ac misereri propriū dei est: qui quotidianis hominū lapsibus indulgere letatur & pñiam suscipere nostrā. Quem si imitari noluerit homo: diuina prīmū se abdicabit dignitate: demum percipere de lictorum veniam nō valebit. quoniam nō nisi dimittentibus de⁹ dimitit. Dimitte (dicim⁹) nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Nam om̄e debitū sermo illi nequā dimis-
L. de nup
l. imigalis
 sum repetuit dñs / ob dissimilem eius in conseruū gratiā. Nec mu-
Matth.
xvij.
 nus ad aram cū cupias offerre probat / si turbida fratrem mēs im-
Pudens
tius.
 pacati sub pectoris oderit antro. Oblationes quoq; talium recipi ec-
Matth.
v. xc. vi.
 clesia vetat. Homicidā beat⁹ Iohānes dicit eum q̄ odiat fratre & i-
Joh. 4.
 tenebris ambulare: qm̄ lucem nō habeat charitatis. Sicut enī cha-
puer. iiiij.
 ritas lux est / sic odium tenebras habet. Quāobrem tenebrosa est
 peccatorum via qui nesciunt vbi corrūant. Excoīcati sunt omnes
puer. iiiij.
 odium habentes nec sunt digni bonorum q̄ in ecclesia fiunt parti-
 cipatione. sunt enī separati āmissa (que omnes in vñā cōgregat)
 charitate. Sicut enim iungit nos deo charitas sic odium separat.
 Separatos autē arecere dñs dicit. & in ignem mitti. Aridum oē
Joh. xv.
 cor est: qd̄ christi nō irrigat amor.

Cōsequūtur autem ex odijs innumera se-

pe maleficia / veluti cedes crūete / quas italorū partialitates nimia
v.
 crudelitate spectabili quin potius horrenda / reddūt dignas admi-
 ratione. Frequenter enim in frusta viros secant hoies: que nō eru-
Iuuenat.
 bescit inimici ferales (quasi vitulina forent) emere atq; dentibus
 dispergere feuis. O miseri ciues q̄ vos iliania vexat: vt simplici cō-
 tentari nolitis inimicorū morte? O truces aios: o fera corda: o im-
 placabile pectus. Leonum serpentū tigridūm q̄ minor est senicia
Quidius
 & concordia maior. Ab vereanf hoies feralibus peiores mōstris
 haberit. Odiis quoq; necesse hoīm seu singularia pcedūt homicidia
 siue ferro venenove perent. Cō Hac enī ex causa lurida terribiles
 miscent aconita nouerce. quin & scipios in p̄priam p̄cipites mor-
 tem implacabili odio parciti / se se quidā dedere. dñ vel optatas i-
 ferre vindictas non potuerint: vel ne mambus inferrentur emu-
 lorū timuere. Velut iaphacis postea vero massinisse vxor.
 Hannibal quoq; ferus ille infensus implacabiliter nomini roma-
 no. ne in eorum (quos oderant) dederentur manus hausto vterq;

De vicio

veneno peridere. ¶ Odii etiam excitari bella (quibus immanes

Seneca. adduntur effectus) Seneca egregie scribit dicens. Si eterna semper odia mortales gerant/nec ceptus unquam desinat ex animis furor nil relinquunt arma. tu vastis ager squalebit armis. subdita tectis face. Altus sepultas obruet gentes cinis. Primam hominis cedem fecit odium ferox:& fratricidiū propagauit. ¶ Odio xp̄ni crucifi-

xere iudei/in cuius morte amorosa debuit oē prorsus extinctum esse odium:qm̄ iniustum facinus nullū tale vnq̄ indigniusve fuisse odium potuit/q̄ eum qui dignissimus erat vita & qui ob charitatem sponte morte subibat occidisse. Postremo p̄ moriens q̄q̄ dilexerit occisores/orans/& dicēs. Pater ignosce illis quia nec diūt quid faciunt. ¶ O quis est post hac fidelis odia tenēs? An potest induratum tale aliquid homo xpianus habere cor/quod nō hiis amorosissimi euincatur verbis? Mirū certe post tantum charitatis profundiū in fidelibus animis locum esse odio relictū. Quād modū em̄ inundans a mōte torrens precipiti cursu om̄e obuiū impetus sui vehementia depellit/& quacūq̄ transierit mādam redit sordibus viam:sic quēcunq̄ xp̄i memoria passionis imensaq̄ attigerit charitas:liberū odio penitusq̄ omni aio atq̄ mētis de prauatione restituet. ¶ Sola hac medicina sanari pectus odii infectū veneno potest. Alias insanabile reor hoc odii venenū moy si testimonio. Quisquis igitur infernalis morsu serpentis odiali veneno corruptus est:ad xp̄m vertat pendentē cruce oculos fidei. Iles & continuo sanabitur. Exaltare in ligno serpentem enē deus precepit moysi:cuius solo aspectu lesi serpentū morsibus filii quodam illi israel sanarentur,quod presentiū fuisse documentā nemo ambigit fidelis. Mordetū em̄ assidua demonum tentatione & peccatorum inficimur letali veneno/quo nullum odiali pei⁹/rue remusq̄ in mortem p̄cipites:nisi pendētis in cruce xp̄i benigno fidelis aspectu iuuaremur. Impossibile est enī Iesum fidelis claros mentis oculo intueri pendentem in cruce & peccandi affectum in corde retinere. Inficiat supbus moribundū demittere caput Iesū latronibus hinc inde vallatu:populiq̄ cōfusibili obiectum nuditate/ne/superbie vltro inflabili veneno. Aspiciat avaris copiosum effundere redemptionis precium sanguinē videlicet oibus apertis xp̄m venis/& pudebit auri fuisse tenacem. Intreatur lubricus quisquis est/confectum plagis xp̄m seuissimis:& penitebit voluntati operam quandoq̄ dedisse. Videat iracundus ferox mitem i cruce xp̄m conuicia probraq̄ patienter sustinentem /& erubescet leui verbo aut tenui se motum iuriaria vitionemq̄ petisse. Consi-

Deutero. ¶ testimonijs. Quisquis igitur infernalis morsu serpentis odiali veneno corruptus est:ad xp̄m vertat pendentē cruce oculos fidei.

Mūe. ¶ Iles & continuo sanabitur. Exaltare in ligno serpentem enē deus

precepit moysi:cuius solo aspectu lesi serpentū morsibus filii quodam illi israel sanarentur,quod presentiū fuisse documentā nemo ambigit fidelis. Mordetū em̄ assidua demonum tentatione & peccatorum inficimur letali veneno/quo nullum odiali pei⁹/rue remusq̄ in mortem p̄cipites:nisi pendētis in cruce xp̄i benigno fidelis aspectu iuuaremur. Impossibile est enī Iesum fidelis claros

Exhortatio ad xp̄i exemplū. mentis oculo intueri pendentem in cruce & peccandi affectum in corde retinere. Inficiat supbus moribundū demittere caput Iesū latronibus hinc inde vallatu:populiq̄ cōfusibili obiectum nuditate/ne/superbie vltro inflabili veneno. Aspiciat avaris copiosum effundere redemptionis precium sanguinē videlicet oibus apertis xp̄m venis/& pudebit auri fuisse tenacem. Intreatur lubricus quisquis est/confectum plagis xp̄m seuissimis:& penitebit voluntati operam quandoq̄ dedisse. Videat iracundus ferox mitem i cruce xp̄m conuicia probraq̄ patienter sustinentem /& erubescet leui verbo aut tenui se motum iuriaria vitionemq̄ petisse. Consi-

deret gule amidus extrema in necessitate sitiq; pia fellis amarum
gustare poculum dominum. & penitebit ebrietati quādō laxaſ-
ſefrena. Huc veniat liuidus quisq; & morientē nimia ex charita-
te xp̄m contempletur. deprecantemq; suis pro inimicis obaudiat
& odisse proximum penitebit: desinetq; iniurias velle rācorosus
vlicisci. Meditetur piger aspernos christi: ptinuofq; labores: cui
requies nulla dabatur. Et protinus damnoſe reiiciet ppedes ocioſ
fitatis: currens ad propositum ſibi brauiū ſalutis eterne: quod no-
bis xps concedat. Amen.

C ſequitur de detractione.

Cum meos ante oculos obtre-
cationum in me omnia coliſto illata genera/
immenſum quoddā mihi videor pelagus ena-
care. vbi tormentibus circuiquaq; pcellis/absor-
beor. nec (que tēpeſtates poſtremo ſequi ſolet)
ſerenitas/trāquillave poſt affiduos horridosq;
motus vlla capit statio/continua me vndatim
fortuna ſequente. dei vero gratia ſtabilis vſq; adeo manet noſtre
carine malus:nullo rapidoriū depulſus vtorum impetuoflo flatu.
dominiſ em̄ firmamentū eſt metu in quo ſperans non emigrabo. Pſ. xvij.
Q; vero detractorum quis verba uſcitet: ſola facit virtus/q; vicioſ
ſoſ quoſlibet patitur inimicos. bonū etenī malo ſemper eſt ptra-
rium. ſicut vite mors:& frigori calor. Iuſtorum nō opera impiis
ſunt contraria. Q; ſobre iniuriis eos laceſſere parant. **C**Et qm̄ im-
poſſibile eſt bona facta ſeu virtutes veracibus verbis perlequi:ad
cōtumelias:cōuicia:mēda ciaq; ſeſe cōvertunt. Neq; em̄ pnt vera
dicendo virtuosos atq; eorū bona opa denigrare/veluti pura tinc-
etum aqua corpus nō fedaf. cenosa vero maculosum i ſupficie tra-
bitur. Sic veritate deducti quiq; optimi candefunt:mendaciis ve-
to populariū opinioē vilesſūt. Sed nō attigit infamia falſis pflata
mentē ſitatis thorace munitā. ſicut nec iactū lutū in vſtē:cando
rē inficit carniſ. eo tñ grauiflma eſt detraction & q; bonorū mētes
maxime ericiet/quo reddit vulgo ſimilem verbis virū. Neg eni-

Debicio

Latentē perspicit populū virtutē q̄ delatorū verbis opinione habet
formatā / tāle sane virus qualē fecit opinio iudicant. ¶ Sāmā igit̄
v.i.q.j.c.su
iniquitatē censuerunt sancti patres detractionē. vbi Iohannē addu-
ma.
munt testē homicide comparari detrahentē. Occidit em̄ bonā hoīs
opinionem detractor: & honoris vitā extinguit. que proculdubio
v.i.q.j.c.8 corporali longe preferenda est. Igitur deteriores célef̄ / vi te-
teriorēs. Stimonio. qui mores corrūpunt diripientibus alienā substantiam
v.i.q.j.funt eo q̄ multā distant morum dama a dānis rerum. Sed nec est a-
plurimi. deo facilis detractoris q̄admodū fūris reparatio. Substantia enim
vbiq̄ reperit eadem: honor vero cuilibet vnuſ est / et qui extemo
nequeat compensari

Diffusione partit multiplicatur detractio
nis damnū: furtum vero siue homicidium vnico concludit detri-
mento. Nichil est em quod velocius diffundat seip̄q̄ detractoris
infamatoriu verbum. Spargitur haud secus q̄ notho densantur nu-
bes in aera/vel igneus replet subito lapsus fulgur/ab alto rutilos
orbes. Etquidem peior detractorii verbi natura q̄ fulgoris. Dispa-
rens enim (licet multis excursionibus per orbes excanduerit) ful-
gur: ad vltimā euaneat: detractio autē quo pl? sese diffudent cre-
briora atq; plura & fortiora fulmina mittit. Augetur enim velut
ignis flatu/ & quo in plures capit/ acrius vrit. Plurimum quidem
efficaciora sunt verba ad generandā rei (que dicitur) opinione In-
famatoriu autem verbum in ora se plurimum semp ingerit vt euo-
matur. Nec est aliud quo facilius capiantur corda hominū. Nam
vbi primum hec apparuerit fera pessima veluti ad spectaculuz qd-
dam omnes confluunt/ auidiq; suscipitur auribus vulgarium in-
famie malum: quod quidem veluti pestis quedam/ omnes quo-
cunq; attigent inficit

Con igitur absurdē canones prohibent aure delatorib⁹ exhibere patentem Spinis quoq; lapiēs hortat⁹ aures sepiēdas verbo neq;. Minus quippe dāni spine inferent auribus q̄ verbū detractoris. qd admissum per aures cordis penetralia pungit: hoc salomō morsui simile spēntis dicit. Nec falso ppheta regius venenū aspidum sub labiis detractorū dentūciat / et fel dras conum esse vinū eorum. Moïses testatur /& venenum aspiduzin sanabile. Nulla pfecto medicina v̄bo patitur iniquo. qm̄ teste salo. attingit interiora vētris quo nulla potest aduehi medicina: q̄b̄re Psalmita ppatiens ait. Quid def̄ tibi autqd apponaſ ad linguā dolosā. quasi dicat nō est quo tibi subuenire possis remediū ullum.

Clibet quibusnam modis detractio fiat

enudeare: demum qua trahatur malignitate. postremo quas me-

reatur penas detractor edisseram. **C** Omnis primū detractio la-

tente surgit ab ortu dicente Salo. detractionem in occulto fieri.

Non tñ a detractione excipitur qd inter plures qnq profertur ad

alterius infamia verbum. Proferendi modus plerq; distinguit

speciem. Siquidem veluti pacato deponit animo verbum ad

alterius infamia (licet publice) detractionis speciem nō amittit.

Vbi vero propatule nulla modestia sed impetu quodā seu irreue-

rentia profertur: diffamationis sortitur spēm. que proculdubio co-

peior est quo maiore ipetu fertur & plus aduersa honori. **C** Nō

omnino videf abieciſſe omnē reuerentiam qui malum ad alteri

infamiam tñ modeste loquitur neq; i presentia. atrocior est enī in

iuria que fit in presente: vt lex dicit. ff. de iniuriis & libel. fa. l. p̄tor. ff. de. ini

g. f. Dicit autē atrociorē esse loco iniuriam que in cōspectu ho-

minum fit: q; que in solitudine/ eoq; gravior quo graviorib; perso-

nis presentibus.

C Potest autem detractio ab diffamatione

differre: loco: modo: aio. **C** Loco: qm detractio semp est q in oc-

culto fit. diffamatio vero q in publico. **C** Modo/ quia modestia

retinere videf detractor/ & eo quidē periculosior q spēm boni viri

non oīno amisit. Diffamator vero impetu se quodā effundit insa-

nientis more/ q facile dephendit inimic⁹ eius qē satagit infama-

re. Non enī obseruat modū sed effrenē. ptinus aim linguaq; in cō-

uicia soluit. **C** Blanda & veluti charitate inuoluta sepe est detra-

ctoris ofo. q gñe plurimi me carpere qui viri boni atq; religiosi

videnf. Non em̄ subito vel amicorū vel eorū q me antea nouerat

aures criminib; meis vel apto p̄cutebat acri lermone: sed circuē-

tes veluti castrū exploratēs qua faciliori parte aggrediāf/ lögum

verbō agm̄ ordinate deducāt. donec veluti ex iprouisio sermo-

nem applicēt p̄paratū. Quē p̄mo laudib; obtegāt/ ei⁹ quē infama-

re p̄tendunt: q simplicius veriusq; venenata: postmodū verba eorū

audianf. Grās plurimas viro collatas/ & quedā inegabilia bona

opa p̄mendare ab exordio pgunt: sed rubiginē citius adiūcent/ q

bonū oē voretur opus. Idq; veluti secretū ex compassionē seu cha-

ritate singulē se ppalare/nolle tñ a plurib; sciri qd vni quasi ami-

co singulari denunciauerint.

C Minuendo autē vel augendo virtuti de-

trahitur hoīm. Quis eū detractionis expertem iudicet/ qui bona

Eccles. p.
D

ff. de. ini
l. p̄tor. f. s. f.

Doloſus
notat de-
tractor et
familia,

5

De vicio

**opera seu virtutem hominis diminuto verbo primiciat & vultus contractione aut signo quolibet alio significat esse minora q̄ sint
qui vero falsum addit homini viciū crimine ve: detractor est publi**

Zinactorē plurie de- tractōes notant cō- fecte. **C**us. **E**mulatorū autē meorū vix vlla fuit in minuendis virtutib⁹ malicia/qñquidem adeo rare tenuesq; sunt: vt vix minui possint. **V**ictorū vero atq; omni criminī genere tanta me molis adiectione preserunt. vt gloriari quēa inter oēs mortales maledictos.

rum opulentia:qua si paradisum ingredi licet p̄mio iusto.nec bto
quidem petro gloria me cedere autumē. Nullum certe cōuincitorū
genus i me ociosum reliquere/& hoc quia officio vti volui meo/
reformationes exercēdo/& iusta qrendo. Antea cū eram cunctis
ignotus nulli supereminens:sola cella diuines:& humili subiectione
demissus/nullus me amabilior dicebaf>null⁹ inter coetaneos ce-
lebratior scititate/adhuc viuentē me ad astra tollebant. At vbi in-
uitio ministeriatuſ mihi extitit officiuſ impositum cepiſ multoruſ
errata corrigerē quasi campū spinis obslitum excolere/noualiaq;
reformatiōis inducere/clamauit terra & maledictoriū me ponth⁹
absorbuit. Et pfecto grauissimā oīm insequentē me censco detra-
ctionem/tum multitudine/tum cōditione detrahentī. Vniuersū
pene orbē nūero complectunf qui griseā incolere religionē viden-
tur. Sanctitatis aut̄ opinionē obtinēt maximā/ adeo q; vix falsa
illos quis eloq crediderit. Pars eorū obseruat̄ie gloriaſ astipula-
tione/quos ideo emulos patior/ quia ad vniōne ordinis ablatorū
quocq; puentū restitutionēpellere perequissimū videbaſ. Pars
vero doctrina fulget que reformationis primum censura abhor-
ruit. Et cum partes vtreq; vnum mesibi censuerint aduersarium
spretis (quib⁹ antea inuicem odiis detinebantur) cōuenerunt in
vnum:quasi contra cōmūnem inimicum gesturi essent bellum. p
lagittis & armis dentes/& vice gladii gestantes linguam acutā.
Quae autem ex duab⁹ mundiorib⁹ sibi generatio videtur acutiores

xxx. loco dētium gladios habet. In personam genus patriam mores. opera/doctrinam fortunasq; meas falsidicam exercuerelinguam nihil penitus intactum seu mendacio vacans in singulis relinque-
tes. ¶ Litteras etiam quasi meas turpissimis refertas verbis/ad mulieres/propositiones quoq; satis erroneas meo nomine cōtra pontificē maximum Iulium p̄finxere. quibus nōmodo decūs sed & vitam in dispendiū adduxerunt. Id vnum tandem eos effecisse suis amplissimo in orbe terrarū diffamationibus cōsidero: q; mei apud plurimis ioticiam generint: quos nulla vi seu occasione attigere egoipse potuisse. Nam verbis(līct detactoris) que

Detractio*nis*.

Fo. xxxvij.

ad infamiam euomunt noscendi viri/audientib⁹ audiitatem infundunt/& an vera sint que dicuntur/descendi excitant appetitū. Sicq⁹ mirabundū aspectu/ignotū als hoīem prestant. In quo si cōtrarii mores detractorū verbis apparuerint:mendacii coargueat. confusibiles putrido liuore probati.

Cānimo quidem ab diffamatio*nē* pōt detrac*tio* differre. Nam licet ad honor⁹ abolitionē seu diminutionē vtriusq⁹ tēdā intētio/diffamatio tñ aio maioris fit dānu inferēdi. Proprio enī suo termio nil aliud videſ inferre detractio q̄ ei(q̄ inest xtutis seu bōnitatis) detrahere aliqd. ac si ex cumulo q̄s partem adimat. Presupponit igit⁹ detractio virtutē in hoīe detractionem patiente/quā cupiat detractor offuscare. Nec pprie viciū ingere re vult detractor: sed solū virtutem gloriāq⁹ minuere. Diffamator vero nōmodo qrit extingueſ glām ſed etiā inferre cōtumeliam & viciū adiicere/q̄ peior(haud dubiū) eſt: maioris etenī damni inferēdi anim⁹. maius efficit pctrn. Eſt aut pluris detrimēti viciū inferre q̄ xtutē minuere. Itaq⁹ diffamator peior q̄ detractor aīm fouet: grauiusq⁹ peccat vbiq⁹. Refert nihilomin⁹ diffamatio*nē* ſe-gni⁹ efficaci⁹ ve pferre. Nā q̄ ſtumaciore efferatio regvomis aio verbo: modo: ſigno: gestu: nutr: grauior atq⁹ pernicioſior eſt.

Quid autem ſecuz pertrahat malignita*tis* detractio: haud facile ſcribi pōt/qm nec certo fine nec numero malorū pcludit ſerpētē i infinitū malicia: q̄ ſemp dilationis habet materiā. velut inextiguibilis voras oīa ignis nūq⁹ deficiēte pbusi bili. Venenū igit⁹ infanabile dicit⁹. nōmodo respectu ei⁹/q̄ recipit ſed ei⁹ q̄q⁹ q̄ detractionē inſigfit. inexpiable viciū cui digna deficit ſatisfactio. Impossibile illate reor infamie ſatisfactionē. tū honor⁹ (quē ledit) p̄ciositate/tū arcēde diffusionis/tū reuocande opinio-nis leſe (inter plurimos) impossibilitate.

Deutero.
xxxvij.

Non eſt enī aliud mortalibus concessum
preciosius fama/quam impinguare ossa Salo.dicit. Idemq⁹ diu-i-cis multis nomen bonū preponit. Neq⁹ enim perſeueraunt/quēad modū honor/cum hoīe opes/quas (licet inuitus) moriēs alienis relinquet. Quāobrem consulit Sap̄. curam boni h̄fē nomis/ eo p̄-maneat euangelībus in momento theſauris. Alia eſt ratio
preciosiorem probans opib⁹ famam: quia nō in homine & cum homine naſcuntur diuinc ſed ab extra proueniūt. Honor vero ab intranea ſurgit virtute hoīis & eū vbiq⁹ ſequif. Igit⁹ honorē eē ma-ximū extēnorū bonorū philosop⁹ t̄ ſtaſ. Id enī maxie deo pue-

Ilio. xv.
M: ouer.
xvi.
p̄b̄. clvij
Eccī. xlj.

De bocio

Esa. xlj. nit/cui maius dari pōt nihil:qdq; suum veluti propriū alteri nō da
bit. Esa. teste. ¶ Nec modo diuiniis honorem censeo p̄ferendi sed

L etiā proprievit. Eum autē dico honorē/qui nisi comitetur hoīem
inglorius oīno seu tincus maiore cōfusione vilesct. Non igif oīs
honor vite p̄ferendus est. vt is q ex dignitate adiūcif/vel is q abla
tus neq; deferit oīno sine laude virum. Sunt em quēdā ex minori
bus viciis infamie surgētes/aut parvū adiecte factis/que nō equāt
corporē hoīis vitam. Eām vero infamia que maioribus ex viciis
oritur/eo peiorē censeo morte corpea/p mors qdē nature necessa
rium est damnū/qd nec accidit culpa nec vitari oīno pōt: infamia
vero voluntaria assequitur culpā/& defunctū perpetuo comitatur.
Neq; em̄ perpetua est corporalis vita hoīis:parū igitur vel accele
rare vel differre diem ultimū iuuat:quia non refert q plumbis sed

26 q bonis & onustis virtute qs annis vixerit. ¶ Sanctius ideo reor
mortē obire gloriosam q ducere infamē ducere vita. Cuius quidez

Leonidas opinionis Leonidas lacedemoniorū & philopomenes achorum
principes plurimi quoq; alii viri p̄clarī fuere qui gloriosam p̄posse
re mortē vite ignominiose. Inter quos & ipse commendatissimus

j.mach. ix. Judas machabeus ascribitur. fortibus em̄ viris licet honeste mori.

Virgili⁹. Hic pulchrā quesiere plures per vulnera mortē. Que igif grauat
infamia cōuenit aut mori aut se crimine purgare. q̄brem ferendū

ff. de pecu.
l. que oīs. lex iubet eum qui pudorem suum purgat. Cum igitur maximum

omnīū extērnum bonū ledat infamator maximam fecū oīm

maliciā atq; malignitatē trahit/qm̄ (teste philosopho) vnumq; dī
tanto peius q̄o contra prestabilius. Nulla vero potest digna fieri

honoris compēsatio. q̄brem difficilis est ifamie satisfactio/quia nō
est digna pōderatio continentis anime.

Ecccl. xxviij. Arcere vero ne diffundatur semel ex ore di

Q̄statius. missū irrevocabile verbū/qd plures exceperint/nō est eius qui pri⁹
emiserit facultatis. Progređis em̄ moreventorū q suo in ortu debi

Wīrgi. iiiij. les quo plus efflauerint vires assumunt fortiores. Infamia autē dici
enēidos. tur esse malū quo nō velocius vllū/p̄carratvicos & repleat oīa pa
sim. Cuz igif nesciat semel vox emissa reuerti(fin ora.) quomodo

possibilis est dāni illius cōpēsatio/cum nūq; cesseret decurrere atq; se
ampliare ceptum malū. Protulisti tu verbū vni & ille alteri & alē
alteri v̄q; in infinitū. Impossibile est autē oēs nosse atq; adire/qui
verbū ex te neq; proditum acceperunt:vt opinione purges infas
mati. Sed & vix reperitur qui saltem quib⁹ potest suā veit indica
re maliciam/& infamati innocentia excusare. Sic leſa manet op̄i-

Detractio*nis.*

fo. xxxvij.

mio iusti:licet openb⁹ fulgeat gloriofis:qm̄ difficile abstrahitur ex
ais hoīm opinio que semel infederit Tilio teste. ¶ Est igitur ves **Tullius.**
nenū aspidū insanabile diffamatio qm̄ qui recepit (licet purgat⁹)
pura m nunq̄ recipit opinionē pristinā/nec qui irrogauit (licet peni-
tens) dignam vñq̄ faciet emendationē. Quis potest infamatio*nis*
malignit atē certo iudicio terminare: vbi nec terminus nec pōdus
habetur? Hanc gradini omnē soloten⁹ messem cōparauerim dei-
cienti: aut certe igni cuncta p̄clarī operis edificia deuoranti. Sic dif-
famatio cuncta iustorū inclita opa siue iā facta seu fienda corrupit.

¶ **Mirum** igitur **beatus** **Io.** **leonino** ful-
tis capite equis detractores assimilat. Ex quorū ore ignis/fum⁹/
sulphur⁹ procedit /quib⁹ tertia hominū pars plagi occidit. **Leo-**
nino namq̄ capite diffamatores describitur /qm̄ horrenda turgida
ferocia dentibus pīnunt piorū famam hominū/fumoq̄ verbortū di-
spero candore obtenebrant virtuosarū operationū. **Cacco** similes **Lacus.**
inuolenti domū caligine ceca. prospectuq̄ oculis erpiens fm vir-
giliū. Ignem vero tunc euomunt cum nixas excitant atq̄ immor-
talia parium odia. Dissimilis hic ignis est illi quem dñs dermisit in
terram/ caritatē ille. hic autē rancores accedit/ ille diuino. hic ve-
ro dyabolico flatu nutritur. Sulphureum pariter odorem diffūdat
qm̄ odorem bone fame comumpunt: vt fetere videantur qui prius
optimum spargebant cunctis odorem. ¶ **Hui** pessimi omniu^z de **Malmo.**
tractores acuere dicuntur more serpentū linguas/ quibus mortife-
ros figūt morsus tenere piorum fame seu pestiferos quasi scorpio-
nes intici ut iustis aculeos. O quot preclari periere vni venenatis
maluolorū linguis? Hacte plures q̄ armis deiecti sunt viri glo-
riosi. ¶ **Scipio** ille dormitor africe atq̄ hispanianum victor incli-
tus: obrectatorū vili studio romam deserens obscurā egit senectu-
tem & canos texit exilio tristi. ¶ **Christus** ipse n̄ miraculorū po-
tentia incomparabilis & admirabilis virtutibus & superexcellenti-
clarus doctrina/falsis tandem accusationibus vitā finiuit.

¶ **Quas** igitur penas luere tēpozaliter dif-
famator debeat: sacri canones & leges eq̄slime censuerūt. Nā de
tractoris p̄secutore se dñs p̄ ps. testaf⁹ dicens. Detrahentē secreto **ps.c.**
proximo suo hunc p̄sequēbar/ quequidē persecutiō fit: cu^z statuīt
ante faciem ei⁹ mendacitū adiuentū/ & sua iniquitate confundi⁹
quod euenturū detractori. ps testatur dicens. Os tuum abundauit
malitia & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratre
tuum loquebaris & aduersus filiū matris tue ponebas scandaluz;

De vicio

Hec fecisti & tacui/existimasti inique q̄ ero tui similis/argua te & statuam contra facie tuam. ¶ Canones vero infamie notam intro-
p. q. vi. grant falsa inferenti xv.q.vi.ois qui.& ibidē.c delatori. Lingua ca-
puletur/aut cōvicto caput amputetur:in foro autē conscientie diu-
turna iniungitur penitētia vt ibidē.c si quis falsum. Legim⁹ autē
Dant. xij. duos falsi criminis impositores in susannā dierum malorū senes
ff.ad.l.coz lapidibus obrutus. ¶ Legib⁹ quoq̄ sacratissimis capite puniū-
de fal.l.i. tur. Infamia igitur & morte dānatur. Et (qd pei⁹ est) i postū per
petuis ignib⁹ reseruantur peccato id exigente quod nullus theolo-
gorum negauerit esse mortale. ¶ Grauiusq̄ vindicatur quod in p̄
latos iniectu⁹ fuerit. quoru⁹ fama quo magis est necessaria sedatur
iniquius. q̄ obrem non detrahendū diis.i.prelatis prohibetur. Ideo
ii.q.vii.accusatio quoq̄. §.ii.dic⁹. Si detractores quoniamq̄ grā-
uitate iudicant & in perditionis laqueum vadunt: multo magis
laceratores & detractores & accusatores famulorū dei damnantur
& in baratu⁹ perditionis (nisi se correxerint & per eorū satissi-
mam dignam penitentiā egerint) indubitate vadunt & vindicib⁹
flammis exuruntur. A quibus nos preseruet:qui sine fine viuit &
regnat Amen.

¶ sequitur de periurio.

 Extractioni sepe periuriū anne-
cti⁹ q̄niquidē falsitatis assertio/haud facile sim-
plici verbo credulitatē generat.maxime videſ
hiis necessariū iuramentū q̄ veritatis nō habet
opinione:vel qui falsum loco veri nititur addu-
cere.Qui em̄ tales effecerunt seipos vt vix cre-
di illis liceat:iuramentis necessario vtuntur qui
bus nec facilis est fides adhibenda/qm̄ assueti mendaciis raro etiā
iuramentis appositis veritatem loquuntur. Nec peculiare aliquid
iuramentū est illis veritati asseuerande:qm̄ eque mendaciis vt ve-
ritatis testimonio intermixere illud soliti sunt. Repleri igitur ini-
quitate dicitur vir multū iurans. Argumentum ergo falsis assueti
hois:assiduum est iuramentū.qd non absē sacris legib⁹ interdic-
Eccī.xxiij tur.Exo. xxx. & Deut. v. vbi diuinū assumi nomē in vanum prohi-
z Deut. v. betur:quo theologorū diffinitione falsitati affirmande prohibet
iuramentū.Nō aut assumi nomē dei in vanū dicunt:vbi vel necel-

fitas exigit velvbi etiā necessitate semota ad cōfirmandā veritatē adiūcīt iuramētū eo q̄ nō oīno inanis sit talis diuīni noīis assūptio vbi veritas (licet nō necessaria) roboraſ. Habet em̄ effectū veritaſ cōfirmationē. Plura de hac materia tractat̄ decretiſte. xxii. q.v. trj. q.v.

CAd falsitatis vero asseuerationē cōsueue-
re iurationē apponere mendaces impii: qm̄ licet que dā falsa fint ve-
ris pbabiliora (fm̄ philosophū) nibilomin⁹ nō est eadē in falso ap-
paretia q̄ in veris. Veritas ei ex oī parte sui eadē est semp̄: nec su-
spectū aliquid vlo vñq tpe habet annexū. q̄ iccirco libero pfer̄ ore
& aperto planoq̄ decurrit vbiq̄ capo/nō querēs extraneos appara-
tus/aut latebroſa delitesc̄is in vmbra/ad lucē nuda venit constan-
ti robore firma. Non flectit oculos intraneo circūfusa pudore: sed
modestam erigit frontē vbiq̄ patētē. Non circuit verba querens
sed recto gurgite vomit quicquid est honeste dicendū: quam vox
firma pandit/tremula est sepe mentientis vox. **E**t licet effrōtes
nonnulli roborat̄ euomant falsitatis maliciā: iuuolutionib⁹ atq̄
versutorū verborū indigēt: quib⁹ aliqua ex parte veritatis repūta-
te obtegant imaginem falsam. Veluti si furto quis raptam vestē
indutus (que linea menta nequeat oia membrorū operire) eo q̄ p-
rō non sit apta corpori/additiones applicet panni minime conve-
nientis facileq̄ cognoscatur neq̄ ex eodē panno petias q̄ addunq̄
abſcisas. **I**uramentis igīt uti necesse est quib⁹ mendaciorū ful-
giant impia cōmenta/modo falsitatis adhibet testes/modo lōgi-
qua ductis ab occasione verisimilitudinib⁹/modo blādis seducere
pſuasionib⁹ auditorū aīos tentat̄. Vbi hec sufficere nō possunt: im-
pias addūt obtestatiōes diuina pene oia testimoniū cogūt afferre
falsitati. Sibi pīs imprecations addūt execrables/quib⁹ horripli-
cationē facile audiētes incurrit. Eo miu⁹ igīt estimō credulitatis
adhibende hoīibus qui execrabiliora dictis iuramenta cōmittunt.
prae siquidē est argumentum cōscieatiōe deteſtabile sacramentū

CEst autē triplex peierantiū differētia: licet
piurii species vna. Peierare pleriq̄ ſolēt/cōmuniū addētes verbis
iuramēta/quadā locutiōis affuetudine/peque falsa & vera iuratio
nib⁹ ſarcietes. Nō tñ cadit piurii in veritatē attēstatiōes. Reperiū
tur prohdolor plurimi q̄ nō nīl mixtis iurationib⁹ omari verba pu-
tent sua posse. incultū vero q̄ iuramento careat sermonē existimat̄
qd quidē loquēdi gen⁹ antig⁹ oīno ignotū erat. **A**nguet fortalſe
aliquis ignorantia id eo tempore deorum contigisse. Neq̄ em̄ ig-
notum illis deum inuocare in testē digne poterant. Notum autē

De vicio

cl. clvij. nobis iam licet nominare frequentius / & retū humanarū inducere
te p̄spectorem. iurātes (inquit Esaias) in noie dñi recordātur dei
īrael. Sed p̄tinus addit nō in x̄itate neq; in iustitia. Non ergo li-
cet deū falsitatis inuocare testē quia x̄itati cōtraria est falsitas. In
veritate aut̄ inuocand⁹ est de⁹. Neq; i iustitia recordant̄ domini
qui nomē sanctū eius inutilib⁹ miscent verbis.

Veritatē i ḡif iudicij atq; iustitiā iura-
menti comites theologi prestant. Veritatē quidē oportet esse iu-
rāmenti notā eius rei de qua iuramentū prestat/ al's vel si falso pu-
tet qd̄ verū iurat/ vel si falso oīno sciens id esse verū iuret/ periu-
lus est. An vero & is piurio fedef⁹ q falsum credēs verū iurat: de-
terminat mgf. iii. señ. li. xxix. & rectius videri solū fallendi aim
maculari piurio sicut & mendacio. **C**refert autē ne culpabiliter
ignoret. Sic enī piurus est. Iurare vero in creatoris aut creature rū
noie nihil qd̄ ad iuramenti differt sp̄m. Pereque enī q falsum crea-
turarū ac creatoris iplorauerit testimoniū piurus est. In vtroq; iu-
Math. v. rāmentū p̄sistere testaf dñs dicēs. Nolite iurare neq; p celū quia
thronus dei est/ neq; per terram quia scabellū pedū eius est/ neq;
per hiersolymā quia ciuitas est magni regis/ neq; p caput tū iu-
rauerit quia nō potes vnum capillū facere album aut nigrum. Sit
autem sermo vester est est/ non nō. qd aut̄ hūis abundātius est a
malo est. **D**iffert tñ peccati grauitate in noie creatoris peiera-
re qd̄ peius est creatorem q̄ creaturem irridere. q̄obre: in rebus
maioribus iuramentum exigitur nō creature rū sed creatoris no-
mine. vt. C. de transfa. l. si quis maior. Infamia nihilomin⁹ cōtra-
sc. l. si qd̄. hit perinde qui creature rū in noie perjurat/ eo p̄ mendacii inficia-
Eccl. xv. tur criminē qd̄ summī est hoīs opprobriū. **G**rauius qnq; piu-
rium esse nihilominus potest quod in creature fit/ cum id maiore
fallendi vel exquisitiore nocendi aio fit/ nō reor eo gravis esse pec-
cati iuramentū diuini nominis lapsu quodā lingue dimissum fa-
cili nec excogitate. qd̄ admodū illud qd̄ ex industria fit in crea-
tura. Sepe enī maiorem gignit fidē qd̄ seruata fit modestia iurame-
tum. qm̄ sanctiore videſ ab conscientia progredi: exenterate au-
tem cēsentur conscientie: iuramenta sine modestia vlla vorientes
Qui modestius ideo iurāt: vt facilius fidem dictori faciat. graui⁹
profecto q̄ maiore al's adhibito iuramēto peccant.

¶

Calia est peierantium differentia qui facie
de fidei x̄bis fallacibus cā/ singulāria exq̄fitave p̄ponunt iuramē-
ta/ q̄ cōibus nequaq; verbis soleant iuramētare. peculiares nōnulli

sanctos aduocant baptis matis / alii gratiā irritam ducūt xpianitatis / alii fidē abiuicunt / alii se paradisi portione abdicant / alii diuinū negare nomen nō erubescunt : quorūquidē negatio plusq; ea (q̄ petri dicif) impietatis habet . T imēs em̄ nedū satis gnarus fidei petrus negauit : h̄i vero spontanea deū voluntatis malicia negant : quib⁹ ignorare iam que fidei sunt licet minime . Sed ideo reor illos facile diuina se ab hereditate secludere : gloriōsamq; negare portionē (testimonīū illis reddēte cōsciētia) nihil ibi se partis habituros : facilis est ei⁹ rei negatio cui⁹ nulla est negatīs pars . Propter hoc inq; micheas . non erit tibi mittēs funiculū sortis in cetu dñi . que pfecto Mich. iij. pessima est oīm rabies vt hereditati p̄cioso xp̄i sanguine qs renūciet cōquisite ps. dicente . Tu es qui restitues hereditatē meā mibi . Ps. xv. Merito igif pena accipit infinitā q; se gloria priuauit infinita dicē te ps. Dilexit maledictionē & veniet ei : noluit benedictionē & elō Ps. cvij. gabitur ab eo . Et nōmodo priuatur benedictione impi⁹ sed male dictione vestiri dicif . Et induit (iquit) maledictionē sicut vestimē tum : & intravit sicut aqua in interiora ei⁹ & sicut oleū in ossib⁹ ei⁹ qn̄ deserit nunq; quem in vltimo in hiatu tenuerit maledictio .

Can vero periuriū cōmittatur imprecationib⁹ scudiunariū rer⁹ abnegationib⁹ ambigere licet minime . Neq; em̄ si nō essent . abigarētur . qm̄ igitur sunt & asseueratione falsitatis abnegat̄ iuramenti obtinent vicem : quod falsitate venit periurium .

Tertia peieratium est differentia q̄ tactis

sacrosanctis falsitati phibent testimoniuī : quos nec pati pōt̄ seu debet terra . Hui tristū fallorū accipiunt infamia . vi. q. i. quicq; sciens doct̄ & c. infames . Heu quia pfecto reperiūt̄ qui iudā imitātes veritatem p pecunia vēdunt . **C**Plura igif & simplex testimonii series intimāda est Nāc vero quisq; testiū arbitrio subiacet & si sanctissimus fuerit in periculo grādi veras / nihil est em̄ qd velfauore vel munerib⁹ nō corrumptaf . Exterminādos ex terra periuros oīs vir bonus cēsuerit : perditū dicit ps dñm oīs mendacium loquentes qm̄ os qd mētitur occidit aīam . **C**Est autē pessimū illud mendaciū genus quo vel fama vel fortuna seu psona ledif pximi . Quid inter mortales esse peius potest q̄ ad cōciliādas amicitias & bonū cōmune donatā lingua ad pniciē & infamia priorū querere ? Nihil utili⁹ iter hoīes veras veritate / nil quoq; mēdacio fortius nocet . Ad quod arcendū ne in reb⁹ publicis atq; priuatis noceat . ius iurārandū antiquis extitit morib⁹ institutū . ex de iure iu. c. i. qm̄ sit iuramentum maximū litium expediendarū remedium . ff. de iure iu.

23

vij. q. j. quā.

doct̄ sc̄s.

vij. q. iiij.

abut̄ iu.

vij. q. ix. nō

ne habet̄ .

vij. v.

Sob. i.

vij. v.

Debicio

I.i.quod alle.glo.in.d.c. & q̄ formis cōtrouersie finis est iuramētus
heb.vi.quod recitatūr in.c.& si xp̄s. ex de iureit. Summa igitur est
iniquitas quod veritati protestande conceditur ad peruersitatēm
conuertere falsitatis.

Sequitur de auaritia.

MAlorum que in mundo per homines fiunt haud minimā prebet occasiōne turpis auaritia/qm̄ siue retinēdo quod erogandū siue ascēndo qd̄ relinquendū est: humano generi grauissima solet afferre detrimēta. Graui autē crimen habet iniusta alienorū bonorū rapina:q̄ detentio.qm̄ detinere quidem minus habet actualis violentie q̄ inuadere. Et quia detinent nōnulli que minime rapuerunt: qui vero rapiunt duplici crimine maculantur:rapina primū:deinde detentio. **C**Detinent em̄ pleriq̄ bona parētum seu predecessorū parta rapinis: que si forent rapienda nequaq̄ attemptarent ipsi detentores. Inuenta vero difficile reddunt. Sed non excusat filios parentum iniquitas. Illi quidē raptorū. Hii vero detentorū supplicia patiētur. Durissima est pfecto semel possessorum restitutio:quēadmodum dulciter sumptus semel cib⁹ euomitur egre.mulieris quoq̄ dolorosa fit hauste dulcedis restitutio. Spongiam siquidē premere vt qd̄ spōte luxit restituat necesse est: q̄ facile attingit crūmē fundū auri argenteive gratissimū ponit:quod semel immissum/extrahere vix brachia possunt.

Solent qui aliena rapuerunt: restitutio-nis precepta successorib⁹ dare:imprudēter existimātes velle filios amare refundere:quod parentes dulciter possederunt. Quomodo em̄ putas eum velle restituere qui nō rapuit/qm̄ tu qui rapuisti maius crimen habēs restituere tua in vita(id facere potēs)abnuisti? Filiis tuis id onus relinquis:ipsi vero filii suis & filii filiorum vsp̄ in eternū succedētib⁹ eodem modo relinquēt/nemine ex humeris pondus placidū excutiente:donec ingrediantur progenies pa-

tum suorum & usq; in eternum non videant lumē: quod maxime in
 usurariis videre consuevimus. Non est aut̄ eorum quisq; volunta-
 riū restitutor (zachei exemplo) qui quadruplum fraude captum
 reddebat. Impossibile vero est obtinere peccatorū veniam ni fiat
 ablatorum restitutio. xiiiij. q. vi. si res aliena. ex de rāpto. c. ii. q; obre
 damnari plurimos avaritia cogit/ eo q; difficillima sit huiusmodi
 restitutio. Putant aut̄ nonnulli sola confessione & indulgentiis ra-
 ptorum obtinere indulgentiam: sed non est equum in lucro mora-
 ri cum qui in integrum restituuntur sicut nec in damno.

¶.xviij.

zacheus.

L

xiiiij. q. vij.

c. ii. res.

L. 8 repu.

q; fiū i. iu.

m. int. re-

st. l. ynica

Sunt autem alienorum detentores q; bo-
 na fide capta veluti credita mercimonia seu aliena seruitia nequa-
 q; recompensant. In promissionib; quidem vocem humiliant suā
 donec acceperint. In redditionis vero tempore contumelias loco
 mercedis inferunt ecclesiastico teste. Ad accipiadū quippe mutu-
 um promptissimi homines reperiuntur: ad solutionē vero pigras
 habent manus. immo & vncas plurimi quibus nequaq; vis infer-
 tur vt semel arreptum.

D

Eccl. xxix.

Eccl. viij.

Nobilium cōmune est viciū loco laudis
 multa debere & vix quicq; restituere: lata vestes alieno induunt
 ere creditas: & amplos manipulos amplioribus debitibus ornant. q;
 obrem grauissimo pondere debitorum onusste vix humero suspen-
 tantur: quin ni frequenter manibus subleuentur profluat/ & ad ter-
 ram continuo tendant illapsū. **H**os sequitur frequens creditorū
 turba q;ia veluti sequacium vtuntur seruorum pompa: cum tamē
 continua eorum postulationib; aures induratas auertat. Sati?
 certe foret paucis & propriis esse contētum/q; multis & alienis fa-
 stuosum. Non est em̄ nostrum quod alteri debem⁹: nec est nostra
 que alieno grauatur ere substantia. Nunq; gratus est cibus aliena
 porrectus pecunia/quam postremo oportet restituere: & iam ege-
 stum rursus cibum digerere: vilissimum est.

E

D

Operarioz detinentes mercedem diui
 na lege dominantur/qua prohibetur usq; mane penes eum qui te-
 neatur eam reddere/morari. quod Thobias filium obseruare mo-
 nebat. Hoc quidem peccatum expetere a deo vindictā beat⁹ Iacob⁹
 dicit. **S**unt q; vix vlo vnq; tempore debitam seruitorib; mercedē
 restituat/existimātes cōtētos debere esse vētris solo fructu/ & ocu-

Cho. viij.

Iaco. v.

De vicio

Iorum gratia muneratosiri. Ad tantam profecto insaniam ples-
rig maiores dñi detinere: ut suo honoratos seruitio/arbitrentur
vltro famulantes teneri gratis obsequiū impēdere.

Sed non est omnino integrū tenacibus
dominis lucrum: quoniam furto surripitur plus debito merces. Ad
furta enim cōpelluntur seruitores irrecōpenlati rerum dñi nō sol-
uentis: & in furando quidem nunq̄ iusta seruitur debite mercedis
mensura/sed quodcumq̄ possunt: plena coripiunt manu/quā spō-
tanea merces debita duob⁹ implexet digitis siue trib⁹. Qui mer-
cede decem ducatorū bene soluta contentus eset: non solutus vi-
ginti furto surreptis/conuicia dabit. Nec potest insolutorū amor
seruitorum ad dñm: licet plura furentur debito: quoniam furantis
nullus vnq̄ esse amor potest. quoniam nō gratia dñi lucrū furti ha-
bet seruos: quemadmodū spontaneū mercedis premiū.

Est autem illa inter ceteras detentio mer-

cedis debite pernicioſiſſima/que vel pauperū denegat alimoniā.

Eccī. xxij. vel que sudoratis debetur operibus laborantū. Nam qui pane su-
doribus empto defraudat pauperem/sanguine dicif̄ eius paſci. &
lxvij. vi. interficere dicitur qui hoc modo nō pauit. **Hic enim irritū dei**
palce. mandatum ducit qui debitum sudori denegat premiū: quoniam
Gen. iiij. in sudore vultus pane vesci suo deus indixit homini. Clamat igi-
tur a deo vindictam singule sudoris operantium gutte/que in au-
res dñi sabbatho facile ingrediuntur. **His detentorib⁹ impiis**

Job. xxij. conuenit ea que (Job. xxii. & xxiii.) scribi ē improperatio. Fane-
lici liquidem panē comedunt & nudi vestimenta iccirco tollunt/
quia denegant que contulisse merito debuissent. Pereunt enim plus
rimi premio suorum fraudati laborum/& ad turpe cōmerciū/ale-
de causa vite/filias vxoresve dedunt/ quas redditā merces debi-
ta pane nutriuisset honesto. Nec dubium hiis imputari peccatum
quodcumq̄ inopiam sequitur defraudati pauperis/qui retenta mer-
cede ad perpetrandā scelera coegere. Nam propter inopiam mul-
ti delinquere reperiuntur/ quoniam omne facinus & agere & pati pe-
nuria cogit.

Grauius quoq̄ peccatum esse periculosio-
re seu laboriosiore q̄ leniore & faciliorē meritum labore premium
detinere/nemo negauerit intelligens. Sunt qui vel ioculando vel
ludendo vel aliis quibuslibet lenibus obsequiis dñorum pmereā-
tur stipendia/& sunt alii qui periculosis atq̄ grauiibus operis qui-
bus profecto grauiore pctō atq̄ iniuria/digna retinetur operum

satisfactio. Quis dubitat primā illi mercedem deberi qui dignius meruit? Sed ea est nōnullorum domainū iustitia vt primo loco mimos & adulatores: q̄ emeritorum laborū famulos recompen-
sent. ¶ Accidit enim sepe seruis principum quod asino & simile. Nota ex
empli.
Asinus quippe licet continuis angatur onerib⁹ & maximo sit q̄-
stui domo domini: verberibus tamen assiduis tumditur. & paleis
vix ratis educatur: similia vero que solet quecumq; attigit dilace-
rare magno quādoq; detrimēto existens domini delicate nutritur
& mēla lectoq; nobili delitiatur. Sic & seruis pleniq; accidit vt q̄
vtiliores sunt dñō: minus munerenur. qui vero inutiles aut dam-
nosi/pinguoribus stipendiis honorens. Nunq; videbis lusoris vel
mimi aut lenonis protractam diu mercedē. quēadmodum serui si
delis/& in veritate opus dñi facientis.

C In iuste igitur detentionis alienorum bo-

norum occasione innumera succrescit mala. veluti bella que hac
occasione iuste indicunt. Quibus infinita maleficia p̄nectuntur.
vt cedes: incendia: stupra: raptus: & quicquid inter homines esse
malicie potest. Lites quoq; iudicarie hinc omnes exurgūt quib⁹
opes exhaustūt & iniurie pullulat atq; odia veterascunt. Non
est enim facilis litium finis. que siue iudicā: siue causidicorum ne-
quicia in infinitū extendūt: licet sacrī legibus cohibeantur. C. C. de ius
di. l. pperandū.
de iudi. l. pperandū. lrem nō nouam. et extra de dolo & cōtu. si-
nem. & in plurib⁹ aliis canonū allegationibus. ¶ Furta quoq; hic
seniorū irremuneratorū excitant. q̄ si modū nō excedat (vbi alit
haberi qđ debitū est operi p̄mū negt:) fortasse pctm non habet.
p̄sertim si nec exēplo nec scādalo pernicioſa reperiānt. sed vix est
qui iusta limitatione contineat man⁹ cumulo injectas amplio. pla-
cet enī infarcire crumenā turpi lucro /& grauidā furtis distendere
peram. Hinc pariter maleficia concrescunt ad que (vt supra dixi)
compellit inopia miserorum: desperatio quoq; aut mortis illatio
propria vel in continentem premeditata: quam subsequitur alia.
¶ Est & eorum nomen pessimū & fama infamis: qui alienis de-
bitum operibus p̄mū detinent: maledictionēp populi habent:
qua & opes minuunt inuidia plurimorum nocente: & honor ois
deiicitur & amicitia fugit. Non enī amicū in quo fidat habere
auarū tenaxq; p̄t. qm̄ non continentū sed largientiū hoīes ami-
ci fiunt. Amici inquit sunt dona tribuētis. Sicut enī liberalib⁹ ac-
cedit honor lausq; & amor populi: sic illiberalibus atq; tenacibus
confusio/maledictio/atq; odio datur. quāobrem nihil lucri assert
auara tenacitas quinimum obruit se habentē. ¶ fo. xix.

De vicio

¶ **C**alta est etiam tenacitas nō quidem proprie debitum sed que honestati liberalitatiq; opposita sit. Est ei honestati consentaneū quādōq; nō debita dare; vbi; quādō; & cni; & quomō; deceat. Et est omnino vituperabilis: qui nil nisi debitum dare vnq; velit. Nam bene merentibus decet principes nō modo debita reddere stipendia: sed etiam addere digna munera. quibus ad meliora ipsi quidem & ceteri eorum exemplo prouocēt. Nō sunt amore digni qui animorum promptitudinē affectumq; seruientum/vltra debita stipendia nullo munere recognoscunt. Liberalitate siquidem Alexander Cesari& & pleriq; alii sibi militiā animos conciliauerunt.

¶ **C**on amicorum etiam necessitatibus nō nihil effundere dignum est/sive mutuū dando:sive modo alio necessitatibus subueniendo.tenacitatis als est arguendus/qui maxū amici necessitatibus claudit. Et hoc quidem amicitie debitum est/sed non quod iudicio expeti possit. Quānobrem ad liberalitatem omnino pertinet amici obsequium/ eo q; sola fiat voluntate. Nullus enim nisi volens esse amicus potest/nec ad amicitia cogi animū possibile est. Liber est enim amor quo amicitia iungitur/q;obrem coactus nunq; est amor. licet allectus qnq; domis aut obsequio:aut alia voluptate videatur extortus. Nam qdui allicitur:nondū est amor/vbi vero ceperit esse amor/extortus esse definet aut coactus. Vbi autem verus est amor/deesse obsequium nō potest. eo q; amicorum idem est animus: quo illis cōmunita fiunt reliqua/tam prospera q; aduersa. Sentit enim verus amicus eadē que alter amicus. Igitur sicut suum non patitur/sic nec amici fert equo animo damna. Subueniet ideo libens amici penuria/quisq; amicus est verus.

¶ **C**on recipiendis quoq; hospicio amicis et quibuslibet dignis viris est tenacitas abiiciēda. quoniam sepe nimis rebus gloria seu confusio ppetua cōparatur.

¶ **C**on vestitu quoq; & apparatu nimia virtus peratur tenacitas. qua diuites nonnulli arguuntur/qui vel in seip; sis vel in seruis aut equis pauperiem ferunt confusione dignam. Et in seruis quidē q; in seipso reprehēbiliōr est tenacitas. Et turpe glorioſa induito veste pannosos post se seruos deducere? Nobis debeat profecto virum equos rustico apparatu aut vili em;

ptos precio/ ac si ruri forent accōmodati/ equitare. Honestius certe est paucos egregie ornatos habere seruos & equos: q̄ plures viles & icompts. Vna enim sepe fibula vel zona, birro vel calceo tenacitas arguitur hominis.

CIn viciu vero ea est detestanda tenacitas

qua (fm Iuuenia.) seniorum ventres modio feruantur iniquo & cunis panis (fm Eccl.) in tristitia est super mensam. Nec tamen ea est laudanda prodigalitas qua omnis modestia frugalitasq; vi ciatur: tñ splendidū in panibus bñdicent labia hoīm. (eccl. teste) Et quā illuc se transferunt hoīes vbi copiosa lautaq; mensa paratur: egrum vero panē tenuemq; lagenam fugiūt assueti largo tinello. Et nulla est gloria parce viventis: ni monachus aut religiosus haberet velit.

CEst autē illa vituperabilis et insana om-

nino tenacitas/qua sibi quis rennuit subuenire. Hunc Salo. paupe rem dicit. licet multis valletur diuiciis. Eger (inqt Catho.) diues habet nummos/ sed non habet seipsum. Sunt ergi plurimi aurū nūmosq; recondentes/nescientes vti compositis/metuētes quasi sacrum aliquid contingere. Horum pessimā esse conditionē Salo mon testaf. **C**Et sepe hiis accidit vt quod auare indigentes servant: extranei vorent. & bibant sitiētes armati diuicias eius aut alieni in bonis eorū luxurient. postremo vero relinquunt alienis diuicias suas/ & sepulchra eorū dom⁹ eorū in eternū. **C**Hui etem diuicias quidē habent: sed multomagis habent ab eis/qadmodū in pedibus habet stupras gallina/ quibus ne currat detinetur. aut captiuos compedes/ aut pressus graui onere (qd excutere nequit) homo. Quid igitur (inquit Salomon) prodest stulto habere diuicias cum sapientiam non possit emere? Est autem omnis homo stultus qui modeste vtiliterq; rebus vti suis nescit: iuncta vero diuiciis sapientia vtilior est. quia diuiciis vtitur sapiens ad gloriam capescendam. Substantiam enim viri vrbem sui robors dicit Salomon. Sapientibus itaq; adiutorium/stultis vero impedimentū salutis & glorie prestat diuicie. Prosuntem enim ad viri redemptiō nem: sed captiuo nolenti se se diuiciis redimere supplicia parat atrociora. quoniam grauius torquētur diuites captivi/donec redēptione se exemerint a vinculis. **C**Vidi ego ditissimos quandoq; captiuos innumera perpeti mala. q; facile modico ere se se exemis sent. Quid igitur tenaci prodest coaceruata pecunia? & viro liui do ad quid aurum?

De vicio

C Est autē alia que lege diuina dānatur te-

nacitas:qua dare potens negat egeno elemosinam:quam egregie
xlvij. vi. si improbat Ambrosius in.c.sicut hui. xlviij.di.& necatores hominū
cut hui. dicit qui pascerē cum possint fame morientes abnuunt. C Mi-
lxxvij. vi. num certe hominibus inesse crudelitatem feris seuiorem. Lamie
c.pasce.
Tren. iii. mammas lactentes catulos nudant. Homo vero avarus crudelior
stritioni comparatur:qui souere propria contemnit oua fabulo
abfcondita.Q ui aut̄ christum cruce pendentez aspexerit om̄i ex
parte corporis copiosum redēptionis nostre precium effunden-
tem:verebitur eris aut pauis esse tenax: vbi christ⁹ proprii sangu-
nis prodigus apparebit.

S E c u n d a species auaritie in excessu ambi-

Oratiū. tūs continetur:quēquidē satiare nemovnq̄ hominū potuit.Semp
Eccl. v. em̄ avarus eget q̄ nunq̄ satis impletur pecunia.qm̄ (fm Ambro.)
xlvij. vi. nec finis vnq̄ nec satietas adheret cupiditati. (xlviij. di.sicut hui.)
sicut. vbi glo.notabilia adducit plurima.Non sufficit auaro congrega-
Boetius. ta modo maris arene/aut celi siderum pecunia. Boetio teste.qm̄
(fm Iuue.) crescit amor nūmi q̄tū ipfa pecunia crescit. Et fz Ara.

Iuue. Ara. li. i. stimulant rapinis addita lucra famē. q̄brem male pereunt sepe

Crassius. auri nimium cupidi.Crasso em̄ dixit ille parthorum rex/cuius ca-
put infuso auri gurgite merserat / auctum sitisti/aurum bibe. Ad
omne autē nefas facile animū inclinat auaritia qm̄ nihil est ad qd̄

Virgili⁹. non mortalia pectora cogat auri sacra famē.(testevirgilio.)Hac

Brator. em̄ pullulat omne de radice malum.Q uid ei bella litesq̄ mouet?

Q uid siccarios cogit in faltus viaq̄ hominum necem querere?

Q uid lupanar adire virgines pudicitiaq̄ dare matronas mouet?

Q uid lenocinia adulatioñesq̄ excitat? Q uid mēdacia periuriaq̄

fingit? Q uid furta rapinasq̄ parat:nisi sola auaritia? Omne homi-

nū illa genus non est violentius vllum terrarum vicium quod

tantis cladi bus euum:mundani inuoluerat populi damnetq̄ gehen-

Prudē. ne(fm prudentium.) Nihil nequius(inquit sapiens)q̄ amare pe-

Eccl. x. cuniam:quoniam avarus homo venalem habet aiam/quam scilicet

Auaritie prompte subiicit omni vicio atq̄ venit dyabolo ob nummum con-

mala. temnens facile dei. Que femina tam casta que non pecunia cor-

xii.i. rumpatur? Q uis index tā severus qui nō flectatur aucto/q̄o viola-

tur sepe iusticia.xi.q.iii.pauper. Q uis tam fidelis amicus qui non

C. deipi. vicietur argento? Que ciuitas tam munita que nō pecuniis expu-

ze cle.i. si gnetur? Q uis est tam fida fidelitas/quam non possit in proditionē

queq̄.

Auaricie.

Fo. xluij.

auaritia cōmūtare & pecunie (inquit Eccl's) obediūt omnia. ¶ Ni^m mirum igitur Paulus malorū oīm radicem esse auariciam dixit. Eccl's. x.
1. Th. vi. Diogenem hec etiam dixisse refert diogenes laertiū sollicet. omniū esse malorū arcam cupiditatē / eo φ illinc nasci omnia solent frequenter maleficia. Multi enī carnis luxuria superbiaq; aut ira: aut ceteris viciis se se precipites in maleficia dedunt: sed nō est ceterorum tāta oīm multitudō / q̄ta eorum qui per auariciā in damnata quelibet scelera ruunt. Ex aliis viciis prodeunt (cōparatione huius) rari milites: ex hoc autem catenuatim / sine numero fluunt pene cuncti in damnatam abyssum.

¶ Multimode autem distenditur auaricia
in ascēndo / aut furto / aut rapina / aut deceptiōe / aut turpi lucro
Furto nō nū paupiores quidā exercent auariciam: accipiendo p-
pria diffinitione furtum / rei alieni occultam conrectationē innu-
to dño / etiam si receptatores addant quos simili leges censura dā ff. de rece-
nāt. qm̄ absq; receptatorum auxilio nō diu latere fur ipse potest. pta. l. i.
Qui opem pariter exhibent / furti actione tenētur. ff. de abigeis. l.
in furti actione. §. ope.

¶ Suspēndio laqueoq; damnantur fures: E
puer. vi.
quod videſ Salomonis disconuenire sententie vbi dicit / restitutio-
ne quadrupli furem salutari ne pereat. quāquidem sūiam nonnulli
theologorū validis confirmant argumētis: presertim non videri
equū inferre mortem ei q̄ sustentāde vite causa / rem alienā furri-
puerit / eo φ necessitatis tpe / omnia sint cōia. Et enī licitum virgin-
te necessitate: qd als fore illicitum. Videſ similiter iniquū maio-
ri pena plecti hoīem q̄ sit illatū damnū: sed tēporale tmmodo in-
fert dānum fur / quod nō adequat hominis vitā / preciosior est enī
cunctis opibus vita hominis: igitur iniusta ēle furis dānationem
arguunt. ¶ Alii vero dignam iustamq; furum assenunt damnationem
quia turbent cōmūnem hominū pacem / que vniuers prepo-
nitur vite hominis. Liberi ab haclauei sententia maiores quiq;
sunt fures: cui minores obnoxii fūt. Neq; enim tenui funiculo ap-
pendi grauissimis onusti latrociniis hoīes possunt / quemadmo-
dum leuiores nōnulli fures: qui non adeo grauibus p̄muntur ones-
ribus. Dat veniam coruis (inquit Iuuena.) vexat censura colum-
bas. Quāobrem similes. aranearum telis solon dixit leges / i quas
si quid incident debile retinetur. fortius vero p̄transit / tela nequaq;
potente ingestum retinere. ¶ Sed quoniam canapeis non appē-
duntur cordis ponderosi atq; grauissimi fures / in ligneo terreove

f
Iuuena
Solon.

De vicio

patibulo: fortissimis constricti cathenis neca bunt viventes in inferno perpetua atque ultima morte. Quā psalmista esse pessimam p̄. xxxiiii dicit. eo quod vita quidem priuet omnino felici & vitā omnino misericordia. serat non excludat. querent (inquit beatus Iohannes) mortem & non inuenient.

15 Laborabit igitur damnatus peccator in tortu mentis & viuet adhuc in finem. Hac igitur morte punietur in inferno magnifici fures qui profecto excedunt minorum facile numerum. Sunt enim plures maioribus operam dantes furtis quod minoribus. quōbrem optandi fortassis essent plures parui fures: eo quod minorum defectu oporteat maiores implere furti officia ac si magnorum penuria necesse sit diūs quorum stabulā adaptare.

16 **D**uplex autem est ratio maiorum furum multitudinis. Prima quidem quia in maiori furto sit maius lucrum. Secunda vero quia non suspendentur aut strangulentur quemadmodum minores laqueo. Sunt enim principum domestici atque familiares: quibus morem gerere solet dura censura. Magnos enim fures indicant magnifica repente ab hiis qui nullius videbantur momenti erecta edificia sumptuosi fastus post adeptum officium thesaurarii aut magistratus aggregate subito opes empta domina glorioosi apparatus vxorum pompe. **C**ah pudeat vilibus intendere animū furtis: vbi maiora gloriose videtur posse exerceri. quid vite piculo panē surripis vbi horreū tutus habere potes? Ad cumulum veni fur egregie vbi plena referas manu aurum. Quid obulos tenui ex curmena trepidus auferas. vbi latae accumulato manus thesauro inferre cum fiducia datur? Esto principum thesauri & libere latro fies: ipse te diligit quē furaberis.

3 **D**iffert autem a furto rapina quoniam licet foras auferat raptor quēadmodum & fur: ab auferendo enim foras fur dicitur. nihilominus non in obscuro rapina fit quemadmodum omne furtum. Est grauior ideo rapina quoniam vim auferat & iniuriam despicabilem quam non auferat furtum. Veretri enim videtur fur dominum rei quam furatur quia occulite auferat inscio domino. Raptor vero non veretur qui in presentia & sciente domino auferat fur quidem dolo & arte vtitur in surripiendo. oportet enī artificiosum esse furem: raptor vero viribus & potentia. Qui igitur violenter spoliant hominē (velut Iob dicit) non furum sed raptorum nomē sortiuntur. Quo quidē vicio primū quidem principes siue pauperum vi exigentes substantiam sine bellorum metu aliena usurpantes iretiuntur. **C**Quos propheta

ff. de fur.
1. i.

**Job. xx
11ij.**

Auaricie.

fo. xlivij.

Ezechiel iuste lupos nominat. Et Sophonias leones merito vocat/Salomon vero vrsi nomine censet principem avarum super populum pauperem. Hos sequitur armigeri fere omnes qui raptis quasi aquila viuunt. putantes licet sibi & proprium esse armis viuere ex rapina. Rapiet armatus (inquit Iob) sed armatus postea rapiet dyabolus qui fortioribus stringit vnguis. Violenti quod exactores raptorum adiiciuntur numero (dicente Esa.) populi meum exactores spoliauerunt/& ad eos sermonem conuertens increpatie dicit. Rapina pauperis in domo vestra. ¶ Sanctissima autem lege prohibentur illicite exactiones. que quidem aut palam omnino violenter/aut arte quadam/exquisitiore fiunt modo/veluti si quis non quidem palam aperteque munus exigat. sed illato maiori's damni metu tacitus ad conferendum cogat/ quod cōcussio nis est crimen:qua sepe arte commissari & militum duces vti se afferre damna fingentes/aut quefita falso imponentes crimia: duces vero militum stationes/quibus maxime grauatur popul' aut incendia communiantes/ad redimendam vexationem miseros cogunt populos:quibus nullus est auxiliator. Quod nihilominus concussionis crimen esse impunitum non debet. nec alienum est exactoribus hoc vicium iudicibus/quibus nisi quis in ore quipiam dederit:predicant super eum bellum.

¶ Quadrupli autem est raptorum ciuilis pena Zachei exemplo/que legibus pariter confirmatur:ad duplum vero conatus ab ipso rapina reali condemnatur. An usurariis hec pena conueniat non facile est iudicandum. Raptorum nihilominus numero haud iniuria celsentur. quoniam non nisi compulsus necessitate fenus prestat qui mutuum accipit. Et qui cariorem vendunt indigentiam annonam/iue rem aliam:ad raptorum accedunt exercitum/& numerum augent. Quos per Amos dñs increpat ingenue dicens eos omnes inopiam emptoris augere scilicet:& statutis vti dolosis:qui squilasque frumenti vendere loco boni. ¶ Sa cris autem canonibus ecclesiastica denegantur sacramenta raptoribus nisi restituant seu fidem restituendi faciant. Nec dubium diuinaria lege cum dyabolo raptorum principe damnari raptiores quoniam (Augustino teste) si in ignem qui propria non dedit egenis voce mittitur eterni iudicis/vbi putas mittendus est qui rapuit alienam? Habetur enim ex euangelio eorum qui non pauperunt esu rientem damnatio/quam multo amplius quicunque rapit aliena meretur.

Eze. xxvii.

Sop. iij.

p. xxvij.

Job. vi.

Esa. iiij.

ff. de offi.

ps. l. illi

tas.

ff. de cons

cussi. i. j.

L

eccl. iij.

L. de pdi.

ob turpe.

cām. l. qd

euitandi.

Wich. iij.

W

L. ff. reg.

i. si cons

titur.

W

Amos.

viiij.

W

extra de

rapto. c. iij

August.

Matth.

xv.

De vicio

● **D**eceptionib⁹ multi auaritiā exercēt opes
augētes:differt ei a furto & rapina qd acquiris deceptione/qm̄vis
nulla intercedat p̄tin rapina.Nec oī oī ex parte iniuit & inscio
q decipiſ aut penit⁹ occulte fiat:sed circūventione qua deludis sim
pliū ai⁹ quo acqrendi genere aduocati & mercatores vt plurimū

De aduo
casis.
Eccl. xxii. tū ea est plurimorū cōditio vt iniustas (quas
nouerint) caſas/quasi iustas patronis p̄suadeāt: vt iniulotos pro

ceſſib⁹ detineāt:doqec exhausta oī pecunia/paulo ante plenū com
plicetur mafupiū/nec ante deceptos ſeſ pauperes agnoscūt:quo
ad ultima contraria feratur ſentetia,in ſpem ferm allecti mendac
ium verbis aduocatorū caſe potiunde. **C**Non eſt mirū ſubito
ditar nōnullos qui deceptionib⁹ vtuntur continuis,quibus dicif

Hiere. v. per Hiere,ficut decipula plena auarib⁹ ſic dom⁹ eorum plene dolo.

De vulpe Vulpium hui naturam imitanſ que dolo ſimplices transglutiunt
gallinas/& inſequētes qnq; canes alperfione mīc⁹ ex cauda priuāt
odbratu:ſic aſtuti deceptores poſtq; vorauerūt pauperum ſubſtan
tiā/fi forſitan a maioribus inſequātur alperfione donorū auferunt
iufitie ſenſum nec oculos tam facile cogit alperfa claudere aqua

Eccl. xx: benedicta qdmodum dona exceant iudicium oculos.

● **Q**ui mercaturam exercent vix deceptioni

Eccl. xxvii. bus carent & peccato.Solent em̄ frequentiorib⁹ vti mendaciis qui
Hiere. ix. bus linguaſ habēt edoctam,qobrem deo militantes negotiatio-

Pni ſe implicare apollo⁹ vetat,quod ſacri confirmat canones,ex ne
cle,vel mo.c.i. Sed & penitentib⁹ quasi illicitum interdicitur nego
cium.de pe.di.v.falfas,quos vero reprehēdit Crifosto,ſunt,qui pl⁹
tū, Augu.) onerant mendaciis merces q̄ rebus, qm̄ als licita &
utlis eſt mortalibus negotiatio exceptis nobiliorib⁹/quos digna
lex prohibet negotiari.C.de cōmer.& mer.l. nobiliores. Nec mo
do mendaciis decipiūt mercatores:ſed etiam rebus, vile & corru
ptum loco preciosi & integri venundātes:quib⁹ autē modis id ſo
leat facere nō mee eſt facultatis explicare:qm̄ nec exercitium no
ui:neq; frequens mihi ſuit cum mercatoribus conuerſatio.

● **A**d horum accedunt numerūz adulterine
monete & rerū quarilibet falſi factores:quorū omniū non ſemper

Puer. xi. eſt vtile lucrum.eo q & vitam cum luco ſepe deprehenſi amittat
nulli ſiquidelicet ex fraude lucruſ reportare. ex de offi.& po.iudi.
Efate. xxxii. dele,fane.Fraudulenti em̄ vafa pefſima ſunt. **C**An vero pruden
ter decipere inimicā liceat,ex glo.in.c.in mādatis. xlvi.di. haberi
poteſt.mihi autē glorioſius videtur publica vi aut iusta bonorum.

repetitione debitum recuperare q̄ dolis & arte. Vbi attē oīno nō proficit aperta vis & iustitia/dolis agere non erit inutile : qm̄ qui leonis nequit : vulpis agat officiū/quod lisādri lacedemonis extat Lissader. respōsum. Sic dicif licere subtili ingenio aurū a barbaris extorqre L. de cō^{mer.}
Cplures tñ dolis q̄ viribus operā dant: eo mer. r.
 q̄ facilior sit fraudis q̄ violentie via. q̄ obrem Hiere. monet dicens. R.
 Vnusquisq; a proximo suo caueat/quia oīs amic⁹ & frater incedit
 fraudulēter & supplātare oēs querunt:qd & micheas atq; ipse xp̄s Mich. vij
 testatur. Non est tñ eadē oīm nationum conditio/ neq; ei ea est de Mat. x.
 ceptionū frequentia inter alemanos que inter plerosq; alios. quos
 ne arguar iniurie / taceo. Sunt ei regiones aliique que surapte natu
 ra astutos gigant hoīes & p̄ ceteris accommodos deceptioni: sed
 non oēs qui scūnt & possunt vafričis vtūt: sicut nec oēs qui gla
 dio accincti sunt feriunt. Et quidē laudabiliores estimo qui sciant
 nec velint q̄ qui oīno nesciant decipere: qm̄ si scirent fortasse decipe
 rent. In laudem fidelium hecdixerim normānorū. A ffros vero
 spōte vafros gignit regio: & hii quidē idulgere nesciūt nature qb⁹
 nunq̄ est tutum confidere. prout bella nobis punica prestant exempla. Turpissimum est hoī vicium deceptio/& que detestabilis oī sit
 libero aio/qua nec ferre possit licet ampla valletur vtilitate. Est ei
 miserorū atq; vilium decipere: quod veluti infame officiū omnis
 abhominetur ingenuus.

Clurpi lucro aut̄ opes auare augent adu
 latores/lenones/meretrices/mimi/homicide lucri grā/& quiq; il
 licitas colunt artes & nephandis vacant operib⁹: vt falsi testes &
 scribe atq; in honestatū compositores rerū. Nam turpe lucrum esse
 adulatioē sacri testatnr canones: qui adulatoreē clericū dānant. xlvi. vi.
 Sed dulcis est regum adulatio qua hereditates captātur alienē. vt
 diciſ in.c.nōne. xxxvii.di. Nec putes diuitē fieri q̄ adulatiōib⁹ nō
 vtatur. **C**Est em̄ venētū quo principes nutrītūr adulatio/& sal xxvij. vi.
 quo cibis oīs regius condiatur/nec sapit nisi adulatioē mellere- nonne.
 spergatur. Est quoq; vinum quod blande ingreditur quo soporan
 ne percussi peccatis intelligent. In nouissimo aut̄ mordebit vt co
 luber & quasi regulus venena diffundet: qm̄ in fine amara erit po
 tio bibētib⁹ illā. Esa. xxiiii. Ve igit̄ vobis q̄ bibitis vinū in dulce
 dine. Ve dicitur ei q̄ potū dat amico fel ponens vt inebriet. Aba.
 ii. **C**Sed mirum q̄ velint principes nutrirī veneno qui ne pereāt
 veneno attemptare cogunt cibos eorum qui porrigit ore. sed pro
 fecto necantur oēs dulci veneno: quod nūsi magistra ratio discernat.

De vicio

non agnoscunt. O vtinam attemptationem vbiq; ratio faceret
Job. vi. loco serui. Tunc enim non gustaretur aliquid mortem afferens
Ps. ix. Occidunt ei laudates in peccatis animas adulatores : & oleo mor-
ps. cxl. tis impinguant regium caput quod prohibet oleum leticie diuina
ps. xliii. **Eze. xviij.** ministratum manu. Adulatoribus comminatur per ezechielem
deus. eo q; consulunt sub capite puluinar/quo in peccatis anime re-
quiescant: quod egregie deducit Greg. xlvi. di. sunt nonnulli. ¶ Ad
infamiam vero pertinet adulatio/qua quis animas in deceptione
Esa. iiiij. adducit. q; obrem precipito cadent cu deceptis deceptores: sed glo-
ri. q. iiii. c. riosius est pati pro veritate supplicium q; pro adulatione recipere
nemo pe- nitorum. beneficium.

T **Qui vero lucri gratia exercent lenocinia**
infames sunt. ff. ad. l. iul. de adul. l. i. §. lenocinii. &. ff. de hiis q no. in
fa. l. athletas. sed q; sint detestabiles qui tali funguntur officio: haud
facile credi potest: qm hui animas vendunt christi sanguine com-
paratas. ¶ Est enim triplex lenocinantiu; differentia. Quorum
primi sunt qui ad questum vxores filias ancillasve habet deditas
stupro. vt stabularii & caupones atq; publici lenones: qui meretri-
ces lupanari fouent: quos infamia leges publice damnant. Nec ex
ff. deritu. cipitur q vel vni tantummodo non aut omnibus vxorem/filiam/an-
nup. l. pa- lism. cillamve stuprandam committit. Sunt em qui vel principi vel alte-
ri opulento stupratione lucri causa vel obtinendi grā bñficii patie-
ter in suas indulgeant: qui nihilomin⁹ apertum non admitterent
omniho questum. Quod lenocinii crimē etiam als honestis con-
tingit viris. nisi hac macularetur infamia. ¶ Sunt alii qui no hoc
modo questum domi habent sed venandis dediti sunt pueris/ex-
quisitis obtinentes mediis earum colloquia/quibus bonos corrum-
punt facile mores: seu munera promittentes ac deferentes quibus
femineum cito allicitur desiderium. Est em avarissimū feminariū
genus. glo. in. l. nensennius super ver. ex contrario. ff. de nego. gest.
C. de do. ante nup. l. si a sponso. l. arm. veterum. ff. de do. inter vi. &
vxo. l. si stipulata. siue laudes amatoris efferedo aut gratia magni-
ficantes siue luxuria verborū carnalium ad concupiscentiā prouo-
cent fragiles puellarum animos. q; obrem sepire aurem spinis. Ec-
Eccl. xx clesiastic⁹ monet neq; lingue. Colloquium em lene turpiloqui⁹ cu-
vii. iuslibet quasi ignis exardescit. Nimiru; igitur si prone in luxuriā
Eccl. ix. cadant feminine que libenter obscenis aurem verbis accommodant
No est tam firmatum castitate cor: qd no facile turpilogo viciet.
Est tertium nobile vt putant lenonū ge-

nus eorum videlicet qui vel obtinende magni viri gratie vel amicitie causa lenocinantur. Primo respectu curiales plurimi & nobis De curia
les viri operâ lenocinio prestant q̄ familiaritatē nanciscuntur. priu liū lenoc
cipis singularem: id astipulantes glorie quod notā habet infamie. nio.
Sed letantur talia principis nosse secreta que nō nisi fidissimis esti
mant amicis cōmitti: gloriaturq; ad occulta cubiculi silentia quo
tientur voluerint admitti/ceteris foribus exclusis nec appropin
quare ad ostii limen audētib;. Horum maxima est apud prīcipes
lenonum gratia quibus vix quicq; petitum denegatur. Hiis pro in
fami seruitio honorabilia conferuntur officia:& pro carnis petia/
amplissima donantur munera: quibus etiā oēs macello exposite
haberi carnes possent glorioſi pfecto carnifices/ quib; vna pluris
est p̄cii bestia q̄ mille vaccarū aut mutonū vel boū p̄guissimorū.

Sunt alii qui nullius causa lucri: sed so
lo placendi desiderio iuueniā ad committenda prestant stupra
quod sepe socii viris ac mulieribus accidit. Iuuant em̄ sele iuice
socie mulieres & viri similiter/curiale aliquid existimantes mu
tua agunt lenociniam. Nonnullae etiam inueniantur feminine que vt
secretius tutiusq; alterius feminine uti lenocinio possint amatorem De mulie
rum leno
cinio.
sui solum ei quam criminis habere conscientiam volunt/ aptent vt
mutuis obligate facinoribus fidem prebeant vtrinq; tutiorem. Et
ad fortius obligationis vinculum amplioremq; secreti tutelam
alter alterius presentiam in ioculationibus osculis & aliis operib;
nepharis que suis cum stupratoribus agunt expetere non veren
tur: eo fidio rem existimantes amicitiam & fidem firmiorem/ quo
turpissima queq; in conspectu viderint scelerā mutuis vicibus per
petrari. Diffidentie vero arguunt eam que in presentia rem ama
toriam erubescat/ honorem vero fidei tunc integre ei prestare/in
cuius conspectu nihil omnino ducat verendi operis reuerendum.

Reperiuntur etiam qui sola stuprationū a
libidine delectati agant lenocinia. Sunt em̄ adeo in luxuriam de
bacci: vt nō modo propriis sed etiam alienis stuprationib; obli
ctentur & virginis (per quēlibet corū cōmercio) corruptione ma
gno afficiantur gaudio. Cui⁹ lenocinii naturā inueterate retinent
nonnullae meretrices & luxuriosi senes/ qui verbis adiuuat ceteros/
qd opib; nequeāt ampli⁹ deficiētib; nature virib; exercere. Solēt
ei tales inueterati dienū malorū senes quascūq; viderint feminas Daf. xiiij
impudicis aggredi verbis/ antiquorū more equorū q̄ viſiſ hynniūt
iunctis/ad q̄l forēt soluto dimissivinculo/ uul n̄i comuneū cum

De vicio

eis herbam depasceret/sic & impudici senes voluntate quidē sola
petm cōmitunt:qd in ope denegat viribus exhausta natura.

b **C**onueniunt quād oꝝ: qui vindicte et odiſ
cauſa lenocinii preſtent/ad eius quem odiunt vxorem seu filiam
corruſpendā. Quod quidem vindicte genus inter cetera vilifiſſi-
mum eſt. & qui tertio hōc premoſſo lenocinii ḡne maculantur:ad
auariciam nō perteſſent villomodo/nec legum incurruſt infamia:
licet in conſpectu dei non modo infames ſed & damnati merito
habeantur.

c **C**onveretricari quoꝝ auaricia cogit/ eo ꝑ
mercede alliciantur meretrices ad peccandum. quarū quidem ea
Ecclesi. xxvii. vi. eſt minor auaricia/ que venale cunctis exponunt miferum corp⁹
in ſtercoris aut terre modū ab oībus conculcandū. Omni trāſeum
Eze. xvi. vi. ti pedes turpiter diuidētes:& hee quidem ſcortorum nomen ſor-
puer. vi. tiuntur:quarum quidē precium vix vn⁹ eſſe panis dicif. Ad quas
xxviii. q. accedere canones prohibēt. eo ꝑ veſtigialis earuſt ſit turpitudo. xxxii.
iii. c. me. q. iii. meretrices. Hee ſiquidem ſepe ob inopiam luponaria fouēt
retrices. que ſi aliter miferam vitam ſuſtentare poſſent/forſitan reſipie-
rent. vt in plerisq; earum/que penitentes dicuntur/ conſpicimus.

Conſtituit autem earum maior auaricia que licet ſufficientem hēant
alimoniam:non luponari publico ſed domi auarā exercent luxu-
riam/amplioribus donate muñeribus/velut anulis/cathenis/p-
cioſis lapidibus/& fulgētibus auro monilibus ſericis veſtibus &
numerofis admodū pecunias. **C**onſtituit autem non gratia muñera
ſed vel amore complacendi vel propria concitate libidine recipi-
unt ſtupratores/meretricium nequaq; iuſte nomē accipiunt etiā
ſi muñeribus quandoq; donētur: eo ꝑ non in precium ea recipiunt
ſtupri neq; propterea ſtuprari ſe patiuntur. ſed tantūmodo amo-
ris aut memorie cauſa id recipiunt muñus/quod ſepe largius re-
Eze. xvii. vi. fundit amatoribus ſuis. **C**onſtituit immunes ab auaricia ſunt q; nō
muñeri gratia fornicantur. Ut in pluribus tñ in amoribus neceſ-
Ovidius ſaria ſunt muñera. qm̄ (vt ait Oui.) ipſe licet venias muñis comi-
tatus homeri. Si nihil attuleris: ibis homere foras. Q; obrem etiā
antiq; & ingratios atq; turpiſſimos quoſq; viros potiri ſpecioſis
Ecclesi. x. mulieribus. iuſtate ea (cui om̄ia obedunt pecunia) videmus/ad
quaſ formoſi iuuenes ſi pauperie premanſ nequaq; attingut. Va-
let enī apud meretrices pecunia plusq; forma. & plus ad amorem
facit aurum q; corpus nitidū. Amoris & belli nennus eſt pecunia.
qua quicq; caret deſiderio priuabitur & victoria.

Consumos quoq; & histriones atq; simphoniacos auaritia cogit / quibus aliquid dare ambrosius vetat. Hui si lxxvij. vi. morte ioculando incurrat / per dubio danantur: qm rei illicite ppetere donare. operam. Ut qui per tensas decurrent funes calepodiat/ & similia facientes ob lucrum / quib; athlete ob lucrum addunq;. ¶ Et quicq; ob lucrum noxios periculososq; subeunt labores: vt gladiatores atq; mercennari milites: & qui spe prede castra murosq; periculo vite aggrediuntur. Mercatores pariter dies noctesq; in laborib; absq; requie consumetes qui nec per noctem mente requiescunt. de quibus Ora. Impiger extremos currit mercator ad indos Per mare Eccles. ii. Oratius. per ignem per laxa pauperiem furgiens. Excessum quoq; operatores corpora sine modo fatigantes. Non em finit hominem laffari lucrum. Nunq; licet hyeme congelatam (oblationibus laicorum perseverantibus) manum retrahet sacerdos auarus: sicut nec oblato de nario cecus cessabit a cantu. ¶ Multos em auaritia morti addicit anticipate laboribus excessiuis. Adiucatos cogit noctes ducere insomnes / iudiciq; assistere seuero tota die non recusant / qui fm Grego. In oratione coram domino vnius hore momento laffantur. Milites quoq; & alii operatores avari: vt inique agant sine fine laborant. (Hiere. ix.) qui postead dicent. Laffati sum in via iniqtatis & perditionis. (Sap. v.) quorum quidem labores finaliter sine fructu erunt. (Sap. iii.) qm post vitam presentem nequaquam mundi huius moneta valebit. Deficit em in fine hominis merces mundi debita peccatoribus: vbi tunc incipit dari iustis perhennis dei atq; gloriofa retributio.

Cessimi autem omniuz sunt qui mercede hominibus morte inferunt: vt sicarii & viarum infidatores infest Transeuntibus: quos facilius est vitare q; pecunia ad occidendum conductos: eo q; illi quidem latrociniu saltibus aut viarum angustis tantummodo committunt. Hi uero oī in loco nocere parati nusq; tutu relinquunt hospitium. Nec cogitant miseri q; preciior sit omni auro vita hominis: quam vnius auri petie causa fundunt. ¶ Sic iudas deniorum precio christum vendidit / cuius precio sanguinis vniuersus redimitur mundus. Ille. xxx. denariis tradidit quod vniuerso sufficiens fuit mundo emendo pciu. Ad pditionem benignissimi dñi ferues deduxit auaritia iugissimam seniū q; ex eplo nō in auro fidere demonstratū est. Neq; em pōtē auar? seruare vbi pecunia infidelitas cōparatur. A uaro nil preter lucrum amabile / nilq; au rto gratius quod solis preponit luci Ambrosio teste.

E

lxxvij. vi.

c. omnes.

Hiere. ix.

Sap. v.

Sap. iii.

f.

lxxvij. vi. c.

scit hū.

De vicio

Avaritia deserunt amici: avaritia veniunt mala. **C**avaritia deserunt amici: avaritia veniunt mala. in ruinā preciosa cenobiorū edificia/depredātur deo dedicata bona/committitur symonia/venditūr sacramenta/committitur per iuria atq; adulteria/fornicationes & stupra/furta rapine atq; homicidia/proditiones & oia mala qua quisquis capitur infelix & miser est/& honore in presenti vita priuatus/futuro iudicio referuatur.

Sequitur de vicio gule.

Ule vicio plurimi de honestant-

hoies/ac pell'icani more suo se rostro iterficiunt
Non aut in multa cōsistit comeditione peccatum
gule/i necessaria furent. Auiditas est q; viciūfa
cit:nō aut rerum abundātā/si frugi dispensemur
Sunt em̄ q; multa indigeat esca quoru; nullum
est (seclusa effreni auiditate) peccatum:eo q; nihil
ad luxuriam sumunt. Q uia vero pauciorib; possunt optime nutri
tionis habere sufficientiā/si tracti petulātia plus accipiāt/haud du
bie peccat:quia nō necessitatē cōsulunt:sed auiditati. **C**Unicū igi
tur ac principale gulofitatis fundamentū est auiditas importuna.

Hinc abundātā curiosaq; surgit epularū lasciuia/q; terra maniq;
ciborū exquisitorū apparatu cōficiunt. Vina quoq; melle p̄fundit
lib. iiiij.

Boetius. liquo/& odorifero miscet cinamomo. Nidores carniū placidos va
rie luscipiunt cōdite aromatib; false. Et hui maxime vicio irretiūt
gule/qui vix aliquid ore suo existimat dignum. Vina oia gustant
nec satis optimum placet. Cibariis oibus deesse aliquid conquerāt
ur/nec inuenit satiendi ventrem eoru; modus. Est em̄ vēter im

piorum insatiabilis:qui si satiati nō fuerint murmurabūt. Iustoru; vero facilis est alimonia. Non em̄ viuunt vt cōmedant sed cōme
dunt vt viuant iusti hoies. Impii vero delectatiōe cibi & potus vi
tam existimant(epicureorum more)q; satius preciosiusq; virtutib;
bus atq; sanctis operibus metitur vita hominū q; cibo & potu & vo
luptatibus. **C**Neq; em̄ secum sardanapalus(vt arbitrabāt) volu
ptates tulit moriens:qui rogo sese desperatus (arbatī victoria) Hā
misq; iniecit. Initium certe futuri sum psit suplicii:quoniam crema
ri perpetuo voluptuosos infallibilis afferit fides. Itaq; voluptatib;
finem imposuit amara mors:que initium futuri dedit tormentū

P. xiiij. r
P. xiiij. t

Ignominie tamen macula non abscedit: quoniam usque adhuc manet sardanapalum indelebilis gule atque turpissime voluptatis macula. ¶ Stoicorum laudabilior erat vita quam perfici virtutibus autem abutabantur. Licet eo deliquerint: quo non ad finem ultimum sed ad seiphas (ignota dei gratia) virtutes referebant. Nulla essei perfecta virtus: quam non diuina perfecerit gratia: nec seiphas ad beatam deducere vitam virtutes possunt. Excellit enim eterna felicitas quamcumque potest natura ex se virtutem elicere: velut infinitum quocumque finitum sine illa proportione transcendit.

Chunc qui non aui ditate ciborum appetitu superfluo delectantur: sed ad ostentationem seu amicorum gratiam. Curiosa vero ciborum dispositio (quam ad se homo refert) gulositatis nunquam caret vicio. Itaque viri moderati maximum est indicium: non curare quibus nutritur escis: dummodo utiles sint corpori. Non enim oblationis sed nutritionis causa decet ad cibum accedere. Transitus per gulam breui durat momento ciborum vini vel saporis: sola autem restat nutricio que fit alimenti in alitum conversione. Non igitur quod sapidius sed quod utilius: est appetitus. Optant nihilominus quidam voluptatibus dediti homines: ex exemplo illius Philoxeni cuiusdam Eryxii: grue longius habere collum/ quo morosior vini transitus delicatum afficeret gustus: quem perpetuum continuum fieri desiderant. ac si ad cibum & potum tantummodo non aut ad fructuosos vite labores homo sit natus.

tij. Ethy.
ca. x.

Job. v.

D

Cest itaque in escis & potibus primum reprehensibilis audiitas importuna: deinde superflua atque inutilis copia: que (vt dixi) plerumque ad fastus pertinet: cuius rei gratia multi ad extrema deuenere iopiam: ita vt qui iuuenes voluptuosis atque crecis nutriti sunt: senes effecti caules & mucida cenulei panis frusta seu glandes quasi porci letantes accipient. Vix enim ditatur qui pinguies diligit epulas & coniuicia frequenter agit. Demum arguenda est curiosa siue exquisita ciborum dispositio & sollicita vinorum discretionis: que viros bonos & graues & presertim ecclesiasticos maxime dedecet.

Treh. iiiij.

3iue.

Job. xxx.

puer. xxij.

CExcessus postremo in culpa est semper: cum plusque expolcat necessitas vini aut cibi sumit. Quod est potatorum quo ruidam imane viciu a mane usque ad vespera vinorum calicibus equatis haurientium. Amplioreque prediti virtute pculdubio estimantur euos qui secundiores exhaustis siue uno tractu siue repletos sepe caphos. pulas.

Esa. vi.

Extra de

vi. t ho-

cie. a cra-

De vicio

Esa. v. Gloriantur siquidē vocari ad bibendū potentes. quos prophetic⁹
Amos. vi. increpat sermo / & amarā demum fieri potionem cōminatur. Pe-
esa. xxiiij. Bohe. i. rire vinum alius quoq; dicit ab ore in dulcedine sumptum. Etho-
ecci. xxxj. rum quidē vita minuitur vino / quod moderate sumptum longe-
P̄s. cii. vitatem simul & hilaritatem animi prestat. ¶ Non impune stu-
dium ebrietatis colunt hoīes: verbera certe plura q̄ philosophorū

Pro. xx. discipuli sentiunt. licet insensibiles dum vino madent icūs accipi-
tū. ant. Seipso primo vulnerant/ eo q̄ capitū continuam hēant ver-
de pse. di. tiginem: infirmitatesq; acquirant plurimas. nocet enī erupta do-
tū. nera: lōre voluptas. ¶ Deniq; conuiue mutua post vinū sepius verbe-
les. lego. Gratius. ra (quali nihil) accipiunt. Sepulta siquidē ratio plagas nō respi-
cit. nec mortem attēdit. hinc sepe bibulos faciales ferre cicatrices
aspicimus. ¶ Non est tuta cū ebriosis conuersatio: qui sicut absq; mode
viam: sic absq; respectu sanguinem fundūt. Iurgia igitur
vino stimulata cauere sapiētum quidā edixit.

Quidī?

Esa. xx.
vii.

¶ Turpem sepe vomitum patiūtur nimīū
repleti vino & cibis. quo pessime dehonestatur/ ac sine honore ho-
mines relinquunt. Sobrietas autē decus acquirit maximū ac sa-
nitatem aīe simul & corporis retinet illibatam. ¶ In multis vero
ecci. xx. eccl. iii. escis infirmitatem esse dicit sapiēs. Natura enī (que minimis cō-
tentā est) proculdubio superfluis aggrauatur: q̄ non modo nimie-
tate leditur: sed etiam diuersitate. vt medici volūt. Siquidē in-
ter se pugnare varietatē non est ambiguū: nec possunt qđiu cer-
tamen habent discōuenientes inuicem cibi/ in concordia trāfus-
di digestionis.

¶ Festinātiām vero (si fanie procedat) nō
pertinere ad gule vicium liquet. Non enī pati longas potest indu-
cias venter. Quamobrē qui ad mensam famelici veniunt apposi-
tum panem subito ac siue cunctatione apprehendunt. nec irrita-
mentis ad appetitū indigent aquēdū. Qui vero nondū prio-
rum facta ciborum digestione ad mēlam accedunt: lentas ore cō-
tracto ad panem extendunt manus/appetitūq; conqueruntur ab
esse. qui si biduanū aut triduanū agere ieiunium voluerint: ap-
petitū haud dubie potentēs durissimas digerere micas stoma-
Seriosus chum cōparabunt. ¶ Abbatem dabo quendā pinguedine inuo-
de quodā lutū nimia/risibile in exēplum. Qui receptus hospicio viator/co-
abbate exemplū mitem habuit mense rutherum seu armis deditum/quendā ma-
cilentō corpore virū. Conuenientibus autē ad mensam vtrisq; &
acriter cibū rutherō glidente:dolere plurimū abbas cepit/non

equalē mīthero habere appetitū. Optareq; se dixit mille duca
 torum p̄c̄o similem comparare. Sic igitur cōquerenti pinguis-
 simo abbati appetitū deesse/comestis tem̄pore rutherfordi me-
 dicum se nosse respondit: qui promisso tali p̄c̄o facile suo simile
 abbatis appetitū redderet. Spōspōdit abbas p̄c̄ium / & armi-
 ger medicum. Mane prior viam anticipavit armiger/tectus p̄ ar-
 mis ac velata capitulo facie/graui vectum mula in biuio salutis
 uit abbatem. Reductisq; serotinis ad memoriam verbis reperi-
 se medicum rutherford dixit. qui castello supra excisam posito rupē
 propīo iam deduxisset loco: oportereq; ad eum locum declinat-
 rediūm meum abbatem. Renuntiāt̄ vero rectum deferere iter
 coegit armiger ad castellum dirigere viam. Quo cum iuitus ad-
 uenisset pinguisimus abbas: altam pedibus scalam ascēdere ins-
 sus est. quod (exsufflans frequenti anhelitu) vix sufficiēti peregit
 anima. Mox vero sudoribus forsitan plenus: in latam solus (vbi
 nulla erat sedes) aulam immisus est. Ad altam vero testudinē
 seruus quidam horrendo cum apparatu ingressus: apposita (qua
 se in suspendiū ferri abbas extimuit) scala: clavo trabi tunc ictu
 mallei fixo: sexto iam mense coctum pepēdit exigua fūne niger-
 rimū panem. Quo factō: sublata (reliquit baculos quosdam in
 aula breues) scala. Sicq; nullo abbati dato recessit verbo. Itaq; cū
 pluries huc illucq; (requiem non inueniens) diuertisset dñs abbas
 nec sedere in terra/ tum ventris nimio impeditus pondere. tum
 ocreis calcaribusq; multum retinētibus/cōmode posset: lassus in-
 solito abbas labore cepit esuriē pati. Sperans enim venturū
 ad se quēpiam qui cibum afferret: ad horam usq; nonam crasti-
 no expectauit. Cūq; nullo escas afferente famēs inualeceret: ce-
 pit erectis sursum oculis dñs abbas: appensum pio inficere re-
 spectu panem. Cūq; manibus in alto positam apprehendere non
 posset: acceptos baculos direxit ad micam. Sed quia dura erat ni-
 mium (pendulaq; huc atq; illuc obediens ictibus optatissima ab-
 bas dentibus mica reuoluebat) deiici nequaq; facile poterat:
 sed frustatim minute quedam cadebant ictuum frequentia petio-
 le. Quas auido prehendebat mors famelicus abbas. Cūq; perce-
 pisset latitansalicubī rutherford consumptam dentib⁹ abbatis mi-
 cam: se proripuit in aulam: p̄c̄iu petens promissum: ob restitu-
 tum abbati appetitū. Cui cum abbas qrelam incivilis exponeret
 hospicii: nec le medicum vidisse affereret: petuit rutherford appē-
 sam sibi micam restitui. Quā postq; se abbas vorasse respondit:
 deberi sibi p̄c̄ium medico promissum rutherford iuste probauit.

De vicio

Neque enim (inquit) appetitum nudius tertius ego talēm habui,
vt lapideam pene micā sine potū deuorarem. Solus igitur p̄-
cium recepti per micā appetitus dñe abbas.

B An vero ad gulā seu castrimargie viciuz

referatur preciositas epularum: comedentis int̄etio iudicabit. Si
gustus id fiat delectationis causa/ proculdubio viciū habet. si ve-
ro sanitatis recipande aut custodiēde ḡra: nequaq̄ p̄ctm habet.
pl. vi. nō
cozant.
Sed & epulis pauperum diuites vtī nō cogunt̄. Que igit̄ nobili-
bus cōia & assueta sunt/rustico p̄ciosa esse p̄nt. Et hac diuersitatis
hoīm rōne/cibis eisdē p̄ctm rusticus nō autem nobilis contrahet.
Puto etiam nō peccare ciborum p̄ciositate eū qui nihil exquires
apposita quecūq̄ (veluti solent minores fratres) manducat & bi-
bit.bonis em̄ bona dicunt̄ esse creata.Oēmq̄ escam apostol⁹ cum
ix.
j.thi. iiiij. gratianū actione sumendā fidelibus cōcedit: nihil ad regnum dei
consequendū cōducere aut impedire cibum & potū edicens. Nō
tamen expedit oībus indifferenter vtī cibis/qm̄ et̄ si licent: nichil
luminus est virtus placidis abstinentiis bonis. C Et ea quidē sem-
per est necessaria hominib⁹ abstinentia/que supfluitatem viciūq̄
secludit. Ea vero q̄ licita quidem sed que nō expediant abscondit:
virtutem declarat maximā. Ea vero que phibet necessaria: sati-
tate plena est potius q̄ sanctitate. Neq̄ em̄ diligit immoderatam
deus abstinentiam: qui odit intemperatiā. Ad extremū enim
vtreq; declinant partes. Diligit autē deus eū qui cū sapientia in-
sap. vii.
Bo. xii.
Ea. ixj.
habitat. & qui rōnabile prestat obsequium. nil raptum offerēs ab
corporis necessitate. Siquidē moderata oīa durant: que vero imo-
derate fiunt: diuturna esse nō possunt.

Quidius

2
vtreq; declinant partes. Diligit autē deus eū qui cū sapientia in-
habitat. & qui rōnabile prestat obsequium. nil raptum offerēs ab
corporis necessitate. Siquidē moderata oīa durant: que vero imo-
derate fiunt: diuturna esse nō possunt.

C Sequitur de luxuria.

Gen. viii.
et. xx. q. 1.
c. I.
Mt. ch. 4.

3

Edissimum est viciū luxuria/
quo vniuersum pene genus humanū inficit: eo
q̄ difficult̄ evitef: qđ maiore habet pnitatis rō-
nem. Nā licet in malum pron⁹ hō sit ab adoles-
centia/ & p̄clui cursu imitatrix natura viciū:
in luxuriā tñ p̄cluiore declinat p̄cipito: q̄si de-
currentiū ab alto clivo aquariū precipiti fluxu/
more. Est em̄ intimior homini/ q̄ ira seu passio alia/inclinatio ad

luxuriā: qm̄ ira mentis tñmodo est agitatio: luxuria vero nō mod
 do spūs sed etiā carnis impulsū habet violentissimū. Quam
 obrem & mentem & corpus cōtaminare sola inter alia vicia pos-
 test. Est & alia ratio quia ira dolorem /luxuria vero voluptatem
 parit. prōniores autē sumus ad delectabilia: tristia vero nunq̄ vo-
 lenti animo suscipimus: sed iniuiti potius atq̄ coacti. Alia iterum
 est ratio. quoniam non ad irascendum natus est homo /nisi causa
 subit que moueat iuste animū. Ad luxuriā ḥo videſ homo sua-
 pte natura dedicatus. tum exigente id natura quasi debitum. tum
 quia necessitate quadā inevitabilī superflua nature oporteat om-
 nino expellere. tum seruande speciei gratia: quam aliter seruari
 impossibile est. Ad quod preceptum quoq̄ diuinum accedit /quo
 mandat multiplicationem fieri hominū. Ob quam causam serua-
 tas feminis dotes vt impleantur liberis ciuitates sacratissime le-
 ges edicunt. Ad hoc enim natura mulieres progenuit vt partus
 ederent: cuius rei maximam habent insitam cupiditatem. q̄obrē
 ardētus est in feminis q̄ viris luxurie desiderium. Non enim tā-
 ta est virorum cupiditas vt fiant patres / quemadmodum mulie-
 rum vt fiant matres. Mulier etenim virtū appetit quasi materia
 formam. Perficitur enī quodāmodo femina maris coniunctione:
 vir autē ex se absq̄ additamento femine perfectus est /eo q̄ nichil
 habeat vniuerso in corpore quod repleri appetat: sicut femia que
 partem vacuam cupit adimpleri / abhorrente natura vacuū. Hinc
 est q̄ facilius se prostituunt femine q̄ decidant viri. Nam hono-
 rari se vīri cōsortio sentiunt mulieres: quasi perfectibile aliquod
 sua perfectione. Vir autem nequaq̄ mulieris commixtione deco-
 ratur quin potius sedatur. Nichil enim perfectionis recipit a mu-
 liere/vir / quemadmodum mulier a viro recipit quo perficitur &
 quod ipsa perficiat.

CVoluptuosa inter omnes est coitus dele-
 ctatio. tum medullarum (que tenerrima sunt hoīis pars) per ner-
 uosos meatus fluxit: tum similis cōiunctiōe / tum voluptuoso mē-
 brorum oīm contactu. Et quia amoris esse videſ indicū. licet ad
 amorem perfectū nihil attineat congressus: qm̄ sepe suiipsius non
 autem partis alterius/amore. videlicet si explende gratia libidi-
 nis fiat /ad coitum homo defertur: que brutorum propria est na-
 tura / & hāc ob causam iūmetis cōparari hominē psalmista dicit.
 Qui vero ad coitū cogēte ad vniōne corporū uitiate aiorū (vni-
 ri q̄ppe amor cogit amātes) vel alteri⁹ amore part⁹ deducam⁹ / a-
 moris oīdūt lignū in p̄gressu. quoniam amor solus non autem

p. xviij

De vicio

libido prouehit ad congressum. Est enim ea vere se amantium natura: ut non modo appropinquare sed etiam inesse alter alteri velit atq; optet: ideo sicut corda sic & corpora vnta esse /mo etia^z vnum ex duobus fieri desiderant. Fiunt autem per coitum duo in carne vna: sicut amicorum vna est anima in duobus corporibus. Est autē super omnes gratissima que ex vere amicorum coniunctione surgit delectatio. Conueniunt em̄ sibi inuicem. Cum igitur vere se amantiū congressus coniunctionem animorū simul & corporum maxime conuenientium plenissimo nexu complectatur: nihil relinquetur quod maiorem vel equalēr hac pariat delectationem. Non est igitur mirum si reperiantur profusi in venerem homines. Nam & sanctos sepe vicit dira libido. quam sedato animo facilius est condēnare: q̄ irritata carne superare. Sicut facilius est accensam in alio q̄ in seipso flammā extinguiere. quo fit ut plures habeat accusatores luxuria q̄ victores. Accusant em̄ eam plurimi qui eam sequuntur: ac si oblatrando sequatur canis petiam carnis quam appetat deglutiare. Nec est in quo min⁹ sit hominibus fidei seu credulitatis adhibendum. Sepe enim qui acrius clamat: dulc⁹ hanc amat.

e Prouehit autem maxime ad luxuriā ap-
proximatio conuenientis: qua sopita venus solitudine citius eu-
do. **Similitu** gilans surgit. Sepe em̄ que solitaria friget/ apposita conuenienti
societate protinus incalefcit. Ac si pastui deditus equus/ quietum
super gramina caput inclinans/tacitusq; virentes conterens denti
bus herbas: viso prope iumento/mox cum odorem persenserit: de-
missa volantib⁹ iubis erigit colla/ arrigit aures /hynnitum emit-
tit/atq; oblita pascendi necessitate celeri pede volat/nec villa vī q̄
supergreditur impediri potest. Sic homines plerumq; dum cete-
ris vacant operibus/quietam nullis agitatam stimulis continent
venerē cui⁹ nec (operū tempore) memoriam habent: sed mox ap-
Virgil⁹. proximate socia notus intrat ossa calor / & percipitur sensim toto
pectore flamma:qua semel accensa nihil est circumquaq; securum
Exurit em̄ eque ferrum lapidesq; duros & tenues paleas ac arida
ligna. Non em̄ videt quid deceat accensus luxurie furor/ necratio-
nis freno regitur (cuius est inimica) voluptas. Non pepercunt
aliqui calētes effreni libidine propriis pignoribus: in proprias nō
nulli filias efferatam exercuere libi dinem: filii quoq; in matres se-
fere. **rid.** uiēte luxuria debaccati sunt. In sororem frater inuectus est: nec est
Ha. xiiij. aliquod incesti genus quod non commisceat impetuosa libido.

Luxurie.

Fo. l.

C. de sena. consul. clau. tol. l. vnicā. Nihil enim violentius ardet: se-
uior armis est impia venus. Quoniam arma quidem extermum: Quidius
luxuria vero proprium sanguinem tangit. ¶ Non sunt igitur tu-
te quelibet affines persone (& inter quas nihil fedum natura co-
gitare sinit) vbi oportunitas explē de libidinis adest. eo q̄ vix ap-
proximatorum actiorū & passiōrū debite dispositorum impe-
diri actio potest. Sicut enī replete nubes grandine post volubiles
tonitrus necessario tempestatem effundunt: sic vix ne defluat in
actum plenis catharactis intensa libido poterit contineri. ¶ Ob-
rem furoris tēpore/nec vetusta consideratur siue rugata cutis/aut
si roso priuata colore facies antiquata pallescat. Omne pratum siue
vires aut aridum fuerit: fures luxuria calcat. ¶ Capta etiam
infelici libidine mulier/nec serui: nec liberi: nec iuuenis: nec senis:
nec formosi: nec turpis rationem habet. satis illi est (quo implea-
tur) habere. Non retinent loca sacra nec prohibet verecundia sce-
lus. Intravit madidum nobilis regina lupinā/nec horruit locum
regio sueta theatro. Tam fetidum vili feruēs libidine procax. In-
fida est omnis mulierum societas luxurioso. nec vxor filiave fo-
rorte credēa est amico qui veneri seruit. Oblitionē siquidē ami-
ci facile inducit: amice presentia. Nec diu seruare possunt hispida
membra fidem. Sicut enim difficile continentur aqua ne solitum
defluat pendenter per aluum: sic altum tenens luxuria locum/
vix puerenti prohiberi defluxu potest. ad propria queq; loca sua-
pte natura decurrunt & difficile rationis freno/nature inclina-
tio diuerti potest. Nam suas secum semper omnes habet vires in-
clinatione nature. quoniam quecumq; naturaliter agunt extremum
sue potentie semper attingunt. Ratio vero si suas sibi debitas vi-
res secum haberet omnes: proculdubio fortior esset ipsa nature in-
clinatione. Sed vix vnq; ad plenum contra eam armatur. Multis
enim impeditur atq; turbatur carnis allctionibus. quoniam assi-
dua est vtriusq; concertatio (teste apostolo) & hāc esse miliciam
hominis super terram Iob asseuerat. Armanti autem se contra
voluptates rationi/veniunt ipse carnis oblectationes e manibus
auferre arma ridendo/ad iocum potius initantes atq; emollien-
tes seueritatem.ac si arma se indirent strenuo militi. blandien-
tes iocis occurrant: importunis lusibus elegantes puelle/que se-
minexam disoluat infesto ludo thoracem. aut galeam (dum gla-
diū cingit) asportent. vel dum galeam ponit cingulum remit-
tant acinacis. vel dum brachia munit: calcaria tollant e talis. Nec
cessent donec in risu verteriat hominis iram. atq; lassato impor-

Bala. v.

Bob. vi.

D

De vicio

tunitate/proliicere suadeant arma. quibus abiectis vacet iocis. & quasi ad vidictam importunitatis accepte: arreptas deponat vio-
lentia grata: & placida verbera locis donet occultis. quibus gau-
deant submissile puerelle. Hoc enim verberū genere manuelat ira:
dulcisq; elicitur amor. Sic dum seueritatem induere ratio querit/
qua comprimat dissolutos carnis motus / occurront salientes bla-
dicie/que nimia importunitate detrahunt seueritatem / spolian-
tes consilio rationem: donec ebriam voluptatibus deferant in ca-
bile sopitam consensus.

Collende igitur sunt delinquēdi occasio-
nes (ff. de vlusfruc. l. equissimum.) que per omnes homini's sensus

Hiere. ix. quasi per fenestras/mortem animē inferentes ingrediuntur.

Job. xxxi. **C**Pe pigille fedus cum oculis Iob afferebat/ne quicq; de virgi-

Treh. iii. ne cogitaret. Depredatur enim animam oculis : quem idcirco

ii. reg. x. auertere a femina compta necesse est. (Eccli. vi.) **C**Visam ber-

Quidius fabee David sanctissimus cōcupiuit. Difficile est thaumum retine-

p̄s. cxviii te visa iuuēca. q̄brem auertere oculos ne videant vanitatem timo-

rati atq; sapientes enituntur/que fuit quorūdam grauissimorum

fuge ratio virorum. Ut enim irritamenta furerent voluptatum/

opulentas deseruere ciuitates/patriūq; solum / & ad vastas seſe lo-

p̄s. liii. litudines transtulere ferarum potius q̄ feminarum consortiū eli-

Eze. vii. gentes. Nā ob in ciuitate visam iniuitatē psalmista fugiens elō-

gauit manens in solitudine. **C**Fugientes enī lubricā mūdi specie-

p̄s. lv. saluti aie consulunt. & profecto difficilimū est nō capi versantem

interlaqueos hoiem. Laqueū (inquit psalmista) parauerunt pes

diburs meis / & incuruauerunt aiam meam. Incuruatur enī laqueo

mundane delectationis inuoluta anima / dū celesti auersa prorsus

eccl. vi. a desiderio: ad infima que in terris sunt conuertit affectū. Laqueū

puer. vi. est autem aptissimus ad capiendas hoīm animas mulier/ quam

Pat. v. qui capiscēti aio viderit: etiā intacto capitur laqueo. Maxie igit̄

nec solo. furgiendus est laqueus iste qui solo aspectu miseris/ capit alas.

cō de re² **C**uditus quoq; musicalium vocum: siue

nū nullū. cū pridē. instrumētorum ad venereo amores corda hominū mouet/q̄obs-

Quidius rem dicit Oui. multis vocem pro lena fuisse. Si quidem emolliūt

R aniuos penetrantes dulcedine quadam velutī lenocinio adulas-

tionis/cantus cithareq; & quecumq; musicalem habet armoniam/

multo efficacius inhoneste prolataverba luxurie aditum parant/

ffcor. xv. cornuimpunt enim bonos mores colloquia prauia. quibus ne audi-

Ecc. xx. antur septas spinis aures obūcere sapiens monet. Sed nec diu ob-

vij,

Luxurie.

Fo. lij.

sunt ex ardescéntibus (ignis more) colloquiis: apposite timoris Eccl. vi.
& verecundie spine. ¶ Deuorat enī spinas quaslibet ignis edax:
dūmō sufficiēter attingat. Primū quidem virides exficcabit/are-
factas vero facile absumet. Nam & in spinis quoq; ignis ardescit. ps. cxvii.
Sic lenocinio verborum primo virentia virtute paulatim corda
declinant/amittuntq; obſtentem ignibus viriditatis ſeueritatē:
qua paulatim absorpta/facile lignum aridum ignis abſumit. Nō
enī ſubito primo verborum turpium congressu caſta decidunt
corda: ſicut nec primis iictibus armis tectus miles confoditur/ ſed
longo certamine fruſtatim arma cadunt incalſcuntve: ita ut reſi-
ſte ultra iictibus nequeant. Eſt enim ea armorum natura ut que
frigida fortiflmos illeſa iactus accipiat: calefacta/minimis pene-
trentur. Eodem modo caſta i principio fortiter obſtunt corruptis
verbis corda/ ſed frequentatione tandem veluti concuſſe frequen-
tibus machinarum iictibus turres proſternuntur. Non ſunt igitur
admittendi qui mala ſuggerunt ſed primo impetu fortiter repel-
lendi ac pestilentes quorum vel minima conuerſatio inſicit. Sepi
igitur (inquit) aurem tuam spinis & lingua neq; noli audire.

Mora ſili-
tudinem.

Eccl. xx.
vii.

v

Ouidius

¶ Sed ea eſt mulierum natura. vt non poſſint ſe laudantes atq;
rogantes odiſſe. Liceat caſta ſit mulier/ ſuis tamē laudibus honora-
riq; ſe rogaui virorum oblectatur. que dant queq; negant (inquit
Oui.) gaudent tamen eſſe rogate. Non potheſt caſtum habere cor
impudica libenter audiens verba mulier. Nam verba plenq; ma-
gis irritant animos q; facta.

Litteris quoq; aut picturis icaleſcere pl⁹
animi ſolent q; personarum preſentia. quoniam litteris & picturis
ea lepe reſeruantur/ que in preſentia dicere vel facere pudor ipſe p-
h. beret. Sed & verba cito prola tranſeunt: litteris vero impreſſa
ſepiuſ relegi poſſunt/ atq; arcuſi mentibus infeſtūtur/ quoniam
pacatiore & magis collecto ſpiritu littere q; verba attenduntur.
Statq; firmitius impreſſa memorie ſpecies effigiatā/ q; verbum nu-
dum. quod nulla ſui expreſſa representatione retinetur. Efficaci⁹
tamen excitat repente affectum via vox q; mortua lectio. Habet
ſiquidem neſcio quid latentis energie via vox (Hieronymo teſte)
ſed arcuſi memorie commendatur/ quod per ſpeciem retine-
tur. ¶ Eſſent igitur arcende imagines turpitudinem pūtantes &
ad laſciuiam carmina prouocantes ſeu orationes cedulis commē-
date. Nam Tyberius Cesar ob eum (quem de arte amandi) li-
brum inſcriperat/exilio relegauit ouidiū: cuius lecturā atq; iuue
nalis magi⁹ debachatissime promunt.

v

Tyberi⁹
Cesar.

De vicio

Echoe **C**ludis choresq; haud pigre luxuria exci-
arum ma tatur: hiis ei corda licet solidissima dissoluuntur: quibus bachana-
lia & quiq; corruptissimi mores inter homines prodiere: saltationi
bus corpora primū deinde mentes incalescunt/aperiuntur per le-
ticiam vene/ quibus ebullientib; calefacto sanguine fugit verecum
dia ois atq; modestia/ que non nisi sedatis dñatur aīs. **C**Inflammat-
ur post hec mixti societati gratissime sensus omnes. Oculi visi
corporibus optime ad opera disposita (nempe in saltationibus nu-
dari vestibus expedit membra) subito flammā accipiunt: & mu-
tuis aspectibus/ quasi sagittarū ictibus corda penetrantur/placidis
simis sece vulnerib; inficientes. **C**Musicaliū vero sonoritate vo-
cum seu instrumentorum aures quasi lenocinio quodam implen-
tur. quibus extra seipsum (veluti sopitus dulcedine quadā anim⁹)
euanscit. Manus alterutris complexibus & suauissimis tactibus
incēdiū parat. Inter hec effusa dissolutionis verba pudore oīno fo-
ras expellunt/ quo excluso in tact⁹ amplexus & oscula atq; luctatio-
nes deuenitur donec oīa fiant. Nec verecundia iam depulsa/reme-
dio esse potest: qm̄ quasi per rīsum & iocū impudici tractata mem-
bra curialitatis pallio sece tegi arbitrantur/gaudētq; femine quasi
violentia se luctatione submitti & veluti resistere non posse fiagen-
tes impleri misteria oīa/qm̄ multo amplius q; ipsi actores obli-
Quidius tantnr: sic leta dum gaudēt pectora subit arte blanda venus.

CShunt & alia remotius excitācia libidinē:
vt cultus nimi⁹ seu dissolutus. Nam que auro gēmisq; teguntur
corpora facilius concupiscantur. qm̄ preciosiora videntur/ que ve-
luti diuinum aliquid contingere homines appetunt. Non em̄ esti-
matur (licet liliano fulgeat candore) tenella cutis vilibus operta
pānis. Sepetū aurotextis tegitur scabiosa caro: & sub habitu rudi
delicata latet. Nihil em̄ ad carnem conferunt indumenta. Sola ve-
stium estimatio differentiā gignit opinioniū: als eadem est huma-
nanum carniū natura. precligitur tū quod nobilius apparet. Que
vero dissolutionem pre se ferunt ornamenti/ facile provocant hos
in libidinem. **C**Differit igit̄ a meretricib; habitu virgines atq;
honestas quilibet feminas decet/ ne meretricio compre omatu
ocurrant p̄parate ad capiendas virorū animas. Nempe mulierē
puer. vii ciōsam virianimam suo capit laqueo: q; obrēm aurū gēmisq; & tor-
tos crines. Ap̄s interdicit fidelib; matronis. Que igit̄ ancilla-
ri seu meretricia induuntur veste/ haud iniuria pudicitiam habere
venalem iudicantur/ eo q; pudoris videantur abdicasse insignia/

gobrem legibus absoluuntur/qui ancillari seu meretricio more in ff. 8 iniu.
dutarium appellauerint virginum seu matronarum pudicitiam. Lit. apud

Divitiae luxuriam iuuant accidenter. eo q̄

luxuriet animi rebus pleniq; secūdis & in gaudii facile dissoluant. Quidam
homines opulentia. Item quia diuitiis preiosa comparatur orna- 10
menta quibus ad libidinem animi provocantur. Parantur quoq;
lauta diuiniis conuiua/que plurimū ad luxuriam conducunt. Igif
comeslationes precedere impudicitias ap̄ls infinitat/vtrumq; pro 2o. xij.
hibens eodem contextu. Si quidem panis abundantiam sodome
peccatum excitasse propheticus sermo declarat. Ezechie. Vix ei quisq; mo
derate vtiſ opulentia. Dilatatur siquidē animus ad opum sepe mē
suram: & plures sele opibus q̄ virtutibus metiuntur. qm̄ non opes
animo & virtuti sed animū & virtutes diuiniis accommodant: q̄
obrem scdm opum amplitudinē extendunt siue coangustat restri-
gendo animū. Itaq; precio diuitiarum suarum hui felicitate miser-
imi merito estimantur. Neq; em̄ plus aut minus ipsi seipsoſ vale-
re arbitrantur/q̄ valeant opes quibus innituntur. Pluris tñ est vir-
tuosa hominis vita/q̄ quibuslibet opibus valeat estimari. ¶ Sa-
piens igitur non sequitur diuitiarum effuse moduz: sed se iusticie
semper limitibus continet/ne quid nimis fm sapientis cuiusdā di-
cum notable. Honestus eterni modus (inquit lex) seruandus non ff. deo. 1
immoderata cuiusq; luxuria subsequēda. Vtitur itaq; frugi sapiēs fe. l. s. fini-
ta. potentati & opulentia.

Iuuat etiam luxuriam diuitie qm̄ donis

atq; muneribus feminine capiuntur. Est em̄ auarissimū (vt leges di- ¶. de do.
cunt) seminari genus. Existimo mulierē eandem esse animi que an nup. 1.
corporis naturam/& manū que ventris/ quem quidem affectuo fo. si a spon-
filiū impleri desiderant/sed dolenter evacuant. Gaudet siquidē ¶. 2
semina recipiens quo impleatur: sed dolet emittens quo vacua re-
linquatur. Vix est tam constans atq; modesti animi mulier: que
vel blādiciis nō subuertat aut donis pecunie (inquit Ecclēsiastes) Ecclēs. p.
obedient omnia. ¶ Et licet indecorum sit omnibus viris grauib⁹
opulentia vti ad luxuriam: siue ornatu: siue conuiuiis: siue muneri-
bus seditatem allicant: ecclēsiasticis tamen viris immane facile
gium est: hereditatem christi inabusus huiusmodi nepharios ef- De ecclē
fundere. Sic em̄ stipendiis christi proditorie enutriti dyabolo fa- stasticis
mantur. Non est autē modernis tib⁹ dissolutior effusiorve in- exorbitā-
luxuriam q̄ ecclēsiasticorum vita. Fastu siquidem omnes exuper- tia; B
rant principes: comeslationibus atq; conuiuiis epicureos/videtur

De vicio

non modo sentare sed excedere mores. Emendis vero feminamq; caribus/nullum illis magnum est precium millenis etiam multiplicatis(si oporteat)ducatis.vni^o vetule carnē appreciatā volēti ait emunt/nec est aliud quod promptius exoluatur debitum.Nulla hic est expectantia pecunias mora. Aliorū creditorū sepe tarda est satisfactio: lenonā vero atq; meretriciā prōpta semp inuenitur.

Docio
vitando.

S

L

Pro. xv.
Pro. xviii.
Psal. xxxvii.
Rex xxvij.

Sap. i.
Die. vii.
Pro. xxviii.
Esa. xxxvij.
Esa. viii.

Cōcium autem ideo luxurie fases accendit quia & fedis aditum cogitationib^o & operib^o nephariis exercitiū parat. Nā vacante primo animū oblectabiles p̄occupat(q̄ sunt hoī cōnaturales) voluptatū cogitationes.ac si negligētiā vassalli deser tuz incultūq; suprem^o dñs colat fundū: huic subiectū cōditioni si tu (quē accepisti colēdūz) nō colueris agrū: colendi ptin^o ad me actio reuertef. Sic voluptates quotiescūq; torpēs ratio nō exercent aīz veluti propriū occupat dominū. Eo prope modo quo sede vacāte capitulū cēsus accipit epat^o. Aut sicut princeps'(si desit heres legi tim^o) feudatarii protin^o bona veluti ad se primo iure ptinetia igre ditur. **C**Non igitur omnino ociosum diu voluptates animū permittunt: qm̄ subito vt vacantem viderint exercitio rationis ingrediuntur / & ancillarū more/post egressum dñe a domo/ iocis tripu diisq; vacant. Sic mentem exercitio liberam voluptates plena de tinent possessione / & licenter fede percurrunt cogitationes omni rationis dñe metu secluso. que videtur abesse. **C**Occupatus vero animū bonis meditationib^o nequaq; attingut voluptates qm̄ non possunt simul diuerte animo inesse operationes ab eadē exerceit potentia. Neq; em̄ q̄ adinodum angelici humani spiritus cogitare simul actu plura possunt & diuersa. Volubiles em̄ sunt homi num cogitationes que temporis indigent successu in actus eliciēdo. q̄ obrem nec simul actu diuersa memorare aut itelligere aut diligere homo potest. Itaq; occupatum sc̄is meditationib^o animūz nō attingent impie. O q̄ felix qui prouidens dñm semper suo in cō spectu/meditationes quoq; suas ante illius oculos dirigit/atq; omne desiderium ante faciem illius ponit.dicens. Ante te dñe est oē desiderium meū & gemitus meus nō est absconditus. Hic em̄ deo plente verebit fedū aliquid aut impū cogitare. sciens qm̄ in cogitationibus impū erit interrogatio.scrutator em̄ est deus rerum cor diūq;. **C**Ociolam igit̄ mentē: peccatorū vepres facile implēt qua si agrum pigri hoīs quo dñs p̄ Elaiā conquerif. sup humū ppli sui spinas vepresq; ascēdere q̄ sarculo purgatos mótes.i. virtuosos ardua meditātes viros nō attingent. Nā & incultas domos aranea rum tele mureſq; & buffones implet: habitatq; ibi coruus in fene

stra volūtatis carmē cātans dātabile. Quapropter exercebar (in ps. lxxv.) & scopebā spiritū meū. Qui igit̄ oīa tollit faces cupidinis aut extiguit aut salti adurētes mīme sentit. ¶ Ocia (inqt Oui.) si Quidius tollas periēre cupidinis artes. Contēpteq̄ iacent & sine luce feces. Docet cī plurimā maliciā oīolitas: q̄ proculdubio est oīm sentina vīciorū. Sicut em̄ catarrus est fons a quo oēs hoīm infirmitates deriuātur: sic & oīum est oīm scaturigo vīciorū. Nunq̄ igit̄ oīo vacant/q̄ castimoniā seruare satagunt. Satius est feminis delicat̄ manib⁹ lapides transſerre duros: q̄ oīosam in camera sedē fouere. Nam & milites oīū vitare leges clamāt. Effeminātur siquidē & in venereti arma mutant oīo vacates. Vbīcīq̄ igit̄ vel oīosi milites vel ecclastici viri aut studētes siue alii sunt oīo dediti hoīnes: illic feminarū scito abundare corruptiones & oīs generis nepharia stupra. ¶ Ocio etiā spirituales remittunt virtutes/ atq̄ aīales intēduntur. Quo fit vt maiore impetu naturalis calor visq̄ membrorū insurgat: cui resisterē nudata viribus ratio nequit. Nā (vt dixi) per oīum vires spūales oīno remittunt/ ac si principem milites deserant. in domo quidē sed societate carente: qui nequeat ferocium repellere hostiū aggressus: fed propria in domo captum quocunq̄ voluerint captiuū miseriū dedu cāt. ¶ Infelix est igit̄ oīo marces anim⁹. q̄a vincula sibi patitur voluntarie iniici. Ocio-
fitas em̄ & voluptas vincula sunt ad miserias aīas captiuandas.

Ebrietas vero cibi & potus ab intra mini-

strat luxurie somitē. q̄n luxuriā incalescere vino Salomō attestat̄ & assueri demōstrat exemplū/q̄ postq̄ mero incaluerat/ vasti ad se regina euocauit. Noe viño ebri⁹ pudēda ludibriose nudauit. Loth inebriat⁹ p̄prias incestauit natas. Nox lucē priuat atq̄ pudorem: ebrietas vero pudorē simul & rationē sopit. ¶ Nec minuit p̄ctū tracta culpabiliter ebrietas: q̄ si fierit absq̄ culpa sequelā excusat. Nec mō puocat in luxuriā ea q̄ sensuī auferat atq̄ rationē ebrietas sed etiā q̄ nimia dicit nutrīmēti sumptionē. Subtrahe (igt quida) ligna foco si vis extingueere flāmas: si carnis motus. oīia. vīna. da-
pes. ¶ Hac eī ex causa pleriq̄ sanctorū carmē macerauere ieūniis & austēritate/ quorū prīces extitit ip̄e ap̄ls q̄ dicebat. Castigo cor s. cor. ie. pus metū & i seruitutē redigo. In crāfsat⁹ autē facile recalcitrat equ⁹ Deuter. & seru⁹ delicate nutrit⁹ efficie cōtūmax: sic & corp⁹ opulēter enu- rrxii. trit⁹ ia luxuriā (indomiti more pulli) erecta contra deū ceruice trā p. xxii. surrit. Epulis em̄ enutrirī in luxuriā hoīm corda/ be at⁹ Iacob⁹ p. Eccl. xxx testatur. Nec mirum qm̄ ciborū abundantia/ atq̄ vīni calentis incē Jāco. v. dio/replentur ossa medulleq̄ tur gent/ que petunt egressum.

E F de re
nū. c. nīl.
cū p̄ide.

X
puer. xx.
Hester. i.
Gen. ix.
Gen. xix.

V

Z
s. cor. ie.
xxxii.
p. xxii.
Job. xv.
Eccl. xxx
Jaco. v.

De vicio

¶ **C**omplexio quoq; aut minuit aut prouocat audiū ad luxuriam. Melancolici enim atq; nimium colericū venereos haud frequenter percipiunt stimulus: quibus nec profunde seu vehementer purgantur. Melancolici siquidem frigidezza nimia corpū compactum/calorem vix sentit effuse libidinis. Et alia est ratio. quia melancolicorum non subit corda (que leticiam semper querit cuius est amica) venus. Quamobrem nō ingreditur ferales animos nec in mestos se thoras immittit. sed pectora dum gaudent nec sunt attrita dolore. Ipsa patent blanda tunc subit arte venus. Est tertia ratio. quia sepe melancolicorum acerrima sunt ingenia/que dum studiis intensissime vacant: ad voluptates nequaq; patiuntur diuertere animum. ¶ Colericorum vero excessiū natura imitis non percipit neq; admittit veneris blandimenta. quamobrem non se ingent blanda venus ferocibus animis. quoniam nūl magis contrariatur amorī q̄ plena odio furens ira. Venus quidem dulcedine amoris/iravero fellea furoris amaritudine plena est. Venus iocundum atq; mansuetum reddit animum/ quem deliciose impleat amore: ira vero indomitā facit atq; incompotem deliciarum omnino. Effundere sanguinē festinant ira perciti homines/ quem venus maxime amat. quoniam ex eo virtus omnis venerea somitem sumit. Nunq; igitur veneti multum sunt homines dediti: qui fundendi sanguinis habēt desiderium. Et si quando ad venereos illabantur amores: feritatem deponant necesse est: quoniam non admittit ullomodo feritatem libido/ que ferrea potest domare corda. ¶ Sanguineorum natura maxime veneri apta est. tum quia iocunditatē habent innatam animis: que veneris amica est. tum quia dulcedine quadā tractabiles atq; domestici sunt. tum quia sanguinis copia prodicuiores aptioresq; in actus venereos reperiunt. Sunt igitur excusa biliores si decidant in luxum: quemadmodum & iracundi si cito turbentur. Nullum tamē a toto natura excusat: qm ratione semp vinci (licet impetuosa) potest. Sunt tamē indifferentia/ que cuq; a natura mere proueniāt: neq; laude: neq; vituperio digna. ¶ In iuuenib; excusabiliorē esse luxū q̄ in semib; nemo sane mentis ambigit. qm in iuuenib; quidē ob sanguis fenuē maius est luxurie incitamentū. Senes vero sepe procuratam exercēt venerē/ q̄s mirabili ductos infania reor. Qm primo quidē naturā debilitāt. sedo quia pctrū grauius pmittunt. tertio quia nō puellū qbus miscentur/ grām habent. Sine affectu enī amoris p̄tuberū eorū pauiunt. Non enī habent/ quo iuuenialis placeat puellis/ viri senes.

¶ Quidius

¶ **D**icitur. quod venereos haud frequenter percipiunt stimulus: quibus nec profunde seu vehementer purgantur. Melancolici siquidem frigidezza nimia corpū compactum/calorem vix sentit effuse libidinis. Et alia est ratio. quia melancolicorum non subit corda (que leticiam semper querit cuius est amica) venus. Quamobrem nō ingreditur ferales animos nec in mestos se thoras immittit. sed pectora dum gaudent nec sunt attrita dolore. Ipsa patent blanda tunc subit arte venus. Est tertia ratio. quia sepe melancolicorum acerrima sunt ingenia/que dum studiis intensissime vacant: ad voluptates nequaq; patiuntur diuertere animum. ¶ Colericorum vero excessiū natura imitis non percipit neq; admittit veneris blandimenta. quamobrem non se ingent blanda venus ferocibus animis. quoniam nūl magis contrariatur amorī q̄ plena odio furens ira. Venus quidem dulcedine amoris/iravero fellea furoris amaritudine plena est. Venus iocundum atq; mansuetum reddit animum/ quem deliciose impleat amore: ira vero indomitā facit atq; incompotem deliciarum omnino. Effundere sanguinē festinant ira perciti homines/ quem venus maxime amat. quoniam ex eo virtus omnis venerea somitem sumit. Nunq; igitur veneti multum sunt homines dediti: qui fundendi sanguinis habēt desiderium. Et si quando ad venereos illabantur amores: feritatem deponant necesse est: quoniam non admittit ullomodo feritatem libido/ que ferrea potest domare corda. ¶ Sanguineorum natura maxime veneri apta est. tum quia iocunditatē habent innatam animis: que veneris amica est. tum quia dulcedine quadā tractabiles atq; domestici sunt. tum quia sanguinis copia prodicuiores aptioresq; in actus venereos reperiunt. Sunt igitur excusa biliores si decidant in luxum: quemadmodum & iracundi si cito turbentur. Nullum tamē a toto natura excusat: qm ratione semp vinci (licet impetuosa) potest. Sunt tamē indifferentia/ que cuq; a natura mere proueniāt: neq; laude: neq; vituperio digna. ¶ In iuuenib; excusabiliorē esse luxū q̄ in semib; nemo sane mentis ambigit. qm in iuuenib; quidē ob sanguis fenuē maius est luxurie incitamentū. Senes vero sepe procuratam exercēt venerē/ q̄s mirabili ductos infania reor. Qm primo quidē naturā debilitāt. sedo quia pctrū grauius pmittunt. tertio quia nō puellū qbus miscentur/ grām habent. Sine affectu enī amoris p̄tuberū eorū pauiunt. Non enī habent/ quo iuuenialis placeat puellis/ viri senes.

Senes.

tempore senes
mihi tempore
tempore senes
tempore senes

Lururie.

To. Ivi.

p. xiiij

Frigida canicies. rugata atq; decolorata cutis. fetidus sepe odoratus/ex creatio frequens/defluentes quādoq; per ora saliuē gratam faciunt societatem/& postremo defecte vires nō corredit ferienti iuuencularum desiderio. Non penetratur valens corpus hasta molli: non satiat vētrem fame' icū/panis exiguis. Nō extinguit ardente flammam: vrceolus aque. Sitim nō extinguit sed accedit gustatus modici vini potus. Sic sepe viri senes dum se putant facturos ingentia: Hammā excitant atq; accendunt libinis in iuuencia. quam nequaq; sufficienti rōre possint extinguiere. Quo sit. vt nupte senibus iuuencule remediū alibi querant/quo ac censa flamma per virum propriū: alienis subsidii extinguiatur.

CLege mosaica reus erat/qui puteuz siue cisternā quam aperuerat non clausisset. Merito igitur cornua crescentiū qui defecti viribus calentes. iuuenili sanguine vxores accipiunt: q; stultum est agrum assumere quem colere nequeaz: aut arma ferre quibus vti non possis: sed ea ducuntur insania multi senes: vt eadē se posse pertinet q; iuuenes potuere. aut verbis cōpensare/quod nequeunt operatione. Sed non sunt cōtenteverbis femine que opera poscant: q; vbi opus est facto: verba non sufficiunt.

Ero. xxj.

f

CHūt diuerte peccati luxurie species: & oēs quidem mortale continent peccati: est nihilomin⁹ altera grauior alia. **C**Simplex fornicatio (que solutorū est peccati) iter ceteras minoris est culpe/qua nōnulli (haud sana' ericti doctrina) exciperē a mortali p̄sumpsere: non aduertētes mechie prohibitione illicitum declarari oēm penitus coitū: qui extra legitimū fiat matrimoniū. Cuius quidē propositionis potissimum est argumentū/q; nullo alio modo coeundi licentia data a dño repentit. Nec em⁹ fī. ad. l. ac quisq; dñs est membrorum suorū: vt illis (quo voluerit modo) abutatur. **C**Furtum igitur simul cum fornicatiōe committit: qui tollens xp̄i membra iuitio dño accommodat meretrici. Nec putem⁹ fī. cox. vi. ad eas tantūmodo prohiberi accessum quarum venalis est turpitudine: sed prorsus ad oēs/que legitimo non sunt homini cōiuncte thoracis. q; obrem corinthiis oēm phibet Apostolus fornicationē. & alibi omnē cuiusvis generis fornicatorem aut immundū non posse diuinī esse regni participē protestatur. **C**Existimo tñ leui⁹ esse peccatum ex amore implici q; lucri gratia fornicantiū. qm̄ vili⁹ est ob lucrum q; ex affectu opus quodcunq; viciōsum perficere: vnde qui sedulo lucri affectu fornicantur: non eam (que meretricibus & metrariis debetur) infamia assequuntur. Que vero non affectu

d. liber homo.

f. cox. vi.
2 vi.

De vicio

I persone sed libidinis explende gratia fornicatur:parem cūz mere-
tricibus infamia sortiuntur. Quapropter acerrimo increpatūre eze-
Eze. xxvii. chielis sermone/que insaniūt libidine mulieres/& que ob infatia-
Eze. xvii. bilē explendā libidinē munera suis donant stupratorib⁹. Cui⁹ na-
Juuenia, ture fuit imperatrix de qua Iuuenalis dicit/φ iam lassata vīs nō:
dum satiata recessit.

Cestigitur fornicatiū triplex incitatio dif-
Rferens: videlicet qui mutuo personarū amore: q̄ lucri gratia:& qui
explēde causa libidinis fornicatur. Primi quidē ad amicitiam per-
tinere videntur. secundi ad auariciā. tertii vero ad effusam luxuriā.
Qui primo peccant genere tanto excusabiliores existunt/q̄to ami-
citie honestior est ratio. Peccant tñ/quia deordinatus est amor/q̄
creaturā preponit creatori. Est em̄ super oēm creaturā appreca-
dus creator. Non igitur creaturā amore vlo vnq̄ tempore licet
hoi creatorem offendere. Qui scđo peccant modo/tanto grauius
offendunt q̄to turpius est p̄ auariciā q̄ ob amicitia ppetrare scelus
& q̄to cupiditas lucri ab amicitia differt. Qui vero tertio genere
peccat fornicationis/ eo infamia cōtingunt viliorē q̄to passionib⁹
obedire hoīem vilius est. Et fortassis qui lucri gratia fornicat ne-
Ecclesiasti cessitate potius q̄ cupiditate p̄ adduci. Siquidē propter inopiam
ci. xxviij. multi deliquerūt: qm̄ omne scelus facere & pati sepe pauperies co-
git. Qui vero libidine ducit: nulla vnq̄ minuitur excusatione pre-
terq̄ naturali: qm̄ qui maiore impetu nature perurgent: pfecto (ce-
teris parib⁹) leuius peccat. Non tñ (q̄ legem nō habet) necessitas/
a transgressione diuinorum pceptorum excusat/qm̄ latius est ma-
la pati q̄ mala facere. **C**Si quis arguat cessare maliciā furti aut for-
Puer. vi. nicationis adueniēte necessitate (quod Salomō) videf de furto al-
seuerare vbi dicit/nō esse grandis culpe furtum esurientis implēdi
causa ventris patratū. simileq̄ fornicatis ex necessitate sumi argu-
mentū posse: similiū quidē eadem est ratio. **D**icendū legislato-
ris intētionē seḡ oportere. q̄ si necessitatē contineri suis legib⁹ velit
nō excusat: vbi vero solutam esse vult legib⁹. haud dubiū excusat.

M **S**ed quā velit esse solutā legibus necessi-
tatem & quā nō ipse legislator: discutere opere preciū est. Que po-
L. de leg. situi sunt humani iuris leges: iterptationē habet ab ipso legislato-
re: vel cōi ab uniuersitate li terptationē habeat cōiter notā vt ea q̄
qd rage similis est ieiunii cōis iterptatio necessitatis tpe. **C** Que
vero diuinā habet imediate leges auctoritatē vt decalogi pcepta:
dispensationē qnq̄ ab eo solo recipiunt singulari reuelatione. Ut

inde permisſa eſt egipcionā ablatio bonorū. Et oſee. meretricis
copulatio. q̄ tñ alī illicta erat. ¶ Vbi vero ſingularis atq; expreſſa
 nō habet diuine legi interptatio: diſpēſan hois auctoritate nō
 potest. vltima nihilomin⁹ neceſſitate cōpulſos carere pctō natura-
 li ratio dictat: dūmō peccādi oīno affectū excludat. ¶ Neceſſitas
 itaq; actum nō affectū excusat. Et eſt illa extrema neceſſitas q̄ vel
 reſiſtendi im poffibilitatē: vel mortis imminēs atq; pſentanei co-
 tinet periculū que violentiā dicit insuperabilē (nulla in acutu forni-
 candi accede nte cōſensus delectatione) pctm̄ oīno ſeponit. Qm̄ q̄
 inuitis fiunt parientib⁹ / peccati rationē (q̄ a conſenſu ſumit vires)
 habere nō poſſūt. Imposſibile eſt ei ſimul & velle & iuite pati. Nō
 nocere igitur alienā libidinē inuitis animis / licet pol'utis violēter
 corporib⁹ iur a volunt. Si tñ poſt insuperabilē violentiā (qua forni
 cationis actu i ſubmissa eſt virgo) acceſſerit delectatio: nō excusat
 a peccato. Et hoc quidē videtur eſſe diſcillimi: vt venereis impli-
 cito actibus corpore / nō aliqualiter anim⁹ delectetur. ¶ Que ve-
 ro mortis effugiende cauſa dicitur neceſſitas: voluntarium habet
 opus: quō merces ex nau dicif ſpoſte piicere qui periculū naufra-
 gi pertimeſcit. Licet em̄ ſimpliſticer amittere nolit merces: nihil
 minus euitandi maioris dāni gratia / cōditionaliter velle videtur:
 Et quidē leges tali peccantē metu excuſant / qui pſens & maioris
 mali contineat periculū. Sed & ſacri canones idem ſentire vident
 non a toto qu idē ſed a tanto excuſari timore peccantē indicantes.
 ¶ Gloriosi tñ eſt tutiusq; mortem pati: q̄ vite decūs veritatemq;
 relinquare. Doctrine autē veritas / qnq; maioris cauſa dāni poſteſt
 fine culpa relinqui. In cōfelliſſione vero nominis xp̄i plifere vſq; ad
 mortē debere ſidelem ſacra volumina mandat. Erubescet em̄ eu⁹
 xp̄i qui ſe cōſit eri coram hoībus extimescat. Hac em̄ pro veritate
 mali⁹ eſt pati ſuppliciū q̄ pro adulatiōne benefiциū pmereri.

Conſtantie maximū nobis prebuere que
 dam tenelle virgines exemplū. q̄ fortiter mortis dāna ne polluerē-
 tur corpore aliena libidine vel fidē violarent (cocepto metu) pertu-
 lere. Ut ſacre virgines quartū gloriosam facit ecclesia memoriā
 Fuerūt alie q̄ laudat ilī fugerunt alienā cautela libidinem. ut ille
 due Romilde filie memorabiles / q̄ ſubmiffiſlos māmis mortuoſiā
 tertio die capones fetore nimio ſeleſtingētes impletas: illi⁹ ne phā
 di regis varorum qui captam dolo earū ma trē atq; caſtellum ficiſ
 em ea ſponsalibus ludibriō (poſtq; recepit l oīcu⁹) habuit maximo
 infandam libidinem effugerunt. Fuerunt & alie morti ſeleſtione

Eto. xiiii
 Oſee. i.

18

xxix q. v
 c. tollera⁹
 bilius. c.
 c. ita ne.
 c. de pudic
 citate. t in
 sequenti⁹
 adul. l. n
 vro. h. ſi
 ds plane
 ff. qd me
 cauſa.
 de pe. di. j
 pōt fieri.
 10

Apo. g.
 10. xii.
 xii. iii.
 nemo pe-
 ritorum.

18

De vicio

dedentes / ut iniolatam seruarent castimoniā / vel ut violate vindices pudicitie iniucti gloriam animi demōstrarent. ut lucretia romanarum gloria feminanum.

a **A**dulterium secūda est luxurie species. qd
matrimonio iunctorum est peccatum. & hoc quidem tanto simili
ci fornicatione grauius / qto fidei habet violationem. In matrimonio siquidem prestatur vtriusq; fides deo teste atq; vniuersa fide
lium ecclesia. que si quotiens violatur cornua orirent infixi fronti

Osee. iiiij ti: plura profecto essent hominū cornua q; cenciorum. Abudat em adulterium: feraciusq; solū habet q; rustic ager aut vinee dulces. Cuiusquidem frequentie ratio est / quotidiane societatis attedia
tio: atq; publica notaq; omnibus coeundi libertas. Nouis etenim gaudet hominū natura. & presertim seminarum / que vertibilia
ra habent frequenter ingenia. Fastidunt enim assueta (licet opti
ma) nutrimenta / & noua (licet minus preciosa) placent. Et q; ves
luit furto voluptates habentur / gratiore sicut dulciores enī furti
uas aquas periculu facit. **C**est alia que frequētissime occurrit ra
tio. q; iuncti matrimonio non sepe complexionibus moribusq; conve
niunt. Est siquidem inter eos sepe vel etatum: vel complexionū:
vel generis / vel morum discouenientia / que mutuam minuit dis
lectionem. Et qui conueniūt hiis omnibus: alſitudine tñ familia
ritatis / concipiunt aliquale fastidium. ita vt vltima sit amantium
delectatio: matrimonii. **C**Sequela etiam prolis grauatur adul
terii scelus. quoniā sepe legitimorū hereditatem accipiunt illegiti
mo nati thoro: putatiuq; patris nutrituntur bonis. quorum diffi
cilio est satisfactio atq; difficilior lá posesse hereditatis derelictio.
Q; obrem ab iniquo thoro exterminari semen cōminatur scriptur

ecci. xxij ra. Nec altas figere radices alibi dicit. Estq; indeleibile adulterii
puer. vij publicatum semel opprobrium / quod nec potest vlla (apud homi
Esa. liij nes) auferri pnia. ff. de ritu nup. l. palam. licet apud deum om̄e des
leat peccati opprobrium penitentia. **C**Dicitur itaq; grauissimum

inter cetera peccata hiis rationibus adulterium. quod patiens in
vxore marit⁹ infamia sortitur. ff. ad. l. iul. de adul. l. i. Sola enī adul

Mat. xix terri causa diuortium iure permitti⁹ / quod lege mosayca lapida
Deu. xxij tione plecebat: nūc vero christi gratia tanti sublata est rigoris
Joh. viii. multatio. liberauit enim adulteram xps / abstinentiam futuri pres

eze. xvij cipiens amodo peccati. Ostendens gratiorem deo fore peccato
ris cōversionem q; mortem. Nec deinceps dāna⁹ infamia (dāmo
do conscius non sit criminis) adulteram tenens vxorem. Patro
nus est ille criminis / qui celat crimen vxoris / non obviando pctō.

& stultus dicitur tenens adulteram: ea intentione ut peccati pars p. viii.
ticeps existat.

Incesti crimen quod inter affines comit-

titur grauius dicitur adulterio: vbi sanguis sanguinem tangit &
omnia commixta sunt/nec affinitatis villa est reuerentia. Horruit se-
cundus philosophus vas unde exierat maculare. Hic enim audi-
to a quolibet verbo: nullam esse pudicam mulierem: peregrino in-
dutus habitu ad matrem ignotus venit: auditus in ea verbu expre-
sso. quod si verificatum fuisset in matre (quam pudicissimam exi-
stimatbat) de ceteris facile credendum putaret. Deducto autem usq
ad concubitum negotio: nihil agentem increpuit mulier: frustra
rem petuisse quam nolle executioni mandare. Tunc ille filium se
declaras vereris se dixit vas maculare unde exitu habuisset. Quo
mater facto confusa/dolore nimio mortem obiit subitam. Filius
vero indicens prolatu penitentiā verbo: silentium voulit perpetua-
rum. quod nec metu presentate mortis infregit. Volens enim adria-
nus imperator viri constantiam experiri: iussit nolentem suo in co-
spectu verbum proferre ad supplicium duci: mandans secrete mini-
stros ut suaderent loqui capitatis indulgentia. quibus si metu mortis
assentasset: capite plecterent: si vero dolosas contempnisset suafor-
nes immobilis perseuerans: incolumen reducerent. Quem scripto
saltim rogans Adrianus interrogationibus responderet. Impres-
fit carte. tu quidem adriane vite necis habes in me potestatem:
sed mee vocis promende nulla tibi est potestas. Et demum scripto
ad multa illius interrogata respondit. **I**ncestum primo filie co-
miserunt cum patre Loth. Aman Thamar sororem opprescit pro-
priam. quo scelere a fratre Absalon vulnera accepit mortis. Igne
plectitur incesti crimen grauioris. & incestuosi quidem inter oes-
capti dicitur libidine infelici. Nam licet mos acalege fratris du-
cere vxorem licet suscitandi causa seminis: moderno tamen te-
pore decreto ecclesie videtur illicitum. Propriam quoque sororem du-
cere in uxorem naturalis prohibet reuerentia. Quid enim turpi
is fedare luxuria personas/quarum maxime tenemur honorē atque
verecundiam obseruare? Si quemlibet extraneum in proprias
debachari personas aspiceres/arreptis armis mox in vindictam
animus impatiēter assurget. quare ergo idem tu comittis quod
in alio tam acriter existimas puniendum? NEXOS reor veneris in-
munde cingulo quos rapit incestuosa libido. quoniā eo ducentur
furore ut nullā sanguinis habeat rōnem. Infamā certe atque honorem
h

Eze. xxv.
sap. xiiij.
De scđo
philologo
pho.

Bes. xix.
4. reg. xiiij

Deu. xxv

¶ x

De vicio

Dicere. v. tueri cui vix est alius furori similis. Hii sunt equi emissarii hy-
nientes ad proximiori affiniumq; suorum vxores.

B. **Sacrilega ictus peior est fornicatio qm̄**
et de cle. sacra deo corpora prophananter. Non enim decet dedicatas diui-
nis: aliis vobis res quaslibet applicare vt iura volunt. Maxima
puer. vi. pfecto fit deo iniuria: si desponsate sibi virgines violens. Non igit̄
parcer zelus & furor viri qui in tpe oportuno vindictam peti su-
mat. Sed & legibus morte damnatur qui non modo violare sed at
temptare presumunt virgines Christi. Hinc est quod clausas oportet esse
moniales ne coitum admittere quoniamq; frequentia. Mulieris vi-
rum aut muri opposas necesse est. **C. Vituperabiles igitur sunt**

B. que cetibus hominū sele immiscēt vagantes religiose. Neque enim
C. de pcv quascumq; feminas decet cetibus hominum immisceri. Et periz-
ra. l. mari culosa est nonnullarum (que sororelle dicunt) inter homines quo-
libet conuersatio. Audient enim vident & sepe sentiunt que moue-
ant velatam pallio libidinem. Que est autem tuta satis femina-
rum clausura: quā vita clavis approximans non aperiat: vix mu-
ro conclusae detinentur: q̄tominus aperto campo duello poterunt
abstinere. Vident enim quibus congregati cupiant: & si verecum-
dia (ne aggrediantur) abstineant: aggredientes tamen volentis-
fimo suscipient animo. Non potest esse bona discurrentium reli-
gio mulierum: animo siquidem plusq; pedibus eunt: & spiritus si-
mul cū corpore volat. **D. An vero ad incestum vel sacrilegiū per-**

**E. De luxu-
ci assini-
bus spuia-
bus.** tineat: que inter affinitate iunctos spirituali committitur fornicati-
o: potest questio esse. Et magis ad incestum videtur. quoniam li-
cet diuinī aliquid habeat: nichilominus affinitas est potius q̄ sa-
crum. Nisi spiritualis sit simul & sacra fortassis affinitas: vt cofes-
foris cū religiola cōmixtio filia. sic enim & incestus & sacrilegiū pe-
petratur. Que vero inter compates & cōmatres seu filiolos atq;
filiolas committitur/incesti solam habet rōnem. Inter prelatū rō &
subditā religiosam (sī nō accesserit cofessio sacramentalis) nō in-
cestus sed sacrilegiū (sacrārū occasione personarū) admittit.

F. Maius volunt canones esse spirituale q̄ carnale affinitatis vi-
culum/quo sequit̄ grauius/patre cum spūali q̄ cū carnali filia pec-
catum cōmittere. Quod licet ab argumēto auctoritat̄ eliciat: na-
turali tñ dictaminī videf̄ cōtraire. qm̄ nō accedit oīmoda inter spi-
rituales quēadmodū inter carnales affinitatis rō. Verū quidem
erit fortius esse spūalitatis q̄ carnalitatis vinculū/ eo q̄ sint spūalia
carnalibus digniora: si tanta cōcurreret ad spūale/ quemadmodū

ad carnale affinitatis vinculum rō. Non enim sequit̄ dignitate sacerdotum aut principum / efficaciorē esse oēm eorum minimā pmissiōnem. maxia viliorū personarū. Non sufficit dignitate psonas precellere: nisi similis quoq; sit actuū gradualis intēsio. Non est ei om̄is fortissimi cuiusq; sagittarii remissus ictus: valentior om̄ib⁹ cōpacto viribus imbecillis. Valentior quidē tunc erit / vbi collect⁹ fortior ille viribus tetenderit arcū. Sic in carnali quidē affinitate oīs cōcurrat proximitat⁹ rō videlicet sanguis. ordinis: vniuersalis (etīā p vniuersum mundū) cōsuetudinis: posteritatis: sequele: nū trimentis: cohabitationis: hereditarie transfusionis: assimilatiōis: cognominis: mixteq; honoris & infamie vicissitudinis. in patrē filii & in filium p̄fis honor confusioq; couerti⁹. Spūalis autē cognatio: non tantā secum habet rōnum siluāque dūtaxat vel auditioē cōfessionis vel assistentia in baptismo cōtrahitur: sed nulla est ibi sanguinis admixtio. nihil reale collatū: nō ordinatio psonalis. non consuetudo p vniuersum (quod enī a plurib⁹ approbat̄ maiorem habet rei efficaciā) nō posteritas aliqua generaſ: vt filii filios carnaliter generat̄. Non etiā sequit̄ur spūales q̄admodum carnales filii parentes / nec alimenta corporis ab eis accipiunt / nec simul in eadem cohabitant domo / nec hereditati succedunt / nō generant similitudinem in eis qualibet. nō eodem censem̄ cognomine / nō deniq; participes honoris sūt & fortunarium. Et postremo maḡ est dare substantiam qua sit / q̄ audiuisse tātummodo ab eo quod malum fecerit vel ablutioni astitisse baptismatis. ¶ Est nichilo minus ea fornicantis cum spirituali filia impietas maxima / plups efficitur ex pastore / ex directore scārius / ex patre proditor / ex custode populator. Quis enim locus remedio relinquitur aīabus / aut que medicina morbidis esse peccatricibus auxilio potest si per quos anime sanari debent saūcientur? Ac si sordibus tincti sordidoire lauētur aqua. sic ab iniquis sacerdotibus egreditur polutio super vniuersam terram. ¶ Ab quatiens corrupte redēsent que contrite ad confessionem accedunt? Plurima certe peccata cōmittuntur sub spiritualitatis vmbra / quoniam nonnulla sub sanctitatis specie dicunt & faciunt / que oculos diuine maiestatis offendunt. Non est bona frequens quarundam deuotarum atq; plixa confessio / qua pleriq; religiosi & sacerdotes excellenti quadam devotione notati libentissime detinentur. Nec audius pueri latentes affectant māmas nutricum: q̄ hī confessiones mulierum. Nullus gratiō locus cathedra confessionis. Ibi enim possunt plesio pectore vomi: que als pudore secreta manerent.

Eccl. iii.

¶

Motu ma
la p̄fima
fornicati
e cū spi
rituali fe
lia.

¶

Die. xxij

¶

In cl. 3
here ad
nostrum.

De vicio

Cest alia oīz peior luxurie species que fit cō
contra naturam triplici modo. Vel indebito loco (velut masculorum
turam. concubitu) siue procurata seminis effusione: siue brutorū horreda
cōmixtione. Et hec quidem omnia horripilationez inducunt sola
peccati cogitatione/nec mihi satis virium est ad infandissimū hoc
vicium pertractandū. Abhorret em̄ pudica mens tam putridum
cogitare nephias: quod nec ipsoſ demones puto posſevideſ. Infis-
citur aer tam graui ſcelere fetens. **C**Hos omnes morte damnat
venolux. ſacratissime leges. Neq; em̄ digni ſunt hominū consortio qui na-
cōtra na- turam degenerāt hominū. Vilissimos neceſſe eſt animos foueāt
turam. qui tam turpib⁹ operam preſtant. Neq; puto facilem dari veniam
tam grādi pctō/nullum eſt tñ tam graue peccatū qđ gratia dei ne-
coll. vi. C. de a- dull. cuž queat aboleri. Grauiflmas nihilomin⁹ vltionis legim⁹ talia ſeci
vir. **G**enes. xxviiij. **S**odomite ſuſphureā igneāq; ruinā ſenſere/ciuitatiſ in abyſſum
Gen. xix. demerſis. Qui vero brutis miſcentur: morte damañant: infamiāq;
hui omnes perpetuam afſequuntur.

Cest alia petulās & insana libido: qua nec
tēpus nec diſpoſitio feminari obſeruaſ/ vtq menstrui aut pximi
partus rationē nō habet. Dicuntur tñ ſepe lepra ſeu quoq; alio in-
fici morbo/q; menstrui tēpore concipiuntur/& hinc effici celum pe-
ſtilens/plurimasq; incidere hoībus calamitates. q;brē prohibitus
ad menstruatas accelum diuina ſepius iterat lex. Qui vero pigna-
tibus & pſertim proximis partui cōiſcenſ: furioſa nimis duci li-
bidine cōprobant. qm̄ nec prolis cauſa impleto iam vtero: nec alia
quauiſ excuſabili accedit ratione. Nec extra periculi aborſus dici
tur fieri cōcūſſio frequens. **C**est itaq; feduz maritatis impetuosa
inuicē agi libidiue. Neq; em̄ (quēadmodū vili ſcorto) abuti vxore
licet viro. Possidere paulus monet viros in honore atq; sanctitudi-
ne vafa propria/nec ferri paſſionib⁹ effrenis desiderii. Nō mireſ
effrontes effici aliorū in cōſpectu hoīz luas vxores viri. quas depo-
ſita omni pudorū verecūdia ipsi quoq; tractauerint. Sunt q; pſenti
bus extraneis & loqui turpiter & agere turpius audeāt in vxores.
eaſq; penitus inuerentidas gaudet efficerē/atq; publice affuefaciūt
ipudicitie: qua postea q; ſi rē ſolitā paruipendentes: in adulterio ipe
mulieres exerōt. Affuetudine ſiquidē adeo nibili fit apud eas im-
pudicitia: vt cōiſſo vblilbet adulterio: tergētes ora dicāt. Nō ſuſ
operata malū. nō em̄ magnū aliqd exiſtūat qđ apud viros pprios
vileſcere oīno cōſpiciat. **C**eniat aut pudor atq; maritalis (q;liſ

esse inter generationis actus potest) vereamdia/longeum inter
vxoratos amorem & castimonia conseruat fidelitatem. Reueren-
tur enim atq[ue] timent & diligunt eos/ qui secreta pudoris obseruant
facinora viros/ ipse licet impudice mulieres. que nunq[ue] notos ma-
gnipendunt amores & veneris actus. quia supradixi rationem di-
minuti esse amoris inter iunctas matrimonio personas/ eo q[uod] no-
ta sit omnibus inter eos libertas cohabitationis. Quaato igitur se-
cretior est eorum cubicularis conuersatio: tanto gratior familia-
ris illa fit inter eos delectatio. Solent enim diuturniora atq[ue] gra-
tiora fieri/ que secreta seruantur. Effusa vero quelibet cito labunt
ac fistagno retenta diu aqua/ subito fluens evanescat aperto mea-
tu quo se ingerat plenus antea gurges. sic & omnis collecta perse-
uerat virtus: que dispersa facile perit.

20

Cuperem eas proferre luxurie detestatio.

nes que illius abstinentiam hominib[us] prebere aliqualiter possent
Sed qm momentanea & horalis vix est mea quies: eo q[uod] continuo
erem peregrinus: nec amplior esse occidit labor/ q[uod] sit hospitia
lis mauendi necessitas: vix aliquid visu hoim aut lectione digna
cudere/ & ad perfectum deducere michi videtur possibile. Non ei
possum impetu concepti spūs cōtinuare: desertionis mox cogē-
te necessitate: spūs autem mutato evanescit loco/ & noue presen-
tate oculis species: preexistētiū facile auferunt cogitatiū. Qua-
propter interruptas tam viuacitate spūs/ q[uod] temporis cōtinuatio-
ne/ meas oportet esse operas vniuerſas. nec vacarem scripture: si
ferendi libros: quorum lectio tedium auferre impatiētiis more/ &
satis utiliter illud (licet minimū) impleret tēporis ocium/ facul-
tas esset. Egyptiorum mea deterior est conditio/ quibus tridui sal-
tim dantur eodem in loco moram faciēdi (si velint) inducie. Mi-
chi vero nec dies: nec hora satis tuta conceditur: qui nubibus faci-
le venio comparandus/ quas ventis insperato veniens quocunq[ue] vi.
subito pellit. Sed quoniam ferendi libros onus est graue/ cartam
morsellatis interruptisq[ue] sentenciis adimpleo: ne tempus omnino
transeat sine opere vacuum.

Actorem
qualitas
excusans

Job.iii.

Job. xxx

vii.

Detestāda est primum carnis impudica
libido. quia mortalem habet culpam. qua peccator ad penam obli-
gatur eternam. Est enim peccatum mortale/ deordinatus volu-
tatis actus contra diuinā legem/ obligans ad penam eternam.
Quicunq[ue] autem prohibitam lege diuina committit mechism:
amore fertur in creaturā deordinato/cuius gratia trāsgredi mā

b.iii

De vicio

datum (postponens creature deum) non erubescit. Parantur autem puer. xix. tem derisoribus diuinam transgredientibus legem in inferno tormenta. Et quoniam quisque deliciarum gloriabundus accepit: tantum apo. xviii. illi deberi tormentorum apocalypsis docet auctoritas. In odiu itaque fuis. vertetur amor: & in amaritudine dulcedo mutabitur atque in luctu Eccl. q. risus finaliter terminabitur. ¶ In presenti etiam vita projectos diuino a conspectu luxuriosos euides probat auctoritas qua nihil Sap. vii. inquinatum placere deo dicitur / & a contrario sumptu efficax argumentum. Si enim pudicitia deum reddit homini amicu & incor Sap. vi. ruptio proximi deo hominē facit: (quoniam & apud deum & apud homines nota est pulchra castitatis generatio) sequitur bene impudicum quilibet exosum extranensem deo fieri. Vnde spūalium incapaces existunt delectationum carnales (teste ap. 10) homines. ex de cle. quoniam spiritualibus seu diuinis vacare deliciis nemo simul & carna libus potest. Neque enim bene cibara carnis cum psalterio concordat diuine delectationis. ¶ Oobrems insensibiles immisionū supeme dulcedinis omnes carnē sequentes esse necesse est. tum quia indigmi diuina sunt gratia: tum quia absorpta est in eis ingenii pura feruensque illa (que ad percipiēdos diuie afflatus gratie necessaria est) acuties. Hebetatur enim sopliturque carnali dissolutione distentū ingenii: quoniam vino fortius inebriat mētem veneris oblectatio. Nō Eccl. xix. autem sentiunt exiles motus neque intelligunt arduas rōnes ebrii. Osee. iii. Oobrems auferre cor vinū feminasque prophetā attestatur. Nec modo diuinis sed etiam humanis priuātir aie opatiōibus luxurie dediti hoies. Nimio siquidem trāslati affectu/nechonori/nec persone nec fortunis consulere satis possunt. Nichil enim quod deceat videt insani amantes. hinc est quod maiestatem nō attendit amor improbus: non per sonē periculum/nec dāna rerum considerat. omni tracta dita domus substantia nihil dedisse putabit infelix amans. nec sat satis est/quodcumque miserū non implet amantis desiderium. O improbe amor quoniam potes mortales cogere mentes. In affectuque p̄s. lxxii. pe transcutit cordis/miseri amantes. quos renocare vix possibile est. Neque enim se arguentes vocantes ve audiunt. Et si quando recepti ad horam resplicant: non permanebunt cepto in emēdationis proposito. Non enim sunt sui iuris vt donare seipso possint. ¶ I. de vōa. L. modicius. Eius sunt profecto potestatis cuius amore capiuntur.

¶ **Corpora denique viciat frequens luxuria:** qua plerique sive oculorum: sive pedum: sive mēbrorum quoniamlibet maximam accipiunt iacturam/accelerantque presertim cōficti se uio mortem. Plures vero luxurie causa periculis sese maximis

offertunt / & incomoda vite maxima patiuntur: siue vindicib⁹ vul
nerentur armis: siue muros transiliendo decidant: aut alium quē
nis insperatum subeant periclitacionis modum. Nec desunt qui
nimio ciborum seu potus artificio calore dum violentam prouo
cant venerem: sanitatis & vite damnū incurant. Sufficeret spon
taneum dimittere aque fluxum / nec arte violare naturam. Ho
noris vero dispendium fere cunctis adduxit preclarissimis viris
iniqua venus. Alexander als inclitus / hoc vicio maculatus est
Iulus cesar indeleibile cōtraxit opprobrium / eo q̄ oīm mulierum
vir & oīm viroī vxor fuisse dicatur. Hercules semie causa iniit
ardentem rogam quo crematus est. Anthonius cleopatre captus
amore / romanum simul imperium & vitam amisi. Ipsa cleopat⁹
tra morte anthonii desperata serpentum morsibus volēs interierit.
David bersabelis cōcupiscentia ductus: inuictam antea perdidit
sanctitatem. Salomon hominum clarissimus perpetuam glorie
maculam imposuit siue. Sampson fortissim⁹ honore pariter & vi
ta priuatus est.

#. de aqua
plu. ar. I. §
§. hec aut
actio.

D&D

C Sequitur de pigricia seu accidia.

Pigricia omnis vituperiū qui
dem semper habet annexū mortale vero pec
catum nō semp. Lapidari lapidibus luteis pi
grum ecclesiasticus dicit eo q̄ semp maculosus [¶] eccl. xx
habeat piger. Vilissima em̄ sunt pigra queli
bet aialia velut asinus: bos: & porcus. & hec q
dem pigri homines nomina fortiuntur. Nunq
enim pigriam fouere anim⁹ nobilis potest. Siquidem impatiens
est more atq̄ occi / fugitq̄ plurimū a mortui conditione. cui prope
similis est quisquis ocio inercieq̄ vacat. Mortui liquidē nulla est eccl. ix.
amplius sub sole operatio: cunctorum enim laborum iam quietē [¶] ap. xii.
acepit. Plus igitur vite habere probatur / qui plus operis inspici
tur exercere. Nec vixisse dicendus est homo eo tempore quo ni
chil egit. Vnde & somnum esse ymaginem mortis Ouidius ait. Ouidius
eo q̄ nullā / et dormientis operatio: cuius expressam habet vacu⁹ eccl. viii.
ab opere similitudinē. Qui sic natus est vt quasi non sit / eo q̄ vir
tuos nullum potest signum ostendere nec preteritorum habere [¶] Eccl. viii.
spem villā dierum. vacuos enim habuit annos. q̄obrem habere [¶] Sap. v.
vacuitatis spem nequaq̄ potest. Beati vero quorum pleni sunt [¶] ps. lxxii.
h. iii

De vicio

Sap. iii. dies: qm̄ eorum plena est immortalitate spes. que numq̄ (posita in deo) hominem fallit. Reddit em̄ cuiq̄ iustum operis premiā. Nō est autem (que vel honorē vel commodū negligit temporalem) pigricia mortalis. que tñ si animi dicat ignauia/vituperabilis est.

CLata est pfecto differētia inter eos qui recto dictamē rationis atq̄ prudentie contemnunt ob lucra & mundi honores negotiari. & eos qui defidia & torpore animi refugiunt labores: quib⁹ (als cōcupita) cōquirant commoda. Non enī lucri sed laboris carent cupiditate. profecto absq̄ labore oblatis honores & commoda libentis simo cōplecterentur animo. **C**An vero vituperabiliores sint qui segnitia animi & laboris timore temporalia cōtemnunt commoda/ an qui nimio cupiditatis desiderio labores & pericula iordinante subeunt/ ob honores & lucra capescēda: non facile iudicauerim.

Elvii. vi. omnes. Vtrosq̄ tñ vituperio dignos ambiguū non est. Peior tñ diuino in cōspectu habetur q̄ nimio ambitu labores subit extremos: ali⁹ vero nō nisi carentie cōmoditatis habet dānum. In aīa aut peccatū cōtrahit nullū ratione p̄cisa fuge laboris. Impiger aut extremos qui currit mercator ad indos. per mare. per ignes. per saxa. pauperē su giēs/ & quicq̄s firmili deuehitur ambitu lucri vel honoris. Primū quidern inordinatū habet terrenorū desideriū: deinde peccata multa desiderio miscet. veluti mendacia fraudes & que solent inordinatum sequi vicia animū. **C**Vtrū vero sit aliqualis inter oīum/ pigriciam/ accidiam/ fegnicē/ defidiā/ torporē/ & ignauia differētia: fortassis longiore discuteremus eloquio. sed qm̄ inutile est eorū (que communī abusu confundātur) terminorum disputatio: linquam. Oīum tñ oīo discerni ab hiis omnib⁹ notissimum est. potest em̄ vigilantisſimus quisq̄ anim⁹ oīum qnq̄ souere. Est ei proprie oīum operationis quies sive cessatio. quod nihilominus qnq̄ non spiritus sed corporis/ & circa publica: non autē priuata dicuntur operationis cessatio. Quod nonnulli sancti dixerū oīum: qā diuinis intendat tēporalibus derelictis. quod etiam contemplatiū dicim⁹ vitam. & quidē actua (q̄ negociis plena est) meliore.

Evii. q. i. i. scripturā. **C**Est igitur duplex oīi ratio: aut qz pusilla nimitate: aut quia sanctiore animi intentione opus negligitur tēporale. Primum quidē a pigricia: scdm̄ vero a sapientia habet scaturiginē. Quod autē ab inertia procedit oīuz: sive spiritualiū sive temporalium sit desidia: semper inutile atq̄ probrolum est. Quod vero a sapiētia sumit origine: qnq̄ tēporaliū quies est. spiritualiū vero nunq̄ habet fastidiū. Nō ei spū legnes sunt: qui propter sapiē-

E

tiam quietē desiderant/immo seruētiores aīo sunt q min⁹ habent exercitū corporalis.dāmodo virtutē omnē intendant animi ad sapiē tiam atq̄ virtuosa opera.Neḡ er̄n̄ speculari diuina q curis implicā tur pluriniſ possunt.Vacare dñs p̄cipit eum q velit se cōtempla- ps. xlv.
ri exaltatum iter gētes.Itaq̄ scrutari legem possunt:vtq̄ quie- p̄sper.
ti:si mundi a strepitu libera corda vacent.

Cērit igitur alia corporis: alia vero mētis

ociositas.Ocioso eten̄ corpori potest vigilatissima insidere aīa/qd̄
puto sensum esse illius qui dicit.ego dormio & cor meū vigilat.Et can.v.
ociose mentis pōt esse corpus laboriosum/q̄q̄ nec oīno ociosa mēs
exercitati esse corporis possit.Necessario em̄ veraf̄ circa operatio
nē aī⁹/q̄ est ratiovtilitatis exercitii cuiuslibet/quia nō pōt diuersis
mēs vacare officiis in instāti.Non em̄ capiēt cotinuis occupatum
laborib⁹ peruerse cogitationes aim/ac si intromissus prior hospes
peregrino adimat locū nouiſ adueniēt.Vna ei cogitatione reple
tur hospiciuſ mētis/nec ingredit̄ alia q̄diu prior in actu est.Ocio
sa nihilomin⁹ est in exercitato mēs corpore:q̄ nihil ad ultimū opa
tur finē aspiciens/nec oportet continuiſ habere finis illi⁹ ultimi re
spectū.Sufficit aut̄ cepisse hac intētione opus:q̄nō deficiat aut̄ cor
rumpaf̄.Si em̄ ad bonū erecta in principio.in successu corrīpatur
intētio:iam bona esse definit.nec opus potest meritoriuſ crudere q̄
diu mala est.Quicūq̄ vero solis intenti temporalib⁹ laborib⁹ exer
cēt corpora/mēte ociosi sunt.Et horū quidem sine fructu sunt labo
res & inutilia opera/qm̄ nihil ad beatā conferunt vitā.Lassanturni sap. ii.
nihilomin⁹ viā perambulātes iniquitatis & perditionis & laborant sap.v.
iniqua faciētes.quia difficilis est peccatorū viā,q̄ lapidib⁹ dicis cō
plantata:finē habens inferos & penā.**C**Vigilantissimam aut̄ in
ocioſo habent corpe aīam/q̄ superna deſpectus ſapiūt terrenis/qui
dulcissimos xp̄i afflatus purgatis pſentiunt aīs/q̄ diuinā illumina
ti ſpeculanf̄ abiffalem effentiā/qui bonitatis illius immēſe dona
puro mētis iuitū contēplatur/q̄ ſumme illius charitatis ardorib⁹
abſiuntur/quorū ſplendē enat infinitū maiestatis pelag⁹ in
telligentia:memoria figit áchoras:& carbasa tēdit defiderio ple
na voluntas.Nunc incōprehensibile enitī inuestigare ſubſtantia
nō p̄tētū itēlligere creaturā argumēto p̄fit:ſed ultra fantasma
tibus oībus corporalib⁹ abiectis ſpecieb⁹.solo mētis acumine fidei
q̄ auxilio inuestigare gd sit.Sed quia ſurficie caret & corpore.& li
nea & punto.nulloq̄ fantasmatē fingit̄/nō genere/nō ſpē/nō diſ
ſerentia includit̄:nullo p̄cipio nec fine terminat̄/nō mō aliquo.

De vicio

aut figuravel ordine circumscribitur sola fidei tabula, quasi fracta na-

Ps. lxvij. ue totius cognitionis intellectus enat supportatus: in altitudine

Po. xcij. maris venies: vbi mirabiles cernuntur elationes diuinarii perfectio-

Po. lxij. num. Cum erit accedit ad cor altum homo creaturas oino transcedens

Po. xxj. exaltatur deo: demergitur tempestate: eo quod maiestatis scrutator op-

primit ab improportionata intellectui hois gloria. **C**O alta pr-

funditas: quis adinueniet eam? Hic laborat in ocioso corpore vigi-

lans intellectus cupiens comprehendere per speciem quod iam per fidem

apprehendit: illiq; per caritatem adherere: quem super omnia diligibiliter cre-

dit resiliere discedere atque oio segregari preoptat ab oibus que in ce-

lo & in terra sunt: deficiente proximia caritate animavit ei adherentem

Po. lxxvij. cui adherere bonum est: eo quod sit de cordis / portio fidelis aie/deus

Po. cxij. eterna portio quidem non in terra morietur sed vivet in eternum. **A**nnon la-

Po. xlj. borat: cuius panes lachryme sunt quotidiane querentes deum suum?

I. Th. vi. In una eademque simplicissima deitatis substantia inuestigat: quod tres

multiplicetur psonae non multiplicata essentia. At rursus nasci ex pa-

tre filium & ab utroque spirari paracletus: nulla temporis aut nature vel

dignitatis aut maiestatis prioritate: sed originis tantum intercedente

& postremo idem esse generantem & genitum: & ab utroque paracletus

procedentem: nec tamen generare genitus: aut spirare paracletus actiuem

(cum eiusdem sint cum patre potestatis) admiratur. **C**Ad quidditatem

vero personarum acie vertens intellectum: propter remanet hebes: nec

inuenit quo ingrediatur ostium vel modum. Non illuc itur cum scala

quantitatis vel gradibus qualitatis aut speciebus. Immensa est & inacces-

sibilis lux: ad quam sola potest fides accedere. Oportentem vero omnisci-

entem summe bonum & iustum esse: & ipsum quidem necesse esse facile

filogizat. Qualis vero sit illa pulchritudo & infinita gloria: neque ap-

prehendit. **L**aborat igit claramans non voce sed mente: laborat non

manu sed affectu: non membris sed desideriis: & ibi deficit caro & cor/

Esa. Ixij. quia non oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascedit. Non

Eccles. I. satiatur oculus visu: nec auris impletus auditu: non sensu quoquis ori-

Hech. viij. tur diuina cognitio. Itaque: cum non inueniat simplex aie columbam bivi-

Ps. liij. pedes fugat: volare cupit ut requiescat: sed corpore grauata gemut-

Sap. ix. atque liberari petit de morte corporis huius: sed prolongatur incola-

tus: ut extedatur affectus: qua extensio sit ex speculatio intellectus

practicus: & quantum licet extensus nunquam sibi fugat: ut stabilis permaneat

donec stabilitur: indefessus laborat.

CEt quantum immensa illius maiestatis gloria

(veluti excellens intelligibile) opprimit intellectum & radius suis

oberrat intrentium oculos. Ad creaturas sese animus (ne ocio mar-
cat) facile conuertit: ordinem, speciem, atq; multiplicitatē cōsiderat.
Et quia pure materialē aliquā: aliquā vero spiritū & corpem mixtā
intuetur: esse aliam oīno spiritualē arguit. Et qm̄ se hec intelligere
actu reflexo intelligit: partícipē se eius quā intelligit glorie beato-
rum spirituum credit. Esse nāq; ordinē intelligentis oportet ad intelle-
ctum & siue proportione siue analogia similem fieri posse saltem
participatione aliqua. Cūq; creata oīa siue ad vīlū siue ad volupta-
tem hoīs percipit esse facta: intelligit se meliore hīis que ipius gra-
tia facta sunt. Est ei finis melior hīis que ad finē. Homo vero quo-
dāmodo finis est oīm: non tū propter hominē angeli precīe (licet
hominī deseruant) facti sunt. Habent siquidē meliores alias (ab
administratione hominū) operations. veluti diuīne beatitu-
diniis fruitionem. Non est igitur angelus melior homo: cui angeli
serviunt. Cetera vero omnia homini subiecta sunt: angelus autēz Heb. ii.
ps. viii.
2D. xvij
homini prestat. Adeo vt minor quilibet angelus: maximo prestat
anilibet hominū.

Est aliud grauissimum animi labor: quo
redemptionis misteria repēlam⁹. Nec est aliud quo vehementi⁹ af-
fligatur piō hoīs cor: nec est leuis laborvitā discutere atq; ordinare
Recordamur siqdē cū gemiti⁹ atq; paīa trāfacte in potis vite & in
amaritudine cordis recognitam⁹ p̄teritos annos: sed vīlis amarus Esa. xxx.
viii.
hic labor est. Qui vero dieb⁹ ac noctibus animū occasione misera-
bilis exercent auaritie: seu cuiusvis scelesti facinoris cupiditate se-
metipso affligunt: miserrimi oīm sunt hominū. Hanc pessimam
esse afflictionē Eccl̄iastes dicit: que procul a viris bonis esse sueuit Eccl̄. iii.
viii.
Et sunt qui iutilib⁹ licet non malis occupant laboribus ani-
mum: vt qui rebus omnino iutilib⁹ indagāndis vacant. Ut so-
phiste atq; astrologi & iutilium studiosi lectores aut composo-
res historiarum. **E**st nihilominus omni in scientia voluptatis
aliquid premium: quo fit vt nūq; omnino sit iutilis quelibet Die. xliij.
scientia / iutilis tamē dicitur scientia eorum qui hīis animauim oc-
cupant scientias: que nihil ad beatam conducunt vitam. Vnde &
iutiles existimō quasdā nouorum theologorum questiuūculas
que vanitatem potius q̄ sanctitatem redolere videntur: & minue-
re plusq; augeare meatibus hominū fidem veracissimā possunt.

Utilissima super omnes est ea que metis &
corporis est ociositas. qm̄ ip̄is quoq; brutis viliorē effici homi-

De vicio

nem. Siquidem ad pastum saltim querendum sese bruta exercet. Sunt tamen quidam natura pigri (vt flegmatici) multum: quorum excusabilior est defectus.

Temporale damnū incurruunt pigri: qm̄

Puer. x. egestate vt plurimū opprimitur. nec enim dignum accipiunt cibum/qui laborem recusant. Infamia quippe notans/qui alionum p̄s. lxxii. sudoribus vitam fouent ocosam. Sed qui laborem furgunt hoīm viuentes in terra/laborabunt eterna patientes in inferno tormenta.

Puer. xviij. ta. Laborabit in eternum (inquit) & viuet adhuc in finem. qm̄ penales inferni labores/nulla sequitur vlo tempore quies.

Indigni sunt quibus offeratur panis ocoſi homines. Propterea frigus (inqt Salomon) piger arare noluit/mendicabit igitur in estate nec dabitur ei.

Puer. vij. Ad formice mittit exemplū pigrum quēuis hominem: que dum pulcram habet estatis diem: indefesse laborat/ostēdens iuuenem tēpore apto debere id querere/quo possit lassa frui sene-

Sala. vi. cta/dum tempus habemus operemur bonū (inquit Paulus) nec q. cor. vi. in vacuum gratiam dei recipiamus. **C**oncessa maior inter viaticas gratia: q̄ temporis. quod pretermis-

This pre clostas sum/omnino irrecuperabile est. Fluit enim more labentis aque: notatur. nec que preterit iterum retrahitur hora. Non est igitur maior

Ouidius villa q̄ temporis iactura/qua nichilominus vix alia minus negligit. eo q̄ non magno percipiatur sensu/quod imperceptibiliter ac sensim defluit.

Damnable illa est qua sal⁹ negligit ani-

me & omnino cauenda pigricia. Succrescent enim subito male vicionum in animo herbe: ni frequenti purgentur virtutis atq̄ pes.

Esa. viii. es. xxxii. nitentie sarculo. als in omnem humani cordis humum spine ve-

Psi. xxviii presq̄ criminum suapte natura indefinenter ascendunt. Nimirū igitur si replent pigrī hominis agrum spine atq̄ virtice. Nam &

deserte domus muribus araneisq̄ complentur. Sic & neglecta ho-

Reminis conscia/pctis facile adimplef. **C**ed sunt plurimi foranē

Neglect⁹ ea diligissime exercentes opera: intrinsecus vero seipso negli-

entes. Cum sit extreme signum dementie/sic extraneorum cu-

ram gerere: vt propria atq̄ intima negligatur. Stultum certe eo-

rum reminisci: per que tuipius obliuiscari. Licet em̄ sibi p̄sentior

sit q̄ cetera q̄ ab se intelligit foranea intellect⁹ (neq̄ enī eq̄ intima illi esse p̄nt quecunq̄ intelligit vt sibi ipse est) attī quia non semp

obiectaliter sibi est animus ipse presens: extranea q̄libet sibi obie-

ctaliter p̄ntata/ multo clari⁹ q̄ scip̄m intelligit. Non ei circa seipm̄

Pigricie seu accidie. Fo. Ixiiij.

dam forinseca tractat negotiatur, q̄obrem negligētores circa se-
ip̄os existunt: qui feruētius exteriora procurāt negotia. ¶ Sollici-
tudo laudabilis illa est, q̄ sic negotia curat externa: vt intrinseca nō
obmittat: & sic temporalia peragit: vt nō postponat eterna. Sic igit̄ trā-
seamus per bona temporalia: vt non amittamus eterna.

S

Difficile autē quilibet negotians a negli- Ecclesiasticus. xx.
gentia excusat. qm̄ vix perfectum oī ex parte curit opus. Sed est
vij. ¶
circa aliqua culpabilior negligētia. vt q̄ maiora respicit modera-
mina. Veluti ea q̄ platorum & principiū assolet frequenter esse de- xxviii.
fidia ad quos inferiori plerūq̄ referunt culpe/ q̄a incorrecta sumūt di. inferio-
rum.
augmentū criminā. ¶ Sed hodierno tpe vix villa est platorum cir- p. xxvii.
cal subditos vigilātia. Nō em̄ cognoscere gregē curant: sed lanam p. xxvii.
tōdere satis est. Non viaia corrigerē sed lucra coquirere iuuat/sibi- Eze. xxx.
ipsiis nō subditis officiū prestat. ¶ Sed & principiū ea est condicio. iiiij.
vt libi ipsiis nō aut populo utilitatē debere autument & cōmoda fa- a
cere. Et absq̄ merito debitū sibi putent honorē atq̄ gratiam princi- x
patus. ¶ Neq; ei prelati & principib; debef̄ honor nisi ipsius qd̄
obtinēt officiū gratia. Q uod si frustra atq̄ sine fructu recipiunt: oīo
indigni mercede illius fiunt. Propter onus etēm confertur honor:
& comodum obsequio cōpensatur. Maximā igit̄ diuino in con- Die. xiiij.
spectu culpa obligantur officia sine opere retinetes. A pastore gre- gem requiret dñs: & a principe sanguinē miserorū. Vigiles itaq; P̄s. ix.
pastores esse oportet eo q̄ speculatorēs positi sunt a deo super vni- Eze. iij.:
uersum populum eius.

Sed omnē projecto speculationeꝝ a diui-
nis ad hūana: a celestib; ad terrena/ a spiritualib; ad carnalia trā-
mutatam confuncio. Deditos ei diuinis rebus oportet esse oēs eos
qui diuinis enutrītūt alimētis. ¶ Nam & apud egyptios & apd De pagina
caldeos atq̄ persas olim presbiteri & sacerdotes hii soli siebant qui ganorum
diuinis apti mysteriis siue theologie aut astronomie studiis inten- olim pres-
tivabant. Quorū vt esset liberior animi: omni ab hūano pene
absoluti erāt exercitio: nullā rei familiaris curam aut publicorum
gerebant negotiorū. Omni quoq; cēlo & seruitute expediti/ publi-
cis aut cōmuniib; aut regalibus enutriebanf impensis: vt iocundā
nati animi corporisq; quietē: solis diuinis intenderent animū stu-
diis. Q uo exemplo traductam existimo ecclesiasticonum liberta-
tem/ que hodiernus amplificata est diebus. Sed non eadem studio
num disciplina cuius dignitate perdurauit. Siquidē perseverat sacer-
dotii libertas aucte quoq; opes & gloria est. sed non diuinorū pers-

De vicio

manserūt studia/q̄ nimia opū inundatione vidētur exticta. Ob
diuinās religiones parte sacerdotib⁹ opes diuinorū studia atq; de-
uotionē suffocarunt. Dolenduz certe xpianis sacerdotib⁹ min⁹ esse
res diuinās cūre q̄ paganis. ¶ Que aut̄ detestabilior inueniri abu-
sio potest: q̄ enutritos ob diuina hoies opuleter nihil aut sapere di-
uinorum aut exercere, quin potius acceptis christi muniberibus atq;
stipendiis diabolo militare? Quos impiissima damnari proditio-
ne nullus eque negabit. Ni forte videatur equum darii stipendiuſ
alexandro milicie obsequiū prestare. Quāobrem euomituros de-
uoratas hoc pacto diuītias qñq; scriptura minatur.

Job.xx.

&

¶ 5. xvii

Sep. ix.

¶ 6. iii.

xlvij. vi.

Ad iocum vero conuertens sermonem di-
cam nō esse mirum potius humana q̄ diuina speculari sacerdotes:
eo q̄ humanas quidē personas corporea inspiciunt visione, veluti
mulieres/que ad viros maximam habent similitudinē. Conforta-
tionem quoq; accipit hmoi speculatio gratissime vocis auditu/ &
suauissime attractionis interuentu: deum vero sola intellect⁹ ab-
stractione (semota omni sensatione) speculatur. Cuius verba qua-
si tenebrosa in nubibus atris aqua/nimiam habent obscuritatem
que nulla sui replicatione nouam afferunt voluptatē: qādmodum
ea que inter virum & mulierē solet haberi locutio. Renouantur si
quidem inter colloquētes multe propositiones/que nouo concitat
animūm desiderio. Diuina vero verba semper eadem que ab ini-
tio semel prodierunt absq; illa permanent nouitate, varias em cu-
dunt doctores eliciendo sententias, sed nouas educere proposicio-
num radices nequaq; possunt: q̄obrem non eam afferūt diuine scri-
pture voluptatem/quam viua hominum colloquia. ¶ Celestium
quoq; speculatio remotissima a sensibus intellectum fatigat homi-

nis. Difficilis est em eorum que in celis sunt inuestigatio/terreno-
rum autē propinquior est atq; sensibilior perscrutatio, quibus pedē
figit humana cōsideratio/que sensationib⁹ sustentat. Inuisibiliuz
autē eo difficilior est cōtemplatio quo intellectus nullo sensu ful-
tus auxilio sola suuipsius virtute negotiatur. Quāobrem paucissi-
me sunt que diu inuisibilium cōtemplationi vacare possint mētes
ni aliquo sensuum aut fantasmatum iuuamine subleuētur. ¶ Ni-
mirum igitur si terrena sapiunt in eoru confusione ecclastici ce-
lestia deserētes, qm̄ terrena quidē speculantu r̄quomodo acquirat:
practice vero q̄ grata sit eorum possessio experientur. Speculantur
si quidē gratius auruq̄ solē: & laqueariis intextas auratis domos
cui hū. libertius q̄ celū intuentur. Electos faleris equos aurotextis optos

Pigricie seu accidie.

Fo. lxvij.

Iocundius q̄ angelos cōtemplantur. & preciosas auro infixas arte
minifica gēmas multo audiūs q̄ sanctorū reliquias speculanf. Ca
nior est illis nummoriū q̄ virtutū accumulatio. **R**elinquunt igit̄ p̄s. cxiiij.
tur celū celi dñio. & terram possident datā filiis hoīm. Nec est illis
care que lūrsum sunt lapere sed q̄ super terrā obtēperantes illi sen
tēcie que phibet altiora se homini querere: autumātes esse meli⁹ Eccles. v.
videre que cupiant: q̄ desiderare que nesciant. Et fortasse verentur
ne nimia celestiu contemplatione ad insaniā reducantur. **Spiri**
tualem vero vitam ducere difficilimū est. qm̄ legi corporis alliga
ta est anima. cui cōplacere (quasi viro vxor) debet. qm̄ ea est inter
vtrōq̄ vnionis dilectio: vt se se psequi mutuo nequeat odio. Neq̄
em̄ quisq̄ carnē suam odio habere pot. teste aplo. Si qui spiritualez
ducere eniti vitam/carris oīa desideria perficere phibetur. Quā
obrē (veluti inter discors matrimonii) querele litelq̄ oriunt̄. Non
en̄ bene potest cum psalterio cithara cōcordare. **C**um igitur ap
petibilior sit pax q̄ bellum: rati meliore elegisse partē pleniq̄ sacer
dotum carnalibus assentiunt desideriis: quib⁹ iocunda effici hō
minum vita. Quid em̄ iocundius esse hoi potest: q̄ gaudere iocun
dissima amicorū & amicarū p̄sentia: & vertulantes inspicere mu
licum oculos angelicosq̄ vultus & delicata non modo intueri sed
& amplecti atq̄ deosculari corpora. Spiritus vero nec visibles nec
tāgibiles oīno sunt. **E**t ea que dicit̄ spiritualis esca nō custodit
(q̄admodū carnalis solet) hominis vitam. Itaq̄ oīs merces labo
ris hominum/ solus est fructus ventris. Deum igitur suum pleriq;
ventrem existimauere/ eo p̄ ad eum cuncti hominū labores refe
rantur/ nec absq̄ corporali cibo subsistere diu in corpore anima pot.
Lege. ora. speculare. lachrimas funde penitētia seu deuotione per
fusus: meditationib⁹ insta diuinis/ & age qdunq̄ spiritus velit: fis
nalarit ad cibū redeas corporalem necesse est/ nil dulciss q̄ viuere.
Est etiam fortassis alia causa quare spirituale in carnalem ple
niq̄ speculationē conuerterint: quia melancolici esse spirituales so
lent atq̄ tristes: carnales vero pleni sunt leticia quevitam produce
re hoībus solet. Solent em̄ nimium spirituales vīi fantas̄ticos ha
bere conceptus & dissonos vite hūane mores: carnales vero hoīes
aptiores hūane sunt societati. nec fantas̄mata: sed res ipsas (q̄ ma
nib⁹ apprehēdi possunt) insequunt̄. **Q**uid mirū igit̄ si sp̄uale de
seruit vitā hoīes q̄ stultorū videſt esse sup̄sticio qdā iutilis & mole
sta. Insup̄ mutasse correctiōis & doctrine speculationē glatos in
placētā & segniciē: nō videt absurdū: qm̄ correctiones odia labo
rēs pariunt. An non melius est atq̄ iocundius epulari cū subditis

Colo. 18.

Ecclesi. iij.

Eccles. v.

B. vij.

Ephē. v.

Gala. v.

Ez 8 cle.

con. c. di
uerſe fal
lacis. c.

qđ ad te.

¶

Ecclesiast
ci. xxx.

Frontia.

De vicio

& gaudiose conuersationis habere fructum/q̄ continuis agitari litiis/& rixas odiaq̄ mouere? Prudenter igitur promittunt platiſi ne regula labare subditos/& gratifissimis amoriſbus/cā ſubiectis fliabuſ alligantur. capientes (q̄diu vita potiunē) dies bonos: qui

Job. xxij. forſitan boni poſſent dici. fi non in punclo ad infernum deſcenderent/eterna paſſuri tormenta. vbi q̄tum deliciarum percepereunt;

apo. xviiij. penarum accipiat equationem. Mori apostolus dicit eos qui fm

No. viij. carnem infenſati vixerint/quos non diuinus capere ſermo potest.

I. cor. iiij. qm̄ non percipt animalis horo que dei ſunt. ¶ Etum vero diſtent ab humanis diuina: eo ſaltim pandimus argumento q̄ nobi

lior eſt que non capiſ q̄ que ſenſibus pōt apprehendi ſubſtātia. Et circa nobiliuſ obiectum profecto nobiliore elicit intellectus actū q̄ circa ignobilem. Quāta igitur eſt inter diuinam humanamq̄ ſubſtantiam differentia: tanta eſt circa earum ſpeculationes intellectus nobilitatis actus differētia. Seipſam enī conformat ei/circa quod mens hominiſ negociaſt. T errenorum quoq̄ tanto eſt vilior adamatio: q̄to vilior eſt terra q̄ celum. & horū quidē vnum permanentis: aliud vero tranſitorium eſt.

e **Indulgentia** vero ſeu negligentia correſtionis (niſi diuino ſubſet dānanda iudicio) forſitan equo foret animo toleranda. Et profecto ſatius gaudere & in aliis leticiam q̄ mēſticiam pducere bonum eſſet: niſi extrema gaudii perpetuus

pro. xiiij. occuparet luctus: & amara fieret in finem voluptatis potio bibētibus illam. ¶ Vigilantia igitur prelatiſ & ſollicitudo neceſſaria eſt: quibus ſicut pre ceteris maius promittitur (ſi recte rexerint)

Sap. vi. eternitatis premiū: ſic durius (ſi male fecerint) manet eos perpe- tue gehenne tormentū. ¶ Sunt autē in defidię culpa prelati/nō exhortantes ad bona opera populum. Eſt enim prelatiſ commiſſa celeſtiſ verbi diſpensatio. Ve illiſ ſi tacuerint: quibus precipiēt

Eſa. liij. abſq̄ ceſſatione tubarū more perſtrepere: & peccata hoīm argueſt.

Eſa. ivj. Sed plures inueniuntur canes muti quos vel conſcientia pecca-

torum proprieṭū reſtringit/vel defidię opilat/vel ignoratiā peni-

Eſa. lvj. t̄ fine voce reddit. Quos dñs cecos vocat ſpeculatorē. Quapro-

pter dati ſunt illiſ in auxiliū mendicanteſ religioſi/qui nihil pter

panis fruſta reportanteſ lucri/diſcurrunt amore christi/ per pagos

& oppida/lepe aut frigore congelati/aut madeteſ imbribus/aut

eftiuſ aduſti caloribus: nunq̄ tamen laſſi vigilum more canū in

peccata hominum & via ſoblatrare. Et nihilominus fructus ec-

clieſe ocio marcentes & nihil dignum officio faciēteſ prelati/hos

pauperculos christi ſeruos impediunt. ne peccatorum animas ad

penitentiam reuocent / & salutari bus imbuant documētis. Si enī
oblareb̄ posita est merces: nonne dignius beneficia conferenſ
operantibus in vinea christi / q̄ sed ētibus in domo ociosis? Cum
igitur debita suis laboribus beneficia (xpi amore) recusent paup-
cūli mendicātes: nōne maximā conferūt prelatiſ indigne bñficia
possidentibus ḡfam? Quare ergo despiciuntur ab hiis: quibus ho-
norem & cōmoda linquunt? Si pingue possiderem bñficiū: pfe-
cto dignum me honore cēseres. Si vero xp̄i amore bñficia opesq̄
contēno: an digne a te contēnor? Nū mea virtus & sc̄titas/me ti-
bi vituperabile reddit? Nōne ḥtutis maxime opus est opes & bñ-
ficia (q̄ meis digne laboribus conferenſ) abnuere? Cur ergo de-
spicis virū ob virtutē: paupem contēnis xp̄i sectatore? an nō poti⁹
a te & a quolibet venit ea ob cām honorandus? Si igit̄ ob meā
virtutē sequor pauperiē atq̄ humilitatē amplector: an iuste tu me
prosternes? Neq̄ enī mea humilitas voluntarie sumpta (que x-
tute & xp̄i gratia plena est) supbiendi in me tibi occasione p̄stat.
sed si bene intelligis: q̄to me maḡ ip̄e despicio: tibi honorabilior
sio. Sed non vt ab hominib⁹ honorificemur: humilitatem sequi-
mur. Non igitur cupio vt me honores tu: sed si tu me despexeris/
profecto male agis: michi vero nil ingratum efficies. Non itaq̄
tuam insipientiam arguo vt michi profit: sed ne tibi obsit. Doceo
quid tu agere debeas: sed non ambio honorem quem tu
bene instructus offeras: a xp̄o non ab homine hūilitatis mee atq̄
paupertatis & laboris mercedem expecto. ¶ Sunt etiam in cul-
pa desidie prelati non corrigentes vicia & publica peccata cōmis-
fa: quos eadem que hely manet diuine vltio iustitie. ¶ Sunt etiā
culpabiles qui rempu. segniter agunt. quorum inertia / sive dom⁹
sive cetera detrimentū patiuntur.

¶ Que autem sit principum culpabilis ne-
gligentia / haud erit inutile breui compendio declarare. Est enim
officio subditas omnis: & principatus omnis laborem ha-
bet. Vñ & rex dicitur a regendo. Non tamen qui regunt iunctos
aratro iungales / aut equos domant & bruta cetera: sed soli homi-
num rectores dignū regis nomē sortiunt. Vnde cū hesterna die
sacrari nouū hunc regem nostrum Franciscum Remis (quo me
sua maiestas aduocauit) leto susciperem vultu / & dilatato nimis
(pre leticia) animo / imponi verendum capiti dyadema / sceptrū
quoq̄ regiū suis tradi manibus contēplarer: & circundari corona-
torum numero pariū / ceterasq̄ merito datas homini gl̄as: iugēti
phulus gaudio / diligentius considerarem (siquidē innata mihi ad

¶
f. reg. iiiij.

sc̄z. die
puerio
nis. f.
Pauli
anno.
1515.
more
romão
aputan
do.

De vicio

scam maiestatem inest amicitia) inter amplissima illa (quibus
enatabat cor meū) gaudia: cepi conferre meū / & grauior sit im-
posta ceruicibus sollicitudinis cura: q̄ auro gēmis fulgēs corona/
& q̄ forte solidūq; brachium oporteat illud esse / quo immobile re-
ctumq; iustitie sceptrum sustineatur / & q̄ deceat piā atq; mode-
ratam esse manū / que gladii illius micatissimi nudam accepit po-
testatem. Si quidem nudus micans oblatus regi gladius / absolu-

3 ff. de iuris tam significat regis auctoritatem / & merū adiudicandi in om̄es
di. 013 iu. imperium. Cungo p̄strepere cū clamorib⁹ vulgi tubas tympana q̄
l. impiu⁹ alacri conciperē sono: cogitabam q̄ graue sit homini tante multi-
tudinis (que suo letabat honore) moderamina digne subire. Nā
sicut in eum totius populi vota voces oculiq; feruntur (veluti ad
stae pacis moderationis & protectionis asilū) sic vniuersorum h̄e
sollicitudinē / & praeue gestorum sui negligētia rōnem coram deo
reddere. ip̄e vnu pro oibus obligat. **E**t quidem difficilior est
hoīn q̄ brutorū domatio. Illa quidē vi: hoīes vero arte reguntur.
Et si brutorū q̄nq; regimen arte indiget / sufficit tñ vim semel eo-
num exuperasse: postea & semp eadē ducunq; arte. vt freno equi.
Homines aut̄ sicut ad noua semp intēdunt aios: sic diuersis opor-
tet artibus regi. Notis etenī admventionib⁹ diuersa & noua ad-
hibere remedia necesse est. **Q**uo circa p̄ncipib⁹ maxia est ne-
cessaria sollicitudo atq; prudentia: neq; alterū sine altero satis est.
Prudentia siquidē absq; sollicitudine & vigilatia (quasi sepultus
in terra thesaurus) oīno inutilis est. Et sollicitudo sine prudentia
(quasi palpans in tenebris hō furens) periculosa est. Dux enī p̄n-
2 denta indigēs: opprimet plurimos. Est enī quasi freno ammissio
equus. aut̄ sicut inter fluctus absq; nauclero fatigata nauis / que fa-
cile scopolis illiditur impetu obiecta tēpestatis. Sic p̄nceps absq;
prudentia / quo cūq; spūs impulerit furoris / absq; ordine preceps/
cum sūi vel alterius ruit damno.

Culpant̄ negligētia p̄ncipes: si diuinos

20 permittat nī aboleri. Ad p̄ncipes ei maxie spectat summū oīm
p̄ncipē venerari. q̄b̄rē p̄ncipā opus est reformationē p̄curare
vniuersalis ecclie. q̄ in p̄fundū (ni releueſ) viciō abissaſ. Desu-
des etiā p̄ncipes nisi diuinis digne vacet aduocationib⁹ arguunt̄
quos circa diuīa ceremoniosiores pre ceteris esse dignū est. Nam
caictos orbis victores & in summa elatos fastigia p̄ncipes / legimus
diuinorū maxia obfusasse diligētia leges. atq; ritus exoluisse. Nec
faustū aliqd sperasse: qd̄ contēptu deorū fieret cultu. Et nūc reges
intelligite: & eridimini q̄ iudicatis terrā. Scrutate dño (ingt) inti-

20 3.0.

more & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam ne quando irascatur dominus: & pereatis de via iusta. Et scitote quoniam quicunq; dominum honorificabunt: honorabiles sient. Et quoniam contemnet: erunt ignobiles. ¶ Turpe est inter diuinam principem garrulis prebere verbis aurem: & sine modo diuinus assistere. aut ad ea penitus non venire. Non existimo tamen utilem reipublice nimiam principum religionem. que ab necessaria rerum moderatione tenuis atque auertit. Alioquin siquidem a religiosorum conuenientia principi vita esse. Nam quod vni conuenit: alteri obest.

CNe*gligentia pariter illa est culpabilis et*
dano*la/qua inuestigare (quibus comittant officia) principes negligunt. Eorum siquidem post hec rei sunt/que per officiarios sunt mala. Industriam itaque personarum omni i officio diligere obligatur: als imputatur eis/qui inidoneos elegerunt. Si vero adhibita solle*n/i diligentia mendacium relatione decipiuntur (qui doctos attestatur & iustos ac bonos: infios iniquos & malos) donec ad eorum rite noticiam abusus peruenient/ excusantur. Non igitur fauoribus danda sunt officia sed probis equa iustitie lance dispensanda. Nec personis sed officiis est prouidendum. C*Est itaque videtur hoibus finis propriam conditionem. Neque enim armigeri bene geret officium iudex. nec iudicis miles: calceus enim pedi bene seruit/ & pileus capiti. sed non conuenit capiti calceus: nec pedi pileus. Eodem modo princeps hoibus vti finis idoneitatem debet eorum/ nec quem sine officio deseret. quoniam quod non congruit capiti/cognuet pedi. Multa enim officia diuersos requirunt ministros. **S**ed ille maximus est abusus: quo qui minoribus cognoscunt: maioribus praeficiuntur officiis. nec sunt sua sorte coenti hoies: quoniam ambitio maior est idoneitate. Si enim quisque proprium genere munus agnoscere: nil supra vires attemptare deberet.*

Culpabilis quoque illa est negligētia qua perquirere (an iuste exerceat officia iudices ceteraque ad rem publicam ordinati) negligit princeps. **C**An vero id inquirere nulla intercedente subditorum querela teneatur/questione esse potest. Et melius ante omnem querelam inquiret: quoniam id notum satis est: non posse semper vel presumere subditos oppressionē detegere principi. nisi ipse inquirendo prebeat ausum. Cum enim officiariis iniquitatem cōpopererit: nisi debitum adhibeat remedium: in culpa est eorum que postea male sient. Offerre igitur seipsum quoniam populo princeps in publico debet. ita ut facile ad eum querelle deferantur.

f. de visu
fruc. l. sed
si quid.

f. ad. l. sc
qui. l. idē
turis.

De vicio

Cilla nec minus est culpabilis negligētia
qua punire paupertā simulat oppressores velut armigeros/q nimia
insolentes licentia/pauperū substantiā effusissime vorāt/hostilia
inter eos exercētes: quonū donati sunt ptectioni atq tutele. Et hii
L. de offi. quidem ferociam in domesticos exercēt/quā in hostes ostēdere nō
psec. pto. presumunt.nec defensores sed oppressores rusticorū aut ciuitatuz
assīri.i.in existunt. Neg em̄ peiora preter mortē inferre hostib⁹ possunt q̄q
noīe dñi. domesticis inferunt. Et in hostes quidem transitorium: in dome-
sticis continuum est oppressionis malum.

Cest & alia culpabilis in principe negligē-
tia:qua cōsilium negligit eruditorum: & prouidere vt pacem fo-
ueat patrie/ob quam causam oratores huc illucq sepius mittere
atq pecunias quandoq largiri necesse est. Et sepe vnius diei aut
parue summa pecunie dilatio/multorū affert annorum expensas
& damna. Vigilem itaq ad oīa oportet esse principe: cui nōq pa-
cifice dormitionis occasio tuta seu plena prestatur. Non em̄ vacat
mens prouidi principis a continuo rerum meditationib⁹. q̄obrez
cōuenientius quidā effigiari cogitatib⁹ censuit principe. Non vi-
deo quō vacet ociari/aut ludis intēdere principi. Plura em̄ recipit
q̄ ferre aut expedire possit negotia. Nil igitur illi plusq tēpus deest
si animi habeat sufficientiā. **C**Non tñ adeo semper occurrenti-
bus prestare tēpus omne negotiis tenetur princeps: vt nihil ad iō
cunditatē atq necessitatē retineat. als em̄ si semper intēdere (qdīu
offeruntur) velit negotiis:nec tēpus ad cibum inueniet aut somnū.
qm̄ infinita cōtinue superueniunt que expeditionem semper ma-
xime req uirant.

Ecclēsticorū multiplex est circa diuinū
cultum negligētia/aut quia non hora debita (matutinū preci-
pue) laudes p̄soluant debitas/aut qa irreuerēter atq distracti aio
diuina celebrant/aut quia purgandis non digne insistunt animis/
aut quia orationi atq contemplationi haud feruenter intendunt/
aut quia crapule longam accommodat mensam/aut quia somno
indebitē obligantur/aut quia murmurationi & ocio vacat. Et nō
modo ecclēsticorū sed & omniū illa est detestanda satuitas:qua
ludis aut iocis preterire sine fructu volunt tempus.

Plurimi autē ea culpantur negligentia:
vt que conducere ad salutem anime possunt/negligant operari.
Non attendentes/p nec sensus nec operatio apud inferos valet.
Eccles. ix quo miseri properamus. Ante mortem (inquit) operare iustitiā:

Neglectus reipublice. Fo.lxviij.

quia non est apud inferos inuenire cibum. O q̄ dolenda temporis iactura est: que nullo potest precio comp̄sari. Et quidem breues sumt hominis dies. quos nichilominus ac si longissimi essent inutiliter homines expendūt: fructus boni operis ammittētes. ¶ Est nichilominus eorum que obligationis & eorum que supererogationis sunt negligentie differentia. Ea enī que obligationis opera respicit negligentia proportionabiliter ad obligationē: peccatum habet. Si enī ad mortale obligatio est: mortalis est negligentia. Veluti sacerdos si horas neglexerit persoluere canonicas incidit mortale peccatum. debet em piger penas sue desidie pati. ¶ Supererogationis autem si negligantur opera: nō mortale inducit peccatum. sed tamē priuationis meriti haud contemnendū infērunt damnum. ¶ felices qui quodcunq; possunt bonum incessanter operantur: & quasi continuis ad bene operandū stimulis agitantur. Huius enī tanto maior in celo merces paratur: q̄to plus ope num in terra peregerit. optimorūq; laborum fructum quietis percipiēt tpe. Opa enī illorum sequuntur illos. Apo. xiiiij. & in portis extremi egressus: & ingressus eterni/ laudabunt eos opera digne facta. qm̄ tunc vnuſquisq; mercedem recipiet fm̄ proprium labore. (testē apostolo) In ingressu siquidem portarum extreme atq; vltime habitationis / quid quisq; secū ferat operū perscrutabitur/ & retributio fiet vnicuiq; fm̄ opera sua. L. de ad uo. diuer. iudi. 7 p. v. l. co. 7. iii. Esa. iii.

L. de poſſ
u. l. vle.

Eccles. ix

Ecccl. ix.

Co. de ad

uo. diuer.

iudi. 7 p.

v.

l. co. 7. iii.

Esa. iii.

Sequitur de Neglectu reipublice.

¶ Um singuli homines vigilansime singula tractare propria studeant negotia (quorum successus gaudium: casus vero mesticiam parit) dolendum certe est/ vix aliquem (qui cōmunia reip̄. zelati suscipiat aīo) reperiri. Vnuunt profecto nunc homines/ ac si vnuſquisq; sola suuipius/ non autem aliorum causa/nati videantur. Quo fit vt cōmunem (que hominibus nia xime conuenit) societatem pleriq; vel irritam ducant vel infidā. Sane qui conforgia fugiunt aliorum hominū/ vt ociosam (quam elegerint) vitam ducant: si religionis habeant intentionem/ ne quaq; digno priuantur honore: quoniam deicolarum nomen preſtantissimum sortiuntur. Amplioris enī est glorie diuinis q̄ hūnis occupari negotiis/ quoniam ea est dignior animi opatio que

B

co. q. s. q
vere.

De vicio

dignioribus vacat/ sunt autem celestia terrenis digniora/ad que
Colo. iii. sursum tendere animum monet apostolus terrenis oblitus.& felicem edepol existimo hominem/qui celestem animo conuersatio
Phil. iii. nem in mortali obtineat corpore. Raram tamen auem in terris
(que celos adeat) reperimus.aggrauat enim corruptibile corpus
Sap. ix. captiuam quam detinet animam. Quaoibrem sepe gemunt car-
Rom. viii nisi pressi pondere iusti homines. vt Paulus qui se (donec liber fieret mortis corpore) infelicem dicebat. Et aquile pennas sibi dari
Ps. lxxviii. psalmista poscebat.donec optatam volaret afflictus ad quietem.

B **C**ui vero solitudinem nacti nil excellentioris circa diuina ani-
mi habent: ocio forsitan demissum dedentes animi: aut vilibus
intenti rebus. veluti fere seu bruta quedam (indigni humanitas
nomine) veniunt estimandi. Necesse est igitur solitarium aut
deum: aut bestiam reputari.

C **S**unt alij qui non religionis causa sed
quia hominū nequeūt corruptos ferre mores ad ocium profigunt
ne fortassis assidua penuerorum consuetudine peruerterintur. Qd
licet virtutis habeat speciem (neq; enim nisi virtutens colerent/
vicia perhorrerent) nichilominus argumētūm est debilis/ ad re-
sistendum malis/animi. Non enim vincitur fortis peccatorum al-
xxviii. q. 1 lectione/ licet difficilis viuis contra plures sit victoria. Sepe enim
resecāde.

D **E** **C** et sunt qui non peruersioris timore:
sed impatientia viciorum fugiant peccatorum contubernium (vt
ii. reg. ix. Helyas/ & Hieremias) qui se in solitudinem diuersorum dari vi-
Biene. ix. torum orabat ob deceptions & infidelitatem hominū. **C**ui
vero indignabundi aut alienorum impatiētes morum/ sciungā-
tur ab hominum contuberno/ superbia atq; fragilitate notantur.
Et hui quidem suos quoquā ierint mores ferunt: quibus etiam
sibi ipsi molesti sunt. Nam vbi cunq; fuerit iracundum atq; super-
bum virum impatientia superbiaq; vexabit. etiam si alium non
Ps. cx. 1. habeat/ sibi ipsi irascet: atq; proprio sibi iuncto vicio contabefacet.

E **C** uituperabiles autem omnino sunt. qui
Ps. lxxvii sola quietis causa labores hominum fugiunt: & priuatis volunt
gaudere marcentis vite voluptatibus/ nulla labentis continuo
temporis gloria post se monumenta relinquentes. Quos im-
Phil. iii. pinguis legibusq; porcis haud iniuria coparauerim. qn quidez
Ps. cxvii talius deus venter est: cuius omnē faciunt esse operis mercedem.

C **S**unt quidam qui nec religionis: nec fu-

Neglectus reipublice.

Fo.lxviii.

giendi laboris causa/reipublice despiciunt fructum & onera vitat
sed priuatum publico commodum preferentes. Que pestis opus
lentissima fere omnia deiecit imperia: & munitissimas reddidit
inanis patrias atq; vrbes. Dum enim proprio quisq; dat operam
commodo/commune deferitur. Quo deficiente:nec ipsa possunt
priuata subsistere. Publice siquidem innituntur utilitati (que si-
mul iuncte ipsam efficiunt) particulares, veluti simul collecti/ex-
erictum constituant milites/si autem ad propriâ quilibet dilabatur:
annullato exercitu: singuli facile vinci ab hoste possunt. qui
simul iuncti/ non modo repellere sed potuerint vincere hostem.

¶ Stare igitur simul Esaias monet. Sicut em̄ deficiete (cui vni-
uersa innitit edificii moles) columna ruit edificiu: sic pereunte pu-
blico/priuata quoq; bona decidit in ruinā. Quid autē pdest in su-
perioribus ornare māshones/si quod eas sustinet corruat fundamē-
tum? Natura em̄ (imminēte solet necessitate) ad cor vitale hois
principium/reuocare sanguinem. atq; vitales per cetera effusos
membra (que tunc destituit) succurrens cordi/spiritus. Quo mo-
nemur exēplo/priuata (si exigat necessitas) pmoda negligere cō-
seruande reipublice gratia. ¶ Nempe pponendū cōmune bonū
priuato/iura oia clamāt. vt ex.de reg. & tran.ad religio.licet.viii.
q.ii.dilectissimi. ff.de re.di.l. riparū.inſti. eo.ti.ſ. littorū. in auctē.
de nō alie. ſ. quia nō glo.in.l. de pupillo. ſ. securitat. sup nbo. ſigs
tiuos. ¶ Vñ epus ecclie utilis/nō debet cedēdi obtainere licentia.
ex.de renū.nisi cū pridē. & qui reipublice cā abest/nō videſ abesse
ex.de cle.nō resi.ad audientia. &. ff.ex quibus cau.ma.l.itē. &l.fi.
Intelligēdum tñ sic est. vt qui pponit publicā bonū priuato.parti-
ceps sit eius.fm Sco. Qm̄ (teste philoso.i.mora.c.i.) non est tra-
ctandum de bono in vniuersum.sed de nobis bono.

¶ An vero arguatur imprudētie qui reipu-
blice bonū (cui⁹ est expers) vel suo fit dāno/paret aduertendū
erit.ne si eo gñe boni sit expers qđ operaf alio recōpenseſ. Ut p-
ta si diuiciari ammissione gloriā adipiscāf vel si corpali dāno aut
morte/vite psequat̄ eterne meriti. vt sc̄i martyres. q testimonio
fidei ad roborandos aliorū aios amiserē vita. Neq; enī si latuissēt
pprie parcētes tpali vite/coem fidei sacre vtilitatē dilexisset. quia
nequaq; v̄itati illi⁹ reddidissent testimoniu: nec eterne (debitū cō-
fessioni v̄itatis) vite p̄mūni obtinuissent/quod nec passione mor-
tis condigne p̄t pmereri. Qm̄ (teste aplo.) non sunt condigne Bo.vii.
huius tpis passiones ad futurā gloriam. Digne tamen christi p-
missione atq; passionis eius merito / promereri bonis operibus

i. iii

De vicio

eterna potest beatitudo. q̄t omagis qui vitā (qua n̄l maius hōbet) amore xp̄i effundunt? Maiorem siquidē hac dilectione nemo

Joh. xv.

habet; vt aīam p̄ amico exponat. Igitur benigne cōfidentib⁹ se xp̄s

Joh. xii.

cōfessionem ab se in cōspectu eterni patris repromisit. ¶ Sācti ergo martires si priuatū temporalis vite commodū/cōmuni hoīm

vtilitati (que testimonio mortis eorū facta est) preposuissent/nec

proprio nec cōmuni tandem cōsuluerint. qñquidē amātes perdidis-

sent (quam odiētes custodierunt ne in eternū periret) aīam. ¶ Nō

sunt igitur publice vtilitatis (licet morte finianf) expertes. qm̄ am-

plior est future q̄ presentis reipublice gloria. cuius nonnisi cōmune

bonū preponētes priuato:participes esse possunt. qm̄ participatio

P̄s. cxix

eius in idipm dicitur Igitur nonnisi tribulationū locū consolatio-

L. Cor. i.

nū quoq̄ habebunf. qm̄ iniustū est eos cōmoda percipere: qui ipsa-

rum rerum dāna recusarunt. Que sententia oibus vulgata est legi

bus. vt. C.de cadu.tol.l.vnica. ¶ pro scđo. Vbi dicitur nō ferendus

qui lucrum cōtempto damno cōplectitur. Qui em̄ sentit onus/de-

bet sentire & cōmodū.de reg.iur.li.vi. Nec debet a mercede repel-

li/qui ad onus eligitur. ex de preben,& dig. cum fm apostolum. &

xii.q.i.caritatem.

¶ At vbi nulla penitus esset eius (qui répu-

blicam suo damno procuraret) vtilitas cessaret quidē prepondē cōmuni vtilitatis priuateratio. sed impossibile est eūz qui sic ege-

rit non assequi ipsa animi liberalitate gloriā: que nihilominus ad

Codrus.

actionē minime obligat. ¶ Codrum huic damus rei nobile exem-

plum. qui rex atheniensū oraculo monitus nōnisi regis athenien-

sium morte abacheis illata/habitueros deacheis victoriā athenie-

ses/volūtarie sepius sese obiecit morti. quem gnari apollinis ora-

culi edicto publico acheni vitabāt ne occideref. Quos vt falleret co-

drus mutato in plebeyum regio cultu sese proripuit in hostes/a q̄

bus facile incognitus (quam pro salute reipublice querebat) exce-

pit mortem. Hūc codrum Samuelis regnasse temporibus nōnul-

Curtius.

li assenint. ¶ Bruti quoq̄ tempore curtium romanū sedande deo-

rum ire causa (qua exercitus tracone abissali facile in profundum

mergebatur.) in aperte hyatum terre sese armatus iniecit. Erat ei

responsum oraculo non aliter q̄ absorto in armis milite apertam

Publi⁹

posse recludi terram. ¶ Publius decius visa romanorum (que a la-

Decius.

tinis siebat) fuga:deorum in se iram (que destinata vniuerso erat

romanorum exercitui) vt salua respublica fieret/conuerti precat⁹

est. Qua effusa oratione presso calcaribus equo feruens animo in-

latinorum iniectus est aciem. vbi gloria funtus vita/triumphū
cōculit victorie sociis. Quem filius alter publius decius pari voto
atq fortuna/contra sanitas bellum pera gens imitatus est. ¶ Si
igitur his quibus nulla future beatitudinis fuit expectatio/tati res-
publica vila est vt glorio sum ducerent morte pro patria occum-
bere:quomodo possunt qui eterne premium glorie/certa expectat
fide tam inertes ferre aios:vt reipublice glorio los effugiat labores
quorum glorio sior erit fructus nullo marcessibilis euo? ¶ Sed for-
tassis excusandi. veniūt qui maiora subire pericula reipu.causa co-
temnunt.veluti leonidas ille lacedemoniorum magnanimus rex Leonis
qui trecentis militibus plus aio q̄ armis armatis comitatus.lx.per
larum millibus obuiare atq̄ armis resistere ausus est. vt gloria
morte occumbens:patrie finibus hostes profligaret.Quo territi
miraculo perse fortissimis rati viris (qui pro nihil mori ducerent
greciam tutari:penitentiā indicti grecie belli suscepérūt. ¶ Sunt
& alia memorabilium exempla virorū qui mori reipu. caufa/ma-
xime astipularūt glorie.Idq gaudentes/quasi honestissimū hono-
noris munus:auide suscepérunt. ¶ Sed quomodo possunt illi vi-
tare ignominia:qui nō modo extrema vite pericula (ad que reipu
blice vrget necessitas) fugiūt:quin & faciles absq̄ damno labores
ignauo:declinent animo vel incuria cōtemptuq̄ communis boni
quod negligunt:vel proprii affectione commodi qd minus est.ma-
ximas reipu.postponunt vtilitates?

¶ **E**st autem multiplex (quare reipu. vtilita-
tem homines negligant)causa. Particulari siquidem avaricia ta-
cti plures commune vel ledunt vel postponunt bonū. Ledunt aut̄
plurimq deputati publicis reipu. officiis:duz priuati gratia com-
modi (quod tueri augereq debuissent) cōmune dānificat bonum.
Nec est aliud maius in reipu. malum q̄ domē sticorum auara infi-
delitas. Hinc proditio nes patrie.hiuc familiaria exurgat furtā.q-
bus paulatim (rapiente qualibet partem) ad nihil omnino re-
ducitur cōmune bonum. ¶ **E**st aut̄ grauior eoru impietas qui sa-
cra ledunt.qua nonnulli maiores prelati dānabiliter inficiuntur. q̄
preciosa monasteriorū edificia siue abbacias (quas detinent in co-
mendā.) vt priuatas impleant crimenas: patiūt dānosam ve-
nire in ruinam. Periniquum certe est ad se corr̄ unem trahere vti-
litatem:nec est alia rapina peior. Non em̄ vt sibi (damno reipu.)
consulant/preponunt in administrationib⁹ homines:sed poti⁹ ei
quam suscepere gerendā. Quāobrem grauiore notatur furti infas-

De vicio

mia commissione reipu. bona dilapidantes aut propriā ad utilitatem
conuertētes. ¶ Nunc vero regnare hanc pestem in oēs conspicio
I. Cor. iiiij status: vt vix fidelis quisq; inueniatur reipu. administrator aut ser-
vus dñi sup suam familiā cōstitutus. Ea em̄ intētione suscipiūt offi-
cia vt nō ei quā recipiūt parrāda reipu. s; sibiipsis rectores cōsulat
Iuuatq; sepi⁹ occasione inferēdi reipu. dāni sumplisse vt sibi p̄fint.

x **C**ōdīo sepe alterius inuise partis nōnulli
vel ledunt vel negligunt publicas utilitates. Quod pleriq; militi
ducibus inter se discordantib⁹ accidit: vt alter alterius inuidens fe-
licitati oportunit̄ nolit in tempore necessitatis cōferre subsidium:
ne illius bene gesta res ascribat glorie q gerēde onus accepit. qua
sepe occasione fundi fuḡ: atq; contingit (qui als victoriam facile re-
Principū portaret) exercitum. ¶ Non est aliud maius euertēde reipublice
discordia periculū q discordia principū. Victus est exercitus quē ducum dis-
pessima. Nec iuuat corporū si desit unitas animorū: qm̄ nullū
intestino peius bellum. Nam fortissimos vicere populos dissidē-
tes: vniū debiles hostes. Nō em̄ possunt in externos & in domesti-
cos simul esse ferocios. ¶ Cuius rei est duplex ratio. Primū quidē
difficile est cōtinuare in diuersos impetum animi. Ex alia em̄ re-
mittitur cōcitatū vnā in partē spirit⁹. neq; eodē ferri contra diuer-
sos impetu hostes potest. qm̄ diuiditur effusus in plures intentus
actiones: atq; in singulas minuit̄ vis maxime intēsionis: in vnum
vero collect⁹ respecti (oibus simul coactis virib⁹) fortissime inten-
ccels. viii dif̄ quē eo modo concitatū ferre difficillimū est. ¶ Alia est rō. qg
dissidentiū ea est natura: vt gaudeat alter alterius malo. Ad qd̄ sū
mouēdū neq; efficaces admoueāt man⁹: q lesionē alterutra letā.

s **C**indignatiōe nōnulli marina reipu. dā-
na attulere/p̄sertim si bñmeritos als se se contēptui p̄uerint datos
iri. Qd̄ frequēter his qui publicas exercent amministratiōes acci-
dere solet. Est em̄ ea multitudinis natura vt vel odio vel ingrati-
tudine suos rectores prosequatur. que multorum fuit clarissimorū
causa peruersiōis virorū. Molestissima est ei benegestoriū ingra-
titudo: & que ferociissimos eneruet amministratiōis animos. Quis
est tam fortis animi/ac in rempublicam zelosi affectus: qui nō de-
dignetur impartiri ingratissimum beneficium? Profecto maxima est ir-
ritatio animi cuiuslibet virtute prediti contumeliā pro laude pati
& pro benemeritis odia atq; comūcia tolerare. Est autem assueta
hec utiliter rempu. amministrantiū finalis compensatio: vt pro be-
negestis tandem inuidia detractionib⁹ & persecutionib⁹ munere

CIn promptu est africani scipionis exēplū qui post subactas Scipio
maximis periculis atq; laborib⁹ hispanias domitāq; africam ro-
mano imperio ad ultimū vili accusatus infamia tribunicie potes-
tati populari subiectus extitit voto. Qua offensus iniuria volun-
tanū egit exilium. detestās merito ingratis nimis patriam atq; vr-
bem in quā etiam mortui ossa ferri vetuit. **C**oriolanus vero si-
mili offensuris iniuria postq; egregiā contra volscos nauauerat ope-
ram: pulsus vrbe romanis infestissimus factus est hostis: & eosq;
extremitatis deduxit nativā vrbum vt nisi maternis deuictus ex-
titisset precib⁹: ad exterminiū (feroci tactus atq; exestuās indigna-
tione) rem romanam perduxisset.

Cero autē ego gnarus nature multitu-
dinis/vtiles eius presides atq; moderatores. ne subditorā ingratia-
tudine rempi. eiusq; utilitates deserant. qm̄ non ab hoībus sed a
deo huius diuine amministratiois dignū expectatur premium:
sed nec i gratitudine p̄sentiū debita sc̄is opibus apud posteros glō-
ria sepelietur. Que em̄ p̄sentiū inuidiam pariunt benegesta ope-
ra:futuris glorie perpetuā relinquēt causam. Sepe cōtingit ea que
modernorū oculis immisa sunt/posteris amabilia fieri. qm̄ stat bo-
ni habens perpetuam rationē opus egregie patrattū. Nam & glo-
riosiores nobis videntur in artinū passiones: q̄ quortū cōspectib⁹ ex-
hibebantur. Quāobrem remittere virtuosorū aīos a publicarum
p̄cūracione utilitatū ingratitudo nō dī. Vix tū adeo heroica viuit
gl̄mente hō: vt cōtemptu bene a se gestorū nō aliquali dolore af-
ficiatur. Cupimus em̄ notā hoībus fieri nostre virtutis gratiā:re-
pendiq; (saltim cognitione beneficij) grates. Sed vbi hec defunt/
amplioris gratie munus a deo expectandū est. qui relictam ab hoī-
bus mercedem boni operis: abundantius munerabit.

Sunt qui humilitatis gratia declinēt pu-
blice administrationis auctoritatē. Et hec quidē humilitas/si am-
bitum tantūmodo secludat honorabilis est. eo q̄ nemo sibi digne-
honorē sumit. Repellendi em̄ sunt qui dignitatib⁹ se se ingerūt im-
portune. Non em̄ honeste honores peti possunt: sicut oblati hone-
ste accipi. Qm̄ tullio teste (quē imitaf Augu.) Iz locus regiminis
quo carere nō pōt ppls honeste accipiaſ atq; administref: nō tñ de-
center appetiſ aut postulaf. Quāobrem nō nisi refugiente & inui-
tiū leges fieri sinūt ep̄. C.de epi. & cle. l. si quēq; als q̄ p̄matū q̄rit in xl. vi. mul-
terra p̄fusionē expectet i celo necesse est teste Criso. **S**i vero pti
tinacā habeat hūilitas: iāvirt⁹ & desinet. Sic igit̄ erit seruāda hu-

Dontā
mētū pa-
ciēcie ad
recipu. cu-
rā geren-
tes.

A
Debre. v.
l. q. vi. si-
cut is. ff.
vz. r. eī
oi. cog. l. j
g. p̄oide.

De vicio

Et de re militas: ut neq; sublimis ambiatur locus: neq; omnino (neglecta nunc, nisi cù p̄dem.) obedientia) pertinaciter recusatetur. A superbia quidem procedit

x

ois pertinacia: licet hūilitatis videat habere cām. **C**Quāobrem vituperabiles maxie sunt qui dura ceruice iniūcta recusant suscipere officia. vt nōnulli solent pleni proprio sensu religiosi/cōmisum prelationis officium contumaciter recusare. Q uod quidem contumacie genus non eos occupat: qui lucrofis prelationibus onerantur. Mendicantium tantūmodo est huiusmodi pterua p̄lationum recusatio: & eorū quidem qui maiore videri volūt fungi deuotione. Quib⁹ profecto p̄ponendi sunt. qui (licet indecēter) officia religionis ambiunt: eo q̄ utiliores reipu. sint qui ambitu subeunt: q̄ qui viciosa humilitate aut ignavia recusant necessaria prelationis onera. **C**Nec mioris est supbie pertinaciter recusare q̄ dignitates indecēter abire. Et eo melioris est p̄ditionis q̄ ambit p̄ prodest: proterius aut abnegator oīno inutilis est. Q uob̄e neq; bonorū reipu. participes esse debet: qui labores pro ea necessarios

p̄s. lxxii. vitant. in labore (inquit. p̄s.) hoīm nō sunt. Ethii sunt qui maliu lis carpunt sermonibus officia (q̄ ipsi recusauerint) digne admini strantes. Ambitionis in eis accusant viciū: indigne talib⁹ collatū arguit p̄lationis officiū: indebitē eos iniūctū exercere reprehendūt ministerium. eo q̄ supbia inflati nil (nisi consilio fiat eorū) bene fieri posse arbitrantur. Et cum nulla ipsi emineat virtute: ceterorum virtuosas gratias vicio superbie (detrahentes) ascribunt. alienas virtutes contemnunt / quibus carent. Nec aduentunt maximam ipsorum temeritatem atq; superbiam: qua ex virtutibus nature malos esse homines iudicant: suamq; bonitatis atq; gratiarum carentiam / aliorum copie preponere non erubescunt. ac si melior sit habitu priuatio. Feliciores enim se putant / quo nullo gratiarum genere decorant: & infelices qui pluribus fulgent gratiis nature donis. **C**Non sunt culpabilia in homine naturedo na: sed peruersa male vtentis voluntas. que nichilominus etiam abs⁹ donis gratiarum inesse homini potest. Et illa quidem grāmissima est superbia: que nuda virtutib⁹ nature nascitur. Est nāq; tollerabilior / qui sumpta q̄ qui nulla occasione supbit. Que enim pōt difformi dari excusatio / si more formosi supbiat? aut pauperi si more diuinit̄ vel indocto si more docti? q̄obrem detestatur sa piens superbū pauperem. Est aut pessima virtutum pauperies q̄ib⁹ indigēs miserior est q̄ qui diuiciis.

Ecc. xxv

y

CMiserrimi igitur oīm sunt hominū: qui nullo virtutum dotati munere: carpūt egregia nauantes ad vi-

Pigricie seu accidie

Fo.lxxv.

Ilitatē reipu. opera. Q uivero proprie i imperfectionis gnari laudib⁹ excellētes efferunt viros / & magnificat reipu. (cui⁹ nequeunt ipsi esse) tutatores: infirmitatis atq; gratiarū penurie nullū iuste patiū tur vituperium. extingut em̄ propriā (aliorū laudibus) ignominia Q m̄ excellētia nature dona neqq; culpa sua hoībus defunt/ neq; oī bus equa lance distribuuntur: sed recognoscere sublimiorib⁹ orna tos nature dotib⁹ (p̄sertim si ad cōmūnē vtilitatē exerceātur) mi nores necesse est / & velut bñficos honorare. ¶ Qd paulus edocet ^{i. Ch. vi.} Z afferēs dupliū honore dignos q; bene p̄sunt. Digni nāq; primū sunt honore: q; excellūt virtutib⁹. demū q; dignitate ad quā medio vir tuis ascenderunt. Als em̄ vilissim⁹ reputat⁹ qui nō virtutib⁹ simul f. q. l. viliss ac dignitate precellit. Est alia tertio honoris ratio: q; beneficium sumus. impendūt subditis reipu. digni administratores. Inuigilat em̄ ra tione corā dño reddituri. Heb. vi. Nō modo igif dupliū sed tripliū inueniūt honore digni q; bñ p̄sunt quos q; pati nequeat primū quidē ingratitudinis vicio corripiūtur eo q; beneficiū ingratifi ciant. Scđo superbia notanf. eo q; reuereri digniores nolint. qd di uno humanoq; indictū est iure. ¶ Diuina em̄ prouidētia in vnā quaq; gentē p̄positi rectores sunt (Eccl. xvii.) quib⁹ impēdere ho nore subditī teneātūr. xxiii. q. v. regū. Humanis etiā legib⁹ nil edi citur clariss. vt. ff. de offi. p̄si. l. obleruādū. C. de offi. p̄fec. vrbis. l. i. vbi mādat iferiorē gradū debere meritū superioris agnoscere. Quā sententiā glo. sing. educit ex. l. i. q. sed & si vicin⁹. ff. de plu. aq; ar. & C. de offi. p̄to. puit. l. potioris grad⁹ iudicib⁹: ab inferioribus cōpē tes reuerētia tribua f. & l. singuli. C. de offi. diuter. iudicū. d. Singu li q; iudices sciāt celſiorib⁹ viris honorificentia esse p̄standā. & l. se. dicit q; triniſ auri libris multanf. q; honoratis viris denegaue rint in salutatione reuerentia: ¶ Canones vero priuari eterno bñ tūdinis p̄mio dicunt / negatē excellētiorib⁹ reuerentia. Preterea ^{xvij. q. v.} regum. modos le virtute ostendat: q; virtutes in eas habētib⁹ nō honorat.

CPatiantur ergo se ab viris regi clarissimis: nec in eos iactēt ob ſura (tecti malignitate) cōuicia. quib⁹ regēdi reipu. est grā dene gata. Honorēt egregia p̄ditos virtute viros: quos nature imbecili tias infirmiores videſ edidisse mūdo. ¶ Venerētur fulgētes vti lisciētia: q; p̄ſlos ſeſe caliginosa ſentiuſ ignoratiō nocte. Recogno ſcat p̄ſidentiū bñficia: q; ſubiectiōniſ quiete fruiūtur. Cōpatianf gra viſſimo reipu. preſſis onere: q; platorū exuti ſollicitudine libero aio priuatis negociiſ occupantur.

CSequitur de falſitatib⁹ hominum.

*Mura o Cultria ora
limana o morsa.*

Tractatus

Onsiderans quecunq; in mun-
do fuit/nihil magis q̄ fallaciam valere cōperio,
que velut inundās fluius vniuersum humani
generis agrū miro adipleuit modo. Raros exi-
stimo (quos tanta extulerit veritatis altitudo)
mōtes/nō hoc oppresos cathaclisiuo. In arcam
certe noelis imīslos esse oportet / quos vniuersa
sale hoc diluuiū nō submerserit. Solos em̄ cruci inixos xp̄i, reor fal-
sitatis negcia nō coignatos. Als ei in oēs hui⁹ misere vallis icolas
hec perniciōsissima defluit lues, qua terre germina in p̄pria sunt
radice infecta. vt iā vix aliquē veritatis p̄ducant fructū. Veritas
quidē semel de terra orta est: xp̄o exvirgine inter hoies prodeunte

P̄s. lxxv. **iiiij.** **Ela. lix.** Sed post hec in platea corruit veritas/ extincto per mortē dñō/ quo
post resurrectionē iterum in celū redeūte/ secū ad nubes veritatem
(q̄ ab hoībus nimio p̄sequebaf̄ odio) reduxit. Q uo fit. vt inueniri
Mic. vi. **Luc. viii.** inter hoies vix possit veritas atq; fides. quā veniens fili⁹ hois vix
Osee. viii. se in terris assent̄ reperturū. Mendaciū vero inundauit in terra vt
ps. cxv. digne dicat̄ oīs hō mendax. q̄ obrem habere in nullo fiduciā Hie-
Hiere. ix. remias hortaf̄. qm̄ sepe panē comedētes tuum infidias (inquit ab-
Abdie. dias) ponēt subter te/q̄ edebat (ingt ps) panes meos magnificauit
ps. liiij. sup̄ me supplantationē. Veniat igitur mors sup̄ illos & descendat
in infernū viuētes. qm̄ sunt in corde eorū negtie. **C** In ore liquidez
& ope oīs cōsistit fallacia: cordis vero nulla esse falsitas pōt. qm̄ deū
fallere nemo cordis potest fictione. Cognoscit ei eos q̄ recto nō gra-
ps. lxxvij. diuntur corde/in conspectu eius. Si igit̄ hoies mutuo respectu cor-
dium intelligerēt abdita: nequaq̄ fallacie aut mēdacio locus esset.
B Neḡ ei bona se ostēdere (vbi malū fuerit) cor hois vlo pōt modo
Sed quia occulta est hoīz malicia cordis/exteriori bonitatis indui-
tur signo/quo q̄ exteriora tr̄modo cōprehendit/false bonitatis de-
cipit ostēhione.ac si xp̄iano induit̄ amictu/machometista q̄sq; aut
iudeus inter fideles in cognit̄ cōuerſef̄. Sic viciū sepe fallit le occu-
lens imagie quadā ostēse virtutis. In exteriorib̄ ergo sola latet iū-
qtatis fallacia. **C** O utinā auri argētive modo/tactulapidis corda
cognoscib̄ hoīm possēt. Sed soli deo reseruata est huāui agnitiō cor-
dis. licet angelic⁹ (nisi diuina impediaf̄ volūtate) agnol̄cere hoīm
cogitationē intellect⁹ possit. Est ei angel⁹ mere spūalis oīo subltā-
tia:cui spūale q̄libet creatū/veluti adequatū naturali p̄portionē
obiectū/suapte natura intelligibile reddif̄. Hic existimo mētales
hoīm ofones/eque vt vocales ab āgelis in celū aī diuinū p̄senta-
Tob. xij. das p̄spectū (docēte nos thobie scripture) deferri. Nō ei dignū est

quos ad dei laudē atq̄ hoīm salutē exercēt impediri naturales angelū actus. Ad laudē vero dei hoīm & salutē spectat: angelis notas hoīm esse piās cogitationes / & que prefertum cum innotescēdi desiderio ad deum referuntur.

SHicubi autē arguūtur in scriptura dupli

Ecc.4.

D

tes aio: nō simpliciter aim/led ai fictā arguit apparentiā. Neq; em̄ duplē simul habere actū anim⁹ cōtrariū pōt. Est nihilominus ea duplicitas ai:qua vel falso p̄ferre sermonē vel amicitie demōstra re signū & queuis intētōnū vltimate cōtraria cogit argumēta. Nē celeste est em̄ imperare voluntatē sensui: vt actū amicitie similē singat. Cū i ḡf & nocere velit & obsequēdi singat desideriū: duplicitas argui pōt. Vult ei cōtraria simul: nocere videlicet & amici signū stendere. sed respectu finis vltimi nō cōtraria s̄ eadē ai est intētō. Nā eo fine signū p̄stat amicitie vt noceat. Itaq; nō i wi vt nocumē tum inferat/amicitiā singit. Vtīf em̄ fictione amoris vt ad intētū pueniat officiēdi. Nō aut diuersificū itētō diuersitate mediōnum quib⁹ ad finē perducāt intētō. ¶ In verbis igif & signis fal lacia ois cōposita est. Verborū autē fallacia nō modo mēdacio: sed & venitē cōfingi pōt. si vel alliciendi ad illicta vel retrabendi ab honesto & bono/intētō p̄ferat qđ verū est. Quo quidē modo fallat q vel formā vel gratias quaslibet alias/ea intētōne laudant in hoīe: vt ad pctā & maleficia deducāt. Et hii pprie adulatorum nomē fortū iniquū. Decipiunt ei & in errore mittūt hoīes. Fal lunt etiā q vera malo aio cōmandant facta. vt q peccatis fauēt hoīz di. xi. v. Laudatēs q̄ arguere debuissent. Et hii quidē assentatorū accipiūt sunt non nomē eo q̄ impie assentiat operatib⁹. ¶ T' alibus replete sunt pri cipiz curie/nec prosperū expecter quiq; quisq; in curia nescit adulatores officio fungi. Neq; em̄ principes alio q̄ venenato adulatio nibus vescuntur cibo. Mirum certe delectari principes venenatis elcis:& amare viros/qui venena illis omni in poculo ciboq; porrigant. Hii soli larga suscipiūt munera/hii lucra quelibet vnde qua q̄ proueniūt/hii glorioſa cōferunt officia/hereditates hii captat alienas/hii honor ois offertur /& prospere cūcta succedūt. ¶ Sed fortassis nō est mirū si vera de se p̄dicata principes credāt. peior cer te illa est eoruž demētia & adulatorū nequicia:qua falsa pro veris accipiunt. Et hii simulators ore amicā decipiunt/qm̄ simulant q̄. puer. xij. non sunt. Est em̄ simulators eius quod non est fictio. Sed memento glo. in. l. (fm esopum) vulpis adulatiōne conūm amississe caseum ex ore l. ff. de cō cussi. daphilomene credit se cātū habere Q uo adulatiōis genere capiūt Esopus. tur facile mulieres. que laudibus forme graciānum & oblectantur.

Esa. iii.

P̄p. 3. ix.

di. xi. v.

sunt non

nulli.

F

De vicio

falso tamen oblati. Plurime vero falsis corruptorum decipiuntur promissionibus. hinc ille nuptias spondet: alius ingentem alteri promittit dotem: alter defuturum se nullo vñq tēpore vovet amice. pluribusq; aliis verborum simulationibus fraudes fabricant/q; bus pene totus impletus est mundus. Quocunq; aures porrigo. fraudum querelas audio. Nec videtur huius tēporis homines nisi ad fraudes nati in mundum educandas: que nouis indies caudātur officinis.

Principiū
fallacia.

Clerborum autem falsitatem ante omnia principes euitare debent/ quoniam nō sit alia turpior in principe macula q; fraudis & falsitatis. Sed hui sepe promissiones amplissimas angustissimo compensant facto. Multi etenim nimium fidentes principum promissionibus: ad extremas deducti sunt misericordia. ps. cxlv serias & calamitates. Nolite igitur confidere in principiis (inqt ps. cxvii. ps.) & filiis hominum in quibus non est salus. Melius certe est sperare in dñō q; in principiis. qm̄ fidelis est deus in verbis suis. In ore Diere. v. autem hominū non est vita. Ablata enim est fides & perire de ore eorū: perdet tñ dñs omnes qui loquuntur mendaciū: quod est opprobriū. xx. brum in horne neq;. & furis exuperans pessimam conditionē. In anime siquidem hominis periculum: principes persepe mentiri solent. Exponunt enim suis promissionibus ad mortem homines. Igitur qui fallunt promissa negligentes: obscuritatem & infamiam atq; odia & maledictiones incurunt maxias. Amabilis autem atq; semper honorabilis est princeps: qui fidele obseruat promissum/ nec dolum habet in ore eius/xpi regum regis exemplo. Veritatē enim diligit deus quam precipit homini cuilibet loqui cū proxio suo. non decipiet (inquit) vnuſquisq; proximū suum.

J. Pe. ii.

zach. viii
Leu. xix

Curiāliū vero fallacia est multiplex. H̄i

D quidem & verbis persuadere suauissimis amicitiam. & moribus pretendere honorificis gratiam apprime norunt: interiora vero plena sunt dolo. quibus vix vñq adhiberi fides potest. Sepe enim qui tuam se foturos primitunt causam: contraria penes principē ceterosq; tuo fauori & verba producent & facta. Sese curiato poplite/manibusq; birro munitis / lato vultu ad omne tuum offerent obsequium/ qui necessitatis tempore/ quasi numq; te cognouerint/ derelinquent. Si fauor tibi principis assit: cōtinuo te famulatu p̄ sequentur. Si vero decideris/ etiam pedibus te stratum cū derisu calcabunt. Quamobrem non est alia curialium conditio miserior. Siquidem ad omne principis votum (quasi ad aque impetu rota)

Fallitatum hominū.

Fo.lxxiiij.

volumtur. Pullo similes. qui in capanilium sumitate ad omnem vertitur ventū. Et hui quidē tamdiu gaudium honorēphat qđiu benigno eos princeps inspexerit oculo. Letanturq; supra modum ex ore principis habuisse alicuius beniuolentie verbū: referuntq; qđ letō eos princeps aspexerit vultu. Si vero frigido se modo inspectos intelleixerint aut rudiore repullos verbo: in febres pene atq; dolores animi decidunt/atq; extraneitatis rubore mestissimo imbibunt vultu: longissimos ab principis sese gratia reperiētes. qui pauloante propinquissimi esse rebanū. Huius malis additur inuidia conspectis aliorum honoribus. vel forsitan qui eorum substituti sunt loco ineuntium gratiam. Huius malis & aliis pluribus/plena est curialium vita.

3
ꝝ

Judicūm falsitas in ferendis iniuste sententiis euidentis fit sepe/sep̄ius/& sep̄issime. Hui sunt qui om̄e recent (teste Michea) peruerterūt: in munerib⁹ plusq; in legib⁹ iudicantes. Execant em (qđ maxie diligūt) muneribus. Esa.i. Quā obre vetat lex munera iudices capere que sapientes etiā subuertut & iudicū exēcant oculos. Fallūt nec min⁹ iudices/victorie spem signis aut verbis quadā promittentes arte. quā (post accepta munera) aduersario tradunt. **C**Hui⁹ fallacie precipui mḡri sunt aduocati atq; procuratores. q̄ oēs (licet iniquissimas) quasi iustas suscipiunt causas) victoriā oīno pcessus promittentes/& leges falsis interpretationib⁹ viciātes. In infinitū quoq; extendētes litium pcessus: donec miserū reddiderint causatorem.

Mich. iij
Ecc. xx.

Deu. xv:
Ecc. xx.

Esa. x.
L. de ius-
di. l. ppe-
randum.

L

Militum vero ea est iniquissima falsitas qua principi fidem violatā/sive trans̄fugiēdo/sive hosti castrade-dendo/aut alio quouis modo reddunt. Quorum nulla (etiā apud eos quib⁹ proditionē fecere vtile) gratia nec fides esse solet.

2

Mercatorum autē est multiplex salitas.

tum verborū. tum mercāi corruptarū. Neq; enī seruat fidele p̄missum: quo multoplus qđ opibus fierēt honorabiles. Nihil enī in negotiatore ditiū: qđ verbū verax. an sepe plus qđ toti substātie appetitūt mercāi. Sed hui moderno tempore linguam suā docue-re mendacium: non veritatem. Et non modo verbis fallunt men-tientes dum carius emisse merces appositis asseuerant iuramen-tis aut promissa frangendo. sed etiam corruptione seu prauarum cōmixtione mercium.

cccl. ff.

Nicre. ix.

Malorum vero ecclesiasticoū ea est per-

k

Tractatus

nicioſiſſima falſitas/qua ſub xpianitat̄ vmbra repleti opibus atq; vacare deliciis querunt. ſtipendia quidē ab ipſo recipiētes christo anius pre ceteris inimici exiſtunt capitales. Et nunc inter horum deceptorum impias manus/vniuerſa ecclie beneficia deducuntur. Nec videt cōueniens honestos & sanctos episcopat⁹/aut alia eminenti ecclieſtaſtia fungi dignitate. In manib⁹ impiorum terram datam eſſe Job recte dixit.

Job. ix.

CReligiosos autem non preterit impia hypocrifis falſitas: qua qui vt nescit>nullius inter fatū reputat ſanctitatis populu. Vult enī decipi vulgus.apud quod nunq veraces aperti⁹ hoies in precio habiti ſunt/ eo q; ſupſiciem trāmodo conſideret/ non autē ipsam rerū veritatē. Neq; em̄ eam callet vulgus prudētiā. vt ex exteriore apparatum iudicare aliquid poſſit. Nam & ſi apertissima videatur hypocrifis/non ſatiſ habet limpidos ad hanc agnoscendā oculos. Cum igitur comparatione prudētiā infinitus ſit ſtultorum numerus: hypocritarum ſemper ampliſſima erit laus. quoniam & ſi prudētibus pauciflmiſ deprehendantur/ ab innumeris tamen inſipientibus laudabuntur. Quo fit. vt pleriq; ſectentur hypocrifis/& iniquam colant ſimulationem.gaudētq; popularem ad ſe fauorem fictis attraxiſſe moribus/aut verbis ſimulatam callentibus ſanctitatem decepiſſe eū qui ſic velit decipi murdū. **C**Nil pfecto facilq; q; vulgus decipe. Sequitur enī quaſi monſtrū aliquod nouū ſimulata om̄ia. q; obrez nouū aliquid ſemp fingunt hypocrite/ ſiue in morib⁹/ ſiue in deſlamationiſ modo/ ſiue in ſectarū iſtitutione/ aut quibusuiſ ad inuentionib⁹: vt opinionem ad ſe hominū trahant. Cōſuetā ve-ro nil admirationiſ habent ſed noua. **C**Igitur ad extrema ſemp tendūt hypocrite/ vt auſteritatis maiore habeant opinionē. Repe-tatiſ vtunq; aut abbreviatis/ aut viliore q; deceat panno induunq; veſtibus. Alii quo magis appearat pedu nuditas/ligneis glāne calepodiis. Alii miros huilitatis & mortificationiſ pteſtendunt geſtus. demittunt ſup humeros tortū collum: & eniunt ſtritem of-ferre hoibus aspectū: oino riſum & omne alacritatis effugietes ſignū/ ac ſe rediuiſſe cū Lazaro ab inferis opinari volunt. vocē verbaq; ad increpandam hoim leticiam cōponunt. Om̄ia quaſi deriſiū habentes/ que ab hominibus in leticia fiunt. Quecumq; timo-trem autumant poſſe hominibus ingerere: ſemp in ore ferūt. Horrendo in ſermonib⁹ clamore vicia detestantur hominū/ quibus tormenta cōminantur abfq; villo parata remedio. Eſt enim indoctorum cōſuetudo predicatorū/ audacter dānare hoies & ſine de-

B

De falsitatibus hominum. Fo. Ixviij.

lectu ad mortale omnia reducere vicia. Doctorum vero atque prudenterium moderationem est lingua & examinata ut argenti eloquia. nil
turpe aut inconveniens vel indiscretum sonant. Siquidem argenti lucidus est sonus & sicut preceptum domini lucidus est sic & docti predicatoris verbū irreprehensibile est. Declaratio (inquit ps) sermonum tuorum illuminat & intellectum dat parvulis. Non tamen vehementiam predicatoris arguo moderatam: sine qua vix etiam doctissima proficit predicatio (virax enim esse oportet verbū dei. qd medullas attingere possit peccataris aīc) sed ineptos & fictione plenos improbos nonnullorum gestus & sine moderamie verba.

Nec solos existimamus hypocritas qui vel sorditate vel austernitate sanctiorē fingunt vitā: sed etiā eos qui virtutē hñtes horum opinionem quāntū hoībus per similitudinem facta. Sunt enim hypocrite quia cum hec ad deum velint opinari ab hoībus esse relata: ipsi ad hoīes ea factō referunt aio. Non enim honorabiles apud homines fierent si agnoscerent talia propter hoīes facere & solam querere hoīm opinionem: quā se oīno fingunt abdicare. Sunt quoque illi numero ascribendi hypocritarū qui licet publica exerceant maleficia seu alienam ab omni religione ducant vitam: nihilominus falso teguntur religionis amictū & cōtraria sue operantur vocationi. Quos aliqui ex parte occultis existimō peiores hypocritas. eo quod occulti quidez hypocrite saltim bonū prestant populo exemplum: huius vero sicut fibūpsis damnosī sic & populo scādalosī existunt. An vero hypocritarum censemantur nomine qui distractis persistere videntur in oratione animis & ecclesiasticis assistentes mysteriis que mādi sunt fixa mentis intentione cogitant: dubitū esse potest. Et dicendum si primo ea intentione ut mysteriis intenderet diuinis aduenerunt: si postea mēte occasionaliter distracta que mādi sunt cogitent: nō censem hypocritarū nūero. eo quod finis alias ab hypocritis est. Si vero ut devotionem fingeret prima aduenient intentione inter deuotorum choros: vel locū deuotionis ea intentione occupant: censem iuste hypocritarum nomine. quānū ut opinionem generarent hoībus falsam: hec inchoarunt.

Grauius est hypocritarum laus viris bonus & grauius est aliquid ob cōmē facere simulationē. Sed ne prebeatur hoībus obloquendi occasio & materia scandali: sepe non nihil ad ostentationem austerritatis (egrotū aio) viri boni & prudentes agunt. Oportet enim & ab hiis qui foris sunt h̄re testimonium sūm Pauli sententiā. Et hic quidē ab hypocritarū numero segregātur qui ob cōmē vocationis sue modū aliquid ad ostentationem

Tractatus

faciunt sanctitatis. veluti minores fratres/ qui ob cōmūnē eorū vi-
uendi modū pedes exhibēt denndatos hoībus inspiciendos: quos
¶ fortassis qñq̄ domi calciatos ob necessitatē habent. ¶ Aliqua siq-
dem diuino in cōspectu sine culpa facimus/ que ante hoīm oculos
graue scandali generarēt. Nō em̄ nostras cognoscunt hoīes (qad-
modū deus) necessitates. Excusabile siqnidē est apud deū quicqd
vrgente fit necessitate. quā quia hoīes nō agnoscant: nō excusat.
Ad opinionē itaq̄ hoīm cōuenit nōnulla prudētes & viros bonos
qñq̄ facere. Et quidē in hac vita plus opinione vivit̄ q̄ re. Et plus
valet apud hoīes opinio: q̄ veritas. ¶ Sit vir iustus sanctus & bo-
nus/ perfecta mūdi & sui abnegatione ceterisq̄ oībus virtutib⁹ di-
uiño pollens iudicio: qui vitā nihilomin⁹ teneat cōmūnem: nihil
magne opinionis apud indoctū habebit vulgus. Fugit em̄ vir bo-
nus & sanctus oēm (qua estimari nimiū sanct⁹ inter hoīes potest)
apparentiā/ & cōmūnis vult apud hoīes cēseri vite/ ne singulari cō-
uersatione nimiā sc̄titatis opinionē sui/ apud hoīes faciat. Sit ali⁹
inflāmatus superbia & ambitione turgidus: infectus inuidia atq̄
omni plenus nequitiā: q̄ singularem p̄tendat cōuersationis austre-
nitatem: subito magnuz fortietur in populo nomen sanctitatis/ &
adorabitur quasi deus.

¶ **P**lurimi autē falsitatem sicutē habēt ami-
citie: quos falsificatoribus monetari peiores philosophus censet.
Ecc̄l. ix. Peius etēm est cor falsificare q̄ es. Est ei vñiqd̄q̄ tanto peius q̄to
cōtra meli⁹. amico autē fideli nulla est digna cōparatio/ quē q̄ repit
iter plures quali p̄ciosi inter aceruos lapide vñt̄ appreiciari debet
ff. 11 cer. nec ob nouū quempiā cōmutare. Q̄ m̄ sicut musto pausatum est vi
pe. l. vñt̄ num vtilius atq̄ melius: sic vetus solet melior esse amicus q̄ nouel
Ecc̄l. xii lus. ¶ Patebit autē amicitie falsitas aduersitatis & necessitatis tpe
prosperitatis autē tempore (quasi scabies puelle pulchris in die ve-
stibus tecta) fallax amicitia palliatur/ nocte vero spoliata scabies
innotescit. Sic & aduersitatis nox falsum demonstrabit amicum.

¶ **R**ara est autē verax hoīm amicitia. Puto non minimā habere fe-
licitatis partem/ qui toto vite decursu vñt̄ sibi veracē perfecte ami-
cam cōparuit. ¶ Sunt quidā negatiue tm̄ amici/ qui nocere nul-
lomodo velint/ sed prodesse nihil curant. Sunt alii qui prodesse q̄
dem volunt/ sed non vñq̄ adeo sunt amici. vt subire labores profi-
ciendi causa velint. Sunt qui paulo antecedunt: ita vt leuissimos q̄
dem nō abnurant/ graues vero recusant (ob amicum) labores am-
plicti. Qui vero quicunq̄ (ac pro seip̄is) ob amici faciunt gratiam.

veraces amici possunt appellari.

CNon sunt ab falsitate alieni oēs medici
qui laniatein qnq̄ promittunt desperatam/quo fit vt pleriq; ab
intestato & infecta decedant cōfessione. Nondico tamen oīs esse
pereuntis reum (qui curationi subiacet) medicū. Non est enī in Q:atius;
p. lxxv
medico semper relevetur vt eger. Nunquid medici suscitare oēs
infirmos possunt? Imputatur autē medico quod p imperitiam fe
cerit aut fallaciā. Que grauior pre ceteris est eo q vitam conspi
ciat hoīs. Nocentior certe est medici q caudicī aut rhetoris im
peritia: sed adeo multiplicata est medicorū turma/ vt necesse sit
q̄ples inter eos absq; sufficienti reperiri doctrina. Fallacia vero
culpabilior est que detrimentū facit languentis aie.

CApotecariorum vero illa est puniēda fal
sitas/qua corruptione aut fūlilitate radicū seu drogarū/ad morte^z
sepe miseros deducunt hoīes.

CArtificium etiam plurime sunt fallacie. E
Nam cerdones: sutores: & cirothecarii innexos sepe ducent pun
ctos: quo citi⁹ ad nouas oporteat redire merces. Horologarii se
per aliquid i imperfectū deserunt/ quo assidue ad horologii aduo
cetur dispositionem. Sic & fabri equorum habbata sine debita lo
cant repercussionē/ vt citius cadant/ & consequenter ceteri omnes
in fraude verla ntur.

CMulierum vero fallacias in viros misce
re cum hiis quas viri quoq; in mulieres frēquēter exercere solent
(ne mulierum sola sit ad fraudes ingenii laus aut vituperia) cen
sui. Non intēdere mulieris fallacie Salomon nouellos erudit iu
uenes. Distillant (ingt) fauū meretricis labia sed extrema illius puer. v.
ab finthio amariora. Expert⁹ ipē adinuenit/ qui alibi morte ama
riorem asserit mulierē reperiisse. Nec satiari posse videtur mulie
rum oblocutione, veluti solent qui tibia aut capite lapidem offer
derint eius rei qua lesionem acceperint maledictis non cessare.

CSed mirum certe piscibus: aubusq; stolidiores nonnullos esse B
homines. Semel enī (teste Ouidio) captus pisces ab hamo. oībus Ouidius
era cibis vna subesse putat. Et avis: quo semel capta est: laqueum puer. vi.
curat effugere. Hoīes vero (licet sepius mulierū decepti fallaciis)
ad easdem iterū decipiendi q libētissime redēt. Inculpat atq; ma
ledictis laceſunt: quas p̄tinuo insequunt officio. Discerpūtq; ver
bis: quas inseparabili affectu comitantur.

Tractatus

15 **P**rima mulierum ea est fallacia qua blā-
diciis impellunt viros ad maleficia/prout diuinū transgredi mā-
datum. Eua mater primo omnium persuasit patri. Fortissima si-
quidem ad alliciendos virorum animos/importuna mulierum
est persuasio/nec est aliud quo facilius trahantur virorū corda vin-
culum. Simillima enī viro est mulier/& cui nulla gravior potest
esse q̄ mulieris consuetudo. Siquidem viri in mulierem naturalis
est habitudo/& ad eam conuenientissime omnia viri defluunt
membra. quasi ad locum optime quieti sue preparatum. Non enī
est alia gravior viri auribus q̄ mulieris vox/nec femine auribus q̄
viri viuax verbi enictatio. Nil visu placidius vtriusq̄ conspectu
Sordent arte licet mirifica depicte ymagines/earum (que inuicē
verba faciunt) comparatione. Silent philomenici atq̄ musicales
quincunq̄ soni. mutue virorum ac mulierum collocationis respe-
ctu. Strident serico atq̄ omnes pleni suavitate/femineis in viros
comparatione cōtactus. Nec est aliud quodcunq̄ animal cui ple-
niore cohereat aut insidet membrorum omnī apparatu vir q̄
in coniunctam sibi similem feminā. Quo fit. vt explicatis vtrīq̄
in voluptatem sensibus/efficacior exurgat alterutra dilectio. que
ad mutuos trahit immo & cogit consensus amantium corda.

Salubre
nota re-
medium.
D **O** **E**obrem nullum potius q̄ fuga delinquendi seminarum occa-
fione viris esse remedium potest. Delectabitur enī (licet inuitus)
quisquis seminarum producit aliquis per habitudinem. quoniam
impossibile est non moueri potentias/presente (quod maxie con-
uenit) obiecto. Passiuo siquidem approximato actiuo sufficiēter
disposito (sino interueniat impedimentū) actio sequetur. vtcnq̄
possibilis. Et licet (ne in totale ad ex defluat actionē) ratio sensū
qnq̄ cōtineat:ptinere tñ ne ab intra oblectef cōuenientibus ipsa
naturalis potentia nequaq̄ pōt. Non enī freno detinenē aliquo ne-
vel saltim insurgat ab intra passiōes/que cū in actu sunt. emolliat
ad quelibet puenientia illis maxime aim. & hec est illa precipue
causa. q̄ denegare nil pōt femine vir/actui vacans libidinoso vel
proximā habēs ad actum illā dispositionem. Arrecti enī om̄i ex
parte sensus quo magis intensas habēt actiones: proculdubio re-
missiores eius (que rōnalis dicitur) vires cōstituunt. q̄obrem vix
liberum habet rationalis voluntas imperium:sensualitate pleno
vente dominio.

3 **S**ed non sole fallunt eo tempore mulie-
res: ab viris eartū quas petierint cōsensum obtinētes rerū: sed etiā

De fallitatis hoīm. Fo.lxxvi.

viri sepe hac occasione mulierum precordia exhauiunt intima. Atrox in
mulieres
fallacia.
Nam & fallendi mente & obtinendi grām habet capaciore qui impellitur: q̄ qui impellit ad libidinem. Et qm̄ virorum solet vios lentior in feminas esse compulso q̄ feminarū in viros: igitur quā si moderationis animi female fallendi viros frequentiorem hāt grām: sed nō desiderii aut volūtatis est defectus in feminis: quo minus impellant viros ad libidinem: sed honestatis potius detinentur gratia/ ne conceptū aio effundant furorē: quocirca letātū sepe viri fingentes quo dehonestenſ inuenisse. At ubi pandere aliquando furentē ausint aim: in viros quāsi lene/ feroci exurgunt modo: nec est qd negandū putēt postul antib⁹. Et sepe hoc medio astutissimas viri quidam deceperunt feminas. Hanc ob causam inter virū & vxorem donationes fieri leges prohibent equissime quoniam sine modo cogeret inordinatus amor fieri donationes/ quibus exheredarentur inopes filii.

Decipiunt sepe feminas inqui quidam

viri/ fingentes (que longe sunt ab animo) sponsalia: quo stupratiōnē assensum prebeant misere virgines. At ubi libidinis explesuerint desiderium/ dehonestatas turpiter irridentes despiciunt ha-
bent. Sunt nichilominus que talium colore deceptionum gaudeant optatam expleuisse luxuriam: quibus sufficit colorem allegare consensus in secundū prestiti factum promissionem nuptianum. Et sunt que ad tumidi excusationem ventris accusant illatam ab stupratore violentiam: quam nichilominus patientissimo sustinuerent animo. Incusent illa violentiam: que stupratoris oculos/ genasve vnguis moſuſe discerpserit: aut acceptum ab eo vuln⁹ aliquid patefecerit. vel saltim clamoribus viciniam excitauerit. cui si nullus auxilium tulerit oportuno in tempore: veniet excusa. ¶ Sed forte pudoris causa dicet aliqua indulſisse clamori. Non valet excusatio debilis. quoniam multomagis incusando q̄ patiendo corruptorem pudori consuluſſet. Nonne maius est pudoris damnum corruptione q̄ clamoribus acquisiti? ¶ Paucas igitur existimo violentia oppriunt virgines.

Decipiunt autem persepe miseris feminis

amatores: oculorum nutibus aut verbis duplicitibus sive litteris admodum gracioſis/ amorem fingentes. ¶ Nempe respectibus & dulci colloquio flammantes infiſigunt sagittas cordibus amatorum. quos dum rhetibus captos (velut aues visco inextricabi-

Tractatus

li) viderint: irident atq; despiciunt. Sunt enim quedam honestioris vite mulieres/fedum omnino respuentes opus: sed seruitur gaudentes adfectione/letanturq; plures amoris prehensoris earum laqueo. ad maximā spectare putates gloriam/amatorū multititudinem. ¶ Decipiuntur nihilomin⁹ qnq; loco capte congruo: quē dū incaute sunt ingresso locum effugere nequeunt. ibi quod minime sperabant obligatissime patiuntur.

Decipiunt & ipse stolidos amatores ad expectationē sepe frustrariā deducentes. vbi vel imbre vel vento aut saltim longa (que summū affert languore) expectatiōe/occultis in locis multo cum timore/noctem fortasse absq; villa transigūt tuta quiete. ac si cenuā lepusse (qui nusq; adueniat) audi⁹ expectet die tota venator. Illa quidem lecto decubat molli deridēs frigido in solo aut inter altos tremētē parietes neophytū amatorē. Postea vero excusationes dabit innumerās/nec minore se afflictam dolore ob coiunctionis defectū/assertione finget mēdaciſſima. ¶ Peior autē illa est fallacia qua in discriminē vite vel honoris adducunt viros. Velut ea que virgiliū publico dedit spectaculo pēsum: aut que ad ea deducunt loca miseros amatores: vbi passuros eos damnna optime norunt.

Quotidiana vero illa est mulierum fallacia qua nouos superinducit prioribus amatores. Vnicuiq; em⁹ fidem solitarie p̄stant amicitie/ & dū quisq; solus potiri amice amribus credit: incognitā habet sociorum cateruā. Quatis vero & qz bus in domo vtantur ad decipiēdos maritos siue parētes fallacis haud breui posset congeri tractatu. Habet em⁹ more dyabolico mille fallendi artes. Adeo vt (nisi velint) seruari nequeant villo modo. **V**irgili⁹. puer. pe. Inuestigabilem omnino adultere mulieris viam testatur Salomon. que tergens os suum dicit/non sum operata malū. Explicat em⁹ tersam (licet rugatā crīmībus) frontē. latoq; oculo quasi nil malū fecerit audaciam tum verbo tum gestu demonstrat. Sepe quos domesticos habent amatores fingunt odisse: peregrinos vero edocent aliqd cū maritis cause habere: quo doinū honesta frequentare valeat occasione. ¶ Peregrinationū colore nōnūq; oportuna stupris tēpora atq; loca reperiunt inter cōūia sepe vel oculorū nutibus sagittario more. vel pedum lusu/textorū modo. telā ordiuntur nexū validissimo. Scuntq; imperceptibiliter alicuius necessitatis occasione socias elabi. & occulta nācisci loca deliciis furtiis accōmoda. Nec desunt q; tensis operiātur tapetis imagines viuacē mo-

De fallitatis hominū. Fo. lxxviii.

tulidentes imaginib⁹ operiētes que sensu careant & motu: nec accusant que fede hunc iplis p̄sentibus opera. Non defuerunt q̄ menita infirmitate copiā habuerint amatoris: aut extinctis quasi fortuito luminarib⁹ tenebroso in loco res dignas tenebris operantur. Quisq̄ dicta vltimo loco & camera egrediendi causa premissis que impedimentū fuissent: raptis frūtū oculis. & quo breuiore artā tēpore eo gratius atq̄ auditus ludunt nihil oīno tpi amittentes. Neq̄ em̄ verbis eo vtuntur rpe sed factis: gaudētq̄ furtivas rapuis puer. t.c. se aquas. ¶ Sunt que ludū publice incipiāt aut manuā ictib⁹ aut puncturis siue alio quolibet modo. vt in se viros ad vltione prouocent: quos optimè sciunt occulta veneris loca subito petiūtos. Et qm̄ publica multorū impeditur p̄sentia: fugā ad semota dirigāt loca. quo sequentes viri aptum gratissimo lufui adiuueniāt modā ita etiam vt assūtentū sepe fallant industriā colore ioci: quē vltra ceterorum opinionē sepe ducunt ad plenū. Hec em̄ frequēter inter artos accidunt parietes. quib⁹ omni ex parte & aspectus priuatur: & impeditur accessus aliorū. vt in lecti viculo.

Habent & alias que nequeāt explicari fallacias. quibus omnē hoīm solent eludere curam. ¶ Feſellit adam Gen. iij. iniquo ſuā euā. In qua. am horrificus ſerpē fallendi primū infudit venenū. ¶ Loth filie feſellerūt inē riātes quo patris ſtupro frue- Gen. xix. renf. ¶ Abimelech regē atq̄ Pharaonē ſara decept: callido ſoro Gen. xx. 2 riis v̄tēs noīe. quo melius Abrahe foret marito. ¶ Thamar (ſcor- Genes. ti ſumpta publici forma) Iudaice ſeſellit coitu. ¶ Ruth quieta Gen. xxvij. actacita corporis approximatione booz ad ſuī attraxit amoris con- Ruth. iij. cubitū. ¶ Lyā ſe loco rebecca nocturnis i tenebris collocās: Iacob Ge. xxix. ſuo ſeſellit falſo concubitu. ¶ Bersabee lauaci ſumpta occaſione ii. Ge. xj. dāniticos ſeſellit oculos: quib⁹ ſe obtulit intuendā. Quoqdē modo ſepe mulieres ſumpta quīs occaſione pulciores corporis partes di- ſcooperire atq̄ viris p̄bere viſendas letanf. Nam diſſolui cōpoſi- toſ crines (modo flauī ſint) per quēpiā colludēt oblectant. ¶ Da 3judi. xvij lida ſec retum hauriēs importuna petitione: ſauionē hostiū tradi- dit manibus: qui vtrisq̄ priuat⁹ oculis in derilis ſtortifimus ille iij. Ge. xj. viroñ vnueroſ dat⁹ eſt pplo. ¶ Mulieres excellētissimā illud ſapientie lum̄ diuina ſuccenſum gratia ſalomonē extinxere & op- timū antea cor ei⁹ ſeda deprauatū idolatria corruperūt. ¶ Judith Judith. omatu ſe parans meretricio: deceptū holofernē tacita cofecit nece xiiij. capite amputato. ¶ Rebeccā ſollicitū labā patrem propriū amil- ſos recuperandi deos ſuos aureos: mentita ſeſellit infinitate. Ge. xxxi. ¶ Laheſl receptū hospicio ſularā in fixo tpi clauo dormiente inter- Judi. iii.

Tractatus

emit. ¶ Semiramis prima regni post ninuz deceptione obtinuit sceptra. ¶ Thamiris victore illum gentium atq; orbis terrae cinz/ bellica circuuentu arte percutit. ¶ Candaule vxor propria ob

spectam illius nuditate/ per ipsum q iussu candaulis eam inspexerat.

Rosimis rat gigem fallaci iteremis modo. ¶ Sic & Rosimida viro haud da.

penitus perpera indignata (q potum ex craneo occisi patris more patrie ea coegit haurire) ministerio amici militis fortissimi necesse paravit. Que post hec pari ludes in eum ioco coacta eundem potum sumere/vna cum viro turpe obiit morte. ¶ Tyndaridis vero atq; medee fraudes explicare non oportet. notissime em sunt pueris obus. ¶ Quid veterum exempla recolimus? Scio tibibus nostris eas mulierum patratas fraudes/q ad feminartu facile odium prudentes sufficiat viros allucere. Cognosco feminam q mirabiliter persecuta est virum importunitate (cui amore flagrabat) quem quia omni fraude temptatum non potuit vincere/covertere in eum (q ipsa patrauerat) peccata: infame enixa est ipsa infamis efficere. quem deus quasi alterum Ioseph eodem pene modo tutatus est. ¶ Cognosco alia ingeniente perueritatis feminam/q cupiens ad infamiam virum quendam mihi pariter optime notum deducere: finxit per plures annos diligere quem implacabili prosequebatur odio/ ut saltum familiari colloquio quipiam (veluti fidelissime dictu amice) secreti acciperet/ quo famam illius ceno macularet iniquo. At ubi sine ruga intellexit virum/ neqq posse factis rebus obscurare: impiissimis litterarum exemplis per vniuersuz diffamare orbem sategit vinum/plurimis egregie factis vbiq notissimum. Tandem impio conuicta facto iudicibus equis reuocare in seipsum obprobrium viro inique ingestum coacta est.

Conficerem iniqua oia nouit mulier impia que nil inausum relinquit. Habet enim aptissima feminine ad decipiendos viros ingenia: & que subitanis in rebus promptissimas adiuuent cautelas. Est igitur mulieris primu qnq; vtile consilii quod mira discurrevit ingenii celeritate. lucet autem subito & raptim fulguris more. Si vero aliquis supercedat: immediate tepercit. qm non sufficit ad peruerantiam cerebri virtus. qobrem uariabiles dicunt feminine. Sunt ei similes suranensi optimo vino/quod primo sumptum in tempore placidissimo afficit sapore gustum/quando cetera musti ad huc immaturam retinent potionem. Seruatum vero nimia sui delicatura cito deficit atq; evanescit. Aut florum quoq; testiculudini facile comparantur: qui niane gratissimum referunt suau-

mitatis odorem/ quem vespere decidentes ammittunt.

Cea quoq; fallacia sepissime vtuntur mulieres. vt cum defecerint/priores in virum (vt fileat) habeant queras. Mouentq; rixas quas moueri in seiphas metunt. **F**alle re nec minus consuevere viros ficationibus atq; fictis sepe ornamens. quibus vel transactam longe putant reuocare iumentum: vel confectum iam enituntur decorum renouare. Virginalem nonnumq; simplicitatem atq; verecundiam fingere satagunt/ que pudoris omnia diu signa in campo veneris amisere. **I**n exē plu illam adduco/que decepta corruptoris fide fingens alteri similibus assueto fallacis pudicitia nonnisi post nuptias oblaturā contraxit matrimonium. Iurauerat enim vir eam solam se invxo rem traducturū/que nullis persuasionibus pudiciciam obtulisset. Cum autem existimans virginem traduxisset: aliquando inter colloquia retulit se plurimas lponfaliūm titulo fefellisse: eam vero impersuasibilem solam que non fuisse deceptabilis reperisse. Cui notabile vxor responsum dedit. A te (inquit o marite) fallenda ne quā veniebam: que iam simili fueram deceptione preuenta.

Cnolo longius pennā seminarum edisserendis fallacis extenderē. Siquidem laudes potius q; vituperia feminine sexus dilatare sed pudet non satis habere laudis materie quod valeam explicare. Utinam se offerret in feminas laudā cumulus. Nam quicquid honoris est in feminis audiissime audio: mala vero restringenda puto. Nec putemus omnes malas esse feminas. Sunt enī que præcellant viros etiā bonitate sicut & malicia: nec puto minore esse feminarū q; quorundā virorū infidelitā fidem. Et si datum esset feminis (quēadmodū viris) describere hoīni mores: fortasse peiora de viris edicerent q; de mulieribus viri descripterint.

Non obmittā cauponum presertim italorum fallacias/ qui peregrinis equitibus obuios sese maxima cū industria offerunt: imitantq; certatim hospicium quisq; suum capere. Spondentes paradisiacam domum atq; regio dignam hospitio supellectilem/niveas mappas & linthennina luce mundiora. diuinis dignum dentibus cibum /& belnense vinum melius. Capones optimos/atq; fesanos/cr pullorū atq; amicalorum maxima copia. Nil (inquit) deesse putas. O inclite hospes. Vo luptatis est locus & plen⁹ deliciarū/q; a me duceris. Huic tam mitra fanti alius eris audior(atq; inuidia tact⁹) illico supuenit dicēs. (post reverētissimā vt decet salutationē.) Nequeo tua tract⁹ dile-

Tractatus

ctione (nobilissime hospes) deceptū te huius mendacissimi gat-
cionis in verbis/nihil horū que spopōdit expectes. Servus hic est
nec tenere promissa poterit. Ego ḥo hospitis alteri⁹ ditissimi fili⁹
quecūq; mendax hic garnulus p̄misit/ mea in domo tibi o precl-
assim dñe obseruabo. Meū igitur securus accede/bonū domus
mee grām reportaturus. Cū vero domi fueris/desertū om̄i renū
copia inuenies habitaculū. Et quidē initium bone forsitan addi-
cens mense caduceator ille neq;/ qui te adduxit/multa se cū gratia
ostentans dicet. Nōne veracem atq; virum bonū me dñe habes?
Post hec ḥo nūsq; tuo visibilis oculo/ inter alienas deseret man⁹.
Cunq; teneri promissa petes: r̄debit aliis:nil tibi p̄missum. Fru-
stra autē ducem p̄pellabis tuū. quem sibi alias (eo nequior) dicet
ignotum. Solues triplū aut quadruplū q̄ pepigeris. Videbo ne
monetarum fallaris p̄mutatione. Hac em̄ maxime vtuntur falla-
cia hospites stabularii. ¶ Porrectā quoq; equis auronā/si vel
modicū abscesseris/ optime norūt auferre. Nec desunt: qui equo-
rum pedes aut clavis: aut modo alio vulnerēt/ vt claudos hospes
tristis deserat stabulario nutriendos: aut saltini vili venūdet pre-
cio bestiam multo ere dignissimam.

Adulatorum quoq; dānosissima est fal-
lacia/qua blādo atq; fīcto fmone quicqd est i simplici hoie secretū
eccī. xiij. exhaustū. Ex multa enī loquela tēptare homies solēt. vt. platum
(quo noceāt) verbū accipiāt. ¶ Silentū reor maxie & tuosum &
vtile. q̄ ḥo lingua laxat effrenē: loquacitat/ patientē effuse dāmū
Non ei oī est interrogati r̄ndendū ad oīa/neq; apiedū oī hoī cor.
reconditū alta mēte tuū tibi tene secretū. Siquidē formidabilio-
res sunt hostes inuisibiles atq; incogniti. q̄obrem & demones ma-
xime formidam⁹ & eos quorū nobis incognita est mēs & p̄fuctu-
do. Sic etiā taciturni maximā de seipis (etiā frustra sepe) prestāt
expectationē. Solent em̄ pacato decurrentes fluxu aque p̄fundiora
h̄e vada: hiis que impetu tumultuoseq; fluūt. Non tñ semp̄ pru-
dentiores existūt q̄ taciturni. qm̄ sepe sola illis hec suffragat̄ pru-
dentia. vt sciant & possint & bū ne turpiter erūpat̄ p̄tinere. Et sepe
defectu scie silent. quibus maxia esset mētis afflictio loqui.

x

Sunt qui venundandis lapidibus ma-
ximas committunt fallacias. cū⁹ rei summā callent iudei maliciā.
Politos quippe fictos preciosorum loco sepe ostentant lapides.
quibus facile minus cautos decipiunt christianos. Alii quoq; de-
auratum cupri frustum pignori donant auri loco purissimi.

Clumentis est qui ambianis dignam memoria peregerit deceptionem. Optime decuratā pignori catenam sedonaturū ostētās amulum ex eadē catena / vnta vere aureum abstraxit. quē aurifabri p̄misit iudicio. Probata igit̄ aurei illi⁹ anuliveritate: putauit is q̄ pecuniariū pignus catena recipiebat / ceteros eiusdē bonitatis esse anulos (qui nihilominus argentei erant.) Securus itaq; petitā mutuo expediuit pecunia: credens nihil alterius abscessu se amissumur. Tardatē vero vltra condicā diem viro / qui pecunias relictā deportauerat catena. Volens mutuator sua pro necessitatib⁹ vti pecunia: catenā ad aurifabru / detulit excindēdā. Quam ille argenteā nō auream adinuenit / quo deceptus ludo mutuator tristem deinceps vitam duxit: q̄ propinq̄a morte abscisa est.

CAltum noui alkemie deditum: ad quē hispanus quidā pānosus / quasi secretissimo se contulit modo: asserēs veracē alkemie sciam repenisse / nihilq; illi nisi massa deesse auri q̄ veritatē adinuente probaret scientie / nilq; oīno damni ea posse affere experientiā. qm̄ igni nil esset cōmittendū: sed vasitatummodo plumbeo impositū aurum solis exciperet ab oriente radios. im mixta vasi modica cū auro distillata ignibus aqua / que vniuerſam auri massam. xl. dierū termino liquefaceret. cuius liquoris postea virtute cuprū in aurū. & stannū in purissimū verteret argētum. Qz finihil horū cōtingeret / nihil piculi habere auri dñm qd penes suā semp retineret potestate. Aſſensit aut̄ eris fatuus alky mista / & multorum summā attulit ducatorum / quos hispani man⁹ lubrica plente dño fingebat (immo & videbaf) in vas illud imponere plū baum. Sed reuera subtili nimī arte in aliū deponebat locum. Ex pleto autē ducatorū numero. mox sigillo vasis os obſeruauit / & in fenestra que solis exciperet ortum collocandū censuit. neq; omnino ante. xl. diem moueri. Interim peregre se afferuit prefecturum postulans nōnullas iterū sibi mutuo dari pecunias / & ēquū atq; nō uis indui vestimentis / que oīa inscius alky mista facile (reditū expectans) concessit. Cumq; prefixa transisset dies: nec (qui fortassis hē sperias iam trānauauerat oras) hispanus adesset: ad aperienduz vas alky myſta currit. quo auri massa reperto vacuo: in febres (q; bus tristem finiuit vitam) homo incidit.

CNon obmittā trecensi tunc gardiano fratri philippo lulierio haud ignote fame viro / fallaciā rustici exhibat ingenio. Delata ſiquidē ad eum (quasi volens cōſulere ſecreto cōſcientie) auri petia / finxit ſe plenum ſimilb⁹ fructis teſteūvas

Actoris Elogium

reperiisse alieno in solo. velleq; cōsilio vt tam reverēdi patris in di-
stribuendo hmōi ere. Quē credulus pate r mira honestauit hospī-
talitatis gratia: ostendēs q; futura in loco parabat edifica/ posseq;
haud parū mereri eum / q; ceptis ad honorē diuinū edificiis hmōi
manus porrigeret adintrices. quas rustic⁹ ille largissimas fese spō-
debat exhibitū. Sed ne in publicum veterem auri cogeretur ex-
ponere petiā / cuius occasione forsan detinere & donec vbi fodisset
aurum cōsideretur: rogauit deuotionē patris gardiani ad mutuan-
das a patre spirituali cōuentus aliquales pecunias extēdi. quas lar-
ga cito refunderet manu. Quibus receptis / bene pastus / abiit rusti-
cus: qui nūsq; eo in loco comparuit. ¶ Ex parte matris abbatissē
nostrarum clarissarum attrebatī quidā fictus ad quendam singu-
larem loci amicū accessit. afferens matrem abbatissam tunc maxi-
ma esse in necessitate / nōnullarū causa pecuniarū / quas (quia citi-
sime virum misit) absq; litteris sibi mutuo per eū donari instantis
sime rogabat. nec dubitaret subito redditionē fieri. Credidit bona
fide deceptus homo: tradiditq; pecunias ignoto nuncio. Quas cū
intimasset abbatissē donatas / obstatuit mater. Que rei penitus
ignara / nihilomin⁹ ob fidem & affectum ab viro prestitam / resti-
tuere (si recipere voluisset) parata erat.

Cudi alios pene innumeros fallendi mo-
dos / quos exponere foret longissimū. Sunt em̄ diuersa hoīm inge-
nia: que diuersos adinueniāt fallendi modos. prout occasio tēpusq;
& loca intellectus venas aperiūt. Felix qui tēsos vbiq; laqueos de-
ceptionum evasit. Post hunc summe obtinet gradū prudentie: qui
semel deceptus codēnūsq; decipitur modo. Sciamus autē fallendi
maxime audios: qui semel impune fefellerint. ¶ Sūt nihilomin⁹
aliqua in quib⁹ satius est falli q; fallere. vt in hiis que pietatis pte-
tendum causam. Si em̄ apparenti misero / ne fallar / negauero ele-
mosinā fortassis fallā eūq; vere miser est. Sāctius itaq; fallunq; qnq;
plati q; fallat eos q; proprias (licet falso) exponūt miseras. mō cer-
ta nō sit deceiptio. Solus est de⁹ q; nec fallere nec falli potest. hoīm
Ebsen. excō.c. A vero utraq; liberū fallacia vix repies. Necesse est em̄ eum sepe falli
nobis. s. qui nult oīno fallere. Et qui nūq; vult falli / sepe fallet. Et est multo
nos igit. peior / que sub specie boni q; q; aliter cōtigit fallacia. Nunq; te fallat
animi sub vulpe latentes. Impia sub dulci melle venena latent.

Sequitur de tristitia.

Dtristiciam libens atq; coact⁹ veluti ad eū (quo maxime pīnor) dolorem conuerto dictatū. Cogor ei reuerēdissime pater vrgente malo id tractare libēs/ quo magis angustor. p̄pensiōr q̄ ad ea est anim⁹/ q̄ fortius nocēt Sicut enī circa dolorosum vertif semper dentē lingua/ & man⁹ ad egrum dirigitur membrū: sic dolorē quisq; suum libertissime tractat. Et vnicuiq; suum videſ maximū esse malā/ eo q̄ sua q̄s vulnēa sentit. Cogor igit̄ libēter malorū meminiſſe meorū: ac si pruriētem scalpere aliquā iuuet plāgam. **C**už aut̄ innumeris veluti filia quadā/ vndiq; vallatū an- guſtiis me colpiciam/ & repletū amaritudine cor quasi felle abſiū. **Esa. liiij.** thio ve ſentia conuolutū: verba dolore plena/ & que tristiciā ſonēt **Job. vi.** inimicā leticie libenter eructo. Socius enī ei⁹ ſum/ qui dixit ſe tri- **ps. cxvii.** balationem & dolorē iuueniſſe. quinimmo cū xp̄o veraciter dicā/ **Wa. xxviij.** **T**rīſtis eſt aīa mea vſq; ad mortem qm̄ anguſtia me poſſedit/ qua **Esa. xiij.** cor pene meum em ircuit. Addiſ erū continuus nouiſq; dolor do- **Psalmo.** lori meo qui renouatur indies. Impletq; diſtendēs iam plena viſce **xxvij.** ra (quo latiora maiorem concipiāt merore) vt dicere cuſ ps. poſſim **Ps. iiij.** In tribulatione dilat̄ ſi me. Sed non viſq; adeo dilataſi ſpiriſ po- **Ps. viiij.** test/ vt oīm ſit irruentium in me capax malorū. Eſt quidem reple- **Psalmi.** ta malis anima mea. Sed reciperet eſcendentes in me oēs tribula- **lxvij.** tionum fluctus nequaq; ſufficit. qm̄ apertis cataractis ſuper me vi- **Psalmo.** dentur deſfluere: vt dicere queā dño. Oēs fluctus tuos indixisti ſup- **lxvij.** me. Eſt ſi vela darem qnq; mēſto atq; oppreſſo anguſtiiſ animo: fa- **Job. iii.** cile in Iobianam decurreret ſententiam/ que desperatorū eſte vi- **bieſ. xv.** detur dicens. Pereat dies in qua natus ſum. Et cur me genuit ma- **ps. ix.** ter virum rixē in vniuersa terra? Sed cum diuinam ſuper me con- ſpicio manūm (qua cunctis dirigor meis in operibus atq; opportu- **ps. xiiij.** num ſemper in tribulatione preſtatur auxilium) iam ſemilaxatas impatiētie retineo habenas: & quaſi mevincentem deicio tristi- **Job. xiij.** ciām cum ps. clamans. Quare tristis eſt anima mea & quare con- **ps. liij.** turbas me? Spera in deo qm̄ adhuc conſitebor illi. In quem ſpera- **ps. liij.** bo etiam ſime occiderit: qm̄ melior eſt misericordia eius ſup vitas **li. cor. xij.** Quā obrem libenter gloriabor in tribulationibus meis. ſciens qm̄ tribulatio patientiam operatur: patientia vero ſpē: qnō confundit **Rom. v.** eo p̄p̄r ea in cordibus hoīm diffunditur caritas p̄ influxū ſpiritū **Sap. viij.** ſci. **H**ec igit̄ cogitans apud me & credens qm̄ imortalis pata- **Ro. viij.** eſt hoīglia/ cuius non ſunt condigne huius tpiſ paſſionēs conſo-

Autoris Elogium.

Job. vi. labor. quoniam affligens me dominus dolore non parcit. vt conflatns afflictione: purgatus inueniar atq; probatus in fornace valantiū me tribulationū. que flāmarum me diffusarū more vnde
Mala. iii.
Ecc. xxvii. quaq; conueniūt. Inter quas potens est afflictam seruare animam

Dan. viii. qui trium puerorum vestes corporaç custodiuit inter ardētes fornacis flāmas illesa. Et fortassis cō per ignem aquāq; transiero/in
Ps. lxxv. truducet me in refrigeriū. Sic enī recipit omnem quē diligit filiū
Heb. xii.
Apo. xiii. quoniam quēcunq; amat corripit & castigat. In eius itaq; correptione (ipso me iuuante) nō deficiam. Corripe autem me dñe in misericordia & non in furore ne forte ad nihilum redigas me. Et misere mei dormie qm̄ infirm⁹ sum / & anima mea valde turbata est/quia persecut⁹ est inimicus aīam meam humiliās in terra vitam meā. Collocavit enī me in obscuris sicut mortuos seculi/gloriam meā dudens in puluerem. Non est igitur mirū si anxiat⁹

Ps. cxlii. est spiritus me⁹ in me atq; turbat⁹ est cor meum. Spoliauit enim me gloria mea / & factus sum opprobrium homīb; & abiectio plebis. adeo q; oēs videntes me deriserunt me labiis loquentes capi-

Job. xxx. taq; mouentes. Comparatus enī sum luto & assimilatus sum fa-

Ps. cxlii. uille & cineri. Sed scio quia potens es dñe suscitare de terra pauperem & de stercore conculcatum erigere. Ergo respice in me &

Ps. xxiiii. miserere mei dñe quoniam vnicus & pauper sum ego / & tribula-

Ps. xxxix. tiones cordis mei multiplicate sunt. Circundederunt enī me ma-la quorum non est numerus/sed nō dereliquit me cor meum spe-rans in te / & lumen oculorū meorum (quod est fides illuminans tenebras meas) ad huc mecum est. Quo signatus aliqualem reci-

Ps. iii. pio in corde meo leticiam/credens qm̄ nō in eternū prolixies me/

Ps. lxixv. nec cōtinebis in ira misericordias tuas. Mutabis em̄ cum value-

Ps. lxix. ris dexteram tuā & conuertes in gaudium luctū meum (scisso tri-Hester. sticie sacco) circūdabis me leticie vestimēto. nec despero quin hu-

ps. xiiii. miliatum in terram & cinerē. adhuc quasi sponsum corona deco-

Ecc. xl. res sempiterne glorie. Et pro tribulatione/retribuas iocūditatē

Esa. lxii. que durabit in eternum.

Bar. viii.

B Tristitia est anime passio que & meror di-
Tristicie diffinitio. cultur/opposita gaudio/ex odiosi consurgens obiecti presentatiōe: aut elongatione dilecti/contrahēs aīm euocatione spirituum ab vniuerso corpore. sed oblectationis vivacitate destitutum despe-ratiōe dissoluit. **C Qm̄ igitur est anime passio innata: cohiberi oino ne insurgat a principio nequit/ existente causa. Quemadmo dum adueniente fistulis flatu/cohiberi non pōt sonus/nec plena vento tacebunt organa/si tangant: sic obiecto presente/ipossible**

est non excitari passiones. Mouet enim potentiam presens obie-
cnum. Intrinseca est autem passionis ratio/ que celari ne prodeat
foris vix (si magna fuerit) omnino potest. Prudentum tamen rigidior
disciplina est frenande passionis/quā et si ab intra omnino nequunt
superare ne insurgat:ad extra tamen ne prodeat enituntur. Fatuorum
vero sicut nulla est in frenandis passionibus regula ne insurgant:
sicne foris prodeant nulla est modestia. Quidam & parce rufula-
chrymīq; vtūtū sapientes. sulti verosue in leticiam:sue in me-
torem sele intēperanter effundunt: qm̄ non vtuntur (quo se tem-
perent) rationis freno. Igitur effusus in leticiam cachinnū & im-
moderatus dolor: alienus est a sapiente. Ob quam causam existi-
mo xp̄m virginemq; matrem (licet maximis anxiatos dolorib⁹) Ecc. xiiij.
¶
nequaq; incōpositos ostendisse mores/ aut clamores emisisse stri-
dentes. Quod Esa. de christo premonstravit dicens. Nō audietur Esa. xliij.
¶
vox eius fortis. Et beatus Petrus ap̄pletum id esse testatur. d. Cum I. Pe. ii.
pateretur non cōminabatur. Sed & om̄is que grauiſſima est tri-
ſticia (contractione animi) vires clamoris atq; immodeste actio-
nis aufert. Non sunt igitur maxima cōfeci triſticia qui clamores
tollunt in aera/ seu manibus tundunt pectora/ vel torquent absq;
modestia incompositos artus. Ficta ſepe maioriibus demonstra-
ta clamoribus est triſticia/ eo q; apparendi cauſa extorqueant vi
(quas non haberent ſponte) lachrymas. Vexant enī oculos hu-
more coacto. Quemquidem dolorē ſepifingunt mortuos (quos
viuere nollent) reclamando deplorantes. Ploratur autem lachry-
mis amilla pecunia veris. In feminis faciles & falſe ſunt lachry-
me. In pueris vero faciles quidē ſed veraces. Non em̄ ſingūt (ve-
luti mulieres) pueri lachrymas/ quas humorū generat habudan-
tia. Femine ſiquidem & pueri maxime habundat humoribus. q
facilitatis eft lachrymarū cauſa. Sunt etiam viri quidā ad lachry-
mas nimium faciles: quod effeminati eft animi ſignū. nec multū
diſtare arbitror a muliebri aio virū ad lachrymas facilem.

Sunt autem quidam natura tristes atq;
melancolici/ quibus minor eft tristie culpa. qm̄ ſuapte natura ſe-
per tristia/ animo tractat. Iudicij extremi terrorem atq; inferni
penas/ quaſi ſemp habent preſentes. qadmodum Hieronym⁹ Cli-
macus multiq; alii ſaſtitate celebratissimi viri. Et hii quidem in-
genio maxime pollent: eo q; nō effundantur ſeu diſſoluantur eo-
rum ſpiritus: ſed collecti coaſtant atq; viuacitatem ſumant. Cō-
trahit enim triſticia ſpiritus atq; ab extemis aduocat erroribus

Actoris Elogium.

Eccles. iij. ad quos gaudium dissoluens emittit/ quasi gregē ad pastū. Quā obrem gaudiū reputabat errorem Salomon. ¶ Existimō tamē

E moderatam animileticiam plurimā acuendis prestare ingenius. Immoderata vero (nulli dubium) resoluti minuit̄ spirituum vivacitatem/sicut nimia quoq; tristitia remittit ingeniu & minuit

Ecc. xxx. vitam. quam sapiens abiiciendā (velut inutilem) censem. Q; autem tristes esse sapientes dicit: nō extreme tristes sed diminutos

ps. lxx vii. excessiū intelligit gaudio/quo ps. rennuit cōsolari/ eo q; sit igno-

puer. iii. sap. xiij.

puer. iiij. ps. xx vi.

ps. xx vi. qui diligunt deum. Ideo tristes ambulat̄ in cōspectu domini. Sed

Wat. v. Mala. iij. beati qui sic lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Est igitur cor sapientum vbi tristitia. & cor stultorum vbi leticia.

Ecc. viij.

S ¶ **P**resentatione autē odiosi obiecti. tristitia exurgit que causa est positiva. quoniam ponit malum. vel elongatione dilecti/que causa est priuatiua. Ponē autē hominī multiplex malum aut in affectu ipso contrariante atq; odiēte. vt cum ad memoriam reuocatur qd̄cūq; odiosum est. Quā obrem ingratit omes sunt ad memoriam reuocates tristia. pellit̄urq; principum domib⁹. ¶ Nec est alia talis tristitia utilis nisi que pctōrum oritur cōmissorum recordatione. Quo modo Ezechias recognoscet

Esa. xxviii. dicitur in amaritudine annos vite sue. qm̄ noscens talē amaritudinem cor/purum (cui extraneus nō miscebitur) habebit gaudium. Stulti autem sunt qui mētem tristibus sine causa inuolunt.

Ecc. xxx. Et hec est quam sapiens docet tristiciam abiicere inutilem. Presentata nihilominus christo tormenta atq; horrida mors: tristem fecit vsq; ad mortem eius animā. Nec est possibile homini presentata non tristari morte. si vt proxima tñ apprehendatur/ quoniam que longinq; expectatur non tristiciam sed timorem potius patit.

S ¶ Et in hoc differunt timor & tristitia/qm̄ timor futuris & imminentibus (dubie tñ) excitat malis. Tristitia vero presentibus atq; ineffugibilibus. Qobrem licet morituros sese homines expectent/ non tamen donec proxima sit mors atq; proposita oculis: tristantur immo nec timent.

D ¶ **S**ensibus etiam presentata qcunq; odio/ sa tristiciam pariunt/ ut odiosus homo/ vel genus quodlibet tormentis seu mortis ymagō: etiam effigiata quelibet tristia obiecta oculis. Et hoc modo presentata reo gehenna & damnato patibulum/ seu carnifex: tristiciam excitat. Sic astare coacti ante christi

De Tristitia.

Fo. Ixriij.

Inbunal damnati peccatores tristiciam cōcipient maximā. Omnes enī eum videbunt sed non equis oculis/quoniam peccatores quidem videntes turbabuntur timore horribili. Electi vero in eum prospicere desiderabunt/ quem in decorē videbunt regem cū splendido vultu suo/adimplentem se diligentēs immensā leticia. ¶ Quāmquidem aspectus diuersitatem diuersitas efficiet animorum. Cum amore siquidem iusti graciosum illius dep̄cabuntur vultū qui soli tunc erunt meritis & gratia in plebe diuites. Impii vero cum odio maiestatem illius horrendam/inanes omnino dimissi bonis/trepidi suis iniquitatibus quem spreuerant intueri cogentur. Et qui speciosus est forma pre filiis hominum & totus desiderabilis/ peccatoribus horribilis extenuās terre deos apparebit/quos turbabit in ira sua/qui tamē cum tranquillitate iudicium facit. quoniam nō est quasi homo vt mouetur deus. Immutabilis em̄ permanens in seipso/mutabilibus diuersas im̄ primit formas.

Auditu quoq; percepta vox odiosa tristiciam gignit. vt discrepans armonia seu stridorem afferēs vel denunciata amici calamitas aut propria. Quāmobrem inuiti denunciant curiales principibus mala. Bonum vero nuncium/ quis potest/prior afferre cupit. Patiētē Iob delata calamitatum renunciatio in maximam deiecit animi tristiciam. Nec est qui leto malum suscipiat nuncium animo. **I**nter ceteras autem maxima est iudicij voce damnatis tristicia percipitur. Ut cum reo lata mortis proxime refertur sententia. Nimirum igitur siti mebunt audientes horrendi reges ex ore summi iudicis procedet tem more tonitruī terribilem sonum. Ite maledicti in ignem eternum. Illa erit omnium ultima maximaq; tristicia/que nulla vnq; lenietur consolatione. **E**t illa erit perfectissima cōsummatissima leticia/que nunq; illa mesticia via libit/que dulcissima voce illa percipietur. Venite benedicti patris mei vt regnum possideatis vobis ante mundi cōstitutionem paratum. **E**xicitat etiam tristiciam audit a quelibet contumelia seu illatum damnum in se vel in amicum.

Gustui vero aut odoratui sive tactui obiectum odiosum aliqd/nō tristiciā proprię sed dis̄plicentiā parit. quoniam non est adeo grauis in sensib⁹ illis perceptio que sufficiat excitare tristiciam. **T**actu tñ grauissimi sepe surgunt dolores quāndē pñt lāguore nimio gnare tristiciā q̄obre lapies potiorem ecci. xxx.

Actoris Elogium

perseuerante langore dicit mortem. In ipso tñ actuali tactu vehemens dolor nō sinit aim remitti vt corruat in tristiciam/ quinimo tristicia oppressum quasi sopitum euigilat vehemens tactus. vt verbera plageq. Non aut̄ capit vehementē tristicia spiritū: dum actu vehemens est: sed remissum segnēq; cōvoluit atq; vincit. Nec supe rat vigilē tristicia aim: sed occidit ignauiz/ac si meticulosus quem fuderet liberū: stantemq; timeret: facientē vinctumq; necet virum fortissimū. Esto igit̄ vigil/ & si potes semp incube officio/ & liber eris a tristicia. ¶ Generaliter igit̄ cōtrariās volūtati proprię seu illatū in personā in honore in opes in amicos dānū gignit tristicia.

Elongatione vero dilecti obiecti tristicia
quoq; causatur. Que quidē elongatio dupli cōtingit modo. Aut si auferatur habitū. vel si elongeſ habendum seu cōcupitū. ¶ Primo modo tristiaſ quiſquis amittit cū amore possessa/ siue hoīem/ siue aīal/ siue honorē vel opes. Iusta ei mēſura q̄tum pcepit leticie in possidendo: tñ recipiet tristicię in amittendo. qm̄ equalācē mēſurant̄ amor & dolor. Quo em̄ plus habitū diligimus/ amissum plus dolem⁹. Et quidē preualet exceditq; leticiā dolor/ qm̄ trāſit pcepta ex rei amissione leticia: remanente perpetuo amissionis dolore. Secum em̄ trahit perpetuā comitem dilecte amissio rei tristiciam. Possessio autē non niſi temporale qđiu infuit leticiā prebut. Superat igit̄ semp leticiā dolor vbi tempus dolorē nō finit. ¶ **Vanitatis itaq; temporalia omnia merito arguantur/ que sui deſtitutione plus afferunt doloris/ q̄ possessione cōulerint gaudii.** Sequamini(o homines) ea que ſemel accepta nūq; amitti poſſunt bona/ que celeſti continentur in patria. ¶ Secundo modo capitur elongatio desiderate rei dilatio ſeu desperatio. Dilatio autem que ſecū ſpem retinet afflictionem potius q̄ tristiciā generat. Affligit enim puer. xij animum dilata ſpes: fed cum ſpes habendi omnino amittitur (deſiderio remanente) tristicia generatur/ que dominatorū erit tristicia. Quibus felicitatis continuum atq; perpetuū manebit desiderium abſq; villa obtinendi ſpe/ qm̄ peribit impiorum ſpes. Tristantur autem qui opes appetunt impossibiles. Ad quas erigere oculos prohibet ſolomon. Sic & in tristiciam decidunt ſepe/ qui fermias concupiſcent. ad quas nequeant pertingere/ & eōuerſo. ferme ne viros/ quiſ honorum dignitates ambiant in impossibiles/ & vitorias amittunt desideratas.

Inter hec omnia illa ſalubris eſt tantummodo tristicia/ que amiſſione christi gratie concipiatur: & dilatio-

nis aperte visionis merore conficitur. Nihil enim tam summum efficacit dolorem q̄ amissus recognitatio gratie quoniam amarū est valde dominū reliquiss p̄ gaudio mūdi. Dilatum vero fruitionis desiderium languorem potius q̄ tristiciam gignit eo q̄ sp̄em non amiserit que nō compatitur omnino tristiciam quoniam legitificat sp̄es animū. Nō sit igitur omnino est tristis qui sp̄e habet leticiam/nec amor tristiciam gignit sed potius gaudium: quotiens attingere dilectum potest/cui cū coniungitur parit delectationē/que nichil aliud est/q̄ conuenientiū perfecta coniunctio seu consurgens ex coniunctione homī actus. ¶ Q̄to igitur ardentius habē di est desiderium: tanto grauius est dilationis tedium: eo q̄ impatiens sit repletus amore animus. nec moras equo ferre animo potest. Itaq̄ dissolui & esse cum christo cupiebat apostolus. & prologatum ps. suum gemebat incolatum. Qui alibi suum sicuti certuo aquas comparabat desiderium. & donec optato fueretur desiderio/tristem se animā ferre dicebat. Amore siquidem languens anima tristis esse videtur: quoniam proximus est tristicie lāguor Remittit enim spiritum more tristicie. licet non eodē modo operimat/quia sp̄es (que amorem comittatur) ne in profundū corrūt mesticię/defendit.

Est igitur lata inter tristiciam: lauguerem: timorem: displicientiam: & dolorem: differentia. ¶ Displicētia enim est subita rei contrarie approximatio irritans animū ut citu repellat. ¶ Dolor vero est aliquid maius. Est enim dolor anime passio: corporis excita lesione/cōmouens vitales in homine spiritus ad compassionē lese partis/& accendens iram contra inferētum malum. Accipit etiam dolor pro merore qui est passio melancholica: surgens ex quocunq̄ offendente aim. ¶ Languor vero est aie sperantis afflictio ex lōga desiderii dilatiōe. ¶ Timor aut̄ est considerate lesionis proxie suspicio super ante timore aim. Estenī effugibile atq̄ dubiū om̄e qd̄ timef. Igitur magnanim⁹ non vincitur timore periculi: q̄ pusillanimis absorbef. ¶ Tristicia aut̄ est mali p̄tis despata liberatio/emortuū reddēs paciēt̄ aim. ¶ Oia tñ ista sunt sp̄ūm p̄tractiua. In p̄mo gradu p̄trahit displicētia. In scđo dolor. In tertio timor. In quarto meror. In quinto languor. In sexto tristicia. Que in tātu p̄tractū extenuat sp̄m: vt pluriq; adducat mortē. Nam cōtractione ninia sp̄ūs exinanit̄ & deficit. q̄obre Iob post attenuationē sp̄ūs breuiari dicebat dies & nichil p̄ter se pulchrū supesse. Destituunt̄ enī mēbra recedēte sp̄ū quo solo fo-

de pe. vi.
j.c. sunt q̄
Diere. ii.

Rom. xii

Phil. i.

P̄d. ix.

P̄d. x.

Cant. ii.

m

Autoris Elogium.

uentur. Cū igitur aduocant̄ cōtrahente passione spūs ad cor (ve
luti ad egri principis obsequiū) deſtituit ceteros art⁹. Quo fit vt
labent carētia viribus membra; ac si trāco rami abſcisi decadant.

P. s. lliij. ¶ Hinc ſumitur tremoris extimore ratio. cōcomitaf enī timore
tremor. Non pōt igitur meticuloſis & tribut⁹ inefſe corporis aut ai
virtus aliqua. Cōſilium enī & robur aufert ſupueniens aie timor.

Sicut enī candela dū pleno fulget lumine/domū illuſtrat vniuer-
ſam/extenuato aut̄ filo vel cera miores emittit radios/ donec oī-
no p̄fumpta deficiat. Sic & anim⁹ qđiu liber eſt paſſionib⁹ & pre-
ſertim timore/vniuersū viuificat corp⁹. Qui ſi p̄trahaf/ extremi-
tates deſtituit membrorum. & ſeſe glomerās ad cor (perfeuerate

Tristis paſſione) paulat̄ coſtrictione ſuipius euaneſcit. ¶ Nihil eſt igi
vita hoī ſublumit.

¶ qđ magis abſumat hoī vita/ q̄ trifticia vel timor affiduus: hinc
ecouerſo nihil eſt quo magis amplificeſ q̄ gaudio/ quo dilataſ ſpi-
ritus. Vnde videmus gaudio cogi hoīes ad riſum/ quo meat⁹ oēs
aperiunt̄ atq̄ dilatañ/ q̄s trifticia opilat atq̄ recludit. Nunq̄ iſig
poſſunt lōgeui eſſe tristes. Iocundorū aut̄ eſt ſepe longior vita. niſi
ſe voluptatibus (ad quas proni ſunt) numerū abſindat annorum
ſuorū. Si q̄ ſuare triftiū vitam annorū niero videris iocundorū
ſcito non coplexionis eſſe cām ſed mortū. Nā iocundorū p̄iſa eſt

Vitā vo-
luptates
abſorci-
onē.

¶ ad voluptates natura/quas odiūt melāclici vel faltem nō effule
amant. ¶ Voluptati⁹ aut̄ pars maxia hoīm perit. Quo fit vt q̄
naturali p̄plexione lōgeui eſſe p̄nīt iocūdī hoīes: abſorpti volupta-
tibus breui finiāt termino vitā. & q̄ breuioris vite ſunt. voluptati-
bus liberi/vltimū ſue mete terminū p̄sequanf. ¶ Meticulosi q̄q̄
pliſior eſt ſepe q̄ magnanimi vita. nō ordine p̄plexionis: ſed occa-
fionis moriedi fuga. Nō enī fugit magnanim⁹ pericula/qbus hoī
neſte mortis hēat ḡham. qui libēs in illa ſe p̄pribit ſi detur occaſio

Meticulosus & o fuga turpi vitā tueſ ignaua. Si bñ cōdat meti-
culosus lōgeui erit/qm̄ cibo ſouebit vitā: quā periculorū fuga ſer-
uabit. ¶ Qui etiā nulla detinenſ ſollicitudine lōgeui ſunt/qm̄
inanis eſt & ſine laude vita. Nihil enī a brutorū diſerunt natura:
qui ſolum cogitant vite alimētum. Laudantur nichilominus ab
ſibi ſimilibus quaſi prudentes: acſi ſoliuſ vite longeuitatis cauſa
ſint natī homines. Hos quaſi non natos dicit ſapiens/ eo q̄ virtus

tis nullum poſt mortem valeant ſignum oſtendere. ad ſui nomi-
niſ monumentum. ¶ Quāobrem nō me penitet aſſumpte (nec
tamen queſite) ſollicitudinis. qua licet triftibus continuis angar
occationibus: non tamē inertem videbo vitam duxiſſe. Stabunt
operum (deo ſervante) monumenta/que fidem natī hominis fa-

Eccell. xx
iij. 7 ſap̄
v.

De Tristitia.

Fo. lxxixij.

tient. Quid autem iuuabit in leticia exegisse pluribus annis vita
que cum defecerit/nec secura enutrita deferet gaudia/nec que sui
renouent memoriam relinquet signa? Perinde post mortem erit
homini in tristitia & eruminis/sive in leticia & deliciis venisse ad finem.
Sed eorum qui nichil preclaris relinquentes transierint:nul-
la erit laudis memoria. Eorum vero qui rerum pressuram hono-
rifico euaserint cursu/digna mulicie insignia defigentes in seculo
cum laudib⁹/perpetua stabit atq; in benedictione memoria que
non modica est in tribulatione certantium consolatio. Cum enim
omni penitus me destitutus consolatione/repletum vero tristi-
bulatione conspiciam: hac tamen leticia (quam nulle possunt au-
ferre tribulationes) michi ipsi condelector. q; dignus mala pati
reperior pro christi amore/& q; me (licet indignum) exercere su-
is in operibus velit. Nulla enim alia redignum me cæso sancto-
rum consortio/visi quia laborum tribulationumq; & contumelia-
rum quas passi sunt (als infelix ego & miser) adiungor. Nam grā-
dis est michi gloria/et si non ad virtutum gloriamq; corum/ad con-
micia tñ & mala quasi socius evocari.

Loqui libet in amaritudine aie mee qm̄
coartat me spūs vteri mei. Loquedo enī respirabo paululum: ac si
seruens olla sumū discooperta euomat calidissimū. Te igit̄ o aia
mea cōpello/ut cas tue proferas tristicie. nec verearis quē qm̄ so-
la es: solo contéplante & tatis iudice deo. ante cuius oculos execra-
bile est oē mendaciū. Dic ergo qd te in abyssum tristicie p̄cipitatē
An relictā mundi glā in religionis p̄mutata hūilitatē? An p̄fie-
dilectio qua te voluntariū exule ob xp̄i amore egisti? An affiniū ca-
rus amor/quos lōgissimo a tpe nō vidisti:nec ultra te visurū ppo-
nis/ne laq; iterū affectionis mādane capianis quē semel effugisti
dices. laqueus contritus est & ego liberatus sum? An forsitan te
penitet voluptatum priuationis. quibus abundantissime frui po-
teras si voluisses? An paupertatem religionis horres? An hūiles
socios? An griseam vestem armatam cucullo? An religionis au-
steritate grauaris? Nū tedet induta dormitio/frequēs iciumium/
nocturne vigilie/tenuis mēsa/cōuersatio solitaria? Neq; enī alia
tristicie tibi esse potest occasio. Neq; enī liberos aut vxorē habes:
quorū importunitate graueris aut malicia. Nō opes nec dignita-
tes. quā ablatiōē tristis. Nō amor feminarū tuo infidet aio/q;
enueris. Dic igit̄ qd horū tam egrā tuā affligit in mentē? Certe ni-
biliorū que memorasti me quolubet affligit/ qm̄ sicut spontanea

zob. r.

zob. xxx

hunc cas

Actoris Elogium

suit eorum renunciatio: sic voluntaria pseuerat cōtinuatio. Elegi em̄
Psal. viii. abiectus vivere in domo dei magis q̄ honorari in tabernaculis pec-
tatorū. Neq; me alicuius rei magis penitet, q̄ nō tulisse iugum ab
Trah. iii. adolescentia mea. Q uodquidē mihi q̄to grauius est corpori: tāto
Wat. xj. suauius est spiritui. **C**Quomodo em̄ me peniteret abiecte mīdi
glorie. qui oēz mihi gloria reputo assimilari atq; ptingere ad igno-
Ecc. xxiiij. miniam xp̄i. Sola quidē mundi despctio mea est honoratio: qm̄
gloria est magna sequi dñm. Patriam vero deseruisse multo plus
Ps. liii. leticie nunc affert q̄ doloris in deserendo contulerit. Non em̄ aliter
Ps. lviij. liberari ab hiis qui me appropinquabāt possibile erat/ quib; q̄diu
fuissem cōuersatus: nunq̄ xp̄i fuissem seruus. Libens igitur patrie
fines atq; dulcia deserui arua fugiens/ vt ignotus inter exterios &
Ps. lviij. clōgatus in solitudine habitat̄. Voluptates autē (sicut agnoscēs
pestiferas) abnegauit: sic nunc diuine cōtrarias delectationi (plena
mētis acie) detestor. Ea em̄ mihi sola est voluptas/xp̄i passionib;
Sal. viii. adimpleri & in eius cruce gloriar̄. Paupertatem vero eo aio letio-
re complector/ quo liberorē illius me gratia conspicio/ & xp̄i pro-
pinquiore subnitor exemplo. glorians me in camino paupertatis
Esa. xlvij. electum. Humiles autē socr̄os tanto carius amplector: q̄to magis
christi discipulis esse similes arbitror. Dormire vero induit vesti-
bus/ eo min⁹ me grauat/ p̄ sepe armis grauiorib; (bella ducēs) ia-
cere induit solebam/ atq; hiemis tépore primā lecti frigiditatem
non caro sed panni excipiunt: neq; cum surgo/ terere in compoen-
dis vestib; oportet tempus. **E**xcessis em̄ auriculis (more canum)
paratus ad iter sum: nullis adminiculis egens. Vigilias autē atq;
ieunia vellem perpetua posse (ob lucrū téporis) obseruare.

Sunt alia [reuerēde dñe] que meum afflī-
gunt aim maiora hiis/ cōtinua sollicitudo qua ne deo vacē (vt soli-
tus erā) impediō. Et hinc timor exurgit: ne distract⁹ elōger a dño
Dubito em̄ ne forsitan peccatis meis hanc sim meritus distractio-
nem. q̄ tanta indies negocia vomit: vt vix ordinād̄is rebus succe-
siuus ordo consiliū sufficiat. Sed tristem me reddit inopia (quibus
maxime indīgeo) hoīm. Neq; em̄ solus dilatatas vbiq; reforma-
tiones manutenere diuinūq; cultum agere possum. Insurgit etiā
P̄. xliij. odio me persequētes iniquo aduerfarī absq; numero/ qui mihi de-
Psalmo. trahunt qm̄ sequor bonitatē. Multiplicati em̄ sunt sup capillos ca-
xxvij. pitis mei q̄ oderūt me gratis. Hui me cogunt (q̄ plurimū horreo)
Ps. lxvij. mundanos adire iudices. & principes frequētare. q̄ nostris (quibus
edificari debuerant) monibus atq; cōtentōnibus scandalizantur.

Cest em̄ mihi bellum cum hūis qui me ad
opera bona iuuare debuissent. qui simile meū habent professionē
Sed dolēt a me reformationes fieri atq; bona opa. Seſe mihi vbi-
cāq; bonū viderint me op̄ aggredi (quasi armati hostes) opponūt
Quos vel superare oportet vel opus bonū relinqre. Hūi mala mi-
hi querit innumera. famā dilacerat. horreda (fallo tñ) imponit cri-
mina. fuscitat emulos atq; falsiloquos p̄tradicētes mihi. subvertit
amicos. quorū pios aios colloquis corrūptunt malis. Pericula vite
penē cōtinua patior. Nulla mihi reges lasso p̄statur. Horatim nū-
cios (quibus nouis cor turbationibus exiliat) recipio. T'otq; locis
me video ne necessarium / ut sepius qđ primū iter arripiam ignoro.
Curforis more huc illucq; agor. Nunq; me vnuſ obtinet labor sol⁹.
Vident̄ em̄ super me aperto celo fluere turbationes / ac si pluriuz
tela vnuſ suscipere hō sine cessatione volatia cōpellatur. **C**Sicut
scuola ille apud dirrachiū cesarianas fons partes dīpeo suo dī-
cēta & xxx pompey a morti tela excepisse fertur. Sic me vndiq; pre-
munt cateriatim defluētes cōtinue tribulationes: inter quas ea fo-
la cordis intima penetrauit; qđ falsa castitatis criminatioe integers
rimū antea honore meū sedauit. Quē videns nullo posse reme-
dio sufficienter aut integre quo ad hoīm opinione reparari: triste-
vīq; ad mortē (qđ citato me occupat gressu) vitā plenus amaritudi-
ne censeo me ducturū. Sed neq; mortis termino sparsa finietur dif-
famatio. Et hoc est qđ maximā p̄bet aio tristiciā. qm̄ qđ ceteris im-
ponit finē erumnis mors / nō p̄t imponere finē infamie / que etiā
mortuum sequitur hominem.

Quas vero minas persecutioe qđ oīs ge-
neris hoīm / ob eas (quas deo volente) peregi reformatioe sum
pass⁹: haud facile dixerim. **C** Primū quidē ledere famā omni dif-
famationū genere nō pepercérūt inuidi. orbe in toto execrādis me
detectionib⁹ reddētes notissimā / ac si frustatim disceptum vbiq;
bonifaciū seminarēt. **C** Inter mee conditionis ignaros illiteratum
spuriūq; pdicare ausi sunt / quasi nō licuerit yīn nobilis ortū p̄genie
& legitimo thoro natū: ingredi minorū fratrum religione. Ego qđ
dem ignorantie haud molestā habeo notā: legitimō tñ thoro me
iūatum credo. **C** Alibi pauperie pulsū afferebat adisse religione
Anteriorē vero vitam rapacib⁹ bellis atq; morte hoīm & patria-
rum incendiis exegisse. Fatorē turcarum me sepius bella tu-
lisse / terra maris fines eoruſ incurſando. in quoruſ ſepe corpora gla-
diū struxi. Religionem vero (qua potui) paupertatis ſumpta for-

Job. xv.

Cor. xv.

Tre. viii.

B

Autoris Elogium

ma(ne deinceps in hoīm deuenirem noticiā) ingressus suz: sed nō adeo frakte opes erant/quin ad meā meorumq; alendam vitam seruatum sufficeret patrimoniu. ¶ Inuocatorem postea demonū ea me verbōt efficacia predicanunt: ut vastatas qñq; grandine vi neas/meo coloni putauerint maleficio. Relatumq; mihi est/si eā tunc pagum adire contigisset/vinicolas obrutum me lapidib⁹ necaturos. Erat autē prope bisuntinos ager & eo(quo bisuntinam re formare religionē sum nūs aggregri) tēpore. ¶ Illic nec min⁹ ylolatas a me virgines propalabāt. Q uod eo minus habet veritatis q; neq; potaneas vlo vnq; tpe nosse volui. citoq; patuit malignantia falsitas: qm̄ vix diu seipm̄ potest fouere mendaciū. ¶ Depreda ni me sacras reliqas ac ecclesiariū iocalia (colore reformatiōis) alii ubiq; dicebant. Huius iocalia ipsa pro responsione offerebā. Testis est mihi deus: q; longe meo ab aio semp se auaricia continuuit: nec vila me renū mundanaru spectacula q;tumlibet p̄ciosa aut pulchra mouerit. ¶ Alii vero me arte quadā ad deceptionē hoīm & ca piendis mulieris colloquio quasi rhetibus vti/nec quālibet posse omnino laqueos meorū sermonū effugere promulgabāt. Adeo vt pleriq; timentes/meo abstinuerint sepe cōsortio:nec ausi approximare: quasi monstrū aliquod marinū alonge taciti admirantes intuerentur. ¶ Nigromanticū (eo q; plura euaserim pericula & varia p̄ter cōmūnē hominū diligentia percurserim loca) me quoq; censem̄bant. Nec est aliquod conuinciorum genus in me ociolum relictum.

¶ Attemptata vero mihi pluries mors est/obſidentibus pſepe insidiabit⁹ vias. Conuersos vero in fugā qñq; nonnullos eorum cepi. quibus facta dicēdī libertate/vellē ne mor ti me dedisse. Responditvnuſ/triginta id opus cōiurasse & priusq; mecum conspexisset vultū/ingentem illi quidē fuisse ad meā pemiciem aim. Sed postq; vidit virum moreſq; & verba contemplatus est:dolere plurimū pristinē voluntatis nec oīo velle deinceps machinari malum contra virū/qui sibi vite gratiam reddidisset. ¶ Nonnunq; campane sono commota est bisuntina ciuitas aduersus eos qui mihi mortē sermocinati inferre parabāt. delatusq; humeris extit nimia in gentiū pressura. ¶ Trecensem etiā conuentum reformatas irruente sustinui populū. ¶ Tulli quoq; simili intētus reformationi pericula vite tumult⁹ intulit furētis populi. reformatiōnes tuā vtraſq; (deo cooperāte) p̄cregi. ¶ Abbatissulle capi-

bilium me celebrante coniuratorū periculosa nimis apparet factio
vbi ducentorū pene hominum vita tenui filo peperit. Surrexere
haud secus in me q̄ in Iulium cœsarē coniurati : sed exaudito inter
oppidanos tumultu/repete captis armis/accurrere meum in auxi
lium ingens multitudo cepit. Que fractis extēplo ianuis ingressa
conuentum/nōnisi me prius viso incolumi/ finē fecisset cedis pro-
ditorum. Capti ad vnum in vincula oēs coiecti:mox mea indulgē
tia liberati sunt. ¶ In oppido sancti odonari (tunc burgundionis
bus custodito militibus) relatum est de me per iniquū quendā fra-
trem capitaneo/ franci in veste cordigera ducere cum militibus
simili veste tecti ingressos oppidū. Quo exciti rumore burgundi
milites:accitis oppidanis ad hospiciū accedere meum nocte me-
dia.parati cūctos eo receptos hospicio/crudeli ferro excindere. Iaq̄
fores pene obrinerant domus/cum excitus armis strepitibus ho-
spes nobilis Philippus bachi mādus lecto citus exsurrexit/relicta
(que lateri eius adhærebat) vxore/febris eo correpta timore. Is
maiorē oppidi inter ceteros cognitum voce cōpellauit(vix tñ dicē
di potestate facta)quid cause tumultus hmōi percutiat? intellecta
fraude/solum cum socio receptū hospicio fratrem Bonifaciu3 (nō
autem franco milites) assuerauit. Quo veriti oēs responso/vim
oēm atq̄ ferociā repressere. Prolapsi subito in sua quiq̄ loca/paca-
tam nobis domū reliquere. Vigiliam beati Bartholomei ea cole-
bam⁹ nocte/quā mihi memorabilē insigne periculū fecit. ¶ Bru-
gis vero bello ingenti ac longiore lacessitus haud negligenda tuli
pericula/que longiore forent enucleanda sermone. ¶ Nogeti autē
egredientē (vbi cenā inuitatus a dñā loci feceram) castro/magna
peccatorū homicidariū manus coacta quidā me apostate(morte in
fere putantes)aggressi sunt. Fugientibus autē huius qui me tedi-
accensis comitabātur: solus inter hostes & tenebras derelictus/so-
la diuina ope illesus inter arma telas permansi. ¶ Alia pene in-
numera(deo propicio)contempsi pericula. quibus inuidi bonorum
openum (vt a ceptis abstinerem) terrere aut me potius extingue-
re conati sunt. Sed id mihi cor deus dedit/ vt nūq̄ diminutum
animi sit ad ea que ceperam diuina opera perficienda. ¶ Non est
omittendū fraude maxima nōnullos Iulio pōtifici maximo retr
isse (3 & articulos q̄s a me positos(q nūq̄ meo insederat aio)p̄seris
talle/heretica suspectos opinione.qb⁹ & ip̄z pōtifice viderer hereti-
cū p̄dēnare. Ab aduersariis frib⁹ hoc p̄cessit cōmētū iniquū. Qua
vero colera q̄ve furore pōtifex viis articulis & auditis falsis cōtra
me testib⁹ exāduerit/his(q viri bilim nouerāt) iudiciū relinquo

Actoris Elogium.

¶ Confecere post hec aduersarii fratres libellos publica impref-
tos officina/ quibus per vniuersum excommunicatus/degradatus/
officio depositus/priuatius dignitate/postremo in effigie depicta
combustus rome publicabar: nichil horum veritate comitante.
¶ Christianissimo francoñ regi sepius me quasi partes impera-
toris fouentē ac proditorem nonnulli accusarunt. ¶ In curia vero
austrie principis/ alii veluti franconum tenentem partes insu-
labant.

¶ Nūc nūc vero nouissimū prestat inuidia
bellum/ eo acrius: quo fedius. Publicauit sparsis hincide quarti-
dam litterarum duplis veluti a me scriptis: iudicio resentata diui-
no A bbatissa quedam malis ab infantiā morib⁹ educata & tin-
cta infami vita: infame cum quadam monasterii religiosa me
habere commercium. Qua turpi fama vniuersa francie regio cō-
pleta est. Summo mihi hanc existimo infamiam dedecori/ que
meam primū quidem i deum fidem: postremo quicquid religio-
fatis esse in viro potest/ videtur omnino violare. Nam licet ori-
ginalium defectu litterarum (quas ostendere nequaq⁹ pñt) dupla
illa minorem habeant (ad faciendam rei fidem prudentib⁹ viris)
efficaciam: nichilominus vulgarium multitudini (que superficie
trñmodo rerum considerat) facile dupla illa fidem faciunt/ ac ob-
loquendi in Bonifacium prestant occasionem. Non enim sciri vñ
hmoi littere ortum habuerint est possibile. quas ab ignoto quodā
fatetur se abbatisse recepisse. ¶ Nunc vero licet conuictā reddi-
derim infamaticem (quam dignitate simul & honore sua facino-
ra priuatuere) purgatus quoq⁹ iudicium sententia meum tueri ho-
norem vbiq⁹ fuerit oportunum darissime possim: nichilomi-
nus lōge lateq⁹ vulgata vix reparari potest infamia, que multo fa-
cilius (q̄ reparatio) diffusa est. Neq; enim adeo facilis promptaq⁹
est bonorum/ quemadmodū malorum diuulgatio. Prompte siq-
dem suscipitur arrestis auribus & cōcupiscenti animo/prolatum
quodlibet ad alterius infamiam: quod vero gloriam honoremq;
tuef/ignauo remissoq; auscultatur spū. nec volant celeres ad bo-
num sicut ad malum homines audiendum. Quo fit vt vbiq⁹ mi-
chi videar quempiam audire latrantem. & suspicor quoq⁹ trā-
eo aliquem sup me cū derisu mouere caput. & labiis pñtere tortis
triste verbum atq; opera carpere sancta. ¶ Ha mulier/ q̄ male cō-
sulta nephas commisisti tantum: & michi tibiq; contulisti irrepas-
table damnum? Veniam a me petis/ quam xpi amore dono. sed

manet eterna doloris pudorisq; insita plaga. quam nec lenire verba/nec sanare medicamia possunt. Quātumlibet vero mulier hec diffuse diffamationis in me causa fuerit: & monasterii illius reformationē aperto marte impugnauerit: nihilomin⁹ inuito dyabolo & cōtradicēt⁹ ministris ei⁹ plurimis/fauente virtuosissima atq; il lustrissima Maria luxēburga vīdomienſ dñā (cui⁹ amplissima est inter viduas deuotionis atq; oīm virtutā laus) q; peritissimi dñi Adriani gemelli Archidiaconi laudunen⁹. salubri in sp̄alib⁹ consuevit vti cōfilio & cui digne cōscientiā cōmēdauit suam) reforma ui locum. introducta virtuosissima atq; omni digna laude religio-
sa forore yolant luxēburga. quam loco alteri⁹ institui abbatissam comitantib⁹ eam ex reformatissimo nōgēti monasterio (illuc em⁹ assumpsi ea) quinq; aliis multa preditis religionē fororib⁹. Qua-
rum vius opera/monasteriū antea vacuum religiositate in regula rem viuendi formā reduxi. Quo quidē facto excanduit nobilis q; dam fororē illic habēs & filiam & veluti castellū quoddam plenū machinis/ignē diffamationū falsissimārū omni ex parte (nimia crepans superbia atq; odio plenus) euomuit. Ipse em⁹ est qui falsas protulit litteras mee infamacionis inique. Expiati tamen vero iudicio crimē/publica reuocatiōis facta p diffamatores cedula/no-
taniorū testimonio cōfirmata: atq; iudicū prolata sentētia. q; oia cē-
fui D.tue p̄stantissime hiis annexa destinare/quo pleni⁹ rei pon-
dus valeas estimare. Verū mea in perpetuū apud multos graua-
ta p̄stabit opinio. quod meo mortiferū infligit cordi dolore/ & vsq;
ad mortē tristis me aia manet. Decreui tñ ob illi⁹ amore/qui nu-
dus in cruce peperdit/patienti cuncta aio ferre. Consci⁹ em⁹ meus Tob. xvij.
in excelsis est deus/& gloriā meam meci⁹ habeo testimoniu cōscie-
tie/quo me purā & mundū aperta possum frōte coram deo & ho
minibus demōstrarē. q; obrem existimo id maxime mihi astipula-
nglorie: q; in eo p̄serit infamer vbi maiōrēscio me cōtinentiam
a deo acceptam obseruasse.

Nec putes (dignissime p̄sul) mee hmōi dif-
famationis notam gallie finibus introclusam: que veluti cathacli-
finus vniuersum pene inundauit christianitatis orbem. Habeo ei⁹
vtriusq; modi fratres. qui me summo perseguuntur odio. Alii ob
reformationis inuecte: alii ob vniōnis queste rationem. vniuersiūz
adimplentes orbem: summo qui cōquid famam potest meam lede-
resuscipientes desiderio & latissimo diffundentes ore. nec sufficit
generaliter in omnes deferre prouincias/ offusca ns acrem impie-

Actoris Elogium

tatis caligine detractionē: nisi etiam per domos sese inferentes vi-
ritim vomant in singulos. Confunduntur autē comperti mēdaces.
& effudisse tabem liuoris facile cognoscuntur. Neq; erū quisq; cari-
tate mouetur vt malum querat proximo/aut proclamet quod alte-
rius famam possit ledere. Ab iniudie atq; odii prodeunt erario de-
tractiones: & quecumq; ad infamiam alterius proferuntur. Profe-
cto linguarū moneta suo se stigmate pandit. Que erū benedictio-
nis habet imaginē/ab officina prodit caritatis: que vero maledi-
ctionis habet effigiē: iuidie odii ve malleo sculpta dino scitur. Sed
non meam leuat infamiam diffamatorū nequitia. Vix erū repe-
rient ea preditos virtute animi homines/qui peccati obtrectatio-
nis in iplos retorquere audeant obtrectatores. & corripere (licet
agnitum) velint malum. Plures vero qui credulas prestēt infama-
tioni aures vbiq; adinuenient. Doleo igitur vix nullibi tutam de-
inceps vix me habiturū integratīs opinionem. qm̄ ignotus vbiq;
patiar emulos. & vrebōr ne latens quispiam retrorsum: sancta (si
que a me prodierint) opera: velutī sermonū declamationes publi-
cas. aut gratissimas deo totiq; salubres mūdo reformationes: liui-
do carpat dente. Scio ei plurimorū sepius habiturū me consuetudi-
nem/qui neq; patefacient eam quam pectore inclusam mei habe-
būt opinionē. Nec mibi suadebit honestas aperire causam atq; ex-
cusationē inferre. nulla satis oblata fandi occasione. ¶ Longum
tibi (meritissime presul) sermonē mee feci tristicie/quia & actua-
les nūc patior stimulos omni me impetu purgentes/ & ab ea (que
presentior mihi est) cura mentem diuertere: haud facile est. Nūc
etiam nouo pīmor dolore ob necem illius religiosissime quam pre-
feceram in illo monasterio abbatissam sororis yolant. Mirū certe
deum pati demonia preualere. vt cito morte succumbant qui rei
publice maximas afferunt cōmoditates. & diutius viuāt q; malis
omnibus aditum parant. vt hec iniqua mulier tantorū causa ma-
lorum. Anxior ei nūc quomodo inibi aliā (que digne presideat)
abbatissam imponā. cui⁹ rei grā nouū mihi video certamē oriri.

Sola mihi hec relinquitur consolatio: cū
christo tristem viuere animā/qđiu miseruni hoc informabit corp⁹
Iam diu erū vana quelibet huius mundi gaudia meo reieci ab de-
siderio & delicias mee anime oēs reposui dolente in christo Iesu.
cui non modo condolere sed et commorari viuens exopto. Nunc ve-
ro commissorum antea dolori facinorū atq; christi mestissime cō-
passioni/dilatationis quoq; fruendi diuinis epulis langoroso deside-
rio/additus est nou⁹ dolendi modus. & proprior atq; presentior se-

se obtulit tristicie causa que tediōsiorem deinceps meam efficiet
mihīpsi vitam / & intimiore ad christi passiones meum redhibe-
bit spiritum / atq̄ promptiorem ad celestia restituet ambienda.
Nam & spe subleuor (haud inani) ampliorib⁹ me in domino gau-
diis fruiturū. q̄ in homine valeam dolorum grauamina quelibet
experi. Memor em̄ eius sum verbi (quo sepe vtor) cum Psalmi
sta dicens. sedm multitudinem dolorum meorū in corde meo con-
solationes tue letificabunt animam meam. Sic te (pientissime pa-
ter) in domino cupio consolari. vt nihil ad intra lāgoris aut tedio-
sum: nihil ad extra doloris aut molestum (nisi ob christum) persen-
tias. & post hec ad gaudia pertingas eterna. Amen.

Cliaticis Excursionibus finis

(auspice deo) Parisius imponitur Opera in-
dustrii viri Magistri Bartholdi Rebolt cal-
cographi eximii. Expensis vero honesti mer-
catoris Iohannis parui. Anno dñi. 1515. ad
Idus mayas.

¶ Sequuntur errata post impressionē animaduersa / per numerū
foliorum / page / & linea / deprehendenda.

¶ Fol.i. pagina. i. linea. x. in margine. dic. Iob. xl. ¶ Fol.i. pagina.
ii. linea. xxx. dic. etholīa. p.a. ¶ Fol.vii. pagina. i. linea. i. vbi libens
dic liberos. ¶ Fol. ix. pa. i. linea. xi. dic principib⁹. Ibidē linea. xxxiii
dic cōtexte p cōtextum. ¶ Fol.x. pagi. i. linea. xxxvi. p inuitas dic
inuitat. ¶ Fol.xv. pa. i. linea. xxxiii. vbi obedientia dic obediētia.

¶ Fol.xviii. pa. ii. linea. xviii. p superficie dic superficie. ¶ Fo.xx.
pa. i. linea. xxiii. p vt dic &. ¶ Fol.xxiii. pa. i. linea. xxii. vacuo spa-
cio excidit hec dictio. q. ¶ Fol. xxv. pa. i. linea. xxxv. p quin dic qm̄
Et linea sequete. p inuidie dic inuide. ¶ Fol. xxxiii. pa. i. linea. x.
vbi sermo dic seruo. ¶ Fo. xxxiii. pa. ii. linea. i. dic ppl̄s p populū.

¶ Fol. xvii. pa. i. linea. xi. vbi excessum dic excessiu. Ibidē linea.
xxiii. dic. deficit em̄ in fine hois vite merces. ¶ Fol.li. pa. i. in mar-
ginedic Iob. vii. Fo.lii. pagi. ii. linea. viii. dic dispositis p disposita.
Ibidē linea. xviii. dic ipudice p impudici. Fol.lv. pa. i. li. viii. dic lis-
bidis. ¶ Fol.lxiii. pa. i. lii. xx. dic maxima p.a. ¶ Fol.lxvii. pa. ii.
quotel in margine. iii. Re. xix. ¶ Fol.lxix. pa. i. linea. i. dic inuest⁹
piniectus. ibidem pa. ii. hec dictio q.a. certif versa. ¶ Fo.lxx pa. i.
linea. xxxvi. dic. refugiente p te. ¶ Fol. lxxiii. pa. ii. li. finali. dic. q-
ang p qang. ¶ Fo.lxxix. pa. i. linea. ii. dic decuratā p decuratā.